88

శ్రియైనమః.

శ్రీమతేరామానుజాయనమః

శ్రీమద్దివ్యసూరి పూర్వాచార్యాది దివ్యచరిత్రప్రకాశకః

శ్రీప్రపన్నామృతాఖ్యోయం గ్రంథః

అజ్ఞానతమోనివర్తక కృతికర్తృతయా

శ్రీమదాంధ్రపూర్ణకుల కలశోదధిపూర్ణచంద్రత్వంప్రకాశితవతా

శ్రీమదనంతార్యవర్యేణ

విరచితః

శ్రీహరితకులతిలకానంతార్యవర్య తనయేన

ఆసూరి

సరస్వతీ, తిరువేంకటాచార్యేణ

బహుశ్రీకోశావలోకనపూర్వకంపరిశోధితః

స్వలిఖిత విషయసూచికాదిసహితం యథాతథా

శ్రీమచ్చెన్నపురవర్తిన్యాం

సరస్వతీనిలయాఖ్య స్వకీయముద్రాక్షర శాలాయాం

ముద్రాక్షరైస్సుష్ఠుప్రకాశితశ్చసర్వ

విజయతేతరామ్

౧౮౭౭ సం॥ ఏప్రెల్.

శ్రీయై నమః.

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీ ప్రపన్నామృతస్థముఖ్యవిషయానుక్రమణికా

...యారంభ పృష్ఠసంఖ్యా	విషయాః.	అధ్యాయసంఖ్యా

౨

విషయసూచికా.

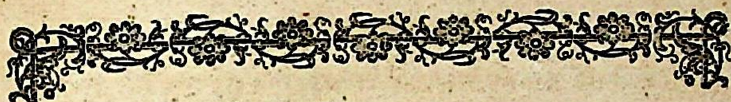
విషయసూచికా.

విషయసూచికా.

విషయసూచికా.

విషయసూచికా.

ఉక్తవ్యతిరిక్తాశ్చబహవోవిషయాః భక్తిజ్ఞానాద్యభివృద్ధికరాః,
హృదయాహ్లాదకరాశ్చసంతోస్మిన్గ్రంథేవర్తంతే

శ్రీయై నమః

శ్రీభగవద్రామానుజాయనమః

యో నిత్యమచ్యుతపదాంబుజయుగ్మరుక్మ వ్యామోహత
స్తదితరాణి తృణాయ మేనే। అస్మద్గురోర్భగవతోస్య ద
యైకసింధోః రామానుజస్య చరణౌ శరణం ప్రపద్యే॥......

శ్రీప్రపన్నామృత ప్రారంభః

శ్రీరంగరాజపదపంకజరాజహంసం రామానుజార్య పదపంకజ
భృంగరాజం। శ్రీశైలవంశ కలశాంబుధి పూర్ణచంద్రం శ్రీరంగ రాజ
గురు మన్వహ మాశ్రయామి ॥ ౧ ॥ మిథ్యావాది మదాంధసింధురము
ధా సంరంభ కుంభస్థలీ నిర్భేదోద్భవమౌక్తికమణీ శుభ్రీకృతాభ్ర
స్థలః। సత్తర్క స్ఫురదత్యుదగ్రనఖరో వేదాంతశైలాశ్రితః శ్రీరామా
నుజకేసరీ విజయతే ప్రోద్దండవిక్రీడితః ॥౨॥ కౌశికాన్వయసంభూతం కారు
ణ్యామృతసాగరం। నృసింహాచార్యతనయం రామానుజగురుం భజే ॥ ౩॥
నాధీతాని చ శాస్త్రాణి సత్కృతం గురుపూజనం। * సర్వే తు కృపయా విష్ణో ర
నుగృహ్ణంతు దేశికాః॥ ౪॥ ఇందిరారమణం దేవమిభశైలనివాసినం। ఏవ
స్వకోటిసంకాశం దేవరాజమహం భజే॥ ౫॥ అస్తి వైకుంఠనగరం సర్వ
లోకేషు విశ్రుతం। నిత్యైర్ముక్తైస్సేవ్యమానం విష్ణోః ప్రీతికరం శుభం॥౬॥
నవరత్నసమాకీర్ణైః ప్రాకారైరుపశోభితం। అనేకగోపురయుతం మం
డపైరుపశోభితం॥ ౭॥ దివ్యప్రాసాదసంయుక్తైర్దివ్యకక్ష్యా సమావృ
తైః। గృహరత్నైశ్శోభమానం నవరత్నమయైశ్శుభైః॥ ౮॥ స్వర్ణవృక్ష
సమాకీర్ణైరుద్యానైరుపశోభితం। చంద్రకాంతమయైశ్శుభ్రైర్విమానైః
ప్రవిరాజితం ॥ ౯॥ దివ్యాప్సరోగణైర్నిత్యం సేవితం సతతం శుభైః॥ ఏవ
స్వకోటిసంకాశైస్తోగణైర్మహద్భిర్వృతం॥ ౧౦॥ సుధాకరసహస్రా

* పా॥ వక్ష్యామిపనవీం విష్ణోః॥ వక్ష్యామికృపయా విష్ణోః.

ర్భైః పురుషైరుపశోభితం । వాపీకూపతటాకైశ్చ దివ్యామృతమయైశ్చ
భైః ॥ ౧౧॥ దివ్యాండజసమాకీర్ణైః స్వర్ణపంకజశోభితైః । శోభమా
నం పతాకాభిర్ధ్వజైశ్చ పరిశోభితం॥ ౧౨॥ అనంతం శాశ్వతం దివ్యం నిత్యా
నందసుఖాహ్వయం। అజేయం నిర్మలం శుద్ధం పరమం సుసుఖప్రదం॥ ౧౩॥
బ్రహ్మాదీనామసాధ్యం చ సాధ్యం వై భక్తిశాలినాం । తన్మధ్యే తత్పురం ది
వ్యం గృహరత్నసమావృతం ॥ ౧౪ ॥ చతుర్ద్వారసమాయుక్తం ద్వార
పాలైస్సురక్షితం । కోటిసూర్యప్రకాశేన నవరత్నమయేన చ॥ ౧౫॥ ప్రా
కారేణ సమాయుక్తం పతాకాధ్వజమాలినా। దివ్యరత్నసమాకీర్ణైరత్యు
చ్ఛ్రితైర్మనోరమైః॥ ౧౬॥ అనేకగోపురశతైశ్శోభమానం సుశోభితైః॥
సర్వాభరణయుక్తాభిః స్త్రీభిర్బహ్వీభిరంచితం॥ ౧౭॥ తత్ర మధ్యే మణిమ
యం మంటపం చాతిశోభనం । సహస్రస్తంభసంయుక్తం విష్ణోః ప్రీతికరం
శుభం॥ ౧౮॥ దివ్యచందనకర్పూరకుంకుమామోదశోభితం । దివ్యాప్స
రోగణాకీర్ణం నిత్యముక్తసమావృతం॥ ౧౯॥ తన్మధ్యే సుమహాబాహుః ఫణి
రాజో మహాబలః। సహస్రఫణసంయుక్తస్తత్రాస్తే విమలద్యుతిః॥ ౨౦॥
తస్యోపరి మహాబాహుశ్శంఖచక్రగదాధరః । ఇందీవరదళశ్యామః పద్మప
త్రనిభేక్షణః॥ ౨౧॥ కందర్పకోటిలావణ్యో జగన్మోహనవిగ్రహః । కోటి
సూర్యప్రతీకాశః కోమలావయవోజ్జ్వలః॥ ౨౨॥ కేయూరహారకటకై
ర్నూపురాద్యైరలంకృతః। దివ్యచందనలిప్తాంగః పీతాంబరధరో యువా॥
౨౩॥ నిత్యం శ్రీభూమినీళాభిస్సంవృతః పరమేశ్వరః । నిత్యైర్ముక్తైస్సేవ్య
మానస్సుఖం రేమే మహాప్రభుః॥ ౨౪॥ ఏవం సర్వాత్మనస్తస్య శ్రీనివాసస్య
శార్ఙ్గిణః । శ్రియా సంబోధ్యమానస్య జగతో రక్షణాయ చ ॥ ౨౫ ॥
శ్రీహరేరుదభూచ్చింతా సింహాసనగతస్య తదా । కేనోపాయేన వైకుం
ఠమిమం సంతానయామ్యహం॥ ౨౬॥ ఇతి చింతయమానే తు లోకనాథే
హరౌ తదా । శయ్యాభూతః ఫణీశోఽసౌ తమాహ పురుషోత్తమం ॥ ౨౭ ॥
కా చింతా తవ దేవేశ పరిపూర్ణస్య నిత్యశః । విచారే తవ సర్వజ్ఞ కారణం
నేహ విద్యతే॥ ౨౮ ॥ ఇత్యుక్తః ఫణిరాజేన తమాహ పురుషోత్తమః । భోగి
శ సుమహావీర్య శృణు తద్వచనం మమ॥ ౨౯ ॥ యదర్థం చింతయామ్యద్య

స్వైరాద్దృష్ట్వా దుఃఖితాన్జనాన్। త్వయా సహావతీర్ణోఽస్మి జనరక్షణహే
తునా॥ ౩౦ ॥ అవతారేషు మాం సర్వేష్వన్యం తే ప్రాకృతా జనాః। రాజా
నం చాపి గోపాలం ప్రాకృతం పురుషం యథా॥ ౩౧॥ అస్మత్సంరక్షణార్థా
య వైకుంఠాదాగతో హరిః। ఏవం న మేనిరే దృష్ట్వా మాం జగత్కారణం ప
రం॥ ౩౨॥ తదర్థం చింతయామ్యద్య ఫణిరాజ మహామతే। ప్రేషితాశ్చ
మయా పూర్వం లోకరక్షణహేతునా॥ ౩౩॥ శంఖచక్రాద్యాయుధాని వి
ష్వక్సేనాదిసూరయః। తేఽపి భూమిం సమాసాద్య దృష్ట్వా పాపయుతాన్జ
నాన్॥ ౩౪॥ ఏతాదృగ్భాషణేనైవ దుర్గమం వై హరేః పదం। ఇత్యాలో
చ్య తదా సర్వే మానేన సుసమాహితాః॥ ౩౫॥ తతస్తైన పరికారేణ స్వస్థా
నం పునరాగతాః। ఇత్యుక్త్వా ఫణిరాజం తం పునః ప్రాహ హరిస్తదా॥ ౩౬॥
భోగిరాజ మహాప్రాజ్ఞ సమర్థో జనరక్షణే। అవతీర్య భవాన్భూమౌ జ
నాన్రక్షితుమర్హతి॥ త్వదృతే కస్య సామర్థ్యమస్తి లోకేఽపి శేషతః॥ ౩౭॥
ఇత్యుక్తస్తేన హరిణా ఫణీశః ప్రయతాత్మవాన్। తమువాచ మహావిష్ణుం వా
క్యం వాక్యవిశారదః॥ ౩౮॥ త్వం ధాతా సర్వలోకానాం సృష్టిస్థిత్యంతకా
రకః। త్వత్తస్సర్వం జగదిదం సభూతం స్థావరజంగమం॥ ౩౯॥ త్వన్మాయ
యా జగదిదం మోహితం పరమేశ్వర। తవాశక్యం మహాబాహో నాకార్యం
లోకేషు సర్వదా॥ నాస్తి విష్ణో విశాలాక్ష జంతురక్షణతత్పర। తథా
పి కృపయా విష్ణో మాం నియోజ్యసి రక్షణే॥ ౪౧॥ త్వద్దాసభూతేన మయా
కర్తవ్యం తు విచారతః। వాక్యం తవ ప్రియతమైర్న సందేహస్తత్ర నాస్తి హి ॥
౪౨ ॥ బ్రహ్మాదిస్తంబపర్యంతం మాయయా మోహితం జగత్। తస్మాద్ద
త్తం యది భవేద్విభూతిద్వయమచ్యుత॥ ౪౩॥ యేన కేనాపి వైకుంఠం ప్రాప
యిష్యామి తాన్జనాన్। ఇతి తద్వాక్యమాకర్ణ్య దేవేశో హరిరీశ్వరః॥ అనం
తాయ దదౌ తస్మై విభూతిద్వయమాదరాత్॥ ౪౫॥ పునః ప్రోవాచ లక్ష్మీశో
వాక్యం భోగీశమర్థవత్। పూర్వం మమాజ్ఞయా కేచిద్భువం ప్రాప్య సు
ఖాస్థితాః॥ ౪౬॥ పంచసంస్కారసంయుక్తాః ప్రజారక్షణతత్పరాః। తి
ష్ఠంతి జ్ఞానయుక్తాశ్చ నిత్యం హరిపరాయణాః॥ ౪౭ ॥ తథాపి తేషాం సామ
ర్థ్యం జనానజ్ఞానమోహితాన్। నాస్తి జ్ఞానోపదేశేన స్వవశాన్కర్తు

మాదరాత్ ॥ తదహం శ్రీమయా శక్యద్యప్రజాపాలనకర్మణి ॥ ౪౮ ॥ ఇ
త్యుక్తస్తేన హరిణా ఫణిరాజః ప్రసన్నధీః । ప్రదక్షిణీకృత్య హరేర్వ
వందే చరణౌ ముదా ॥ ౪౯ ॥ తతోఽనుజ్ఞాపితోఽనంతో హరిణా జనరక్షణే । ఫణిరా
జః ప్రసన్నాత్మా భూమ్యాంచక్రే మనస్తదా ॥ ౫౦ ॥ ఇతి శ్రీప్రపన్నామృ
తే శ్రీరామానుజచరిత్రే శ్రీవైకుంఠనాథఫణిరాజసంవాదో నామ ప్రథమో
ఽధ్యాయః ॥ శ్రీమతే రామానుజాయ నమః ॥ ❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋

❋శ్రీమద్రామానుజావతారాధ్యాయము❋

తొండీరమండలే భూమ్యాం పూర్వాంభోధేస్తు పశ్చిమే । యోజన
త్రయదూరే సా నామ్నా భూతపురీ హ్యభూత్ ॥ ౧ ॥ త్రిషు లోకేషు విఖ్యా
తా విష్ణోః ప్రీతికరా శుభా । ధనధాన్యసమాయుక్తా దానశీలైస్సమావృతా ॥
౨ ॥ నాగపున్నాగవకుళకపిత్థాశ్వత్థసర్జకైః । చందనాగరువృక్షైశ్చ
చూతబిల్వాదికైరపి ॥ ౩ ॥ కోవిదారైశ్చ ఖర్జూరైర్జంబ్వామలకదాడి
మైః ॥ తాలైస్తమాలైః పనసైర్నారికేలైః కురంటకైః ॥ ౪ ॥ న్యగ్రోధతిం
త్రిణీవృక్షైః పూగేక్షువనరాజిభిః । సహకారైః కోవిదారైః కదళీవనరా
జిభిః ॥ ౫ ॥ ఇత్యాద్యైర్ఋతుజాతైశ్చ శోభితా చ సుపుష్పితైః । మయూర
పికనాదైశ్చ మత్తభృంగస్వరైస్తథా ॥ ౬ ॥ శాఖామృగగణాకీర్ణా శారి
కాభిస్సమావృతా । వాపీకూపతటాకైశ్చ సరోభిశ్చ సపంకజైః ॥ ౭ ॥ ఉ
ద్యానైరమణీయాభిః స్త్రీభిః పుంభిస్సమావృతా । వేదాధ్యయనశీలైశ్చ వి
ద్వద్భిర్బ్రాహ్మణోత్తమైః ॥ ౮ ॥ కావ్యనాటకపాఠైశ్చ వేదపాఠైస్తథై
వ చ । తార్కికైశ్శాబ్దికైశ్చాపి వేదవేదాంతపారగైః ॥ ౯ ॥ ఇత్యాద్యైర్బ్ర
హ్మఘోషైశ్చ నాదితా సర్వతస్సదా । విశాలైర్మణిమయైరత్యుచ్ఛ్రి
తైశ్చ గోపురైః ॥ విస్తృతై రాజమార్గైశ్చ నటనారీసమావృతైః । సౌధ
పఙ్క్తిసమాయుక్తైర్గృహరత్నైస్సమావృతా ॥ ౧౧ ॥ గజవాజిసమాకీ
ర్ణా ప్రాకారైశ్చ బహుభిర్వృతా । చతుర్ద్వారసమాయుక్తా ద్వారపా
లైస్సురక్షితా ॥ ౧౨ ॥ తస్యాం పుర్యాం మహాప్రాజ్ఞో యజ్వా కేశవనామ
కః ॥ వేదవేదాంగసంపన్నస్సర్వశాస్త్రవిశారదః ॥ ౧౩ ॥ సదాచారస
మాయుక్తస్సత్యధర్మపరాయణః ॥ జితేంద్రియో జితక్రోధస్సత్యవాగన

నాయకః॥ ౧౪॥ దేవద్విజగురూణాంచ పూజకశ్చ దృఢవ్రతః। స్థిరబుద్ధిస్థి
రారంభస్తపో దానపరాయణః॥ ౧౫॥ మితాశీ మితభాషీచ మహాభాగవ
తోత్తమః। హారీతాన్వయసంభూతో నిత్యం హరిపరాయణః॥ భార్యయా
సహ సంయుక్తస్తత్రాస్తే బ్రాహ్మణోత్తమః॥ ౧౬॥ అనపత్యతయాత
స్య పుత్రార్థీ వైష్ణవోత్తమః। దివానిశం హరింధ్యాయన్నువాస జగదీ
శ్వరం॥ ౧౭॥ చంద్రోపరాగస్సుమహాన్ సథాభూత్కాలవిశ్రుతః॥ తతో
మహాబ్ధాదధిస్నానం కర్తుంకామస్స్వభార్యయా। వైష్ణవః కేశవో యజ్వా
పుణ్యాం కైరవిణీమగాత్॥ ౧౮॥ కైరవిణ్యాం సముద్రేచ స్నాత్వా సమ్య
క్సమాహితః। సత్వా తం ప్రార్థయామాస పుత్రార్థం పార్థసారథిం॥
౨౦॥ తమేవోద్దిశ్య తత్రైవ పుత్రీయాం పుత్రకారణాత్। ఇష్టిం చకార వి
ధివత్స విప్రః శ్రీహరింతదా॥ ౨౧॥ తమొష్ట్యా ద్విజవర్యాయ ప్రసన్నః పార్థ
సారథిః। ప్రాప్స్యస్యహం తే పుత్రత్వమితి స్వప్నే తమబ్రవీత్॥ ౨౨॥
తతో లబ్ధవరో ధీమాన్ కేశవో భార్యయా సహ। ఆవాసభూతనగరీం ప్రాప్తః
కేశవపాలితాం॥ ౨౩॥ తతః కేషుచయాతేషు వాసరేష్వబ్జలోచనా। గ
ర్భం దధౌ కాంతిమతీ పత్నీ కేశవయజ్వనః॥ ౨౪॥ ఏవం గతే బహుతిథే త
స్యాం జజ్ఞే మహామతిః। (అష్టాదశోత్తరశతే సహస్రేతు చతుష్టయే। గతేక
లౌ పింగళాబ్దే శాలివాహనశకాబ్దకే। నవత్రింశే నవశతే గతేవా సంతి కే
త్యృతౌ)। చైత్రమాసే శుక్లపక్షే పంచమ్యాం గురువాసరే। మధ్యాహ్నేక
ర్కటలగ్నే నక్షత్రే రుద్రదైవతే॥ కౌసల్యాయాం యథా రామో యథా
దిత్యాం చ వామనః। దేవక్యాం చ యథా కృష్ణో రోహిణ్యాం తు యథా హలీ॥
తథా సుతో మహాతేజాః ఫణిరాజో మహాబలః॥ ౨౫॥ అస్యావతారశ్లోకా
శ్చ గీయంతే ప్రథితా భువి॥ ౨౬॥ యథావతారాన్మధురా మురారే రామస్య
సాకేతపురీ చ యద్వత్। తథా యతీంద్రస్య సతాముపాస్యా పుణ్యాన్వితా
భూతపురీ బభూవ॥ ౩౦॥ మేషాద్రిసంభవం షష్ఠార్ధర్మనస్థాపనోత్సుకం।
భౌండీరమండలే శేషమూర్తిం రామానుజం భజే॥ ౩౧॥ పుత్రం దృష్ట్వా కాంతి
మతీ ప్రోద్యంతమివ భాస్కరం। హర్షేణోత్ఫుల్లనయనా మోదసహాయాం
భవైః॥ ౩౨॥ యజ్వా తు కేశవస్తత్ర పుత్రం దృష్ట్వాతిసుందరం। బ్రాహ్మణే

భ్యాడకాప్రీత్యావసుధాన్యాదికంబహు॥ ౩౩॥ తతః కేశవదేవేన శ్రీభూ
తపురవాసినా। మోదితాస్తేన తే సర్వే భూతపట్టణవాసినః ॥ ౩౪॥ శ్రీరా
మానుజజన్మర్క్షే భూతపుర్యాంగృహేగృహే। తైలైస్స్నాతాగంధమా
ల్యైరుత్సవంచక్రిరేజనాః॥ ౩౫॥ తదాప్రభృతిసర్వత్రభూమ్యాంరామా
నుజోత్సవః। శ్రీరామానుజజన్మర్క్షేవిస్తారంసముపద్యత॥ ౩౬॥ శ్రీరామ
కృష్ణజన్మర్క్షంలోకేషుప్రథితంయథా। తథా రామానుజార్యస్య జన్మ
ర్క్షంలోకవిశ్రుతం॥ ౩౭॥ తతః శ్రీశైలపూర్ణార్యో భగిన్యాః పుత్ర
సంభవం। శ్రుత్వాహృష్టమనా వేగాత్తాంభూతనగరీమగాత్॥ ౩౮॥ దృ
ష్ట్వాబాలంమహాత్మానం తేజోరాశిమకల్మషం। ముమోదామానుషంమ
త్వాపుత్రం కేశవయజ్వనః॥ ౩౯॥ ద్వాదశేహనిపుత్రస్య కేశవో బంధుభి
స్సహ। తేనశ్రీశైలపూర్ణేనగురుణామితతేజసా। శంఖచక్రాంకనం
పూర్ణం కారయిత్వాథలీలయా। లోకేరామానుజఇతి నామచక్రేసు
మంగళం॥ ౪౦॥ సబాలోవవృధేనిత్యంబాలసూర్యఇవోదితః ॥ ౪౧½॥
ద్విజాస్సర్వేచతందృష్ట్వాబాలంసర్వాంగశోభనం। శేషోవాసైన్యనాథో
వేత్యుత్ప్రేక్షాంవక్రిరేతదా ॥ ౪౨½॥ యస్మిన్క్షణేభువిపదంన్యదధాత్స
బాలస్తస్మిన్క్షణేకలివరస్సహసావిలిల్యే। పాపఃపలాయనపరస్సహసాపృ
థివ్యాంధర్మోబభూవసహితస్స్వపదైశ్చతుర్భిః॥ ౪౩½॥ మనోరవిం
దానిమహాత్మకానాంశ్రీలక్ష్మణాచార్యరవిప్రకాశాత్। నిరస్తకాలుష్యత
మోభిరాగాత్సమ్యగ్వికాసంప్రయయుస్తదానీం॥ ౪౪½॥ ఆజానుబా
హుమరవిందదృశంశుభాంగంచంద్రాభమబ్జదళకోమలపాణిపద్మం। బా
లంవిలోక్యరమణంజితమర్త్యభావం మోదంజగామజనకః ప్రభయోజ్జ్వ
లంతం॥ ౪౫½॥ బాలంవిలోక్యవిబుధాఃస్ఫురదంశుజాల మాచంద్రవర్ణ
మమలంసుగుణాలవాలం। సమ్యగ్వితర్క్యబహుధాఖిల దివ్యచిహ్నైశ్శే
షోయమేవభవితేతిదృఢంతమూచుః॥ ౪౬½॥ కృత్వాన్నప్రాశనం తస్య
చౌళంచాపియథాక్రమం। మౌంజీబంధంచకారాథ పుత్రస్యామితతేజ
సః॥ గర్భాష్టమేశుభదినే కేశవార్యోమహాయశాః॥ ౪౭॥ వేదాంత్సల
క్షణాంస్తస్యస్వయమేవోపదిశ్యచ। విద్యాస్నాతస్యపుత్రస్య వివాహం

కర్తుముద్యతః॥ ౪౯॥ తతస్తుషోడశేవర్షేపుత్రస్యాదిత్యవచనాత్। వివా
హంవిధినాచక్రేసఃపౌత్రోవేదపారగః ॥ ౫౦ ॥ తతస్సకేశవోయజ్వాకా
లేనమహతాతదా। జగామ వైష్ణవంలోకంనిత్యముక్తసమావృతం॥ ౫౧।
పితుర్వియోగజందుఃఖంజ్ఞానేనవినిగృహ్యసః।పితృకార్యాణిసర్వాణి చ
కారవిధినాతదా॥ ౫౨॥ తతస్సభార్యయాసార్ధంమహాత్మారామానుజో
మహాన్। తస్మిన్నేవపురేపుణ్యేకంచిత్కాలముహాసహ॥ ౫౩ ॥ అధీత్యస
ర్వశాస్త్రాణిజ్ఞానంసంపాదయామ్యహం। ఇతిబుద్ధిస్సముత్పన్నాలక్ష్మణా
ర్యస్యనిశ్చితా ॥ ౫౪ ॥ తతోజనముఖాచ్ఛ్రుత్వా యాదవంవిదుషాంవ
రం। తత్సమీపేశాస్త్రపాఠంశ్రోతుకామస్సుశాగ్రధీః ॥ ౫౫ ॥ భూతపు
ర్యాంవిహాయాశువాసంరామానుజస్తదా। కాంచ్యాంవాసం కుటుంబేన
సాకంచక్రేమహామనాః॥ ౫౬ ॥ తదారభ్యప్రతిదినంయాదవస్య విపశ్చి
తః।సమీపేశాస్త్రపఠనంచక్రేరామానుజస్సుధీః॥ ౫౭। ఇతిశ్రీప్రపన్నామృ
తే రామానుజచరిత్రే శ్రీరామానుజావతారాదికథనంనామ ద్వితీయో
ధ్యాయః ॥ ❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋

తతోమహాత్మాలక్ష్మణదేశికేంద్రశ్శాస్త్రప్రవీణోధితసర్వజాతం। ని
త్యంపఠంస్తత్త్వవిదగ్రగణ్యస్సమాస్థితోభూతికాలయాదవాగ్రే॥ కదాచిల్లక్ష్మ
ణాచార్యంతంవిలోక్యసయాదవః। తస్యబుద్ధివిశేషంచతేజోరూపాదిలక్ష
ణం ॥ అనంతోయమితిజ్ఞాత్వాతూష్ణీంభూతోదయాన్వితః । తతస్తద్దేశ
పాలస్యపుత్రీంరక్షోగృహీన్మహత్ । బహవోమాంత్రికారాజ్ఞశ్శాసనా
దాగతాస్తతః । అసామర్థ్యతయాతేషామానయామాసయాదవం ॥
ఆజ్ఞాంరాజ్ఞః పురస్కృత్య శిష్యసంఘసమావృతః। యాదవః ప్రయ
యౌద్వారంరాజ్ఞస్తస్యమహాత్మనః ॥ ౫ ॥ సరాజాయాదవందృష్ట్వాప్ర
త్యుత్థాయాభివాద్యతం । తస్మైసందర్శయామాసరాక్షసోభిహతాం
సుతాం ॥ తాంకన్యాంయాదవోదృష్ట్వాశిష్యసంఘసమావృతః । శనైశ్శ
నైర్జపన్మంత్రాన్సకన్యకాసకటంయయౌ ॥ అమంత్రయచ్చతాంకన్యాం
మంత్రైర్మంత్రవిదాంవరః ॥ బ్రహ్మరాక్షసవేతాళయక్షభూతాద
యోగ్రహాః॥ యన్నామస్మరణాదేవభృశంభీతాఃపలాయితాః॥ బ్రహ్మర

సుప్తం తం దృష్ట్వా యాదవం జపశీలినం । హుంకారేణ వినిర్భత్స్యత్వా దంతా
న్కటకటాపయత్ । పరిశయాంబుదనిర్ఘోషతుల్యనాదం వ్యధాత్తదా ॥
తేన సమ్మోహితో విప్ర స్సంచచాల స యాదవః ॥ స బ్రహ్మరాక్షసో దృ
ష్ట్వా యాదవం భయమోహితం । పరిసార్య యాదవస్యాగ్రే పాదౌ నిశ్శంక
తో భృశం । ఉవాచ వాక్యం పరుషం గిరా గంభీరయా తదా ॥ భో యాదవ
కిమర్థం త్వం శిష్యైస్సహ సమాగతః । మాం నివారయితుం శక్యం న త్వ
యా నానామంత్రకైః ॥ తేనోచ్చాటనసామర్థ్యం నాస్తి నాస్తీతి తేఽధునా ।
జానామ్యహమనూచానః పూర్వవృత్తాంతకారణాత్ ॥ ద్విజత్వహేతుకం
కర్మ కిం చ కారి త్వయా పురా । మయా జన్మాంతరే పాపం బ్రహ్మరాక్షస
హేతుకం । ఇదం విచారయంస్సర్వం త్వగ్రే బ్రూహి తత్త్వతః ॥ బ్రహ్మ
రాక్షసవాక్యం తచ్ఛ్రుత్వా విప్రో భయార్దితః । న కించిదుత్తరం తస్మై ద
త్తవాన్ లజ్జయాన్వితః ॥ స బ్రహ్మరాక్షసో దృష్ట్వా విముఖం భీతమానసం ।
ఉవాచ వాక్యం తం విప్రం గిరా గంభీరయా తదా । త్వత్పూర్వజన్మవృత్తాం
తం వక్ష్యామి శృణు యాదవ ॥ ౧౮ ॥ అగ్రహారోత్తమే నామ్నా మధురాం
తకమిత్యభూత్ । తస్య పశ్చిమదిగ్భాగే తటాకోఽస్తి సపంకజః । తస్య సేతౌ చ వ
ల్మీకే గోధా భూత్వా త్వమాస్థితః ॥ కదాచిద్వైష్ణవః కశ్చిద్వేదవేదాంతపార
గః । ఆగత్య తస్మిన్సరసి స్నాత్వా పాకం విధాయ చ । నివేద్య విష్ణవే సమ్యక్త
దన్నం పరమాత్మనే । చకార తన్మనా భూత్వా భోజనం బ్రాహ్మణోత్తమః ।
అథోత్థాయ జవాద్ధీమాన్కృతపాదాదిశోధనః । ఉచ్ఛిష్టపాత్రం వల్మీకసమీ
పే విససర్జ సః । భవానాగత్య వల్మీకాద్దృష్ట్వా పాత్రం కుతూహలీ । తత్పా
త్రసంస్థితం చాన్నం భుక్తం సర్వం క్షుధా త్వయా ॥ తద్విశేషాద్విప్రకులే
జాతస్త్వమసి యాదవ । తదిదానీముదర్కేచ్ఛుః కాంతిమత్యాత్మసంభవః ।
రామానుజం సమాశ్రిత్య గచ్ఛ లోకమనుత్తమం । త్వత్పూర్వజన్మవృత్తాంత
ముక్తం ఖలు మయాధునా । వక్ష్యామి మామకం పాపం బ్రహ్మరక్షోభవం త్విహ ।
శ్రూయతాం మత్పురావృత్తమవ్యగ్రమనసా త్వయా । జాతోఽహం బ్రాహ్మణ
కులే వేదవేదాంతపారగః । భార్యయా సహ సంయుక్తో యజ్ఞారంభకరోఽభ
వం । మంత్రక్రియాదిలోపేన బ్రహ్మరక్షోభవం ద్విజ । తదా ప్రభృత్యహం

దినం సర్వసత్త్వభయంకరః । పర్వతాన్వనరాజీశ్చ గ్రామాంశ్చ నగరాణి చ। సంచరన్నఖిలాన్దేశానహం చింపాం ప్రాప్తో యదృచ్ఛయా ॥ రమణీయే పురోద్యానే సంచరంతీం మనోరమాం । కన్యాం దృష్ట్వా మోహితోహం గృహీత్వా పిశాచజ్వరః ॥ అనన్తాశ్చరామ్యత్ర దత్తాంశ్చ వరాజ్ఞయా। నానాజనపదేభ్యశ్చ బహవో మంత్రవాదినః । ఆగత్యభీతా దృష్ట్వా తే మద్రూపభయమోహితాః ॥ త్వయా నశక్యం మంత్రేణ మాం నిర్వాసయితుం గృహాత్ । తే సర్వమంత్రతంత్రాణి యాంతి నిష్ఫలతాం మయి। నిక్షిప్తాన్యూషరక్షేత్రే యథా బీజాని యాదవ ॥ యస్మిన్దివ్యగణానుధ్యేషు సమాస్తైపురుషోత్తమః। రామానుజ ఇతి ఖ్యాతః సర్వలక్షణశోభితః ॥ స తు పాదేన మాం స్పృష్ట్వా దత్వా పాదోదకం శుభం । ముదితాస్యత్యనుజ్ఞాం మే గమిష్యేహం యథాసుఖం ॥ ఇతి రక్షో వచః శ్రుత్వా రాజా హృష్టమనాస్తదా। రామానుజస్య చరణౌ అభివాద్య కృతాంజలిః । ఉవాచ మధురం వాక్యం లక్ష్మణార్యం మహౌజసం ॥ రామానుజ మహాప్రాజ్ఞ త్రాహి మాం కన్యకాం మమ। త్వన్మాహాత్మ్యం న జానామి శరణాగతరక్షక। బ్రహ్మరక్షో వచోభిస్తైర్విదితం చరితం మయా॥ తద్వాక్యం రాజసింహస్య శ్రుత్వా రామానుజస్తదా। స్వపాదౌ తస్య శిరసి నిక్షిప్య ప్రీతిపూర్వకం । దత్వా పాదోదకం సద్యస్త్వం గచ్ఛ గచ్ఛేతి చాబ్రవీత్ ॥ లక్ష్మణార్యస్య తద్వాక్యం శ్రుత్వా ప్రీతమనాస్తదా। తత్పాదోదకపానేన రాక్షసోధ్వస్తపాతకః ॥ తాం రాజకన్యాం విజహౌ తనుం చాత్మవినాశినీం॥ దివ్యదేహధరః శ్రీమాన్ విమానం సూర్యసన్నిభం। ఆరుహ్య ప్రయయౌ స్వర్గం అప్సరోగణసేవితం ॥ బ్రహ్మరక్షోవినిర్ముక్తా శుశుభే రాజకన్యకా । దుష్టగ్రహేణ నిర్ముక్తా గగనే రోహిణీ యథా ॥ స రాజా కన్యకాం దృష్ట్వా హర్షేణోత్ఫుల్లలోచనః । రామానుజస్యాభిషేకం సువర్ణైనాకరోత్తదా ॥ యాదవస్యాపి సత్కారం కృత్వా హృష్టోభవత్తదా॥ యాదవస్సహ శిష్యైశ్చ సమాగత్య స్వమాలయం। పరపూజాం స్వావమానం సంస్మృత్వా దుఃఖితోభవత్ ॥ రామానుజోపి తద్ద్రవ్యం యాదవాయ దదౌ ముదా ॥ తద్ద్రవ్యం ప్రతిగృహ్యాపి యాదవో దీర్ఘమత్సరః। చక్రే రామానుజే వైరం శాంతినుత్యాత్మసంభవే॥ తస్మిన్నాగతే

విప్రవర్యో గోవిందఇతిశ్రుతః। ద్యుతిమత్యాత్మజః శ్రీమాన్ లక్ష్మణార్యస్య
వైభవం। శ్రుత్వాతిమానుషం సద్యస్సుమోద తదనుత్తమం॥ భ్రాతరం ల
క్ష్మణాచార్యం ద్రష్టుకామస్సుధీః। మాత్రా చైవాభ్యనుజ్ఞాతః పురీం
కాంచీమగాత్తదా ॥ దదర్శ యాదవస్యాగ్రే రామానుజమనుత్తమం ॥ స
బ్రహ్మచారిభిస్సార్థం పఠంతం శాస్త్రముత్తమం॥ తం మాతృష్వస్రీయం
దృష్ట్వా లక్ష్మణార్యస్స్వాగతం । హర్షేణ మహతా యుక్తస్సస్వజే ప్రీతి
పూర్వకం॥ గోవిందోపి తదారభ్య సమీపే యాదవస్య సః। సహ రామాను
జార్యేణ శాస్త్రం వేదాంతనామకం। పఠన్ హృష్టమనా భూత్వా తత్రైవాస్తే
ద్విజోత్తమః ॥ సత్యశ్రుతేస్తు వేదాంతే యాదవోపార్థముక్తవాన్। తం
శ్రుత్వా లక్ష్మణాచార్యో యాదవం ప్రత్యభాషత ॥ శృణు యాదవ మద్వా
క్యం వేదార్థప్రతిపాదకం । సత్యజ్ఞానాదివాక్యాని వదంతి బ్రహ్మణో గు
ణాన్॥ అపార్థం శ్రుతివాక్యానాం కిమర్థం బ్రూషి యాదవ॥ రామానుజ
స్య తద్వాక్యం శ్రుత్వా కోపసమన్వితః । ప్రోవాచ యాదవో భూయస్స
ర్వశాస్త్రార్థకోవిదః। శిష్యో వా త్వమస్మాకం గురుర్వాన్ శరమర్హతే। ఇ
తి నిర్భర్త్సయామాస లీలామోహితో ద్విజః॥ తతో రామానుజః ప్రాజ్ఞః
స్వగృహం ప్రాప్య నిత్యశః । పూర్వాధీతాన్మహాగ్రంథాన్పునరాలోక
యన్స్థితః॥ రామానుజోప్యేవముదారబుద్ధిస్త్యక్త్వా తదా తస్య గురోర్ని
వాసం। ఉవాస సంతుష్టమనాస్స్వగేహే వేదాంతతత్త్వార్థవిచారదక్షః॥ ౬౦
ఇతి శ్రీప్రపన్నామృతే రామానుజచరిత్రే రాజకన్యాయాః బ్రహ్మరాక్షసవి
మోచనం నామ తృతీయోధ్యాయః। శ్రీమతే రామానుజాయ నమః ❀❀

తతః కదాచిదేకాంతే యాదవో దీర్ఘమత్సరః। శిష్యానాప్తాంస్సమాహూ
య వాక్యమేతదభాషత ॥ అహం ద్విజానాం సర్వేషాం ప్రసిద్ధః పండితోత్త
మః। విదితం భవతామేషా ప్రతీతిః పండితేషు మే ॥ సర్వాసు వాదగోష్ఠీషు
నావమానః కదాచన। బహవస్స్తువంతి మాం సర్వే వేదవేదాంతపారగాః॥
కిమత్ర వాచ్యం యదహం రక్షసా చావమానితః। పశ్యమానేషు సర్వేషు లక్ష్మ
ణార్యస్య సన్నిధౌ॥ మమ శిష్యస్య బాలస్య స్వల్పవిద్యస్య పూజనం । దృ
ష్ట్వా మహాపమానం చ శోచామి సతతం ద్విజాః ॥ గ్రంథాన్ రామానుజస్స

వా ఽనధీత్యమత్సన్నిధౌ । దూషయత్యేవమాం నిత్యముక్త్వా పార్థశ్రు
తేరితి॥ అభూన్మే సహజశ్శత్రు రేవం రామానుజస్సుధీః ॥ బుద్ధ్యా బృహ
స్పతేస్తుల్యస్తేజసా చైవ విభావసోః । అద్వైతఖండనాధారః స జాతః కేశవ
యజ్వనః॥ కేనోపాయేన తం విప్రం వధిష్యామ్యాత్మనో రిపుం॥ తచ్ఛ్రుత్వా
విప్రబాలాస్తే తమూచు ర్వ్యాసవంశజా। భో యాదవమహాప్రాజ్ఞ మాగమ
స్త్వం మనో వ్యథాం॥ తిష్ఠత్సు ప్రియశిష్యేషు మాదృశేషు తవాంతికే। మౌ
నకేనాప్యుపాయేన నాశయామోఽథ బాలకం ॥ శిష్యాణాం వచనం శ్రుత్వా
హితాహిత సమన్వితం। పునః ప్రోవాచ ధర్మజ్ఞః శిష్యా నాత్మగతం వచః॥
రామానుజస్య మరణే హ్యుపాయశ్చింతితో మయా । గంగాయాత్రాం స
ముద్దిశ్య వయం గచ్ఛామ బాలకాః ॥ ప్రయత్నేన తమాదాయ శత్రుం రా
మానుజం తతః। గత్వా త్రివేణీ మవ్యగ్రాస్సర్వకల్మషనాశినీం। తస్యాం క్షి
పామస్తమితి బుద్ధిరాసీన్మమాధునా। ఏవం కృతే తతోఽస్మాకం బ్రహ్మహత్యా
న విద్యతే ॥ గురోర్వాక్యం సమాకర్ణ్య శిష్యాస్తే విప్రబాలకాః । ప్రశశం
సుస్సర్వే సంతం రావణం రాక్షసా యథా ॥ తతశ్శిష్యైస్సమానీతం తేజో
రాశిమరిందమం । రామానుజమునా చేదం యాదవోఽమధురాక్షరం ॥ రా
మానుజమహాప్రాజ్ఞ కిమర్థం నాగతో భవాన్ । శిష్యత్వయి కృతాశిక్షా
సా కోపాయత వాభవత్ ॥ సర్వేభ్యః ప్రియశిష్యేభ్యః ప్రీతిస్త్వయి మమా
ధికా। నత్వయా సదృశః కశ్చిత్పుమాన్లోకేషు విద్యతే ॥ పర్వతానాం యథా
మేరుర్ధేనూనాం కామధుగ్యథా । తథా త్వం సర్వలోకేషు ప్రసిద్ధో భవ
సిద్ధ్రువం ॥ మత్ప్రసాదాత్పూర్ణవిద్యో భవ రామానుజోత్తమ । త్వద్వి
యోగాన్మమమనో భృశం తప్యత్యహర్నిశం ॥ తద్వాక్యం యాదవేనోక్తం
విషమిశ్రప్రియోక్తవత్। శ్రుత్వా రామానుజః ప్రీతస్తథ్యం మేనే మహా
మనాః॥ తదాప్రభృత్యనుదినం సమీపే యాదవస్య సః । రామానుజో వ్యధీ
యానశ్శాస్త్రం నిత్యం సమాస్థితః ॥ తతో రామానుజం ప్రాహ యాదవః ప
రవంచకః । మాఘస్నానం ప్రయాగేషు స్వర్గాదిఫలదం కిల ॥ తస్మాద
హం గమిష్యామి ప్రయాగం శిష్యసంవృతః॥ భవతాగంతుకామోఽహం యు
క్తం యది తథా కురు॥ యాదవస్య వచః శ్రుత్వా మాత్రానుజ్ఞాపితస్తదా,

రామానుజశ్చ ప్రయయౌ జాహ్నవీం యాదవేన సః ॥ తతో౽టవ్యాం యాద
వస్య విదిత్వా తత్ప్రియాదిభిః । రామానుజాయ గోవిందో వక్తుకామస్స
మాస్థితః ॥ కదాచిద్వింధ్యమార్గే౽థ యాదవశ్శిష్యసంవృతః । పురోమ్య
గగణాకీర్ణో వినా రామానుజం యయౌ ॥ ఆయాంతం దూరతో దృష్ట్వా
గోవిందో భ్రాతరం పథి । స్థిత్వా ముహూర్తం సౌహార్దాద్రామానుజ
మథాబ్రవీత్ ॥ రామానుజ మహాప్రాజ్ఞ జాహ్నవీస్నానకైతవాత్ । జిఘాం
సుస్త్వాం త్వయా సార్ధం గచ్ఛత్యేవ మతం ద్రుతః । స్థాతవ్య మప్రమాదేన
త్వయా రామానుజోత్తమ ॥ ఏవముక్త్వా స గోవిందస్తేనానుజ్ఞాపితో జవాత్ ।
యయౌ శీఘ్రం గురుభయాద్గోవిందో భ్రాతృవత్సలః ॥ రామానుజస్తతద్వా
క్యం గోవిందవదనాచ్ఛ్రుతం । శ్రుత్వా మార్గం విహాయాథ వృక్షమూలే స
మాస్థితః ॥ వర్షేణ మహతా తస్మిన్యాదవః పీడితో వనే । ఉపాగతశ్శనైస్స్నా
యం జలక్లిన్నానుగైస్సహ ॥ తతో విలోక్య గోవిందం పథి రామానుజం వినా ।
ఆయాంతం యాదవో వాక్యమువాచ మధురాక్షరం ॥ విహాయ లక్ష్మణాచా
ర్యం త్వమేకాకీ సమాగతః । క్వ స్థితో౽సౌ తేన వినా నైవాగంతుమిహార్హ
సి ॥ యాదవస్య వచః శ్రుత్వా గోవిందః ప్రత్యువాచ తం ॥ అగ్రే ప్రయాతః ప
శ్చాద్వా లక్ష్మణార్యో మహామతిః ॥ ఇతి విజ్ఞప్తకామో హమాగతో౽స్మి తవాం
తికం ॥ తతశ్శిష్యాంస్సమాహూయ యాదవో వాక్యమబ్రవీత్ । రామాను
జం విచిన్వధ్వం మార్గే వృక్షసమాకులే ॥ ఇతి తద్వాక్యమాకర్ణ్య తదన్వే
షణతత్పరాః । వనం విలోక్య తత్సర్వం యాదవాయాన్వవేదయన్ ॥ వనమ
న్వేషితం సర్వమస్మాభిశ్శీఘ్రకారిభిః । రామానుజం న పశ్యామస్త్రస్తా
బంధురే వనే ॥ శిష్యైరీరితమాకర్ణ్య గోవిందప్రియమావహన్ । మహానా
దుఃఖసంవిష్టో యాదవో దుఃఖితో౽భవత్ ॥ తతస్స యాదవస్తత్ర పిత్రుశి
ష్యైస్సమావృతః ॥ అంతస్సంతోషసంయుక్తస్సుఖం శేతే స్మ పాపకృత్ ॥ సం
త్యజ్య ఘోరే వనమధ్యభాగే బాలం సతం నిశ్చలచిత్తవృత్తిః । గంగావగా
హస్యఫలం మమేదం హ్యాప్తేతి నిద్రామగమద్దురాత్మా ॥౪౦॥ ఇతి శ్రీప్రపన్నా
మృతే రామానుజచరిత్రే యాదవప్రకాశగంగాయాత్రాయాం వింధ్యే
గాండారణ్యే రామానుజవిసర్జనం నామ చతుర్థో౽ధ్యాయః ॥ ❋❋❋

తతో రామానుజో ధీమాన్నిర్మనుష్యే మహావనే । అనన్యమానసో
భూత్వా దధ్యౌ శ్రీకేశవం హరిం ॥ తతో భక్తపరాధీనః శ్రీహస్తిగిరినాయకః ।
శ్రియా సహ సమాయుక్తశ్శరణాగతరక్షకః ॥ బద్ధగోధాంగులిత్రాణో ధను
ష్పాణిశ్శరాసభృత్ । ఉపానద్గాఢపాదశ్చ పీతాంబరధరో యువా । వ్యాధ
వేషం సమాస్థాయ యయౌ రామానుజం ప్రతి ॥ రామానుజోపి తం దృష్ట్వా
వ్యాధం పత్నీసమన్వితం । ఉవాచ వాక్యం మధురమతివిస్మయమానసః ॥ క
స్త్వం వ్యాధ స్త్రియా సార్ధం క్వ గచ్ఛసి మహావనే । కిమాగమనకార్యం
తే వక్తవ్యం కౌతుకం మమ ॥ ఇత్యుక్తస్తమువాచేదం వ్యాధరూపీ పరః పు
మాన్ । అహం గచ్ఛామి విప్రేంద్ర క్షేత్రం సత్యవ్రతం శుభం ॥ త్వమస్మి
న్విజనేరణ్యే సింహవ్యాఘ్రసమాకులే । కస్మాచ్చరసి చైకాకీ కో దేశః క్వ
గమ్యతే ॥ వ్యాధస్య వచనం శ్రుత్వా లక్ష్మణార్యః ప్రహృష్టధీః । ఉవాచ
వాక్యం మధురం తం హరిం వ్యాధరూపిణం ॥ ప్రయాగం గంతుకామోహం
నిర్గతః కాంచికాపురాత్ । ఏకాకీ విజనేరణ్యే కేనచిద్ధేతునా స్థితః ॥ యా
తుకామః పునరపి క్షేత్రం సత్యవ్రతం ప్రతి । అసహాయతయా కంచిత్పురుషం
చింతయామ్యహం ॥ ఇతి తద్వాక్యమాకర్ణ్య వ్యాధరూపీ హరిస్తదా । రా
మానుజం సమాదాయ యయౌ సత్యవ్రతం ప్రతి ॥ క్రోశమాత్రే గతే దూరే
రవిరస్తంగతోభవత్ । తద్రాత్రౌ వృక్షమూలే తౌ శయాతే వ్యాధదంపతీ ॥
రామానుజస్తత్సమీపే వృక్షమూలే సమాస్థితః ॥ తద్రాత్రౌ వ్యాధవనితా వ్యా
ధం ప్రత్యాహ సాదరం । పిపాసా బాధతే నాథ పానీయం దీయతాం మమ ॥
పత్నీవచనమాకర్ణ్య వ్యాధరూపీ హరిస్తదా । ఉవాచ వ్యాధవనితారూపి
ణీం శ్రియమాదరాత్ ॥ విద్యతేంబు విశాలాక్షి నక్తే చారుహాసిని । వర్త
తే తత్ర పానీయమచ్ఛం సజ్జనచిత్తవత్ ॥ వనప్రదేశో గహనో మహాతా
మసావృతః । అధునా నీరమానేతుం మయా శక్యం న శోభనే ॥ రామాను
జోథ తచ్ఛ్రుత్వా వ్యాధేనోక్తం ప్రియాం ప్రతి । ఉవాచ ప్రీతియుక్తాత్మా
వ్యాధం పత్నీసమన్వితం ॥ దిష్ట్యా సహాయహేతోర్మే హ్యాగతౌ లోకదం
పతీ । భవత్ప్రియధరౌ నూనమితి మే నిశ్చితా మతిః ॥ అసమర్థోస్మి యువ
యోః ప్రదాతుం జలముద్యతైః । ప్రాతస్తథాపి దాస్యామి యువాభ్యాం జల

ముత్తమం। ఇత్యుక్త్వాతౌ మహాప్రాజ్ఞస్తూష్ణీమాస్తే మహామతిః ॥ పరిభ్రాన్తా
యాం తు శర్వర్యాం వ్యాధరూపీ హరిస్స్వయం । రామానుజం మహాత్మాన
మువాచ సహ భార్యయా ॥ మహ్యం జలం దదామీతి తృషాయాం భాషితం త్వ
యా । అత్రాసన్నః ప్రపాస్త్రాః విద్యతే వ జలం శుభం। హస్తాభ్యాం జలమా
దాయ శీఘ్రం దాతవ్యమేవ నః ॥ ఇతి తద్వాక్యమాకర్ణ్య జవాల్లక్ష్మణదేశి
కః ॥ హస్తాభ్యాం జలమాదాయ దదౌ వ్యాధాయ భక్తితః ॥ త్రివారం తు జ
లం దత్వా భూయో లక్ష్మణదేశికః । పాణిభ్యాం జలముద్ధృత్య నాపశ్యద్వ్యాధ
దంపతీ ॥ మహాద్భుతమితి నిగద్య చింతావ్యాకులితేంద్రియః । తతో జన
పదాన్గ్రామాన్నదీంచ శ్వేతవాలుకాం । మనోహరం చ పంథానం దృష్ట్వాశ్చ
ర్యమవాప సః ॥ సమాగతాన్ జనాన్ దృష్ట్వా సంతుష్టో వాక్యమబ్రవీత్ ॥ జనా
శ్శృణుధ్వం మద్వాక్యం యూయం కస్మాదిహాగతాః । అస్య దేశస్య కిం నా
మ తత్త్వతో బ్రూత మేఽనఘాః ॥ రామానుజస్య తద్వాక్యం శ్రుత్వా తే వాచ
మబ్రువన్ ॥ ఇదం సత్యవ్రతక్షేత్రం భుక్తిముక్తిప్రదం శుభం । అవిదూరే పరి
కాశంతే గోపురాణి సమంతతః । ఇయం క్షీరనదీ పుణ్యా పురోద్యానవనం
శుభం । ఇదం పరికాశతే వృక్షైస్సదా పుష్పఫలాన్వితైః ॥ ఇతి తద్వాక్యమా
కర్ణ్య దృష్ట్వా కాంచీపురీం తదా । అయం హస్తిగిరీశస్య ప్రభావః పరమాత్మ
నః ॥ ఇతి మేనే మహాప్రాజ్ఞస్సమ్యగాశ్చర్యమానసః ॥ తతో రామానుజస్స్వ
యం గృహం గత్వా ముదాన్వితః । మాత్రే నివేదయామాస సర్వం వృత్తాం
తమాదరాత్ ॥ కాంచీపురజనాస్సర్వే రామానుజముపాగతం । దృష్ట్వా శ్రు
త్వా తత్కథాం చ విస్మయావిష్టచేతసః । రామానుజం పునర్జాతం మేని
రే హృష్టమానసాః ॥ పుత్రం కాంతిమతీ దృష్ట్వా జగాద వచనం హితం । శృ
ణు వత్స వదిష్యామి హితార్థం భవతోఽధునా ॥ అస్మిన్ సత్యవ్రతక్షేత్రే క
శ్చిచ్ఛూద్రకులోద్భవః । కాంచీపూర్ణ ఇతి ఖ్యాతో నిత్యం హరిపరాయణః ॥ శ
బర్యంతేన సంభూతశ్శమాదిగుణసంయుతః । నిత్యం వరదరాజస్య కైంక
ర్యాణి యథాక్రమం । కుర్వన్నన్యమజానానస్తత్పాదధ్యానతత్పరః । అం
తరంగో భవత్తస్య హరేస్సర్వాంతరంగిణః । తస్మై నివేదయాస్మాకం వృ
త్తాంతం మార్గసంభవం ॥ ఇత్యనుజ్ఞాపితో మాత్రా లక్ష్మణార్యః కృతత్వరః

కాంచీపూర్ణస్యసకలం సంప్రావ్య వినయాన్వితః। కాంచీపూర్ణాయ తస్స
ర్వం వృత్తాంతమవదత్తదా॥ కాంచీపూర్ణస్తతచ్ఛ్రుత్వా రామానుజము
థాబ్రవీత్। రామానుజమహాప్రాజ్ఞ త్వయ్యాస్తే కరుణాకరః॥ తస్మా
త్త్వమాపదో ముక్తః కాంతిమత్యాత్మసంభవ। పాతుకామో హరిర్నిత్యం
త్వయానీతం జలం శుభం॥ వ్యాధవేషం సమాస్థాయ శ్రీహస్తిగిరినాయకః।
యాచిత్వా త్వాం దేవరాజస్త్వయా దత్తం పయశ్శివం॥ పీత్వా కృష్ణశ్శ్రి
యాసార్ధమంతర్ధానంగతో హరిః॥ తతస్త్వం దేవరాజాయ నిత్యంభ
క్త్యా మహీసుతే। తతఃకూపాన్నీరమాదాయ స్వర్ణకుంభేన తత్ప్రియం।
సమర్పయాశు హరయే నిత్యమేవ వచనం మమ॥ కాంచీపూర్ణస్య తద్వాక్యం
శ్రుత్వా రామానుజస్తదా। తమువాచ మహాత్మానం కాంచీపూర్ణం కుశా
గ్రధీః॥ కరిష్యామి నసందేహస్తవ వాక్యం హితాన్వితం। వేదాంతైర్మృగ్య
మాణస్య బ్రహ్మాద్యైరపి సర్వదా। వరదస్యాంతరంగస్య తవ వాక్యం శుభా
న్వితం। నకరోమి మహాభక్త్యా కః ప్రాజ్ఞః కరుణానిధే॥ ఇత్యుక్త్వా లక్ష్మ
ణాచార్యః కాంచీపూర్ణం హితైషిణం। తేనానుజ్ఞాపితో గత్వా స్వగృ
హం హృష్టమానసః॥ మాత్రే నివేద్య తత్సర్వం తయానుజ్ఞాపితస్తదా। త
తః కూపాజ్జలమాదాయ భర్మకుంభేన నిత్యశః॥ నాగాచలనివాసాయ ని
త్యాయ పరమాత్మనే। వరదాయాప్రమేయాయ గోవిందాయ మహాత్మనే॥
భక్త్యా సమర్పయన్నాస్తే ధ్యాయంస్తత్పదపంకజం॥ నివృత్తదుస్సంగతి
రాప్తవాక్యాత్సంప్రాప్తసత్సంగతిరార్యవర్యః। విఖ్యాతకీర్తిః కరిశైలనా
థకైంకర్యమార్గేణ రరాజ కాంచ్యాం॥ ౫౩॥ ఇతిశ్రీప్రపన్నామృతే రామా
నుజచరితే శ్రీకాంచీపూర్ణాజ్ఞయా దేవరాజాయ శాలకూపజలసమర్పణం
నామ పంచమోధ్యాయః॥ ❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋

తతో మహాత్మా లక్ష్మణదేశికేంద్రః కాంచీపురే సర్వజనప్రసిద్ధః। శ్రీవిష్ణుకైం
కర్యరతైకచిత్తో రేజే యథాఽష్టపురే ఫణీంద్రః॥ తస్మిన్కాలే రంగధామ్ని
యామునార్యః కృపానిధిః। వేదవేదాంతసంపన్నస్తూర్యాశ్రమముపస్థితః॥
పంచసంస్కారసంపన్నః పరవాదిభయంకరః। సింహాసనాంకసంభూ
తశ్శీలాదిగుణసంయుతః। శిష్యైః పరివృతో నిత్యం శరణాగతరక్షకః। శ్రీమ

వైష్ణవసిద్ధాంతపాలకశ్చబభూవసః॥ ఏవంవిధో యామునార్యో విద్వద్భి
స్సహసంయుతః। కదాచిచ్ఛ్రుతజగ్గ్రంథంః లోక్యధ్యానమాస్థితః॥తతశ్శిష్యాం
స్సమాహూయయామునో వాక్యమబ్రవీత్ । యూయంసర్వేషు దేశేషు
విచిన్వధ్వంమమాజ్ఞయా ॥ తత్ర బాలంమహాప్రాజ్ఞం సర్వలక్షణశోభి
తం। విష్ణుభక్తిసమాయుక్తంశమాదిగుణసంయుతం । సర్వశాస్త్రార్థతత్త్వ
జ్ఞంసతతంప్రియవాదినం । సదాచారసమాయుక్తంసజ్జనప్రతిపూజ
కం। ఏవంవిధంనరందృష్ట్వా మహాఖ్యాతద్విజోత్తమాః॥ యామునార్య
స్యవచనంశ్రుత్వాశిష్యాస్సమాహితాః। దేశేదేశేతుపురుషముక్తలక్షణ
లక్షితం। విచిన్వంతశ్శిష్యజనాఃపురీంకాంచీంసమాగతాః॥ తత్ర రామాను
జందృష్ట్వాశ్రుత్వాతస్యకథామపి। రంగక్షేత్రంసమాసాద్యయామునా
ర్యస్యవేదయన్॥ రామానుజస్యవృత్తాంతంశ్రుత్వాశిష్యజనాత్తదా।యా
మునార్యోద్రష్టుకామఃకాంచీమగాత్ససంభ్రమం । వ్యాధినాపీడ్యమానో
సౌనసముత్థోఽభవత్తదా॥ యాదవోపితతోగంగాంసంప్రాప్యస్వచ్ఛశం
ఖరాం। మాఘస్నానంతత్రకుర్వన్స్నాతైశ్శిష్యజనైస్సహ॥ గంగాయాం
కుర్వతస్తస్యస్నానంభక్త్యారుణోదయే। గోవిందస్యాభవత్పాణౌశివలిం
గంజలాత్తదా॥ గోవిందోదర్శయామాసగురవేవిస్మయాన్వితః॥ తల్లింగం
యాదవోదృష్ట్వాసవ్యహస్తేస్థితంశుభం।గోవిందంప్రత్యువాచేదంయాద
వోవిదుషాంవరః॥గోవిందవిశ్వనాథస్తేప్రసన్నఃకరుణాకరః॥ మాఘస్నానా
త్సుసంతుష్టోభవద్రోద్రిమరాధిపః॥ ఏవముక్త్వాతుగోవిందం యాదవోవిదు
షాంవరః। ఆమాఘమాసంగంగాయాస్తీరేస్థిత్వా మహామనాః। స్నా
నంచసర్వతీర్థేషుకృత్వాశిష్యజనైస్సహ। కాంచీపురీంపునరగాత్కృత
కృత్యస్సయాదవః॥ గోవిందస్తుమహాప్రాజ్ఞో యాదవేనమహాత్మనా।కాం
చీపర్యంతమాగత్యపాకంగాద్విసృజ్యతం । స్వయంశ్రీమంగళగ్రామం
తేనానుజ్ఞాపితోగతః ॥ గంగాంభసస్సమానీతంశివలింగంతదద్భుతం। త
స్మిన్గ్రామేప్రతిష్ఠాప్యకృత్వాభస్మాదిధారణం । కాళహస్తిపురంప్రాప్య
నత్వారుద్రముమాపతిం।తత్రసంపూజయన్నిత్యంగోవిందస్సుఖమాస్థితః॥
తస్యరామానుజస్యాథ వింధ్యారణ్యాదివాగతిం। వృత్తాంత మన్యంతం స్త్రై

ర్యం జనాదాకర్ణ్య యాదవః । అత్యంతసాధ్వసమనా విస్మయేన సమన్వితః ॥ రామానుజేస్మిన్నైశ్వరేణ హానిరేవ భవిష్యతి । ఇతి మత్వా తదా దత్తైశ్శిష్యైస్సాకం చ బుద్ధిమాన్ ॥ పునః పునస్సమాలోచ్య యాదవో నిశ్చితక్రియః । సఖ్యం రామానుజార్యేణ వక్రే శిష్యముఖాత్తదా । శాస్త్రప్రదాతురత్యంతమహాభావాద్యాదవాద్భుతే । అతః శ్రీలక్ష్మణాచార్యస్తస్మాద్విద్యాం సహామతిః ॥ యాదవాచ్చ యథాపూర్వం సంగృహ్ణంస్సుఖమాస్థితః ॥ శాస్త్రాఖిలాపాత్సుతరాం మహాత్మా సంత్యక్తదేవేశ్వరదాస్యకృత్యః ॥ కాంచీపురే లక్ష్మణదేశికేంద్రస్తస్యాంతికే పూర్వవదాస్థితోభూత్ ॥౭౮॥ ఇతి శ్రీప్రపన్నామృతే రామానుజచరిత్రే గోవిందస్య కాళహస్తినివాసో నామ షష్ఠోధ్యాయః ॥ శ్రీమతే రామానుజాయ నమః ॥ ❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋

తతః కదాచిచ్ఛ్రీరంగాద్యామునశ్శిష్యసంవృతః । రామానుజం ద్రష్టుకామః పురీం కాంచీం యయౌ జవాత్ ॥ స్వాచార్యాగమనం శ్రుత్వా కాంచీపూర్ణో గురుప్రియః । ప్రత్యుజ్జగామ సహసా భక్తైః పురజనైస్సహ ॥ యామునార్యో మహాప్రాజ్ఞః కాంచీపూర్ణేన సంగతః । సన్నిధిం దేవరాజస్య సంప్రాప్య వినయాన్వితః । విరాజమానం హస్త్యద్రౌ వరదం భక్తవత్సలం । పద్మపత్రవిశాలాక్షం పూర్ణేందుసదృశాననం । కోటిసూర్యప్రతీకాశం కోమలావయవోజ్జ్వలం ।శంఖచక్రధరం దేవం శరణాగతరక్షకం । శ్రీభూమినీళాసహితం దృష్ట్వా హర్షసమన్వితః । కృత్వా ప్రదక్షిణం సమ్యగ్వవందే చరణౌ హరేః ॥ యథాశక్తి స్తుతిం కృత్వా మంగళం కర్తుముద్యతః ॥ శ్రీహస్తిగిరివాసాయ మంగళం మధువైరిణే । వైకుంఠలోకనాథాయ మంగళం విశ్వరూపిణే ॥ భక్తాభీష్టప్రదాయాస్తు మంగళం వరమాత్మనే । పరబ్రహ్మస్వరూపాయ మంగళం కరుణాత్మనే ॥ పీతాంబరధరాయాస్తు మంగళం కంసవైరిణే ॥ ఇత్యేవం మంగళం కృత్వా యామునార్యో హరిప్రియః । తత్తీర్థం శఠకోపం చ తత్ప్రసాదం సుపావనం । ఆదాయ ప్రీతియుక్తాత్మా ద్రష్టుకామస్స యామునః । రామానుజం మహాప్రాజ్ఞం తచ్ఛైలాన్నిర్గతస్తదా ॥ తస్మిన్కాలే యాదవశ్చ శిష్యైః పరివృతో ద్విజః । వసంతం వారణగిరౌ వరదం భక్తవత్సలం । సంసేవితుం సమాయా

తోలక్ష్మణార్యేణధీమతా। తతస్సమాగతాన్దృష్ట్వా శివభక్తాన్ద్విజాన్కాము
కః| కాంచీపూర్ణమువాచేదంయామునార్యోవిశేషవిత్ ॥ ద్విజబృందం
సహాయాతికాంచీపూర్ణవిలోకయ । సర్వేషాంపురతఃకశ్చిదేకదండీస
మాగతః| కాంచీపూర్ణసమాఖ్యాహితస్యవృత్తాంతమాదరాత్ ॥ యా
మునార్యస్యతద్వాక్యంశ్రుత్వాప్రీతమనాస్తదా| కాంచీపూర్ణో౽యా
మునార్యమువాచవచనంగురుం॥ సవిషయామునాచార్య యాదవోనామ
విశ్రుతః| సర్వశాస్త్రార్థనిపుణస్సర్వమంత్రవిశారదః॥ స్వమతస్థాపకో
ధీమాన్పరపక్షవినాశకః|శిష్యాణాంపురతోయాతిదండముద్యమ్యవేగతః॥
అస్యైవనికటేనిత్యంకాంతిమత్యాత్మసంభవః । రామానుజః పఠన్నాస్తే
శాస్త్రంవేదాంతనామకం॥ పశ్యైనంయామునాచార్యలక్ష్మణార్యంశుచి
స్మితం| ఆయాంతంవిప్రసఖ్యేతుస్వహస్తేనసుశోభినా। సఖ్యుర్విప్రస్య
బాలస్యహస్తంసంగృహ్యచాదరాత్ ॥ దీర్ఘబాహుంవిశాలాక్షంనిమ్న
నాభింకృశోదరం| కంబుకంఠంస్నిగ్ధకేశంపూర్ణచంద్రనిభాననం॥ విశా
లవక్షసంబింబోష్ఠమున్నతాంసంజనప్రియం । సమ్యక్సువిభక్తాంగంస్ని
గ్ధవర్ణంసులక్షణం ।క్షీరాబ్ధిఫేనసంకాశవస్త్రద్వయవిరాజితం॥ సువర్ణ
కటిసూత్రేణశోభమానంసుశోభినా ।నవరత్నప్రకీర్ణాభ్యాం కుండలా
భ్యామలంకృతం ॥ బిసతంతునిభైశ్శుభ్రైర్బ్రహ్మసూత్రైర్విరాజితం|
ఊర్ధ్వపుండ్రసంయుక్తలలాటేనాతిశోభితం ॥ తంవేహియతిశ్రే
ష్ఠ రామానుజమకల్మషం॥ రామానుజస్యవృత్తాంతం వింధ్యారణ్యోద్భవం
తథా| సర్వాణివేదయామాస యామునాయమహాత్మనే ॥ కాంచీపూర్ణ
స్యతద్వాక్యంమునిశ్శ్రుత్వాసయామునః । రామానుజంలోచనాభ్యాం
సంవీక్ష్యప్రీతిపూర్వకం। తేనసంభాషణంకర్తుముద్యుక్తోయామునో
భవత్ ॥ యద్యయంహిసమాహూతో లక్ష్మణార్యోగురోంతికం। నా
యాత్యయాతివాబాలోహ్యసజ్జనసమావృతః ॥ మనస్యేవం సమాలో
చ్యయామునార్యఃకృపానిధిః| వరదంప్రార్థయామాసతస్యజ్ఞానసిద్ధ
యే ॥ యస్యప్రసాదకలయాబధిరశ్శృణోతి పంగుః ప్రధావతిజవేనచవ
క్తిమూకః| అంధఃప్రపశ్యతిసుతంలభతేచవంధ్యా తందేవమేవవరదంశర

ణంగతోస్మి॥ లక్ష్మీశపుండరీకాక్షకృపాంరామానుజేతవ। నిధాయస్వప
తేనాథప్రవిష్ట కరుణామహార్ణసి॥ ఇతివిజ్ఞాపనంకృత్వా వరదంప్రతిభక్తి
తః। శిష్యైస్స్వైఃపరివృతోయామునార్యఃకృపానిధిః। భూయశ్శ్రీరంగన
గరీంప్రాపే దేవనశోభితాం॥ నిర్గత్యకాంచీనగరాత్సశిష్యఃశ్రీరంగమాసా
ద్యసయామునార్యః। రామానుజస్యాభ్యుదయం చికీర్షన్ తత్ స్తోత్రరత్నం
ప్రచకారధీరః॥౩౪॥ఇతిశ్రీప్రపన్నామృతేరామానుజచరిత్రేరామానుజద
ర్శనార్థం కాంచీంప్రతియామున మున్యాగమనం నామ సప్తమోధ్యా
యః॥ శ్రీమతేరామానుజాయనమః❖❖❖❖❖❖❖❖❖❖❖❖❖❖

తతో వేదాంతశాస్త్రాణిపఠన్లక్ష్మణదేశికః। పూర్వవద్యాదవస్యా
గ్రేతస్థౌసబ్రహ్మచారిభిః। కదాచిద్యాదవస్యాథలక్ష్మణార్యోమహామతిః।
తైలేనాభ్యంజనంకుర్వన్శృణ్వన్శాస్త్రంసమాస్థితః॥ సశిష్యోయాదవో
పాఠార్థంశ్రుతేశ్శిష్యాన్వకరాస్థితః। రామానుజస్తచ్ఛ్రుత్వా దుఃఖావి
ష్టోభవత్తదా॥ క్రుద్ధస్యలక్ష్మణార్యస్యనేత్రాభ్యామశ్రుబిందవః। అపతన్
యాదవస్యోపరిపాఠార్థంవదతఃశ్రుతేః। దీప్తాభ్యామివదీపాభ్యాంసా
ర్ధాఃస్నేహబిందవః॥ తదశ్రుపతనంఘోరంప్రబ్రవీదేవయాదవం। అపా
ర్థంశ్రుతివాక్యానాం మావదేతివచస్స్ఫుటం॥ అశ్రుభిః పీడ్యమానోసౌ
యాదవఃపంకితాధమః। సాశ్రునేత్రంముఖందృష్ట్వాతస్యరామానుజస్య
తత్। ప్రత్యువాచశుభంవాక్యంలక్ష్మణార్యంహరిప్రియం॥ కిమర్థంశో
చసేప్రాజ్ఞవదదుఃఖస్యకారణం॥ లక్ష్మణార్యోయాదవస్య వాక్యం శ్రు
త్వాతమబ్రవీత్। కప్యాసమితివాక్యస్యవిరుద్ధార్థస్త్వయోచ్యతే। అ
పార్థంతచ్ఛ్రుతేరర్థం శ్రుత్వాఖిద్యామియాదవ॥ రామానుజస్యత
ద్వాక్యంశ్రుత్వాకోపసమన్వితః। రామానుజమువాచేదం యాదవఃకలి
మోహితః। భో రామానుజముగ్ధత్వంవదార్థంయమవాగతః। కప్యా
సమితివాక్యస్యయత్తత్స్వాభావికంపరం॥ యాదవస్యవచఃశ్రుత్వా ల
క్ష్మణార్యోముదాన్వితః। వక్తుకామఃశ్రుతేరర్థం యాదవంవాక్యమబ్ర
వీత్॥ కప్యాసమితివాక్యస్యవ్యాఖ్యాస్యేర్థంశృణుద్విజ॥ గంభీరాంభసి
జాతస్యప్రోద్యద్భానుకరైస్తథా। సంఫుల్లదళపద్మస్యసదృశేలోచనే

హారేః । తస్యాః శ్రుతేరేవమర్థోఽవక్తవ్యశ్శాస్త్రవిత్తమైః ॥ షాడ్గుణ్యపరి
పూర్ణస్య విష్ణోరమితతేజసః । మర్కటాసనసాదృశ్యముచ్యతే నేత్రయో
స్త్వయా । త్వయోదితం విరుద్ధార్థం శ్రుత్వా శోచామి యాదవ ॥ లక్ష్మ
ణార్యస్య తద్వాక్యం శ్రుత్వా కోపసమన్వితః । రామానుజం తిరస్కృ
త్య యాదవో వాక్యమబ్రవీత్ ॥ రే రే దుర్మార్గ దుర్బుద్ధే మా వదార్థ
మసంగతం । స్థాతుం మమాగ్రతో యోగ్యత్వం తవ నాస్తి ద్విజాధమ ॥ ఇత్యు
క్త్వా యాదవో మూర్ఖః శమాదిగుణసంయుతం । రామానుజం మహాత్మా
నం గచ్ఛ గచ్ఛేతి చాబ్రవీత్ ॥ రామానుజో మహాప్రాజ్ఞస్తం విహాయ స యా
దవం । కాంచీపూర్ణం సమాసాద్య సర్వవృత్తాంతమాదరాత్ । తస్మై
నివేద్య సహసా తేనానుజ్ఞాపితస్తదా । శ్రీహస్తిగిరినాథాయ భర్మకుం
భేన తజ్జలం । భక్త్యా సమర్పయన్నిత్యం వరదాయ సమాస్థితః ॥ కాంచీపూ
ర్ణేనానునీతస్తదాసీం త్యక్త్వా దుష్టం యాదవం లక్ష్మణార్యః । భక్త్యా యుక్తో
హస్తిశైలాధినేతుః కుర్వన్నాస్తే నిత్యకైంకర్యవృత్తిం ॥ ౨౨ ॥ ఇతి శ్రీప్రప
న్నామృతే రామానుజచరిత్రే కప్యాస శ్రుత్యర్థవిచారో నామాష్ట
మోధ్యాయః ॥ శ్రీమతే సంయమిసార్వభౌమాయ నమః ❋❋❋❋❋❋

తతశ్శ్రీరంగనగరే యామునార్యో యతీశ్వరః । దేవరాజం సముద్ది
శ్య స్తోత్రరత్నం విధాయ చ । రామానుజార్యవృత్తాంతం శృణ్వంస్తత్ర సమా
స్థితః ॥ కాంచీపురే యాదవం తం కాంతిమత్యాత్మసంభవః । విసృజ్య సహ
సా ప్రాజ్ఞః కాంచీపూర్ణేన సంగతః । తన్నియోగేన హరయే వారణాచ
లవాసినే । శాలకూపజలం భక్త్యా చానాయ స్వర్ణకుంభతః । నిత్యం సమ
ర్పయన్నాస్తే ముదా రామానుజస్సుధీః ॥ శ్రుత్వా కదాచిదిత్యేవం సంప్ర
హృష్టస్స యామునః । శిష్యం పూర్ణార్యమాహూయ వచనం చేదమబ్రవీ
త్ ॥ కాంచీపురీం సమాసాద్య లక్ష్మణార్యస్య సన్నిధౌ । మయా కృతమిదం
స్తోత్రం త్వం వాచయ మమాజ్ఞయా ॥ గురోర్వాక్యం తదాకర్ణ్య తేనాను
జ్ఞాపితస్తదా । పూర్ణాచార్యో మహాప్రాజ్ఞః పురీం కాంచీం యయౌ జవా
త్ ॥ శ్రీహస్తిశైలమారుహ్య తం నత్వా వరదం హరిం । తత్సన్నిధౌ యాము
నేన కృతం స్తోత్రమణిం వరం । కృత్వా విజ్ఞాపనం తస్య వరదస్య జగత్పతేః ।

తత్తీర్థం శఠకోపం చ గృహీత్వా భక్తిసంయుతః । రామానుజార్యవృత్తాం
తం కాంచీపూర్ణాన్నిశమ్య సః । తత్పంథానం సమాశ్రిత్య తస్థౌ స్తోత్రమ
ణిం పఠన్ ॥ తదా రామానుజో ధీమాన్ హేమకుంభేన తజ్జలం । సమాదా
యాంజసా భక్త్యా వరదాంతికమాయయౌ ॥ తత్రాపశ్యన్మహాత్మానం మ
హాపూర్ణం మహౌజసం । ద్విజవర్యం మహాప్రాజ్ఞం విష్ణుభక్తం విమత్స
రం । రవేణ మహతా సమ్యక్పఠంతం వైష్ణవం స్తవం । తత్ర స్వాభావికం నా
మ శ్రుత్వా పద్యముత్తమం । రామానుజో మహాప్రాజ్ఞః పఠనాద్ధర్షమా
వాప్తవాన్ ॥ స్వాభావికానవధికాతిశయేశితృత్వం నారాయణ త్వయి న మృ
ష్యతి వైదికః కః । బ్రహ్మా శివశ్శతమఖః పరమస్వరాడిత్యేతేపి యస్య మహి
మార్ణవవిప్రుషస్తే ॥ శ్రుత్వా స్తోత్రమణిం ప్రాజ్ఞో విస్మయావిష్టమానసః । పూ
ర్ణాచార్యమువాచేదం లక్ష్మణార్యో హరిప్రియః ॥ ద్విజోత్తమ మహాప్రా
జ్ఞ పఠ్యమానం స్తవం శుభం । మహాత్మనా కృతం కేన మహ్యమాఖ్యాహి తం
గురుం ॥ రామానుజస్య తద్వాక్యం శ్రుత్వా పూర్ణః కృపానిధిః । రామా
నుజమువాచేదం శ్రోతుకామం విమత్సరం ॥ రంగక్షేత్రే మహానాసీద్యా
మునార్య ఇతి స్మృతః । ఆసీద్విప్రకులే జాతో వేదవేదాంతపారగః ॥ తుర్యా
శ్రమసమాపన్నః పంచసంస్కారసంస్కృతః ॥ సర్వశాస్త్రార్థతత్త్వజ్ఞ
స్సదాచారసమాశ్రయః । జితేంద్రియో జితక్రోధో విష్ణుభక్తో విమత్సరః ॥
తేన స్తోత్రం కృతమిదం రామానుజ మహామతే । విప్రవర్యస్య తద్వాక్యం శ్రు
త్వా రామానుజస్తదా । పూర్ణాచార్యమువాచేదం యామునార్యదిదృక్ష
యా ॥ ద్రష్టుమిచ్ఛామి తం ప్రాజ్ఞం యామునార్యం యతీశ్వరం । మాం నయ
స్వాధునా రంగమాగచ్ఛామి త్వయా సహ ॥ రామానుజస్య వచనం శ్రుత్వా
హృష్టస్స వైష్ణవః । కాంచీపూర్ణాయ తత్సర్వమభిధాయ ప్రయత్నతః ।
రామానుజం సమాదాయ శ్రీరంగం గంతుముద్యతః । రామానుజమువాచే
దం పూర్ణార్యః పూర్ణవత్సలః । ప్రయాణే లక్ష్మణార్య త్వమాయత్తో భవ
సత్వరం । రంగక్షేత్రం గమిష్యామి సందేహో నాత్ర విద్యతే । పూర్ణాచా
ర్యస్య తద్వాక్యం శ్రుత్వా లక్ష్మణదేశికః । మతంగగిరివాసాయ వరదాయ
మహాత్మనే । స్వర్ణకుంభే స్థితం తోయం సమర్ప్య వరదాయ ముదా ॥ కాం

Funding: IKS/Tattva Heritage. Digitization: Sarayu Trust/eGangotri

శ్రీపూర్ణార్యవృత్తాంతం సన్నివేద్య సుహృత్ప్రియః। తేనానుజ్ఞాపితో ధీమాన్ యామునార్యదిదృక్షయా। మహాపూర్ణస్య నికటం సంప్రాప్య వినయాన్వితః। తేన సాకం యయౌ శ్రీరంగక్షేత్రమనుత్తమం॥ తదా రంగేశ్వరః శ్రీమానాత్మన్యేవ వ్యచింతయత్। రామానుజో యామునశ్చ మిలితౌ యద్యుభావపి। లీలావిభూతిరస్మాకీ తదా నష్టా భవిష్యతి॥ తదా వర్ణకముఖేనాహ రంగేశో యామునం ప్రతి। గచ్ఛాద్యైవ యతిశ్రేష్ఠ త్వం తే పరమం పదం॥ తేనైవముక్తో హరిణా రామానుజదిదృక్షయా। రంగేశ్వరం ప్రణమ్యాహ యామునశ్శ్రీరసాహరిం॥ రంగేశానంతరం ముక్తిం గచ్ఛామి దివసాష్టకాత్॥ ఇతి జ్ఞాప్య యోగీంద్రస్తత్సంభాషణలోలుపః। మఠం సమాసదచ్ఛిష్యశ్రీమాకాంక్షంస్తస్య చాగమం॥ సుమహానపి యోగీంద్రః పరతంత్రస్తతోఽంజసా। అనవాప్య మనోభీష్టం స్వాచార్యాంఘ్రిముపేయివాన్॥ రామానుజమహాపూర్ణౌ యామునం యమినాం వరం। ద్రష్టుకామౌ మహాప్రాజ్ఞౌ కావేరీం ప్రాపతుస్తదా॥ వ్యూహం ద్విజానాం సంవీక్ష్య కావేరీసైకతే స్థితం। ఊచతుర్వచనం తౌ తు మార్గాగతజనానిదం॥ కిమర్థమాగతో వ్యూహో వైష్ణవానాం మహాత్మనాం। విశదం తజ్జనాశ్శీఘ్రం కారణం వదతాద్య నౌ॥ తయోస్తద్వచనం శ్రుత్వా విప్రయోర్విష్ణుభక్తయోః। జనాస్తత్కారణం తాభ్యాం ద్విజాభ్యామవదంస్తదా॥ తద్వాక్యం ఘోరసంకాశం యామునార్యప్రయోగజం। శ్రుత్వా తౌ విష్ణుభక్తౌ ద్విజనేభ్యావతిదుఃఖితౌ। భూమ్యాం నిపేతతుస్తత్ర ఛిన్నమూలావివ ద్రుమౌ॥ యామునార్యవియోగేన దుఃఖితౌ విబుధర్షభౌ। రామానుజమహాపూర్ణౌ మూర్ఛాంతౌ ప్రాపతుస్తదా। పూర్ణాచార్యో మహాప్రాజ్ఞో గురోర్మరణదుఃఖితః। కథంచిద్ధైర్యమాలంబ్య తద్దుఃఖం వినిగృహ్య సః। రామానుజమువాచేదం పతితం ధరణీతలే। ఉత్తిష్ఠ జ్ఞానసంపన్న కిమర్థం పరితప్యసే। శోకేన సాధ్యతే కార్యమస్మాభిః కిం పరంతప॥ రామానుజమహాప్రాజ్ఞశ్శ్రుత్వాయ తాం వచనం ముదా। కుర్వంతి బ్రాహ్మణాస్తస్య పరలోకగతస్య హి॥ యామునార్యస్య కార్యాణి కృత్యాని విధినాధునా। సంస్థాపనం యామునస్య భూమ్యాం గతే యతేర్గురోః। విప్రైర్వైష్ణవశ్రేష్ఠైస్తావద్గచ్ఛావ శీఘ్రతః॥

తతోగత్వా తథాభూతం ద్రష్ట్వా వో యామునం మునిం ॥ తస్మాద్దైన్యం స
మాలంబ్య గ్వముత్తిష్ఠ ద్విజోత్తమ ॥ క్షేత్రం సత్యవ్రతం పుణ్యం మహాయాశు
జగత్పతేః। వరదస్యాంబుదానం చ తత్సేనాం ముక్తిదాయినీం ॥ యాం యా
మునార్యముద్దిశ్య ద్రష్టుకామస్సమాగతః। సఇదానీం యామునార్యః స్వా
చార్యపదమాప్తవాన్ ।ఇదం దైవకృతం నాన్యత్తస్మాచ్ఛోకం విసర్జయ॥
సుఖం దుఃఖం వియోగేచ సంభవే మరణే భయే। సర్వత్ర కారణం దైవం లాభే౽
లాభే మహామతే॥ ఇత్యుక్త్వా పతితం భూమౌ యుగాంతే భాస్కరం యథా।
నిశ్శ్వసంతం యథా నాగం నిర్వేగమివ చాంబుధిం।నిరుత్సాహం నిర్విచేష్టం
నిమగ్నం శోకసాగరే। అశ్రుపూర్ణముఖం దీనం స్వార్థభ్రష్టం యథా
ద్విజం। మహాపంకవినిర్మగ్నం గజేంద్రమివ దుఃఖితం। ఏవంవిధం మ
హాత్మానం లక్ష్మణార్యం కృపానిధిః। దోర్భ్యాముత్థాప్య సహసా సస్వజే
ప్రీతిపూర్వకం॥ తతో రామానుజో ధీమాన్ పూర్ణార్యేణ మహాయశాః॥
తత్రగత్వా యామునార్యమపశ్యద్దీనచేతసః॥ తస్యరూపం తు తాదృష్ట్వా
వాక్యమిదం జగౌ॥ సంభాషణే యామునేన నాస్తి ప్రాప్తిర్మమాధునా।
క్షుద్రస్య మహతాం సంఘే యథా ప్రాప్తిర్న విద్యతే॥ ఏతేన మమ సాంగ
త్యం లభ్యతే చేన్మహాత్మనా। అస్మిన్ లోకే నివసతాం జనానాం వైష్ణవోత్త
మాః। గంతుం హరేః పదం తత్ర సేవితుం హరిమవ్యయం । తత్సోపానా మ
హం కృత్వా సోపానాని నిరంతరం। తన్మార్గేణ జనాన్సర్వాంస్తద్విష్ణోః
పరమం పదం। జనాత్ప్రాపయితుం సమ్యక్ సమర్థో నాత్ర సంశయః॥ ఇత్యు
క్త్వా స మహాప్రాజ్ఞో యామునస్య మహాత్మనః। రామానుజోంగులీర్దృష్ట్వా
తిస్రః కుంచితాస్తదా॥ విస్మయావిష్టహృదయస్తత్రత్యాన్వైష్ణవాన్
ద్విజాన్। ఉవాచ వచనం ధీమాంస్తచ్ఛ్రుత్వా స్నేహపూర్వకం ॥ యాము
నాంగుళయో జన్మప్రభృత్యేవం తథా ఉత। అధునా కుంచితాః కిం వా తదిదం
తత్త్వముచ్యతాం॥ రామానుజస్య తచ్ఛ్రుత్వా వాక్యం తే వైష్ణవాస్తదా।
అకుంచితాంగుళీర్దృష్ట్వా యామునస్య మహాత్మనః । విస్మయావిష్టహృద
యాస్తమూచుర్మితౌజసం। పూర్వం తు యామునాంగుళ్యః స్వభావేన
సమాస్థితాః॥ అధునా కుంచితాస్తిస్రో విస్మయో జాయతే మహాన్॥ తత్త్వా

రణంనజానీమోభవాన్విజ్ఞాతుమర్హతి॥ వైష్ణవానాంవచశ్శ్రుత్వా ల
క్ష్మణార్యఃపరార్థవిత్ । అభిప్రాయంయామునస్యజ్ఞాత్వాబుద్ధ్యామహా
మతిః॥ మధ్యేద్విజానాంసర్వేషాంజగాదవచనంతదా ॥ అహంవిష్ణుమతే
స్థిత్వాజనానజ్ఞానమోహితాన్।పంచసంస్కారసంపన్నాన్ద్రావిడామ్నా
యపారగాన్। ప్రపత్తిధర్మనిరతాన్కృత్వారక్షామిసర్వదా॥ ఏవంరా
మానుజాచార్యేవదత్యాత్మవతాంవరే। మహాత్మాయామునాచార్యోజహౌ
వేకాంగులింతదా॥ తతఃప్రోవాచధర్మాత్మా వాక్యంరామానుజఃపునః ॥
సంగృహ్యనిఖిలానర్థాన్తత్త్వజ్ఞానపరంశుభం। శ్రీభాష్యంచకరిష్యా
మిజనరక్షణహేతునా ॥ ఇత్యుక్తవతివిప్రేంద్రేవచనంవదతాంవరే । అం
గులింయామునాచార్యో ద్వితీయాంసహసాత్యజత్ ॥ తతోన్యదర్థవాదం
వాక్యంధీమాన్రామానుజోబ్రవీత్॥జీవేశ్వరాదీన్లోకేభ్యఃకృపయాయః
పరాశరః। సందర్శయన్తత్స్వభావాన్తదుపాయగతీస్తథా । పురాణర
త్నంసంచక్రేమునివర్యఃకృపానిధిః । తస్యనామ్నామహాప్రాజ్ఞ వైష్ణవ
స్యచకస్యచిత్। అభిధానంకరిష్యామిసంప్రీత్యర్థంమునేరహం॥ఇత్యే
వంలక్ష్మణాచార్యేపునర్వదతినిశ్చలే । కృతకృత్యో యామునార్య సోపిశి
ష్టాంగులింజహౌ॥ తత్రత్యాఃపురుషాదృష్ట్వా తచ్చిత్రంమహదద్భుతం । రా
మానుజంమహాత్మానం మేనిరేపురుషోత్తమం ॥ రామానుజోమహాప్రా
జ్ఞో యామునార్యస్యచాంగులీః। ఆకుంచితా మోచయిత్వా ద్విజేభ్యోవంద
నంవ్యధాత్॥ భూయఃప్రోవాచతాన్విప్రాన్వాక్యంరామానుజస్తదా ।న
జానామ్యహంమేతావద్యామునంవైష్ణవోత్తమం । మహాన్ప్రమాదోమేజా
తఃకింకరిష్యామివైష్ణవాః ॥ కరుణారంగనాథస్యమయ్యేవంవిద్యతేధునా।
ఇతోదేశాద్గమిష్యామిపురీంకాంచీంద్విజోత్తమాః ॥ ఇత్యుక్త్వావైష్ణవాం
త్సర్వాన్గమనాయోద్యతోభవత్ ॥ప్రయాణేత్వరమాణంతంలక్ష్మణార్యం
మహామతిం । వాక్యమూచుర్మహాత్మానంతద్దర్శనమభీప్సవః ॥ రామా
నుజవిశేషజ్ఞరంగేశంభక్తవత్సలం । సంసేవ్యపశ్చాద్గమనేమతింకురుమ
హామతే॥ యామునంద్రష్టుకామస్త్వంహృద్యమారాదిహాగతః । ఏవంవిధా
తస్యవృత్తిరద్యాభూత్కిలమద్గురోః॥ రంగేశంవాపిదృష్ట్వాథ త్వంకాంచీం

గంతుమహాసి ॥ తతస్తేషాం వచః శ్రుత్వా లక్ష్మణార్యో బ్రవీద్ద్విజాన్॥ తూణముప్యథునాత్రై తే శ్రీరంగేస్మిన్ ద్విజోత్తమాః। మహాత్మనా యామునేన సంత్యక్తే రుగ్ణబంధునా। అధిష్ఠితేపి మే వస్తుం రంగే శేన మహాత్మనా। న మానసం గోచతే ప్యద్య పుణ్యేపి సుమనోహరే॥ లోకేశమపి రంగేశం యామునాశాంకురచ్ఛిదం। తం నిదర్శయితుం శక్యామి మహదుఃఖకరం ద్విజాః ॥ ఇత్యుక్త్వా తైరనుజ్ఞాతస్తత్తీర్థాత్తత్క్షణం ద్విజైః। కాంచీం పురీం ప్రతియయౌ ధీమాన్ రామానుజస్తదా॥ సహ్యజాద్యోప్యవాంతీర్త్వా కావేరీం కలినాశినీం। తతోపశ్యజ్జనపదాన్ గ్రామాంశ్చ నగరాణి చ॥ క్షేత్రం సత్యవ్రతం ప్రాప్య గోపురాణ్యస్య తాని చ। దూరాత్ప్రకాశమానాని దృష్ట్వా హృష్టస్తదాభవత్॥ ఆపాద్య తాం దివ్యజలాం మహాత్మా రామానుజః శ్రీగజసిం విశుద్ధాం। యద్యామునాచార్యవియోగదుఃఖం జహౌ శ్రమం చాధ్వగతం తదానీం॥ నిమజ్య తోయే పరిపూర్ణకామస్సంతర్ప్య దేవాంశ్చ ఋషీన్ పితౄంశ్చ। ఆరుహ్య తీరం పరిధాయ వస్త్రే ద్విజోపజప్యం సుధృతోర్ధ్వపుండ్రః॥ తన్నిత్యకృత్యం విధినా చ కృత్వా తీర్త్వా జవాత్క్షీరనదీం మహాత్మా। కాంచీపురీం కృష్ణకృతాధివాసాం దదర్శ ధీమాన్ యదునాథభక్తః॥ గత్వా పురీం సాధుజనావృతాం తాం నత్వా వరేశం కరిశైలనాథం। స్థిత్వా ముహూర్తం నిజదైవతస్య కృత్వా స్తుతిం స్వం గృహమావివేశ॥ రమ్యే గృహే కేశవయజ్వపుత్రః పత్న్యా సహ ప్రీతమనా మహాత్మా। సుఖేన రేమే ప్రియయా నిశాయాం తస్యాం స రామానుజవిప్రవర్యః॥ ౯౬॥ ఇతి శ్రీప్రపన్నామృతే రామానుజచరిత్రే యామునార్యాంత్యదశాయాం తస్యాకుంచితాంగుళివిమోచనం నామ నవమోధ్యాయః॥౯॥ శ్రీమతే రామానుజాయ నమః ❈

బ్రాహ్మే ముహూర్తే చోత్థాయ కృతపూర్వాహ్ణికక్రియః। కాంచీపూర్ణస్య నిలయం ధీమాన్ రామానుజో యయౌ। కాంచీపూర్ణాయ తం సర్వం వృత్తాంతం యామునస్య సః। రామానుజో వదత్తస్మై గురోర్నిశ్చయబుద్ధిమాన్॥ కాంచీపూర్ణోపి నిశమ్యాథ వియోగం స్వగురోస్తదా। తేపే దుఃఖాభిసంతప్తో లక్ష్మణార్యో మహామనాః॥ శిష్యకృత్యం తతశ్చక్రే కాంచీపూర్ణో యతేర్గురోః। యామునార్యస్య సహసా ద్విజానాహూ

యవైష్ణవాః ॥ పునర్వరదరాజాయకుర్వన్ కైంకర్యమాదరాత్ ।సంభా
షణంచసతతం తేనకుర్వంత్సహాస్థితః॥ లక్ష్మణార్యోవినీతాత్మా శాలకూప
జలంశుభం । భక్త్యాసమర్పయన్నిత్యం వరదాయమహాత్మనే । తత్సన్నిధౌ
స్థితంనిత్యంకాంచీపూర్ణందృఢవ్రతం। తస్యాంతరంగంతంమత్వా తదా
మేనేస్వకంగురుం ॥ కదాచిల్లక్ష్మణాచార్య స్తచ్ఛేషాన్నబుభుక్షయా ।
కాంచీపూర్ణమువాచేదం వచనంవదతాంవరః ॥ మద్గృహేభోజనంహ్య
ద్యకర్తవ్యంభవతాధ్రువం। కాంచీపూర్ణదయాసింధోనిక్షిప్యకరుణాం
మయి । తస్యేంగితంతదాజ్ఞాత్వా కాంచీపూర్ణోప్యచింతయత్ । సమ
యోదంయదిక్రియతంతన్మనశ్శోచతిధ్రువః ॥ హితమేవజనానాంహికర్తవ్యం
పాపభీరుణా । మత్సఖావిష్ణుభక్తోయంద్విజశ్రేష్ఠోమహామతిః । వైకుంఠ
లోకాదాయాతోజనరక్షణకామ్యయా । ప్రియమేవాస్యకర్తవ్యంతస్య
రామానుజస్యహి॥ తతోరామానుజంవాక్యమువదద్వైష్ణవోత్తమః। కరి
ష్యామినసందేహస్తవవాక్యంద్విజోత్తమ ॥ రామానుజోహృష్టమనాస్సం
ప్రాప్యగృహమాదరాత్ । విశేషతఃకారయిత్వా పాకంపత్న్యాద్విజస్త
దా। విష్ణ్వర్చనాదికంసర్వంవిధాయైవమహామతిః । తస్యాగమనమా
కాంక్షన్నాస్థితోవైష్ణవోత్తమః ॥ ఇదానీంనపినాయాతఃకింనాయాతిహరి
ప్రియః। ఇత్యాలోచ్యపునశ్శీఘ్రంయయౌతన్నిలయంప్రతి । దక్షిణేనైవ
మార్గేణకరిశైలస్యబుద్ధిమాన్॥ కాంచీపూర్ణస్తదాశీఘ్రం రామాను
జగృహంప్రతి। కరిశైలోత్తరేభాగేస్వమఠాన్నిర్యయౌమునిః ॥ తతస్త
ద్గృహమాసాద్యకాంచీపూర్ణోమహామతిః । రామానుజార్యపత్నీంతా
మువాచవచనంశుభం ॥ పతివ్రతేమహాభాగేశ్రూయతాంవచనంమమ ।
క్షుత్తార్ద్యతేగతోభర్తా లక్ష్మణార్యస్సధ్యమే॥ కాంచీపూర్ణస్య త
ద్వాక్యంశ్రుత్వాభక్తిపురస్సరం। తంజమాంబాభిధాసాధ్వీ పత్నీరామా
నుజస్యసా। అవోచదసితాపాంగీ కాంచీపూర్ణం హరిప్రియం ॥ కృతదే
వార్చనాశ్శీఘ్రంత్వత్కృతేఽకృతభోజనః। త్వన్మఠంప్రతిమేభర్తాగతవా
నయనకారణాత్। కాంచీపూర్ణాధునైవార్యస్తవాంతికముపాగతః।క్ష
ణమాత్రంసహాస్వాద్యభర్తామేహ్యాగమిష్యతి ॥ తస్యాస్తద్వచనంశ్రు

త్వా కాంచీమునిరభాషత । రామానుజార్యపత్నీం తాం ముగ్ధాంమృదుత
రంవచః॥ రక్షకాంబే న హి కించిచ్ఛృణు విజ్ఞాపనం మమ ।అద్యైవభోజనం
మహ్యం దాతవ్యం శీఘ్రితస్త్వయా ॥ క్షుధా మాం బాధతేత్యంతం మాత
స్సర్వహితైషిణి। దేవరాజస్య సేవార్థం గమ్యతే చాధునా మయా । భ
ర్తాగమనపర్యంతమత్ర స్థాతుం న శక్యతే॥ కాంచీపూర్ణస్య తద్వాక్యం
రక్షకాంబా నిశమ్య సా । అజానతీ మునేర్భర్తుర్లక్ష్మణార్యస్య ధీమతః॥
కాంచీపూర్ణాయ సహసా తదన్నం చ దిశత్తదా ॥కాంచీపూర్ణోఽపి జవా
ద్భుక్త్వా తదన్నమచ్యుతోపమం । కృతత్వరస్తదోత్థాయ కృతపాదాదిశోధ
నః॥ఉచ్ఛిష్టపాత్రం స తదా మహాత్మా భగవత్పరః । వీథ్యాం హాస్తిగిరౌ త
త్ర శీఘ్రముత్సృజ్య దూరతః । నాగాచలం ప్రతియయౌ స ప్రాగ్గోపురవ
ర్త్మనా॥ రక్షకాంబా తదా సాధ్వీ భర్తృపోషణతత్పరా। జవాత్తద్భుక్త
శిష్టాన్నం దత్వా దాసజనాయ సా। భూయస్స్నాత్వా తతః పాకం కుర్వంతీ
పూర్వవత్ స్థితా ॥ తూర్ణం రామానుజో గత్వా తన్మఠం ప్రతి సాదరం।
మృగిత్వా తత్రికంపూర్ణం జ్ఞాత్వా పరిజనాత్తతః। సనస్య తస్య వృత్తాం
తం స్వగృహం ప్రాప్య సత్వరం। భార్యాం దృష్ట్వా పునస్స్నాతాం పత్యాశ్చ
ర్యయుతోఽబ్రవీత్ ॥ భూయస్స్నాతాసి మూఢేస్య కారణం తద్వదాశు మే॥
భర్తుర్వచనమాకర్ణ్య ప్రోవాచ వినయేన సా । త్వం కాంచీపూర్ణమానే
తుం స్వగృహాన్నిర్గతో యదా । తత్క్షణాదూర్ధ్వమాయాతః కాంచీ
పూర్ణోఽపి గృహం ప్రతి । త్వాం విచార్య భవద్వృత్తాంతం తం జ్ఞాత్వా సాదరం
తవ । మామేవమవదత్స్వామి కాంచీపూర్ణః కృతత్వరః ॥ భర్తాగ
మనపర్యంతం నాత్ర స్థాతుం హి శక్యతే । క్షుత్ మాం చ బాధతేత్యంతం గచ్ఛా
మ్యవరదం ప్రతి॥భోజనం దేహి మే శీఘ్రం యదన్నం భక్తసమ్మతం॥ తతో
మయార్పితం సమ్యక్ తదన్నం పరిసేవితం । కాంచీపూర్ణోఽపి జవాద్భు
క్త్వా మహాత్మా భగవత్పరః। దేవరాజస్య కైంకర్యం కర్తుకామో యయౌ
జవాత్ ॥ శూద్రశేషం బ్రాహ్మణస్య న భోజ్యం హి కదాచన । ఇత్యేవం మన
సా సమ్యగాలోచ్యాహం ద్విజర్షభ । శీఘ్రం తత్పరిహృత్యాన్నం శేషం
దాసజనాయ చ । ఉపవాసేన యుక్తస్య తవ భోజనసిద్ధయే । భూయః పా

శంకతుర్గా కామాస్నాతాహమధునాభవం ॥ ఏతోన్న్యదీరిత మాకర్ణ్య వ
చోళికవసంగతం । తేపి రామానుజోధీమాన్ స్వార్థభ్రష్టోయథాద్విజః ॥
తతో రామానుజో ధీమాన్ హరిమారాధ్య వై పునః । నివేదితాన్నం భుక్త్వా
తు కాంచీపూర్ణదిదృక్షయా । కరిశైలం సమారుహ్య తం దృష్ట్వా వరదాంతి
కే । కాంచీపూర్ణమునా చేదం ప్రాంజలి ర్వరదప్రియం ॥ త్వదుద్యమం
చ సంసారాన్నత్వా మహాదయానిధే । రక్ష మాం కృపయా స్వామిం
స్త్వామేవ శరణం గతః ॥ అస్మిన్ లోకే త్వయా నాథ న తుల్యః పురుషాస్తి హి । దీ
నం త్వత్పాదభక్తం మాం న త్వమర్హస్యుపేక్షితుం ॥ తచ్ఛ్రుత్వా లక్ష్మ
ణార్యస్య వాక్యం పరమవైదికః । స విష్ణుభక్తః ప్రోవాచ కాంచీపూర్ణో
ర్థదం వచః ॥ లక్ష్మణార్యం మహాత్మానం దేవరాజస్య సన్నిధౌ । భవతాగ
దితం వాక్యమిదం లోకవిగర్హితం । అత్యంతవైదికం విద్వన్ వర్ణసంకర
కారకం । కస్మాదహం కరిష్యామి కథం ద్విజవరోత్తమ ॥ తతస్తద్వాక్యమా
కర్ణ్య కాంచీపూర్ణేన భాషితం । రామానుజస్తథ్యమితి మత్వా ప్రాజ్ఞః
పునస్తదా । కాంచీపూర్ణమువాచేదం వచనం వినయాన్వితః ॥ కత్యర్థా
న్రతుర్యకామేనఙ్గనస్యాలోచితం మయా । విజ్ఞాప్య దేవరాజాయ తేనో
క్తం వచనం శుభం । మహ్యం కరుణయా బ్రూహి కాంచీపూర్ణ కృపానిధే ॥
రామానుజస్య తద్వాక్యం శ్రుత్వాసౌ వైష్ణవోత్తమః । తత్తథాద్య కరిష్యా
మి మా కురుష్వాత్ర సంశయం ॥ ఇతి రామానుజం చోక్త్వా కైంకర్యం జగతీప
తేః । కుర్వన్ సమాస్థిత స్తత్ర కాంచీపూర్ణ స్తపోధనః ॥ కాంచీపూర్ణస్య
తద్వాక్యం శ్రుత్వా రామానుజో మహాన్ । తం దేవరాజం సంసేవ్య పునరా
ప నిజం గృహం ॥ తస్యాం రాత్ర్యాం దేవరాజస్తం కాంచీపూర్ణముత్త
మం । తాలవృంతేన శుభ్రేణ స్వస్య కైంకర్యమాదరాత్ । కుర్వంతం స్వాం
తరంగం చ కమలాపతినందనం । హరిః ప్రోవాచ వచనం సస్మితం హితగర్భి
తం ॥ కందిదర్థం మనస్యద్య సాధో యత్త్వం తపోధన । వక్తుకామ ఇవాభాసి
మమ త్వన్ముఖదర్శనాత్ ॥ ఇదమహం శ్రోతుమిచ్ఛామి శ్రీకాంచీపూర్ణ కౌ
తుకాత్ । తస్మాచ్ఛీఘ్రం మమాఖ్యాహి త్వన్మనస్యభిచింతితం ॥ వచనం దేవరా
జస్య నిశమ్య వినయాన్వితః । కాంచీపూర్ణస్తదా తస్మై వరదాయ మహా

త్మనే। రామానుజేనగదితంవాక్యమాహమహాత్మనా॥ లక్ష్మణార్యస్యవృ
త్తాంతంకమలానందనాత్తదా। శ్రుత్వాహరిఃప్రీతమనాఃకాంచీపూర్ణ
మభాషత॥ అహమేవపరంబ్రహ్మ జగత్కారణకారణం। క్షేత్రజ్ఞేశ్వర
యోర్భేదస్సిద్ధఏవమహామతే॥ మోక్షోపాయోన్యాసఏవజనానాంము
క్తిమిచ్ఛతాం। మద్భక్తానాంజనానాంచనాంతిమస్మృతిరిష్యతే॥ దేహావ
సానేభక్తానాంపదాముపరమంపదం। పూర్ణాచార్యంమహాత్మానంస
మాశ్రయగుణాశ్రయం। ఇతిరామానుజార్యాయ మయోక్తంవదసత్వ
రం॥ కాంచీపూర్ణశ్చతద్వాక్యంనిశమ్యహరిణేరితం। రామానుజాయత
త్సర్వంవరదోక్తం న్యవేదయత్॥ లక్ష్మణార్యశ్చతచ్ఛ్రుత్వాకమలానంద
నాచ్ఛుభం। చింతితస్యార్థజాతస్యమయాతుల్యమిదంత్వితి। విస్మయా
విష్టహృదయస్తదారామానుజోఽభవత్॥ తతస్తందేవరాజంచతంకాంచీ
పూర్ణముత్తమం। భక్త్యానంసేవ్యసంప్రీతస్తాభ్యామాజ్ఞాపితస్తదా। రం
గంప్రతియయౌధీమాన్ పూర్ణాచార్యదిదృక్షయా॥ అథావదాకర్ణ్య
గజాద్రినాథాత్కాంచీమునేః పూర్ణకృపావశేన। శ్రీభూరిపూర్ణా
ర్యగుణాభిలాషాద్విసృజ్యకాంచీంప్రయయౌసరంగం॥౭౧॥ ఇతిశ్రీప్ర
పన్నామృతేరామానుజచరితే శ్రీదేవరాజాత్పదర్థసంప్రాప్తిర్నామైకాదశ
మోఽధ్యాయః॥౧౦॥ శ్రీమతేరామానుజాయనమః॥ ❋❋❋❋❋❋❋❋

రంగక్షేత్రే యామునస్య హ్యాచార్యస్య మహాత్మనః। శిష్యాస్తే
వైష్ణవాస్సర్వేసన్న్యగారాధనాదికం। చక్రుర్భక్త్యాద్విజశ్రేష్ఠా మహాపూ
ర్ణాదయస్తదా॥ యామునార్యసుతాంస్సర్వాన్కటత్రయంతోముహు
ర్ముహుః। తద్వియోగాంబుధౌమగ్నాస్తత్పారంనప్రపేదిరే॥ తతోరా
మానుజంప్రాజ్ఞంస్మృత్వావిప్రోత్తమంవరం। కేచిచ్ఛ్రీవైష్ణవాస్తత్ర
దుఃఖితాంస్తాన్ద్విజోత్తమాన్। అబ్రువన్వచనంప్రీత్యాతద్దుఃఖవినివా
రకం॥ మాశోచధ్వంమహాత్మానంపరలోకగతంప్రతి। అస్మాకంరక్షకః
శ్రీమానాస్తే విప్రోత్తమోఽధునా। రామానుజ ఇతిఖ్యాతః క్షేత్రేసత్య
వ్రతేశుభే॥ అనంతరంయామునార్యాద్వినారామానుజంపరం। యఃకోపి
నాస్తిలోకేస్మిన్స్వమతప్రతిపాలకః॥ ఏవంరామానుజశ్శ్రీమాన్ధీమాన్క్షా

లోకవిలక్షణః। సదృశో యామునార్యేణ శీలాదిగుణసంయుతః। బుద్ధ్యా బృ
హస్పతేస్తుల్య స్తేజసా రవిణా సమః। భక్త్యా ప్రహ్లాదసదృశః క్షమయా పృథి
వీసమః। తేజస్వీ జ్ఞానసంపన్నస్సర్వశాస్త్రార్థతత్త్వవిత్। దయావా
న్ధర్మశీలశ్చ నిపుణో జనరక్షణే। అస్మన్మత మధిష్ఠాయ జనాన్రక్షితు
మర్హతి॥ పూర్ణాచార్య మహాభాగ గత్వా కాంచీపురీం శుభాం। పంచ
సంస్కారసంపన్నం కృత్వా రామానుజం వరం। కంచిత్కాలం తేన సాకం
స్థిత్వా తత్ర మహాత్మనా। స్వమతావశ్యకాన్గ్రంథాన్విష్ణుచిత్తాదిసూరిభిః
కృతాన్రామానుజార్యాయ పాఠయిత్వా ప్రయత్నతః। తం శనైః స్వవశం
కృత్వా రామానుజమకల్మషం। యేన కేనాప్యుపాయేన సతమిహానయ సత్వ
రం॥ తేషాం వచనమాకర్ణ్య మహాపూర్ణః కృపానిధిః। అనుజ్ఞాత స్తత స్తై
సరంగేశేన మహాత్మనా। సకుటుంబో యయౌ శీఘ్రం క్షేత్రం సత్యవ్రతం
ప్రతి॥ దేశాన్గ్రామాన్పత్తనాని నదీస్తీర్త్వా వనాని చ। అగ్రహారమవా
పాథ మధురాంతకమాదరాత్॥ రామానుజోపి తం గ్రామమవాప్యాథ ద
దర్శ తం। పూర్ణాచార్యం మహాత్మానం కుటుంబేన సమాగతం॥ పూర్ణా
చార్యస్య చరణావభివాద్య ముదాన్వితః। వినయావనతో భూత్వా వచనం
చేదమబ్రవీత్॥ శ్రీరంగాఖ్యం మహాపుణ్యం క్షేత్రం హిత్వా మనోహరం॥
రంగనాథస్య సేవాం చ భుక్తిముక్తిప్రదాం శుభాం। కుత్ర గచ్ఛసి హే బ్ర
హ్మన్కుటుంబేన సమాగతః। బ్రూహి తత్కారణం మేద్య పూర్ణాచార్య
మహామతే॥ రామానుజస్య తద్వాక్యం శ్రుత్వా శ్రీవైష్ణవోత్తమః। స్వప్రాగ
మనవృత్తాంతం లక్ష్మణార్యాయ విస్తరాత్। నివేద్య పృష్టవాంస్తం చ తదా
గమనకారణం॥ రామానుజోపి సహసా తస్మై వృత్తాంతమాత్మనః। అభిధా
య పునర్వాక్యం పూర్ణాచార్యమువాచ సః॥ ఇహైవ పంచసంస్కారా
న్మమ కృత్వా దయానిధే। సంసారకూపపతితం మాముద్ధర కచగ్రహాత్॥ రా
మానుజస్య తద్వాక్యం శ్రుత్వా పూర్ణ స్తమబ్రవీత్॥ పుణ్యే సత్యవ్రతక్షే
త్రే దేవరాజస్య సన్నిధౌ। కరిష్యామి న సందేహ స్తవ సంస్కారపంచకం॥
గ్రామస్యాస్యావిదూరే హి తత్క్షేత్రం విద్యతే శుభం। క్షమస్వైకం దినం
ప్రాజ్ఞ గచ్ఛామోద్యైవ సత్వరం॥ ఇతి బ్రువంతం పూర్ణార్యం వాక్యం

రామానుజోబ్రవీత్॥ శరీరమస్థిరం జ్ఞాత్వా తవ వాక్యం మహామతే। సాహ
సార్థమిచ్ఛామి కర్తుమద్య బుధర్షభ॥ పురాహం యామునాచార్యం
ద్రష్టుకామస్త్వయా సహ। కాంచ్యాస్సమాగతో హ్యస్మిన్ సప్రాప పరమం
పదం॥ స్వపంతం వాపి భుంజానం గచ్ఛంతమపి వర్త్మని। యువానమపి బా
లం వా స్వవశే కురుతే విధిః॥ ఇదమద్య కృతం కార్యం శ్వోన్యః కార్యం కరిష్య
తే॥ తస్మాత్కార్యం శుభం ధీమాన్ శ్రేయస్కామీ నరోత్తమః। విళంబేన
కథం కర్తుమర్హామి ద్విజసత్తమ॥ రామానుజస్య వదనం మహాపూర్ణో ని
శమ్య తత్। ఇదం తథ్యం తదా మత్వా రామానుజమభాషత॥ విగాహ్యాగ
చ్ఛ విప్రేంద్ర సరస్యస్మిన్ముఖోదకే। చక్రాంకనం కరిష్యామి త్వరమాణ
స్య తేధునా। ఇత్యుక్త్వా తం మహాప్రాజ్ఞః కాంతిమత్యాత్మసంభవం। స్నా
త్వా కృతాహ్నికః ప్రావిశద్విష్ణోరాయతనం శుభం। తత్రైత్రైర్వైష్ణవైస్సా
కం ప్రతిష్ఠాప్య హుతాశనం। స చక్రే విధినా హోమమాజ్యభాగాంతమా
దరాత్॥ తతః పురుషసూక్తేన మూలమంత్రేణ మంత్రవిత్। అన్యైశ్చ వైష్ణ
వైర్మంత్రైః ప్రచురేణాజ్యేన భక్తితః। అష్టోత్తరసహస్రం తు జుహావాగ్నౌ స
హర్త్విజః॥ సుదర్శనం పాంచజన్యం గంధపుష్పాక్షతైశ్శుభైః। సం
పూజ్య సుమహాత్మానం లక్ష్మణార్యం దదర్శ తం। విప్రోత్తమం విష్ణుభక్తం
ప్రాంజలిం పురతః స్థితం। స్నాతం వినయసంపన్నం నిర్మలం స్వచ్ఛమాన
సం॥ సన్నిధౌ రామచంద్రస్య కోదండశరధారిణః॥ తప్తాభ్యాం శంఖచక్రా
భ్యాం విధినాగాన్న కృపానిధిః। లక్ష్మణార్యస్య భుజయోః సర్వలక్షణయు
క్తయోః॥ కృత్వాంకనం తదా తస్మై లక్ష్మణార్యాయ ధీమతే। ఆపన్నరక్ష
కం మంత్రం దాస్యనామాదికం తథా। అర్చారూపం దేవరాజం ప్రదదౌ శిష్యవ
త్సలః॥ పూర్ణాచార్యేణ గురుణా కృతసంస్కారపంచకః। రేజే రామాను
జః శ్రీమాన్ శరచ్చంద్ర ఇవామలః॥ శ్రీవైష్ణవశ్రియా జుష్టం కృత్వా రామా
నుజం గురుః। శ్రీహరేర్దాస్యసామ్రాజ్యే తం ప్రతిష్ఠాప్య నాయకం। ఉవా
చ ప్రీతియుక్తాత్మా వచనం మధురాక్షరం॥ భూలోకే యామునాచార్యాత్ప
శ్చాదాచార్యమూర్తిమాన్। త్వమేవ రక్షకస్త్వద్య సర్వేషాం వైష్ణవోత్త
మ॥ ప్రచ్ఛన్నబౌద్ధసమయానున్మూల్య శతశోశుభాన్। కర్తుం శక్తస్త్వమే

వాస్తి లక్ష్మీశం సర్వశేషిణం ॥ త్వత్తేజోఽత్యద్భుతం దృష్ట్వా వత్స్యామ్యద్య
కుతూహలాత్ ॥ స్వదేశికం పూజయిత్వా లక్ష్మణార్యస్తమగ్రతః । తత్ర
త్యాన్వైష్ణవాంస్సర్వాన్పూజయామాస శాస్త్రతః ॥ తతస్స్వాచార్య
మాదాయ సకుటుంబం కృపానిధిం । భూయస్సత్యవ్రతం క్షేత్రం యయౌ
రామానుజస్తదా ॥ దేవరాజం హరిం నత్వా గురుణా సహ బుద్ధిమాన్ । తత్తీ
ర్థశఠకోపాదీన్గృహీత్వా భక్తితస్తదా । కాంచీపూర్ణాయ తత్సర్వం
పూర్ణార్యాగమనాదికం । స వేదయిత్వా స తదా స్వగృహం ప్రవివేశ హ ॥
స్వదేశికాయ పూర్ణాయ స్వగృహస్యార్ధమాదరాత్ । దత్త్వా తస్సాఽ
ధౌ నిత్యం దివ్యాంశ్చ ద్రావిడాగమాన్ । భక్త్యాధ్యయనమవ్యగ్రః కుర్వంస్స
తతమాదరాత్ ॥ సాత్త్వికాని పురాణాని గురుణా సహ బుద్ధిమాన్ । విలోక
యన్లక్ష్మణార్యస్సమ్యగ్భగవత్పరః ॥ సుఖేన కాలం మహాత్మాసా సనయద్వై
ష్ణవోత్తమః ॥ పూర్ణాచార్యో లక్ష్మణార్యాయ సర్వాంస్సందిశ్యార్థానా
జ్ఞయా దేశికస్య । చక్రే వాసం కౌతుకాత్కాంచికాయాం హస్త్యద్రీశే
భక్తిమాన్దేవరాజే ॥ ౫౪ ॥ ఇతి శ్రీప్రపన్నామృతే రామానుజచరిత్రే దేవ
రాజాజ్ఞయా మహాపూర్ణాశ్రయణం నామ ఏకాదశోఽధ్యాయః ॥ ౧౧ ॥ ❁

కదాచిల్లక్ష్మణార్యస్య తైలాభ్యంజనకృద్ద్విజః ॥ ఆహూతో వైష్ణవ
స్తైనతైలాభ్యంజనవాసరే ॥ క్రమేణ మహతా యుక్తం వైష్ణవం తముత్సమ
స్నాతం । విలోక్య లక్ష్మణాచార్యో భార్యామాహూయ చాబ్రవీత్ ॥ అన్నం
పర్యుషితం గేహే హ్యస్తి వా యంతుముధాస్వతః ॥ తచ్ఛ్రుత్వా కించిదప్యన్నం
నాస్తీత్యాహ శుభామినీ ॥ స తాం కార్యాంతరే ధీమాన్నియోజ్య గృహమావి
శత్ । గృహాంతరే సంవిశోధ్య దృష్ట్వాన్నం పాత్రసంస్థితం । తామాహూయ
తదా భార్యాం దర్శయిత్వా తదోదనం ॥ ఉవాచ వచనం ధీమాన్ కోపాత్సంర
క్తలోచనః ॥ అహో తే హృదయం క్రూరమీదృశే నదినాంజనే । పూ
ర్వైరుక్తం తు తత్సత్యం పాపానామాకరాః స్త్రియః ॥ ఇత్యుక్త్వా కుపితః శ్రీ
మాన్భార్యాం లక్ష్మణదేశికః । కించిదస్వస్థహృదయో బభూవ వ్యథితేంద్రి
యః ॥ తతస్సా లక్ష్మణార్యస్య భార్యా పండితమానినీ । ఘటేనాంబు సమా
నేతుం కూపం ప్రతియయౌ జవాత్ ॥ మహాపూర్ణార్యభార్యా చ తాదృశీ.

తత్క్షణేజవాత్ । జలార్థంఘటమాదాయతంకూపం ప్రతిసాగతా ॥ ఘ
టావాబద్ధ్యరజ్జుభ్యామేకకాలే స్త్రియౌజవాత్ । కూపేనిధాయసహసా
తాభ్యాంకూపాంబుకర్షణే । ఘటాత్పూర్ణార్యభార్యాయాః పతితా
జలబిందవః । రామానుజార్యభార్యాయాఃకలశేజలపూరితే ॥ సంక్రాంతం
స్వఘటందృష్ట్వాతద్ఘటోదకబిందుభిః । భార్యారామానుజార్యస్య కోప
సంరక్తలోచనా ॥ ఇయమాచార్యపత్నీమే పూజ్యాభర్తుర్యథాగురుః ।
తదంబుపతనాద్దోషో నాస్తికుంభేవమామకే । శుద్ధ్యర్థంచ ప్రభవతిసం
శయోత్రనవిద్యతే ॥ గురూచ్ఛిష్టంచసంప్రార్థ్య తస్యపాదోదకంశుభం ।
స్వీకర్తవ్యంప్రయత్నేనభక్త్యాశిష్యేణసర్వదా । ఏవంనమేనేసాదేవీస్త్రీ
స్వభావంసమాశ్రితా ॥ పూర్ణార్యభార్యాంపరుషంవాక్యమాహనిరర్థ
కం ॥ హీనజాతిసముత్పన్నేదురాచారసమన్వితే । ఘటసాంకర్యమాయా
తమధునాచారవర్జితే । క్వతేజాతిఃక్వతేశీలంక్వతేద్రవ్యాదిసంపదః ।
అస్మాకంచకులంశీలంక్వవిద్యాద్రవ్యసంపదః ॥ ఇత్యేవంపరుషంవాక్యంవ
దంతీంతాంస్త్రియంప్రతి । పూర్ణార్యధర్మపత్నీచవాక్యంపరుషమబ్ర
వీత్ ॥ ఏవంతయోస్తదావధ్వోఃకలహస్సమవర్తత ॥ పూర్ణాచార్యస్స్వ
భార్యాయాం కోపంకృత్వా మహత్తరం । నతంశృణోతివృత్తాంతంయా
వద్రామానుజోత్తమః । రంగంప్రతియయౌతావత్కుటుంబేనసమావృతః ॥
తతోరామానుజః ప్రాజ్ఞస్స్వాచార్యగృహమాదరాత్ । గత్వాగృహేమ
హాత్మానం నాపశ్యద్దేశికోత్తమం ॥ కేచిజ్జనాస్సమాగత్య సమీపగృహవాసి
నః । పూర్ణాచార్యంవిదిత్వాంతం రామానుజమథాబ్రువన్ ॥ పూర్ణాచా
ర్యస్యభార్యాయాస్తవపత్న్యాశ్చసువ్రత । అస్యకూపస్యనికటే కలహ
స్సమజాయత ॥ తత్కారణంనజానీమస్తద్వేత్తి వరదోహరిః ॥ పూర్ణాచా
ర్యస్స్వకాంభార్యాంసమాదాయజవాన్వితః । రంగక్షేత్రంప్రతియ
యౌతత్క్షణేవైష్ణవోత్తమః ॥ తేషాంవాక్యంతతఃశ్రుత్వాలక్ష్మణార్యో ప్రి
యంతదా । సంతప్తహృదయస్తూర్ణమాగత్యస్వనికేతనం । పత్న్యాస్తం
త్సర్వవృత్తాంతంవిదిత్వావిశదంతదా । కోపసంరక్తనయనస్తాంభార్యామిద
మబ్రవీత్ ॥ అపరాధఃకృతఃపాపేమహాన్పూర్ణంత్వయాధునా । తంస

హిష్ణుస్సమభవమద్యేమంససమాహితే॥ శీఘ్రంగచ్ఛస్వనిలయంత్వత్పితు
గృహమాదరాత్ ॥ స్త్రీణాంపరమధర్మోఽయంపతిచిత్తానువర్తనం।
త్వయినాస్తిమదాచారేతస్మాత్త్వాంసంత్యజామ్యహం॥ ఏవంవదంతంభ
ర్తారందృష్ట్వాభయవిమోహితా। అశ్రుపూర్ణముఖీదీనాచకంపేవద
నాద్భృశం॥ రామానుజస్తదాభార్యాందృష్ట్వాశోకసమన్వితాం। స్వ
దుస్స్వభావోఽజహాత్కోపంసకరుణాకరః॥ భార్యావిసర్జనోపాయంహృ
దిసంచింతయన్సదా। లక్ష్మణార్యోమహాప్రాజ్ఞఃకంచిత్కాలం సమాస్థి
తః॥ తతఃకదాచిద్వరదంకరిశైలేజనార్దనం॥ సేవమానంలక్ష్మణార్యం
దృష్ట్వైకశ్చిద్ద్విజోత్తమః॥ పండితఃక్షుత్పిపాసాభ్యాంభోజనంతమయాచ
త॥ రామానుజస్తతంవిప్రమువాచవినయాన్వితః। శీఘ్రంమద్గృహమాసా
ద్యమద్భార్యాయైమమోదితం। అభిజ్ఞానంనివేద్యాశుత్వంతస్యైద్విజపుం
గవ। భుక్త్వాశీఘ్రమిహాగచ్ఛతయాదత్తాన్నమాదరాత్॥ వరదోత్సవకా
లోయంగంతుమస్యగృహంప్రతి। త్వయాసహాసయుక్తంమే సేవాంహి
త్వాజగత్పతేః॥ విష్ణ్వర్చనాత్పరంలోకేపూజనంచాతిథేర్ద్విజ। తథా
పికారణంమేద్యవిద్యతేద్విజపుంగవ॥ ఇత్యుక్తస్తేనవైవిప్రోలక్ష్మణార్యేణ
ధీమతా। రామానుజగృహంగత్వాతస్యభార్యాంమహాత్మనః। ఉవాచవ
చసంధీమాన్వినయేనసతాంప్రతి॥ పతివ్రతేమహాభాగేభర్తాతేభక్తవ
త్సలం।వరదంసేవయన్నాస్తేకరిశైలేధునాహరిం। తేనాహంప్రేషితస్సా
ధ్విభోజనార్థమిహాధునా। ఆగతోభవమార్యేమే శీఘ్రమన్నంప్రదీయ
తాం॥ లక్ష్మణార్యస్యమహిషీ।శ్రుత్వాతద్ద్విజభాషితం॥ అనాదృత్య రు
షాదేవీప్రోవాచపరుషంవచః॥ అన్నంవాతండులశ్చాపి మద్గృహేనాస్తి
చాధునా।అత్రస్థాతుంనయుక్తంతేయాహియాహిద్విజోత్తమ। కేనత్వం
ప్రేషితోయాతస్తంయాచస్వదయానిధిం॥ ఇత్యుక్త్వాగోపితాహారాస్త్రీ
దృఢంబద్ధ్వారరంతదా। వదంతీక్రూరవాక్యానిరుషాదేవీసమాస్థితా॥ వి
ప్రోనిరాశఃప్రత్యేత్యలక్ష్మణార్యాయధీమతే। అథోవాచ రుషాయుక్తః
క్షుత్పిపాసార్దితస్తదా॥ తముపాకర్ణ్యవృత్తాంతం లక్ష్మణార్యోవిచా
ర్యసః। లేఖ్యంకృత్వాప్రయత్నేనభార్యాయాఃపితురాలయాత్॥ వివా

హారార్థం సముద్దిశ్య ప్రేషితం శ్వశురేణ తు । ఇతి రామానుజశ్శ్రీమాన్ హరి
ద్రాం చ ఫలాని చ । విచిత్రం నూతనపటం సమాదాయ ప్రయత్నతః । తం బ్రా
హ్మణమువాచేదం స్మితిపూర్వం సాంత్వపూర్వకం ॥ ఇదం లేఖ్యం హరిద్రాదిస
ర్వమాదాయ సత్వరం । పునశ్శ్వస్త్వం ద్విజశ్రేష్ఠ గత్వా త్వం పితురాలయా
త్ । ఆగతో భవ మద్భార్యానయనకారణాత్ ॥ మద్భార్యామేవము
క్త్వా తత్వం లేఖ్యమిదమాదరాత్ । వాచయిత్వా తత్సమీపే తస్యై వస్త్రాది
చార్పయ ॥ తద్వాక్యశ్రవణాత్ ప్రీతా త్వయి ప్రీతిం కరిష్యతి । అస్మిన్నర్థే
న సందేహో మా గచ్ఛ త్వం ద్విజపుంగవ ॥ రామానుజస్య తద్వాక్యం శ్రుత్వా
విప్రస్తథాకరోత్ ॥ తదాకర్ణ్య హి సా దేవీ హర్షేణ సుసమాహితా । పి
త్రా దత్తమిదం సర్వమితి వస్త్రాదికం తదా ॥ గృహీత్వా ఽజానతీ ముగ్ధా భ
ర్తుః కుటిలతాం మితి । పరిపప్రచ్ఛ తం విప్రం పిత్రోః కుశలమాదరాత్ ॥ త
స్యాస్తద్వచనం శ్రుత్వా ద్విజస్తాం వాక్యమబ్రవీత్ । తే మామ నామయం
సాధ్వి మహాంకుశలమీహసే ॥ అనుజస్య వివాహం తే కర్తుకామః పితా
ధునా । అభవం ప్రేషితస్తేన త్వానయనకారణాత్ ॥ తద్ద్విజస్య వచః శ్రు
త్వా సా దేవీ బ్రాహ్మణోత్తమం । ఇతి తం పూజయామాస సకాశాత్పితురా
గతం । పాకం కృత్వా ప్రయత్నేన భోజయామాస తం ద్విజం ॥ తతో రామా
నుజశ్శ్రీమానాగత్య స్వనికేతనం । అజానన్నివ వృత్తాంతం తం సర్వం ద్విజ
పుంగవాత్ । నిశమ్య నిపుణో హృష్టస్తాం భార్యామేవమబ్రవీత్ ॥ అథ నైతే
న విప్రేణ గచ్ఛ త్వం జనకాలయం । త్వదాభరణవస్త్రాణి సమాదాయ యది
చ్ఛసి ॥ ఆగమిష్యామ్యహం తత్ర స్థిత్వా పంచదినాన్యను ॥ పతివాక్యం తదాక
ర్ణ్య సాధ్వీ హర్షసమన్వితా । దేహబంధుజనోపేతా దాసీదాసజనావృ
తా । నిర్గత్య స్వగృహాత్తూర్ణం ప్రయయా పితురాలయం ॥ తతో ప్రా
యవశాత్సలక్ష్మణగురుర్నీత్వా స్వకీయాం సతీం తత్పిత్రోర్గృహమంజ
సా తదను తాం చిత్తేన నాచింతయత్ । బుద్ధిం రాగమదాఖిలార్థవిషయాం తు
ర్యాశ్రమాప్తిక్రియానైపుణ్యేన దికీర్ణరాత్మని వరబ్రహ్మాభిధే నిశ్చలాం ॥
౭౪ ॥ ఇతి శ్రీప్రపన్నామృతే రామానుజచరిత్రే భార్యావిసర్జనోపాయసిద్ధి
ర్నామ ద్వాదశోఽధ్యాయః ॥ ౧౨ ॥ శ్రీమతే రామానుజాయ నమః ॥ ❋❋❋

ఉపాయేనతదాభార్యాంనీత్వాతజ్జనకాలయం । గృహధాన్యాది
కంసర్వంవిహాయవిగతస్పృహః। తుర్యాశ్రమప్రవేశాయ త్రిదండంకుం
డికాంతదా। సర్వోపకరణంధీమాన్కాషాయవసనాదికం। సంపాద్యతర
సాశిష్యైరానీయప్రయతశ్శుచిః। సన్నిధౌ దేవరాజస్య తన్నిధాయజగత్ప
తేః। రామానుజఃప్రణమ్యాహవరదంభక్తవత్సలం॥ తేనానుజ్ఞాపితోధీమా
ననంతసరసస్తటే। సంస్మరన్యామునార్యస్యచరణౌలోకపావనౌ। లక్ష్మ
ణార్యఃపరిసన్న్యాత్మాచక్రేసన్న్యాసమాదరాత్॥ తదాదేవ గణాస్సర్వే
హర్షనిర్భరమానసాః। వవర్షుఃపుష్పవర్షాణియతిరాజస్యమూర్ధ
ని॥ దేవదుందుభినిర్ఘోషోమహానాసీత్తదాదివి। వవౌవాయుస్సుఖస్పర్శ
స్సుప్రభోభూద్దివాకరః॥దిశోవిరేజుర్విమలాజనాస్సర్వేముదంయయుః॥త
దారామానుజందృష్ట్వాయతిసామ్రాజ్యదీక్షితం। నిరాశఃపృథివీంహిత్వా
ప్రపేదేకాననంకలిః॥ కాషాయాంబరసంవీతస్సదండస్సకమండలుః।ఊర్ధ్వ
పుండ్రైర్ద్వాదశభిఃపరిశోభితవిగ్రహః।రామానుజస్తదారేజేనారాయ
ణమునిర్యథా। దేవరాజస్తదావాక్యంకాంచీపూర్ణమువాచసః॥ కాం
చీపూర్ణసమాదాయ మామకాన్పరిచారకాన్। ధ్వజచ్ఛత్రాదికాంస్స
ర్వాన్వైష్ణవాంశ్చద్విజోత్తమాన్। శిబికాయాం ప్రతిష్ఠాప్య శఠకోపంచ
మామకం। తత్రగత్వామహాత్మానంతంరామానుజమాదరాత్ । ఇహాన
యస్వమద్భక్తంద్రష్టుమిచ్ఛామిసత్వరం॥ కాంచీపూర్ణస్సంప్రహృష్ట
స్తద్వాక్యశ్రవణాత్తదా। వరదోక్తప్రకారేణసర్వైస్తైఃపరిచారకైః॥రా
మానుజంప్రతియయౌసహసాసహరిప్రియః॥ తుర్యాశ్రమస్య కృత్యా
నికృత్వాసర్వాణిశాస్త్రతః। అనేకబ్రాహ్మణైస్సాకంవేదవేదాంతపార
గైః। రామానుజార్యస్సహసావరదంసేవితుంయయౌ॥ తావన్యోన్యంత
దాదృష్ట్వాకాంచీపూర్ణయతీశ్వరౌ ।హర్షమాపతురన్యోన్యం యథా
ర్హంకృతసత్క్రియౌ॥ కాంచీపూర్ణస్తతస్తస్మైయతిరాజాయధీమ
తే। తత్తీర్థశఠకోపాదీన్దాపయిత్వాతదర్చకైః॥ వరదోక్తప్రకారేణ
నిధాయపరిచారకాన్। వ్యాదిదేశజనాంత్సర్వాన్కైంకర్యార్థంమహా
త్మనః॥ బ్రాహ్మణాస్స్వస్తివచనంచక్రుర్హర్షసమన్వితాః। భేరీకాహ

శవాద్యాదీన్వాదయంతో జనాస్తదా । రామానుజస్య పురతో యయుశ్శ్రీ
ఘ్రిం మృదంగకాన్ ॥ పురతశ్శఠకోపం తు కృత్వా రామానుజస్తదా । కరి
శైలముపాగత కాంచీపూర్ణేన సంగతః ॥ బ్రహ్మజ్ఞైర్బ్రాహ్మణైస్సాకం
వరదస్య జగత్పతేః । వవందే లక్ష్మణాచార్యో చరణౌ బ్రహ్మణార్చితౌ ॥
రామానుజం దేవరాజస్తం దృష్ట్వా యతిశేఖరం । హర్షేణ మహతా యుక్త
స్తాం చింతాం విజహౌ తదా ॥ రామానుజాయ విప్రేభ్యస్సర్వేభ్యస్స తదా
హరిః । స్వతీర్థశఠకోపాదీన్దాపయిత్వార్చకైర్ముదా । ప్రత్యేకం లక్ష్మ
ణార్యాయ సన్మానం సుమహత్తరం । సభూయః కారయిత్వాశు ప్రీత్యా
తస్మై మహాత్మనే । నామధేయం తస్య చక్రే యతిరాజ ఇతి ప్రభుః ॥ కాంచీపూ
ర్ణముపాచేదం వరదో భక్తవత్సలః । యతీంద్రాయ మఠం సమ్యగ్దర్శ
యిత్వా మనోహరం ॥ పనివేశయ తత్రత్యం యతిరాజం తపోధనం ॥
కాంచీపూర్ణస్తదాకర్ణ్య తద్వాక్యం జగతీపతేః । యతిరాజం సహోదా
యతైస్సాకం పరిచారకైః । మఠే నివేశయామాస వరదానుజ్ఞయా తదా ॥
రామానుజోపి సహసా మఠం ప్రావిశ్య యతీశ్వరః । సమాగతజనాంత్సర్వా
న్యథోచితమపూజయత్ ॥ తతః పౌరజనాస్సర్వే సంసేవ్య యతిశేఖరం ।
ఆపునః కేతనాన్యాయ్యాస్సహృష్టా ద్విజోత్తమాః ॥ అనుజ్ఞాతస్తతస్తేన
కాంచీపూర్ణో మహాత్మనా । దేవరాజాయ వృత్తాంతం తం విజ్ఞాప్య మహా
త్మనే । తత్సన్నిధిం యథాపూర్వం విధాయ పరిచారకాన్ । సంసేవ్య చరణౌ
తస్య స్వమఠం ప్రవివేశహ ॥ తతో యతీంద్రస్తరుణార్కభాసురస్సర్వా
న్జనాన్పూర్ణకటాక్షవీక్షణైః । స్వపాదపద్మాభిముఖాన్నిరంతరం మర్త్యాన్
సలక్ష్మీ వరదార్పితే మఠే ॥ ఏవం స రామానుజవైష్ణవోత్తమస్సంత్యజ్య
భార్యాం ప్రతికూలధర్మిణీం । అనుజ్ఞయానంతసరస్తటే హరేస్తురీయా
శ్రమం సంప్రతిపేదివాంస్తదా ॥ సంసేవ్య విష్ణుం కరిశైలనాథం హర్షేణ
తేనార్పితనామధేయః । యతీశ్వరస్తత్ర సమాస్థితోభూత్కాంచీపురే
వేదవిదాం వరిష్ఠః ॥ ఇదం చరిత్రం భవరోగనాశనం రామానుజార్యస్య మ
హాత్మనశ్శుభం । శృణ్వంతి భక్త్యా సతతం నరోత్తమాస్తే యాంతి లోకం మధు
వైరిణో హరేః ॥ జ్ఞానప్రదం పాపహరం పవిత్రం శ్రోత్రసుఖ్యం నః ప్రీతికరం

విచిత్రం । వైకుంఠలోకప్రదమాశుపుంసామిదంచరిత్రంయతిశేఖరస్య॥
రామానుజాయనాథాయయతీంద్రాయమహాత్మనే।కృపామాత్రప్రసన్నా
యాలక్ష్మణార్యాయతేనమః॥ ౩౯॥ ఇతిశ్రీప్రపన్నామృతేరామానుజచరిత్రే
రామానుజార్యస్యతుర్యాశ్రమప్రవేశోనామత్రయోదశోధ్యాయః॥౧౩॥

కాంచీపుర్యాఃపూర్వభాగే కశ్చిత్పురవమంగళః । అగ్రహారో
మహానాసీద్విద్వజ్జనసమావృతః॥ తత్రవేదవిదాంశ్రేష్ఠస్సర్వధర్మపరా
యణః। అనంతదీక్షితఖ్యాతద్విజవర్యోమహానభూత్ ॥ససర్వగుణసంపన్నాం
సర్వలక్షణశోభితాం । ఉపయేమేయథాశాస్త్రంకన్యాంకేశవయజ్వనః॥
భరతాంశాత్తస్యజజ్ఞేపత్న్యాంపుత్రోవిచక్షణః। శ్రీమాన్ దాశరథి
నామవిఖ్యాతస్సకలావనౌ । వేదవేదాంతసంపన్నోహరిభక్తిపరాయ
ణః ॥ స్వమాతులంమహాత్మానంతుర్యాశ్రమముపాగతం। జ్ఞాత్వాతుష్టో
మహాప్రాజ్ఞః కాంచీమాగత్యసత్వరం । సమాశ్రయల్లక్ష్మణార్యం ప్రశ్ర
యంభక్తిపూర్వకం ॥ తతోరామాంశసంభూతఃకూరనాథఇతిశ్రుతః। అ
నంతభట్టతనయస్సర్వశాస్త్రార్థకోవిదః। హారీతాన్వయసంభూత స్సదా
హరిపరాయణః । ఆశిశ్రియత్తదాసోపి యతిరాజం గుణాశ్రయం। లక్ష్మ
ణార్యస్తదాతాభ్యాంశిష్యాభ్యాంయతిపుంగవః। గ్రంథానుపదిశన్సమ్య
క్కాంచ్యాంతస్థౌమహాయశాః ॥ కదాచిద్యాదవస్యాథజననీయతిశేఖరం ।
వదంతంవైష్ణవగ్రంథాన్శిష్యేభ్యఃప్రీతిపూర్వకం । ఊర్ధ్వపుండ్రధ
రంధీరంకాషాయాంబరశోభితం। త్రిదండధారిణంప్రాజ్ఞం నారాయణ
మునింయథా । స్వతేజసాభాసమానంప్రత్యక్షంభాస్కరంయథా। దృ
ష్ట్వాభక్తిసమాయుక్తానమశ్చక్రేయతీశ్వరం ॥ తతస్సామధురాంగత్వాయా
దవంవాక్యమబ్రవీత్ ॥ వత్సయాదవమద్వాక్యం శృణుభక్తిసమన్వితః ।
రామానుజం మహాత్మానం నావమన్యస్వ పూర్వవత్ ।తంసమాశ్రియ
తత్వజ్ఞవైరంహిత్వాశుభక్తితః ।ధర్మసంస్థాపనార్థాయహరిణాప్రే
షితోధునా। వైకుంఠాదాగతోనంతోజాతఃకేశవయజ్వనః। రామానుజ
ఇతిఖ్యాతః పుత్రస్సర్వహితేరతః ॥ కాంచీపూర్ణాదయస్సర్వే జ్ఞాతస
న్తంయతీశ్వరం। ఏవంవిదుర్మహాత్మానంపుత్రలక్ష్మణదేశికం। విష్ణుభక్తి

విహీనస్యవిప్రస్యవిదుషాంవర। విద్యాచారాదికంవ్యర్థం శవాలంకరణం
యథా॥ విష్ణురేవజగత్కర్తా సృష్టిస్థిత్యంతకారకః।తదంశభూతావిప్రేం
ద్రబ్రహ్మరుద్రాదిదేవతాః।పరాశరాదిమునయస్సర్వేతత్త్వార్థవేదినః।
నారాయణంసమాశ్రిత్యయయుర్ముక్తింజగత్పతిం॥ మాతృవాక్యంతదా
కర్ణ్యతథ్యంజ్ఞాత్వాసయాదవః। ధ్యాత్వామహాత్మాజననీమువాచవ
చనంతదా॥ త్వయోదితమిదంమాతస్సత్యంవాక్యంహితంశుభ।తదర్థా
యమయావశ్యంకర్తవ్యంభూప్రదక్షిణం॥ అధునాజరయాక్రాంతం శరీ
రంమామకంప్రసూః। మహాశక్యమిదంతస్మాదిదానీంభూప్రదక్షిణం॥త
తస్తద్వాక్యమాకర్ణ్యసాయాదవమభాషత। ప్రదక్షిణంకురుష్వాద్యయ
తిరాజమమానుషం। విచారంమాకురుష్వాత్రతస్యతుల్యఫలంద్విజ॥తతా
ర్యేయాదవః ప్రాపమాతృవాక్యాన్ననిశ్చయం॥ తతఃకదాచిద్విప్రేంద్ర
స్సంశయాపన్నమానసః। సతమాగత్యతరసాదృష్ట్వాలక్ష్మణదేశికం। అవో
చద్యాదవోవాక్యంతంయతీశ్వరమర్థదం॥ శంఖచక్రోర్ధ్వపుండ్రాది
ధారణంచత్వయాకృతం। బ్రహ్మణోనిర్గుణస్యాపి సగుణత్వంప్రతిపాది
తం॥ నాస్తిప్రమాణంశాస్త్రేషువిద్యతేచేద్వదాధునా॥ యతిరాజస్తత
ద్వాక్యంశ్రుత్వాయాదవభాషితం। తస్యసంభాషణేశిష్యంకూరేశంవ్యా
దిదేశహ॥ అనుజ్ఞాతస్తదాతేనదేశికేనమహాత్మనా। కూరేశోయాదవం
వాక్యంజగాదవిదుషాంవర॥ శ్రూయతామభిధాస్యామిశంఖచక్రాదిధా
రణే। సగుణబ్రహ్మసద్భావేవిష్ణుసర్వోత్తమత్వకే। శ్రుతిస్మృతిపురాణే
షుప్రమాణానిద్విజోత్తమ॥ శ్రుతిః॥ ప్రతప్తైర్విష్ణోరబ్జచక్రేణవితప్రిజన్మాంభో
ధింతరంతివేదవర్ణిణీద్రాః। మూలేబాహ్వోర్దధతేన్యేపురాణలిం
గాన్యంగేతావకాన్యర్పయంతి॥సామ్ని॥ పవిత్రమిత్యగ్నిః।అగ్నిర్వైసహ
స్రారః। సహస్రారోనేమిః। నేమినాతప్తతనూర్బ్రహ్మణస్సాయుజ్యగ్ం
సలోకతామాప్నోతి॥ అథర్వణి॥ ఏభిర్వయమురుక్రమస్యచిహ్నైరం
కితాలోకేసుభగాభవామః।తద్విష్ణోఃపరమంపదంయేగచ్ఛంతిలాంఛితాః॥
పరాశరసంహితాయాం॥ ఉపవీతాదివద్ధార్యాశ్శంఖచక్రాదయస్తథా।
బ్రాహ్మణస్యవిశేషేణవైష్ణవస్యవిశేషతః॥ భీష్మపర్వణి॥ బ్రాహ్మణైఃక్ష

త్రిమైర్వైశ్యైశ్శూద్రైశ్చకృతలక్షణైః। అర్చనీయాశ్చవంద్యాశ్చనిత్యము
క్తైస్స్వకర్మణః॥ లైంగే॥ అష్టాక్షరవిదస్సర్వేతప్తచక్రాంకితాస్తథా।
సేవకావాసుదేవస్య తత్రైవనటనర్తకాః ॥ అన్యేచవైష్ణవాస్తత్రసర్వే
చక్రేణలాంఛితాః॥ స్కాందే॥ యేషాంచక్రాంకితంగాత్రం శూద్రేష్వ
పిచదృశ్యతే। తేవై స్వర్గస్యనేతారో బ్రాహ్మణాభువిదుర్లభాః॥ పరా
శరః ॥ వినాయజ్ఞోపవీతేనవినాచక్రస్యధారణాత్ । వినాద్వయేనవైవిప్ర
శ్చండాలత్వమవాప్నుయాత్ ॥అనిష్టానాంనివృత్త్యర్థమైకాంత్యాయజగ
త్పతా। సిద్ధ్యర్థంకర్మణాంచైవధార్యంచక్రవిలాంఛనం ॥ దక్షిణేతు
భుజే విప్రోబిభృయాద్వైసుదర్శనం।సవ్యేతుశంఖంబిభృయాదితిబ్రహ్మ
విదోవిదుః॥ ఆథర్వణోపనిషది॥హరేఃపదాకృతిమాత్మనోహితాయమధ్యే
చ్ఛిద్రమూర్ధ్వపుండ్రంయోధారయతి।సపరస్యప్రియోభవతి । సపుణ్య
వాన్భవతి। సముక్తిమాన్భవతి॥ మహోపనిషది॥ ధృతోర్ధ్వపుండ్రః ప
రమీశితారం నారాయణంసాంఖ్యయోగాధిగమ్యం । జ్ఞాత్వావిముచ్యేత
నరస్సమస్తైస్సంసారపాశైరిహచేతివిష్ణుం॥ ఆగ్నేయే ॥ త్రిపుండ్రం బ్రా
హ్మణోవిద్వాన్కలీలయాపినధారయేత్। ధారయేత్ప్రియతస్సమ్యగూర్ధ్వ
పుండ్రంప్రయత్నతః॥ బ్రహ్మాండే। బ్రాహ్మణస్యోర్ధ్వపుండ్రంతు క్షత్రి
యస్యార్ధచంద్రకం। వైశ్యస్యవర్తులాకారం శూద్రస్యైవత్రిపుండ్ర
కం॥ బ్రాహ్మణేనసకర్తవ్యం తిర్యక్పుండ్రస్యధారణం । సశూద్రవదవగం
తవ్యస్తిర్యక్పుండ్రస్యధారణాత్॥ పాద్మే॥ యేకంఠలగ్నతులసీనలినాక్ష
మాలాయేబాహుమూలపరిచిహ్నితశంఖచక్రాః। యేవాలలాటఫలకే ల
సదూర్ధ్వపుండ్రాస్తేవైష్ణవాభువనమాశుపవిత్రయంతి ॥ ఈశ్వర సం
హితాయాం॥ విష్ణుదేహపరామృష్టంయచ్చూర్ణంశిరసావహేత్ ।సోశ్వ
మేధఫలంప్రాప్యవిష్ణులోకేమహీయతే ॥ సాంతరాళోర్ధ్వపుండ్రస్య
మధ్యేశ్రీశ్రీస్తథాపరః। హరిద్రాసారసంభూతరజసాధారయేచ్ఛ్రియం॥
పారాశరస్మృతౌ। ఏకోపవీతంధార్యంస్యాద్యతీనాంబ్రహ్మచారిణాం ।
గృహస్థానాంవనస్థానాముపవీతత్రయంస్మృతం ॥ మౌంజ్యేణాజినదండాని
ధార్యాణిబ్రహ్మచారిభిః।కటిసూత్రంతుకౌపీనంశుక్లవస్త్రద్వయంశుభం।

ముండనం చాంగులీమాదిగృహస్థస్య విశిష్యతే॥ (శేషధర్మే ॥ శంఖచక్రాంకితా భక్తా యః పూజయతి మానవః। స సాక్షాద్విష్ణుసామీప్యం లభతే నాత్రసంశయః॥ విష్ణుచక్రాంకితం విప్రం యో భూమావభివాదయేత్। లలాటే సక్తపాంసూనాం సంఖ్యా తస్యాస్తి యావతీ। తావత్సహస్ర మనుజో బ్రహ్మలోకే మహీయతే॥ సగోత్రం యద్యపి శ్రాద్ధే చక్రాంకితభుజం వ్రజేత్। స సాక్షాద్విష్ణుసాయుజ్యం ద్విజః ప్రాప్నోత్యసంశయః॥ శంఖచక్రాంకితం విప్రం దృష్ట్వా యో హ్లాదితో భవేత్। స పుణ్యలోకానాప్నోతి హ్యాహితం సుఖమశ్నుతే॥ చక్రాంకితానాం నామాని యో వదేద్భక్తిమాన్నరః। సర్వపాపవినిర్ముక్తస్స యాతి పరమం పదం॥ చక్రాంకితాయ విప్రాయ యో భక్త్యాన్నం దదాతి వై। అన్నసంఖ్యానవర్షాణి బ్రహ్మలోకే మహీయతే॥ విష్ణుభక్తాయ విప్రాయ చక్రచిహ్నాయ మానవః। గోచర్మమాత్రం యో దద్యాద్భూమిం స్యాత్సభూరాజ్యభాక్॥ విషువాయనసంక్రాంతిమాప రాగే తథా పర్వే। చక్రాంకితాయ విప్రాయ దానాన్మోక్షమవాప్నుయాదితి॥ సర్వభూతదయాయుక్తం వైష్ణవం ద్వేష్టి యో నరః। స చండాలో మహాదేవి రౌరవం నరకం వ్రజేత్॥ బ్రహ్మహత్యాసురాపానం స్తేయం సర్వాంగనాగమః। చక్రాంకితస్య నిందా చ పంచైతే త్వతిపాతకాః॥ శిఖాం యజ్ఞోపవీతం చ చక్రచిహ్నం చ కుండలే। ఊర్ధ్వపుండ్రాణి వస్త్రాణి దండం చైవ కమండలుం। ఏతాని ధారయన్విప్రః శుక్లదంష్ట్రో దృఢవ్రతః। సాత్వికం భావమాస్థాయ స్థిరచిత్తో భవేత్సదా॥ శ్రుతిః॥ యస్సర్వజ్ఞస్సర్వవిత్। పరాస్య శక్తిర్వివిధైవ శ్రూయతే స్వాభావికీ జ్ఞానబలక్రియా చ। అపహతపాప్మా విజరో విమృత్యుర్విశోకో విజిఘత్సోఽపిపాసస్సత్యకామస్సత్యసంకల్ప ఇతి। జ్ఞాజ్ఞౌ ద్వావజావీశనీశౌ। నిత్యో నిత్యానాం చేతనశ్చేతనానామేకో బహూనాం యో విదధాతి కామాన్॥ నారాయణపరం బ్రహ్మతత్త్వం నారాయణః పరః। నారాయణ ఏవేదగ్ం సర్వం। నిష్కలంకో నిరంజనో నిర్వికల్పో నిరాఖ్యాతశ్శుద్ధో దేవ ఏకో నారాయణః॥ ఏకో హ వై నారాయణ ఆసీత్। న బ్రహ్మా నేశానో నేమే ద్యావాపృథివీ న నక్షత్రాణి నాపో నాగ్నిర్న సోమో న సూర్య ఇతి॥ శ్రీభాగవతే॥ హరిః పరాయణం పరం హరిః

Funding: IKS/Tattva Heritage. Digitization: Sarayu Trust/eGangotri

పరాయణంపరం పునఃపునర్వదామ్యహంహరిఃపరాయణంపరం॥ మోక్షధ
ర్మే॥ త్వయాపిసతతంరాజన్నభ్యర్చ్యఃపురుషోత్తమః। సహిమాతా పి
తాచైవకృత్స్నస్యజగతో గురుః॥ విష్ణుధర్మోత్తరే॥ తస్మాత్సర్వేషు వే
దేషువిష్ణురేవసనాతనః । తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన విష్ణుమేవ సమాశ్రయే
త్॥ ఏవంశతసహస్రాణిప్రమాణానిచ సంతిచ । సత్తర్కసహితాన్యే
వసర్వశాస్త్రావిరోధతః ॥ శ్రుతిస్మృతిపురాణేషు కూరేశో వ్యాజహారసః॥
శ్రుత్వాసర్వాణివాక్యానియాదవో విస్మయాన్వితః । అనుజ్ఞాతస్తదాతా
భ్యాంస్వమతంపరివేశహా॥ శ్రుత్యాదిప్రచురప్రమాణవచనైస్సర్వోత్త
మత్వేహరేశ్చక్రాద్యంకనధారణేచ సగుణబ్రహ్మణ్యనంతేపరే । కూరే
శః ప్రతిపాద్యదార్ఢ్యమధికం సద్యోనవద్యప్రభావిఖ్యాతం యతిశేఖరంస
మభజజ్జిత్వాతదాయాదవః॥ ౩౪౫॥ ఇతిశ్రీప్రపన్నామృతే రామానుజచ
రిత్రే కూరేశయాదవసంవాదే విష్ణోఃపరత్వనిర్ణయోనామ చతుర్దశో
ధ్యాయః॥ ౧౪॥ శ్రీమతేరామానుజాయనమః॥ ❋❋❋❋❋❋❋❋❋

తస్యాం రాత్రౌదేవరాజః స్వప్నే తస్య జగత్పతిః । ఆగ
త్యయాదవంవిప్రంసంశయాపన్నమానసం । ఉవాచకృపయావాక్యం ద
యార్ద్రీకృతమానసః॥ జనన్యాతవయచ్చోక్తంతత్సత్యంయాదవాధునా।
యతిరాజాశ్రయాన్ముక్తిర్నాన్యథాద్విజపుంగవ। చింతాంవిహాయసహ
సాసర్వకార్యవినాశినీం । యతిరాజంమహాత్మానంసమాశ్రయ గుణాశ్రి
యం॥ ఇత్యుక్త్వాంతర్దధేవిష్ణుర్యాదవంకరుణార్ణవః । తద్వాక్యశ్రవ
ణాత్సోపినిశ్చయంనాధ్యగచ్ఛత ॥ యాదవస్యప్రసూస్సాధ్వీ కదాచిద్వర
దంహరిం। సంసేవ్యసాదదర్శాథయతీంద్రం యమినాంవరం ॥ దేవరాజ
స్యసేవార్థంశిష్యైస్సహసమావృతం । ఆగచ్ఛంతంలక్ష్మణార్యం తేజో
రాశిమకల్మషం ॥ యాదవస్యసమీచీనోలక్ష్మణార్యసమాశ్రయః। సాపుత్ర
వత్సలాసాధ్వీసునస్యైవమచింతయత్ ॥ ఉపశ్రితిరభూత్తత్ర తస్యాశ్చిం
తానురోధినీ॥ శ్రుత్వాతాంహర్షసంయుక్తాయాదవాయాదృఢాత్మనే।
తంవృత్తాంతంతదాతస్మైజగాదహితకామ్యయా॥ మాతృవాక్యంనిశమ్యా
థయాదవశ్ఛిన్నసంశయః। మాత్రేనివేదయామాస స్వప్నవృత్తాంతమా

దరాత్ ॥ ఆనిశ్చయాత్స్వనసోఽపి మాత్రానుజ్ఞాపిత స్తదా। కాంచీపూర్ణం
సమాసాద్య మానవః కరుణానిధిం । వినయావనతో భూత్వా వచనం చేద
మబ్రవీత్॥ కాంచీపూర్ణ కృపాసింధో కమలావతినందన । మయినిత్యం
కరుణాం రక్ష మాం శరణాగతం॥ మయాధునా కశ్చిదర్థ శ్చింతితో మానసే
మహాన్। సంశయ స్తస్య కరణే విద్యతే మే తపోధన। మనశ్చలతి తత్రైవ
వాతే దీపశిఖా యథా॥ మదర్థం దేవరాజాయ కృత్వా విజ్ఞాపనం జవాత్।
యదుక్తం తేన కృపయా మహ్యం బ్రూహ్యద్య ధామ్నసే॥ కాంచీపూర్ణ స్త
దాకర్ణ్య యాదవోక్తం వచశ్శుభం। దేవరాజాయ సహసా తంవృత్తాం
తంన్యవేదయత్ ॥ తచ్ఛ్రుత్వా వరదః ప్రాహ కాంచీపూర్ణంతహాస్తదా।
శృణు వక్ష్యామి తత్త్వేన చింతితం యాదవేన తే॥ రామానుజాశ్రయే మాత్రా
య త్తన్మహదుదీరితం। తద్వాక్యశ్రవణాత్తస్య నమనో నిశ్చయంగతం ॥ త
స్మై స్వప్నేపి తత్రైవ కృపయా భాషితం మయా। తస్మాదపి యతే స్తస్య
విచికిత్సాభవత్తదా॥ ఇదానీమపి విప్రాయ మయోక్తమితి తద్వద । రా
మానుజం సమాశ్రిత్య గచ్ఛ లోకమనుత్తమం॥ మానుష్యం దుర్లభం ప్రా
ప్య విప్రత్వం చ విశేషతః। య ఆత్మశ్రేయసే నాలం స శోచ్యో హ్యాత్మవంచ
కః॥ అధీత్య సర్వశాస్త్రాణి శిష్యేభ్య స్తాన్ బోధయన్ । య ఆత్మ శ్రేయసే
నాలం స శోచ్యో హ్యాత్మవంచకః॥ వచనం దేవరాజస్య కాంచీపూర్ణో నిశమ్య
తత్ । బభాషే యాదవం వాక్యం వరదోక్తం హరిప్రియః॥ కాంచీపూర్ణ
స్య తద్వాక్యం నిశమ్యాతీవ విస్మితః । విచ్ఛిన్న సంశయో హృష్టః కాంచీపూ
ర్ణమపూజయత్ ॥ తరసా మఠమాగత్య యాదవ స్తం యతీశ్వరం। భక్త్యా ప్ర
దక్షిణం కృత్వా పాదయోరపత త్తదా॥ యతిరాజ దయాసింధో దీనం మామ
వలోకయ। మత్కృతానపరాధాంస్త్వం క్షమస్వ బహుధా పురా॥ సంసారా
ర్ణవనిర్మగ్నం మా ముద్ధర కరగ్రహాత్ ॥ లక్ష్మణార్య స్తదా దృష్ట్వా యాదవం
దీనమానసం। ఉవాచ ప్రహసన్ వాక్యం దయార్ద్రీకృతమానసః ॥ ఉత్తిష్ఠ
భూసురశ్రేష్ఠ న తే దుఃఖమితః పరం। విద్యతే దేవరాజస్య కృపా త్వయి జగత్ప
తేః॥ ఇత్యుక్త్వా యాదవం ప్రీత్యా పతితం పాదయో స్తదా। ఉద్ధృత్య పాణి
నా శీఘ్రం యతిరాజః కృపార్ణవః। తస్య సంరక్షణే యత్నం చకార విబుధా

గ్రణీః॥ మౌంజీబంధాదికంకృత్వా యాదవస్య యతీశ్వరః। ఆదరాత్పంచ సంస్కారానథతుష్ట్యా శ్రీమందదౌ ॥ గోవిందదాస ఇతి చ దాస్యనామాకరోత్ప్రభుః ॥ యాదవశ్శుభశ్రీమాన్ కృతసంస్కారపంచకః॥ నిష్కల్మషమనా భూత్వా శరచ్చంద్ర ఇవామలః ॥ తస్మై గోవిందదాసాయ యతీంద్రః కరుణాకరః । సమస్తవైష్ణవగ్రంథాన్ స్వయమేవోపదిశ్య చ । గోవిందదాసం ప్రత్యాహ లక్ష్మణార్యో విచక్షణః ॥ పూర్వం త్వయా వైష్ణవానాం యతీనాం మానవం కృతం। తద్దోషపరిహారాయ గ్రంథం కురు మహామతే। అస్మిన్నర్థే మహాప్రాజ్ఞ స్వస్వ దృఢభక్త్యా యయాచ ॥ అనుజ్ఞాతస్తదా తేన లక్ష్మణార్యేణ యాదవః। చక్రే తద్దోషశాంత్యర్థం యతిధర్మసముచ్చయం। సర్వశాస్త్రోక్తసారార్థాన్ సముద్ధృత్యాగ్ర్యసమ్మతం। త్రిదండసన్యాసవిధిం యోగిదత్తమనుత్తమం॥ యతిరాజస్య నికటే కాంచి తత్కాలం స యాదవః । స్థిత్వా స వైష్ణవం లోకం జగామాత్యంత నిర్మలః ॥ హస్త్యద్రీశ్వరశాసనాద్యతివరం భక్త్యా సమాశ్రిత్య తం తేనైవాత్తదృఢాత్మరామమురహా శ్లేషోనిభిరత్వనిశం। సమ్యగ్వైష్ణవధామముపేత్య ముదితో గోవిందదాసాభిధో మోక్షం ప్రాప్య భవాద్యగణ్యసుఖులం విష్ణోః పదం యాదవః॥ ౩౯॥ ఇతి శ్రీప్రపన్నామృతే రామానుజచరిత్రే శ్రీవరదరాజాజ్ఞయా యాదవప్రకాశస్య యతిరాజపదాశ్రయణం నామ పంచదశోఽధ్యాయః

కాంచ్యాం యతీంద్రః కరుణాకరేంద్రః కామాదిదోషాన్ స్వకరుణాదృష్ట్యా । జనస్య పశ్యన్ ప్రబుధన్విరేజే యథాతమశ్శీతకరో నిశాయాం॥ సర్వే జనాస్తస్య కటాక్షపూతాస్సంత్యక్తసంసారమహాభిలాషాః॥ శిష్యా యతీంద్రస్య యథా మహాంతశ్చకాశిరే విష్ణుపురే సురేంద్రాః ॥ కాశ్యాం సమాస్థితస్య గోవిందస్య యతీశ్వరః ।హితార్థం ప్రేషయామాస మాతులాయ మహాత్మనే। లేఖ్యం శ్రీశైలపూర్ణాయ లక్ష్మణార్యః కృపానిధిః ॥ యతిరాజః ప్రతిదినం శిష్యేభ్యః ప్రీతిపూర్వకం। శాస్త్రాణ్యుపదిశం స్తస్థౌ కాంచ్యాం విష్ణుపరాయణః॥ యామునాచార్యశిష్యాస్తే రంగక్షేత్రనివాసినః॥ వైభవం యతిరాజస్య శ్రుత్వా హర్షసమన్వితాః । సమ్యక్ప్రీణస్య రంగేశం లోకేశం భక్తవత్సలం। వినయావనతా భూత్వా వచనం

చేదమబ్రువన్॥ అస్మాకం తత్ర నాథోఽయం యతిరాజో జగద్గురుః। ఆనేత
వ్యః ప్రచిత్తేన త్వయాఽత్ర కరుణాకర॥ స తద్వాక్యం నిశమ్యాథ రంగేశో
భక్తవత్సలః॥ ప్రహిణోద్దేవరాజాయ లేఖ్యం తత్కార్యసిద్ధయే॥ వాచ
యామాస వరదస్తల్లేఖ్యం భక్తిపూర్వకం॥ ఏతావంతం చిరం కాలం దేవరా
జ యతీశ్వరః। భగవంస్త్వత్సమీపే తు లక్ష్మణార్యః స్థితోఽభవత్॥ తమిదానీం ద
యాసింధో మహ్యం దేహి యతీశ్వరం॥ ఏవం జ్ఞాత్వా పత్రికార్థం ప్రహస
న్వరదోఽబ్రవీత్। దానశీలా నరా లోకే వాంఛితాని దదత్యలం। అభిమాన
పరిదాస్సంతః కిం వా తద్వాంఛకాః క్వచిత్॥ ఏవముక్త్వా ద్విజవరం గచ్ఛేత్యా
హ తదాగతం॥ స ద్విజో రంగమాగత్య రంగేశాయ మహాత్మనే। సర్వం ని
వేదయామాస వృత్తాంతం విష్ణుసేవకః॥ తస్య వాక్యం తదాకర్ణ్య రంగేశో
నిపుణో మహాన్। వరరంగం సమాహూయ వచనం చేదమబ్రవీత్॥ యా
మునాచార్య సత్పుత్ర దేవగానవిశారద। గత్వా సత్వరితః క్షేత్రం దేవరా
జం రమాపతిం। నాట్యేన దేవగానేన స్వశక్త్యా చ మహామతే। ప్రలోభయి
త్వా వరదం ముదితం వైష్ణవోత్తమ। అన్యాన్యనర్ఘ్యాని వస్తూని ప్రదత్తాన్య
పి తేన తే। న గృహాణ త్వమేవ త్వం యాచయస్వ యతీశ్వరం॥ యేన కేనాప్యు
పాయేన యతిరాజం జగద్గురుం। ఆదాయ శీఘ్రమాగచ్ఛ త్వం గాయకవరో
త్తమ॥ ఇత్యుక్తస్తేన హరిణా వరరంగస్త్వరాన్వితః। కాంచీమవాప సహ
సా తమానేతుం యతీశ్వరం। కాంచీపూర్ణాదయస్సర్వే వరరంగస్య ధీమ
తః। విజ్ఞాయాగమనం తస్య గురుపుత్రస్య సత్వరం। ప్రత్యుజ్జగ్ముర్మహాత్మా
నం శంఖకాహళనిస్వనైః॥ యామునాచార్యతనయమర్ఘ్యపాద్యాదికైః
పరం। పూజార్హం పూజయామాసుః కాంచీపురనివాసినః॥ వరరంగస్సం
ప్రహృష్టః కాంచీపూర్ణాదిభిస్సహ। కరిశైలం సమారుహ్య కనకాంబరధా
రిణః। వవందే చరణౌ తస్య దేవరాజస్య భక్తితః॥ తత్తీర్థం శఠకోపం చ గృ
హీత్వా భక్తిపూర్వకం। కాంచీపూర్ణేన నిర్దిష్టే గృహే వాసం తదాక
రోత్॥ గురుపుత్రాయ సహసా తస్మై వైష్ణవపుంగవః। ప్రసాదానఖిలా
న్శు కాంచీపూర్ణోఽప్యదాపయత్॥ అథ స్నానాని వృత్త్యర్థం వరరంగః
కుశాగ్రధీః। తం వాసరం వ్యపనయత్తస్మిన్వేశ్మని వైష్ణవః॥ తతః కాల్యే స

ముత్థాయకృతపూర్వాహ్ణికక్రియః । వేషంరుచిరమాస్థాయ సన్నద్ధోనా
ట్యకర్మణి॥ దేవరాజస్యసేవార్థంవరరంగోజవాద్యయా॥ త్యాగమం
టపమాసాద్యవరదఃకరుణాకరః । సర్వైఃపరిజనైర్దేవ్యా శ్రియాభూ
మ్యాచశోభితః॥ స్వతేజసాదశదిశోభాసయన్భానుమానివ । మందస్మిత
ముఖఃశ్రీమాంస్తస్థౌతత్రిజగత్పతిః॥ వరరంగఃప్రణమ్యాథవరదంభక్తవత్స
లం। దేవగానేనమహతాజగావగేత్రిజగత్పతేః ॥ చకారబహుధానాట్యం
వరదస్యసవైష్ణవః॥ దేవగానేనదేవేశస్సంతుష్టోనర్తనేనచ । అనర్ఘ్యా
భరణాదీన్దదౌతస్మైజగత్పతిః ॥ వరరంగస్తానిదృష్ట్వా వరదంప్రాహబుద్ధి
మాన్। కింప్రయోజనమేతేనత్వమభక్తహితేరత। మయాయద్వాంఛితం
నాథతత్ప్రదేహ్యచ్యుతాదరాత్॥ తస్యవాక్యంతదాకర్ణ్యవరదఃప్రాహ
తంప్రతి। మాంచలక్ష్మీంవినావత్సయద్వాంఛసిదదామితత్॥ దేవరాజస్య
వచనంశ్రుత్వాసౌవైష్ణవోత్తమః । వరరంగస్సంప్రహృష్టో వరదంవాక్య
మబ్రవీత్ ॥ రంగేశాయదయాసింధో యతిరాజంసమర్పయ । వాంఛా
మమేయంవరదనాస్త్యన్యాజగదీశ్వర ॥ ప్రీతిస్తురంగరాజస్యతస్మిన్నేవమ
హాత్మని॥ తచ్ఛ్రుత్వావరదో వాక్యంతమాహావ్యగ్రమానసః॥ యతి
రాజంవినాతాతయదన్యద్వాంఛమాధునా । కథందాస్యామితేధీరంప్రా
ణభూతంయతీశ్వరం ॥ కిముప్రాణాన్పరిత్యజ్య యఃకోవావర్తతేభువి ।
యుష్మత్ప్రాణాన్దేహిమహ్యమితివాంఛతికఃకథం॥ తస్యతద్వచనంశ్రు
త్వాయామునాచార్యనందనః।వరరంగఃపునఃప్రాహవరదంవదతాంవరః॥
సర్వేజనావదంతిత్వాంసత్యవాచందయానిధిం । సకలార్థప్రదంధీరం
దేవదేవంజగత్పతిం॥దాస్యామీతిప్రతిశ్రుత్య పూర్వంమేవాంఛితంహరే।
సంప్రత్యసాంప్రతందేవనదదామీతిభాషితుం॥ద్విరుక్తిస్తవనాస్తీతి జనా
స్సర్వేవదంతిహి। త్వయోక్తాన్యవతారేషువచనానిస్మరాధునా॥చింతాం
మాకురుదేవేశ తయాకింసాధ్యతేధునా। హర్షేణరంగరాజాయయతిరా
జంసమర్పయ॥ ఇత్యుక్త్వావరదందేవంవరరంగస్తదాహరిం। ఆగచ్ఛయ
తిరాజేతిరంగంప్రతిమహామతే॥ బ్రువాణస్సత్వరంపాణింజగ్రాహయతి
భూపతేః ॥ యతిరాజస్తదాభూమ్యాందేవరాజాయభక్తితః। కృత్వా

ప్రణామం సాష్టాంగం శ్రీహస్తిగిరివాసినే। తేనానుజ్ఞాపితో ధీమాన్ వరరంగేణ సంయుతః। మఠమాగత్య తరసా సర్వం వృత్తాంతమాదరాత్। స్వశిష్యేభ్యోఽభిధాయాథ లక్ష్మణార్యస్తపోధనః। ప్రతస్థే వరరంగేణ రంగక్షేత్రం మహాత్మవాన్॥ యతిరాజస్య తద్వాక్యం శ్రుత్వా శ్రోత్రసుఖావహం। కూరేశదాశరథ్యాదిశిష్యాస్సంతుష్టమానసాః॥ అనుజగ్ముర్లక్ష్మణార్యం రంగరాజదిదృక్షయా॥ లోకే మాతృగృహాద్యద్వత్ పతిగృహం యాంతి నవోఢాంగనా ధ్యాయంతీ పితరౌ హృదా శ్రుతనయనా తద్వద్యతీనాం ప్రభుః। త్యక్త్వా లక్ష్మణదేశికశ్చ మహతీం కాంచీం కథంచిత్తదా చింతాశోకసమన్వితో హరిపరో రంగం ప్రతస్థే శనైః॥ ౫౦॥ ఇతి శ్రీప్రపన్నామృతే రామానుజచరిత్రే శ్రీరంగరాజాయ దేవరాజకృత యతిరాజసమర్పణం నామ షోడశోఽధ్యాయః॥

రామానుజో దదర్శాథ కావేరీం కలినాశినీం। శుద్ధాం మనోహరాం దివ్యాం సుపంకాం పంకజావృతాం। స్వచ్ఛతోయసమాయుక్తాం శ్రీరంగోత్సంగగామినీం॥ తస్యాం విగాహ్య కావేర్యాం శిష్యైస్సహ యతీశ్వరః। సమ్యగ్ధృతోర్ధ్వపుండ్రాంశ్చ సైకతే సుమనోహరే। మంత్రరాజం జపన్ ప్రతస్థే లక్ష్మణార్యో హరిప్రియః॥ వరరంగః పురా శీఘ్రం శ్రీరంగం ప్రాప్య హర్షితః। ఆరబ్ధకర్మసంసిద్ధిం రంగేశాయ నివేదితుం। పూర్ణాచార్యేణ సంయుక్తో యామునాచార్యనందనః। రామానుజస్యాగమనం రంగేశాయన్యవేదయత్॥ వరరంగస్య వచనం శ్రుత్వా హర్షసమన్వితః। రంగేశో వరరంగాయ సన్మానం బహుధాకరోత్॥ రంగనాథస్తతః పూర్ణమువాచ వచనం శుభం॥ ఇదానీం బహుమానేన సనకచ్ఛత్రచామరైః। అస్మద్దివ్యకథాః పూర్ణాః వరద్భిర్వైష్ణవోత్తమైః। దేశికేంద్రైర్మహాభాగై రస్మైశ్చపురవాసిభిః। వాచామగోచరేణైవ వైభవేన యతీశ్వరం। తత్రాగత్యాలక్ష్మణార్యమానయ స్వజనాదిమ॥ రంగేశస్య వచః శ్రుత్వా పూర్ణార్యః పూర్ణవత్సలః। ప్రత్యుజ్జగామ సహసా వైష్ణవైర్వేదపారగైః। సమస్తైః పరివారైస్తం లక్ష్మణార్యం యతీశ్వరం॥ రంగరాజస్స్వయం ప్రీత్యా నిర్యయావగ్రిమంటపం॥ కృతనిత్యక్రియో ధీమాన్ లక్ష్మణార్యస్తపోధనః। విలోక్య నివహం తేషాం వైష్ణవానాం మహాత్మనాం। తత్సంఘాభిముఖః శ్రీమాన్ వర

స్థైశిష్యసంవృతః॥ ఆయాన్తంలక్ష్మణాచార్యందృష్ట్వాహర్షసమన్వితాః
తూర్ణంగత్వాతత్సమీపంతదాభాగవతోత్తమాః। భూమ్యాంప్రణామం
తేచక్రుర్యతిరాజాయభక్తితః॥ రామానుజశ్చపూర్ణాయస్వాచార్యా
యమహాత్మనే। అకరోద్వందనంతస్మై ముదాభక్త్యాచసత్వరం॥ లక్ష్మణా
ర్యాదయస్సర్వేరంగక్షేత్రనివాసినః।అన్యోన్యంవందనంచక్రుశ్శ్రీవైష్ణవా
శ్చమహాజనః। పూర్ణార్యంలక్ష్మణాచార్యస్స్వాచార్యందేశికప్రియః।
నిధాయభక్త్యాపురతఃశ్రీవైష్ణవశిఖామణిః। శ్రీవైష్ణవానాంసహైస్సం
యుక్తస్సత్వరంసుధీః। సప్రావిశద్రంగనిలయంసప్తప్రాకారశోభితం। అ
నేకగోపురయుతంమంటపైఃప్రవిరాజితం॥ దేవాలయంప్రవిశ్యాథక్షిప్రే
ణయతిశేఖరః। విష్వక్సేనాదిదేవేభ్యఃకృత్వావందనమాదరాత్। రంగ
రాజస్యసేవార్థంవిమానంరంగమభ్యగాత్॥ తదారంగేశ్వరఃశ్రీమా
న్యతిరాజస్యధీమతః। ప్రీతస్త్వభిముఖోదేవః కృపయాభక్తవత్సలః॥ స్వ
స్యాభిముఖమాయాంతంరంగేశంవీక్ష్యవిస్మితః॥ కిమేతదితిసంచింత్య సమీ
పంప్రాప్యరంగిణః॥ సంసేవ్యచరణౌతస్యయతీంద్రోవాక్యమబ్రవీత్। రం
గనాథహరేవిష్ణోత్వద్దాసస్యజగత్పతే। మమాభిముఖమాయాతుంయుష్మా
కంసహిసాంప్రతం॥ యతిరాజస్యతద్వాక్యంశ్రుత్వారంగీతమబ్రవీత్॥ అ
గతామేయథాయామ్యంపశ్యంతేభిముఖంతదా। కోవాతాత్రితయస్త్రాత
విద్యతేయతిభూమిప॥ త్వదాగమోద్భవోత్సస్సర్వేషాంమనోర్థితానాంయతీ
శ్వర। జనానామభయందత్వాయోగాత్తేమంవహాస్వస॥ ఏతావంతమ
హంకాలంరక్షంస్తానాస్థితోభవం। సంప్రత్యహం విశ్రమితుమిచ్ఛామిశ్శృ
ణుమద్వచః॥ అధునాత్వద్ధురంధృత్వాలోకాంస్త్రీంస్త్వశేషతః।సమస్తానిచ
కార్యాణికుర్వన్నస్మాకమాదరాత్॥ సర్వాన్జనాన్శేషభూతాన్కృత్వా
తవయతీశ్వర। పాలయాస్మత్పరికరంశేషీభూత్వామహామతే॥విభూతిద్వ
యమద్యైవత్వదధీనేస్థితంకిల। మత్సన్నిధౌసదాయుక్తస్త్వంమాంపుష్యన్మ
త్పరాయణః। ఇహైవవసయోగీశ మత్ప్రియార్థంవిచక్షణ। యథా
శేషమపియోగీంద్రతథాకురుమహామతే॥ ఇత్యుక్త్వాలక్ష్మణమునింరంగేశః
కృపయాహరిః। అకరోద్యతిరాజాఖ్యంసంభూతిద్వయనాయకః। ఇతితస్మై

నామధేయంముదా శ్రీరంగనాయకః ॥ యతీంద్రోరంగిణః శ్రుత్వా వచ
నం విస్మయాన్వితః । వినయేననతింకృత్వా రంగేశాయమహాజనే । అవద
ద్వదతాం శ్రేష్ఠోవచనంమధురాక్షరం । పూర్ణాచార్యకృపయామేద్య వైభ
వోయంమహానభూత్ ॥ పూర్ణాచార్యస్తస్యవచశ్శ్రుత్వా యతిరాజమథా
బ్రవీత్ ॥ వైకుంఠలోకాదాగత్యశఠకోపమహామునిః । పురాధరాయాంజ
ననంకృత్వాకరుణయాతదా । భవబంధాన్నిర్ముక్తాస్సర్వేలోకామోజనా
నిమాః । అశక్యమితిమత్వాథతేషాంసంరక్షణంమహత్ । త్రికాలజ్ఞోము
నిరిదంస్వప్రబంధేనచాబ్రవీత్ ॥ క్షిత్యామగ్రేమహాన్కశ్చిత్పురుషః ప్రభ
విష్యతి । సమహాత్మాసర్వసజ్జనాన్రక్షిష్యతినసంశయః । కలిధర్మాస్తదా
తూర్ణం తేననష్టాభవిష్యతి । ఇమమర్థంజనాయూయం జానీధ్వంనిశ్చ
యంబుధాః ॥ శారిపుత్రస్యవచసఃతవసంప్రతిజన్మనః । తుల్యమాసీదత్ర
చార్థేవిచికిత్సానవిద్యతే ॥ రంగరాజస్తతస్తైద్య విభూతిద్వయమవ్యదా
త్ ॥ అత్రైవవాసంయోగీంద్రకురురంగాజ్ఞయాసుఖం । అస్మిన్లోకేవర్త
మానానాంసర్వేషాంరమాపతేః । పాదాబ్జయోర్మధులిహఃకుర్వన్
లక్ష్మణదేశిక ॥ అనేకాన్స్వస్వగానస్వాభ్యాంసుఖంతిష్ఠయతీశ్వర । మహతా
వైభవేనాత్రపాలయన్నఖిలాన్జనాన్ ॥ పూర్ణాచార్యస్యవచనంనిశమ్యా
త్యంతవిస్మితః । రంగేశాయపునర్భక్త్యానత్వారామానుజస్తదా । కృ
తాంజలిపుటోభూత్వాశ్లక్ష్ణంవచనమబ్రవీత్ ॥ ఆజ్ఞాయథాత్వయాదత్తా
తథైవక్రియతేమయా । ఆజ్ఞాంవిహాతుంయుష్మాకంకథమర్హామ్యహంహ
రే ॥ మమత్వద్దాసభూతస్యత్వదాజ్ఞాపరిపాలనం । వినాకిమన్యద్భగవన్క
ర్తవ్యంకార్యమస్తిహి ॥ ఏవముక్త్వారంగరాజం యతిరాజోరమాపతిం ।
అంతర్గృహంప్రవిశ్యాశుకృత్వాతత్రప్రదక్షిణం । శయానంశేషశయ్యా
యాంసపశ్యద్రంగనాయకం । వివస్వత్కోటిసంకాశంశరచ్చంద్రనిభాన
నం । నవరత్నౌఘఖచితకవచేనవిరాజితం । కాలాంబుదనిభాకారంపీతాం
బరధరంహరిం ॥ హర్షేణోత్ఫుల్లనయనఃపులకాంకితవిగ్రహః । ఆనంద
బాష్పనయనస్తస్యచాపాదమస్తకం । యతిరాజోమహాభక్త్యాననామబ
హుధాతదా ॥ తత్తీర్థంశఠకోపంచగృహీత్వాభక్తిపూర్వకం । మంటపే

వైనతేయస్య సంప్రసాదయతీశ్వరః॥ పూర్ణాచార్యాదయస్సర్వే వైష్ణవా
వైష్ణవోత్తమం। లక్ష్మణార్యం మహాత్మానం పరివార్యోపతస్థిరే॥ ఆనయా
మాసయోగీంద్రః స్వభక్తైః పరిచారకాన్। అర్చకాన్పాచకాంశ్చైవప్ర
స్థానసమయోచితాన్॥ వైష్ణవాన్గణకాంత్సర్వాన్ శైలూషాన్వీణకాం
స్తథా। మాలాకారాన్పాదకాంశ్చ లేఖకానధికారిణః। యేచాన్యేరంగరా
జస్య సేవకాః పరమాత్మనః। తే సర్వే లక్ష్మణాచార్యశాసనాత్తూర్ణమాగ
తాః॥ తాన్దృష్ట్వా లక్ష్మణాచార్యస్సర్వానేవం వచోఽబ్రవీత్॥ సేవాకాలేషు
సర్వేషు రంగరాజస్య భక్తితః। సావధానేన వర్తధ్వం కైంకర్యేష్వనిశం
హరేః। అవజ్ఞయా నవర్తధ్వం నక్వచిల్లీలయాపివా॥ యుష్మాభిర్భక్తిసం
యుక్తైర్యథాశాస్త్రం యథావిధి। కర్తవ్యాన్యఖిలాన్యస్య కైంకర్యాణి జగ
త్పతేః॥ అన్యాన్నిధాయ చతురాన్కైంకర్యే రంగభూపతేః। పరకాలకృ
తం భక్త్యా కైంకర్యం యదనుత్తమం। ద్రష్టుం ప్రతస్థే స్వజనైస్తస్మాద్గరు
డమంటపాత్॥ పూర్ణాచార్యముఖాచ్ఛ్రుత్వా తత్కైంకర్యం విలోక్య
చ। విస్మయావిష్టహృదయస్సంతుష్టో యతిభూపతిః। తత్రైవ వాసమకరో
చ్ఛ్రీరంగే రంగిశాసనాత్॥ శ్రీరంగేశ్వర శాసనాద్యతిపతిః కూరేశ్వరా
ర్యాదిభిశ్శిష్యైశ్శాస్త్రవిదుత్తమైః శ్రుతిపరైర్వేదాంతయుగ్మాధికైః।
కాలత్రయపరాయణో హరిపరస్సర్వాన్ జనాన్పూర్ణయా పుష్ణంత్యా స్వయ
దృశా నివాసమకరోత్తత్రైవ రంగే మహాన్॥ యోయో దృష్టిపథం గతో యతిప
తేర్నిర్వ్యాజసంరక్షిణస్తైస్తేఽగాధమహాభవాబ్ధితరణం మన్నాథపాదా
మ్బుజం। సంప్రాప్తాస్సకలాఘకోటినివహానున్మూల్య తూర్ణం జనాస్స
ర్వే విష్ణురతా బభూవురమలా నిర్ముక్తమాయాన్వయాః॥ రంగేశాదరణా
దహర్నిశమసౌ పూర్ణార్యసల్లాపనాత్ప్రాణాంప్రియపూర్వకం ప్రతి
దినం సమ్మానతస్సాదరాత్। దుఃఖం హాస్తిగిరీశ్వరస్య మహతో యద్విప్ర
యోగోత్థితం త్యక్త్వా లక్ష్మణదేశికస్సుఖతరం తత్రైవ వాసం వ్యధాత్॥ ఆ
ఖ్యానమేతచ్ఛుభదం శుభార్థం రంగేశదేవేశయతీశ్వరాణాం। సంవా
దభూతంచ పఠంతి సంతస్తేయాంతి వైకుంఠపదం హిసత్యం॥ ౬౭॥ ఇతిశ్రీ
ప్రపన్నామృతే రామానుజచరిత్రే రామానుజస్య విభూతిద్వయాధిపత్యం

నామ సప్తదశోఽధ్యాయః॥ ౧౭॥ శ్రీమతే రామానుజాయ నమః। ❋❋❋❋

గోవిందరక్షణార్థాయ యతిరాజేన వైష్ణవాః। శ్రీశైలపూర్ణ
ముద్దిశ్య యే తు సంప్రేషితాః పురా। కృతకార్యాస్తతస్తే తు రామానుజది
దృక్షయా। అవాపూ రంగనగరం వైష్ణవాః కృతసత్వరాః॥ యతీశ్వరస్స
తాన్ దృష్ట్వా వైష్ణవాన్ కృతవందనాన్। ఉవాచ మధురం వాక్యం తేషాం హ
ర్షం విధాయ చ॥ శ్రీశైలపూర్ణః కుశలీ వర్తతే కిన్ను వైష్ణవాః। గోవిం
దస్తస్య కృపయా జుష్టః కిం సత్పథే స్థితః॥ లక్ష్మణార్యస్య తద్వాక్యం శ్రుత్వా
తే వైష్ణవాస్తదా। సర్వం నివేదయామాసుర్లక్ష్మణార్యాయ తత్వతః॥ తా
నాహ లక్ష్మణాచార్యః కథమాసీత్సమాగమః। తస్య శ్రీశైలపూర్ణస్య గో
విందస్య శివాత్మనః॥ అయమగ్రే కిమవదత్సోఽపి తత్కథమబ్రవీత్। మమ
కౌతూహలం శ్రోతుం విస్తరాద్వదతాధునా। నిశమ్య తద్వాక్యమతిప్రహృ
ష్టాస్తే వైష్ణవాస్తత్ర యతీశ్వరాయ। ఊచుస్తయోస్తాం సకలాం కథాం చ
మహాత్మనే లక్ష్మణదేశికాయ॥ ఆజ్ఞాపితాస్త్వయా బ్రహ్మన్వయం లక్ష్మణ
దేశిక। వేంకటాచలమారూఢాశ్చతుర్థదివసే తదా॥ నత్వా రమాపతిం
నాథం శ్రీనివాసం జగద్గురుం। నత్వా శ్రీశైలపూర్ణార్యం త్వదుక్తార్థం
మహామతే। తస్మై విజ్ఞాపితం సమ్యగస్మాభిశ్శీఘ్రకారిభిః॥ తత్తదాకర్ణ్య
సుప్రీతస్స సమ్యగ్వాచమబ్రవీత్॥ మద్భాగినేయో గోవిందో ధీమాంఛ్ఛా
స్త్రవిచక్షణః। యాదవస్య తు సాహ్యేన గంగాస్నానపరోఽభవత్॥ తస్య తే
నాశు శైవత్వం గోవిందస్య తథోచితం। అహో దుర్జనసంసర్గస్సతా
మపి విమోహనః॥ బ్రహ్మేశానాదయో దేవా మాయయా యస్య మోహి
తాః। కిముతాన్యే నరాస్తస్మై విష్ణవే మహతే నమః॥ బ్రాహ్మణా అపి శాస్త్ర
జ్ఞా న జానంతి మహర్షయః। బ్రహ్మేశానాదికర్తారం నారాయణమనా
మయం॥ పురైవాహమిదం కార్యం కర్తుం కామస్సమాస్థితః। రామానుజో
పి సంచఖ్యావితి యుష్మాభిరీరితం। తేనోదీరితమస్మాకం సుతరాం కార్యమేవ
హి॥ ఇతి హృష్టమనాశ్శ్రీమాంశ్శిష్యైస్సహ యతీశ్వర। శ్రీశైలపూర్ణః త్ర
యయావస్మాభిర్వేంకటాచలాత్॥ కాళహస్తిపురం ప్రాప్య తస్యోద్యా
నే స వైష్ణవః। తత్రత్యైః పురుషైర్జ్ఞాత్వా గోవిందగమనాగమౌ। తంది

దృష్టుస్తదాబ్రహ్మా గోవిందహితకారణాత్ । తటాకతీరే శిష్యేభ్యో
గ్రంథానువదిశన్స్థితః। మృగాహరణకామస్తు మృగార్థం మృగయుర్య
థా॥ తదారుద్రాభిషేకార్థం ఘటమాదాయభక్తితః । గృహీతుకామ
స్తత్తోయం గోవిందస్త్వరితాగమత్॥ పఠన్రుద్రపరాన్శ్లోకా న్గాథాశ్చ
ద్రావిడాస్తదా। గృహీతతోయస్తానస్మాంత్సంపశ్యన్స్నానమాస్థితః॥ సగో
విందోయతిశ్రేష్ఠయాతుకామస్తదాభవత్। శ్రీశైలపూర్ణ స్తంప్రాహ
గోవిందం వైష్ణవోత్తమః॥ చూడారగ్వధపుష్పస్యశివస్యకృతమజ్జనాత్। శీత
లేనచతోయేనశ్రమేణమహతాతవ। కింఫలంభవతిబ్రహ్మన్ తత్త్వంబ్రూ
హితపోధన॥ గోవిందస్తద్వచఃశ్రుత్వాతంచదృష్ట్వాతూష్ణీంస్థితః॥ పూర్ణ
దృష్ట్వాయతిశ్రేష్ఠ సకించిద్విస్మితోయయౌ॥ శ్రీశైలపూర్ణస్సతదాగోవిం
దస్యవిచేష్టితం। విలోక్యపునరాయాతోహ్యస్మాభిర్వేంకటాచలం॥ తతః
కతిపయాతేషువాసరేషుగురూత్తమః॥ సగోవిందహితార్థాయ శిష్యై
శ్చాస్మాభిరాదరాత్ । కాళహస్తిపురంప్రాప్యపూర్ణఃశ్రీశైలపూర్వ
కః॥ తీరేతస్యతటాకస్యవటచ్ఛాయాంసమాశ్రితః। దయానిధిఃపూర్వరీ
త్యాతస్థౌతస్యదిదృక్షయా॥ జలార్థంఘటమాదాయ గోవిందస్తత్రచా
గతః॥ దదర్శసతమాయాంతం గోవిందంఘటహస్తకం । భస్మోద్ధూళితస
ర్వాంగంత్రిపుండ్రాంకితమస్తకం। రుద్రాక్షమాలాభరణం కృతపంచాక్ష
రీజపం । మౌనేనమహతాయుక్తమకంప్యగిరిసన్నిభం। ప్రశస్తంశివభక్తా
నాంబాణాదీనాంమహత్తరం। శివాత్మకమిదంవిశ్వం భావయంతమహర్ని
శం। శివాదన్యత్పరంనాస్తిశివస్సర్వమహంశివః। ఇతిభావనయానిత్యం పు
ళకాంకితవిగ్రహం। శ్రీశైలపూర్ణస్సతదాతన్మశ్శోధనాయచ॥ చింతయి
త్వాపత్రికాయాంకాంశ్చిచ్చద్రావిడాగమాన్ । స్తోత్రరాజేయామునే
నకృతేపూర్వంమహాత్మనా।స్వాభావికేతియశ్శ్లోకోవిద్యతేయతిశేఖర।తం
చశ్లోకం విలిఖ్యాశు గోవిందాగమనాధ్వని । నిధాయసత్వరంధీమాంస్తూ
ష్ణీంభూతోయతీశ్వర। దృష్ట్వాతాంపతితాంభూమౌ గోవిందః పత్రికాంత
దా। సగృహీత్వాపఠిత్వాశుత్వరఃప్రపతితాభవ । తత్రైతాంపాతయి
త్వాఘటేనాదాయతజ్జలం। శివాలయంయాతుకామఃప్రత్యావృత్యవిశో,

ధ్యచ। తాంపత్రికాంసమాదాయ శనైరనతస్తదా । ధృతోదకఘటో
హ్యస్మాన్పశ్యన్నథయతీశ్వర। వాల్మీకిర్భగవాన్పూర్వంశోకశ్లోకత్వమా
గతః। యథేతితమసాతీరేతద్వత్సోయమచింతయత్ ॥ తతోగ్రిసహసాస్థి
త్వాగోవిందస్సస్మితస్తదా। శ్రీశైలపూర్ణమాహేదంవచనందేశికోత్త
మం ॥ మౌర్ఖ్యాత్కరస్థాభవతాంగళితావైష్ణవోత్తమ । తతఇమేఇతితాంత
స్మైదర్శయామాసపత్రికాం ॥ శ్రీశైలపూర్ణస్తచ్ఛ్రుత్వాసగోవింద
మథాబ్రవీత్ ॥ అన్యేషామర్థజాలానిగళితానిభవంతిహి । అస్మాకంత్వ
ర్థజాలానినస్రన్నానికదాచన ॥ తచ్ఛ్రుత్వాతమువాచేదంగోవిందో
వైష్ణవోత్తమం । అలంచాతుర్యవచనైస్త్వానితిష్ఠంత్విదంశృణు॥ బహవస్సం
తిపంథానస్త్వన్వహోయమహోమతే। కిమర్థమేకమార్గేస్మిన్వర్తంతేవై
ష్ణవాస్సదా ॥ ఏకస్మిన్నేవమార్గేతువర్తమానావయంసదా । మార్గ
స్యాస్యసుగమ్యత్వాదిత్యువాచసతంతదా ॥ తస్యతద్వచనంశ్రుత్వా గో
విందఃప్రత్యభాషత। సంప్రేషణాయబంధూనాంభవంతఃకింసమాగతాః॥
తేనైవముక్తస్తంప్రాహపూర్ణఃశ్రీశైలపూర్వకః।క్రేతుకామావయంధే
నూర్గోవిందాత్రిసమాగతాః॥ తన్నిశమ్యసగోవిందస్తంపూర్ణంప్ర
త్యభాషత। అనుష్ఠాతుర్గవాంపాదరజఃకింపావనంనహి ॥ ఇత్యుక్తవంతం
తంప్రాహసపూర్ణోయతిశేఖర । ఉచితస్థానలబ్ధంచేత్పావనంతద్ధ్రువే
ధ్రువం॥పూర్ణాచార్యవచఃశ్రుత్వాగోవిందఃపునరబ్రవీత్। ఋజుర్వా
సచవక్రోథవా కోభేదఃఋజువక్రయోః । ఇత్యుక్తవతిగోవిందే సపూర్ణః
పునరబ్రవీత్ । విద్యమానేఋజౌవక్రేభేదఏవకిలానఘ ॥ అంగీకృత్యవచ
స్తస్యప్రత్యభాషతసద్విజః । ఇదంవాగ్బంధనంవాక్యంత్వయాపూర్ణార్
యభాషితం॥ తస్యతద్వచనంశ్రుత్వాభూయఃపూర్ణోబ్రవీద్వచః । స
ద్వాక్యానామిదంశీలమితిగోవిందభావయ॥ సతద్వాక్యంసమాకర్ణ్యగో
విందస్తమథాబ్రవీత్। తత్రాత్యంతవిచారఃకింమాస్తుశ్రీవైష్ణవోత్తమ॥గో
విందవచనంశ్రుత్వాసపూర్ణఃపునరబ్రవీత్ । పరత్వేతద్విచారోస్తిగో
విందవిదుషాంవర॥ శ్రీశైలపూర్ణవాక్యానియుక్తియుక్తానిసద్విజః। నిరు
త్తరస్సంపరితస్థేనిశమ్యయతిపుంగవ । దృష్ట్వాశ్రీశైలపూర్ణోపిగోవిం

దార్యస్యలక్షణం । ప్రసాదమగమచ్చిత్తమితివాక్యమనుస్మరన్ । తంసా
ధ్యకోట్యాంనిక్షిప్య శిష్యైస్సహాయతీశ్వరః। ప్రహర్షమాణః ప్రయయౌ
భూయః శ్రీవేంకటాచలం॥ తద్వైష్ణవానాంవచనంశ్రుత్వా రామానుజస్త
దా। అతిహర్షసమాయుక్తో వైష్ణవాళ్ళసభాసదః ॥ శిష్యందాశరథిందృ
ష్ట్వా కూరనాథంవచోఽబ్రవీత్ । యుష్మాభిస్తత్తథాస్సమ్యక్ప్రశ్రితాః కిం
వైష్ణవోత్తమాః ॥ శ్రీసూక్తిర్యామునార్యస్యసక్తాగోవిందమానసే । దృ
ష్ట్వా వైతండికచ్ఛాయామాత్రేణమహాత్మనః ॥ శ్రీశైలపూర్ణవచసాం
చాతుర్యేణసదుత్తరం । కృపయాతస్యవాక్యానాం చ్ఛాయామాత్రేణ ద
త్తవాన్॥ విదగ్ధత్వాచ్చ శాస్త్రేషుగోవిందస్యమహాత్మనః। విద్యావైదగ్ధ్య
వాక్యేషుతేనసక్తోఽభవత్తదా ॥ యూయంమాంతత్తథమితి యదిపృచ్ఛథ
వైష్ణవాః। శృణుధ్వంతత్వతోవక్ష్యేసావధానేనసాదరాః ॥ శ్రుతిస్మృతిపు
రాణేషు సేతిహాసేషుసర్వశః। వీక్ష్యప్రమాణజాలానికశ్చిన్మాంవేత్తితత్త్వ
తః ॥ క్షరస్సర్వాణిభూతానికూటస్థోఽక్షరఉచ్యతే॥ జ్ఞానంనరాణామధికం
విశేషం జ్ఞానేనహీనః పశుభిస్సమానః ॥ యేవాలలాటఫలకేలసదూర్ధ్వ
పుండ్రాః॥ ఊర్ధ్వపుండ్రంద్విజాతీనాం శంఖచక్రాది ధారణం । వేద
మూలప్రమాణాచ్చధర్మే సర్వంప్రతిష్ఠితం॥ అవిద్యయామృత్యుంతీర్త్వా
విద్యయాఽమృతమశ్నుతే॥ ప్రణవోధనుశ్శరోహ్యాత్మాబ్రహ్మతల్లక్ష్యము
చ్యతే। అప్రమత్తేనవేద్ధవ్యంశరవత్తన్మయోభవేత్ । సదేవేత్యాదివాక్యా
ని సర్వజ్ఞానాదికాన్యపి । ఏకోహవేతివాక్యానిబహుస్యాంప్రభృతీనిచ॥ ఆ
పాదితాన్గోవింద స్తత్రతత్రబుధర్షభాః । ఏతైః ప్రమాణజాలైశ్చప్రతి
పాద్యోజనార్దనః । నారాయణోజగత్కర్తా కల్యాణగుణసాగరః॥ అ
తోముముక్షుభిః కార్యంసతతంవిష్ణుపూజనం। శంఖచక్రోర్ధ్వపుండ్రా
దిధారణం చద్విజోత్తమైః ॥ ఇత్యేవంమనసా సమ్యగ్విచార్యచ పునఃపునః ।
డోలాయమానచిత్తస్తు తద్వాక్యేభ్యోఽనిరుత్తరః ॥ శాస్త్రప్రజ్ఞతయాస్సగో
విందస్తూష్ణీంభూతోఽభవత్తదా॥ సపూర్ణోఽపిమహాప్రాజ్ఞస్తజ్జ్ఞాత్వాత
స్యమానసం। స్వయోజయత్సాధ్యకోట్యాంతంతదావైష్ణవోత్తమాః॥ స
భాసదస్సతానుక్త్వా వైష్ణవాన్యతిపుంగవః । తంపూర్ణంశ్లాఘయిత్వార్యం

వైష్ణవాంస్తానువాచహ। తతః కిమాసీత్తత్సర్వం బ్రూహి తద్విస్తరతో మమ॥ తచ్ఛ్రుత్వా యతిరాజస్య వాక్యం వైష్ణవసత్తమాః। ఇదమూచుర్లక్ష్మణార్యం బ్రహ్మణ్యపుత్రయోర్యథా॥ యం యం స్పృశతి పాణిభ్యాం యం యం పశ్యతి చక్షుషా। స్థావరాణ్యపి ముచ్యంతే కిం పునర్బాంధవా జనాః॥ ఇత్యుక్తిరీత్యా భగవత్సంబంధేన గతిర్భవేత్। విభూతిద్వయనాథస్య స్థావరాణామపి ధ్రువం॥ కో విచారోఽస్తి గోవిందే యతీశ్వర జగద్గురో॥ ఇత్యుక్త్వా లక్ష్మణాచార్యం వైష్ణవాస్తే మహాత్మనః। అవశిష్టాం కథాం తస్మై వివక్తుముపచక్రిరే॥ కూరేశాదిసమస్తశిష్యనికరైర్దివ్యోత్సభామండలే వ్యాసీనః పరమాసనే యతిపతిర్లోకైకశిక్షాకరః। శ్రోతుం తస్య కథాం మహాద్భుతతరాం చక్రే మనస్సాదరం గోవిందస్య మహాత్మనః ప్రియతమాం తేభ్యో జనేభ్యో ముహుః॥ ౧౩॥ ఇతి శ్రీ ప్రపన్నామృతే రామానుజచరిత్రే శ్రీశైలపూర్ణగోవిందసంవాదో నామ అష్టాదశోఽధ్యాయః॥ ౧౮॥ ❋❋❋❋

తేన సంచోదితాస్తత్ర యతిరాజేన వైష్ణవాః। కృతాంజలిపుటా వాక్యం తే తమూచుర్మహౌజసం॥ కత్త్యైతృతీయే వత్స్యామః కార్యసిద్ధిం శృణుష్వ యం। భూయః శ్రీశైలపూర్ణార్యో నత్వా శ్రీవేంకటేశ్వరం। అస్మాభిశ్శిష్యసంఘైశ్చ కాళహస్తిసమీపతః। గత్వా తత్ర వనే స్థిత్వా సువర్ణముఖరీతటే। సహస్రగీతే వ్యాఖ్యానం శిష్యేభ్యో బోధయన్ స్థితః॥ పుష్పాణ్యపచితుం తత్ర గోవిందశ్చ సమాగతః। పాటలీవృక్షమారుహ్య పుష్పాణ్యపచయన్ స్థితః॥ ద్వితీయశతకే తత్ర శ్రీపరాంకుశసత్కృతౌ। గతాసు దశగాథాసు మహతీషు తతః పరం॥ తృతీయగాథావ్యాఖ్యానపర్యంతం తత్ర సద్విజః। పుష్పాణ్యపచయంస్తిష్ఠంస్తచ్ఛృణ్వన్నానమాస్థితః। అర్థశ్చతుర్థ్యాం గాథాయామేవంభూతస్సమాస్థితః॥ యన్నాభిపంకజోత్పన్నస్సృష్టికర్తా చతుర్ముఖః। తస్మాన్నారాయణాద్దేవాత్కల్యాణగుణసాగరాత్। సమ్యగారాధనం పుష్పం చాన్యేషాం కథమర్హతి॥ శ్రుత్వా తమర్థం గోవిందస్తం పూర్ణమిదమబ్రవీత్। తస్యైవారాధనం పుష్పం కిమన్యేషాం తు నార్హతి॥ శ్రీశైలపూర్ణస్తద్వాక్యం నిశమ్య యతిపుంగవ। తమువాచ తతో ధీమాన్ గోవిందం ప్రతి సత్వరం॥ తస్యైవార్హతి గోవింద

Funding: IKS/Tattva Heritage, Digitization: Sarayu Trust/eGangotri

పూజాపుష్పంచ చక్రిణః । తం వినా పూజనం పుష్పం చాన్యేషాం నార్హతి
ధ్రువం॥ ఏవం త్రివారం తం పూర్ణం సమ్యక్ప్రపచ్ఛ బుద్ధిమాన్। తస్యైవా
రాధనం పుష్పం కిమన్యేషాం తు నార్హతి॥ స చ శ్రీశైలపూర్ణార్యో తమా
చఖ్యౌ యతీశ్వర । నార్హతీతి త్రివారం చ పరేషామర్చనం ధ్రువం॥ తదా
కర్ణ్యాచ తాన్ శ్రుత్వా వైష్ణవాన్ముక్తసంశయః। వృతస్థవిరగోవిందశ్ఛిన్నాం
కృత్వా తు మాలికాం। దూరేణ పుష్పసంపూర్ణాం హిత్వా తాం పుష్పపేటి
కాం। రుద్రాక్షమాలికాం త్యక్త్వా భస్మ వస్త్రేణ మార్జయన్। త్రివారం
నార్హతీత్యేవం స్వరేణ మహతా వదన్ । మహాపాతకసంయుక్తః పర్వ
తాగ్రాద్యథా భువి। తథా వపాత వృక్షాగ్రాత్సహసా ముక్తసంశయః ॥ త
దా గోవిందమాయాంతం పూర్ణః పూర్ణమనోరథః । సహస్రగీతిం బహు
ధా మానయన్విస్మితోభవత్ ॥ గోవిందస్సహసా తస్య పాదయోరపతత్త
దా॥ అజ్ఞశ్చాచారహీనశ్చ విస్తీర్ణే దుఃఖసాగరే । పతితోహం దయాసిం
ధో రక్ష మాం శరణాగతం॥ ఇతి నివేదమానస్స్వపరాధం తథాబ్రవీత్।
విభూతిద్వయనిర్వాహకిరీటధరమస్తకం। హిత్వా విస్రస్తకేశాగ్రమస్త
కే మోహితోభవం॥ విశ్వకంఠం విహాయాహం విషకంఠేన మోహితః। శ్రీ
వత్సం పరిత్యజ్య నిశ్శ్రీవత్ససమాశ్రితః ॥ విహాయ పుండరీకాక్షం విరూ
పాక్షేవి మోహితః॥ గిరిముద్ధృత్య హస్తేన శిలావర్షాచ్చ గోకులం। యో
రక్షత్తం విసృజ్యాహం కపాలకరమాశ్రితః ॥ బ్రహ్మాదిస్థావరాంతేషు స్థి
తం సర్వేశ్వరం హరిం। హిత్వా నారాయణం దేవం సృష్టిస్థిత్యంతకారకం ।
శ్మశానవాసిరుద్రాచ్చ కృతసమ్యక్ప్రతిక్షణః ॥ హేమాంబరం పరిత్యజ్య ది
గంబరముపాశ్రితః॥ దేవరూపమిదం త్యక్త్వా తుళసీవనమాదరాత్ । రక్త
కోశాతకీవల్లీమయా సంవర్ధితా వృధా ॥ వాక్యాన్యేతాని బహుశశ్శోక్త్వా
స ద్విజపుంగవః। నోత్థితః పాదయోస్తస్య తూష్ణీంభూతోభవత్తదా ॥ తం
చ శ్రీశైలపూర్ణార్యో దృష్ట్వా స్మా నిదమబ్రవీత్ । భవిష్యత్సిద్ధియోగో
స్య గోవిందస్యాధునాభవత్ । మహాత్మనో యామునస్య కరుణా న వృథా భ
వేత్॥ పాణిభ్యాం శిర ఉద్ధృత్య తస్యాంగం ప్రమమార్జ చ। సాంత్వవాక్యై
ర్బహువిధైర్గోవిందం లాలయన్ముహుః ॥ తం పిబన్నివ చక్షుర్భ్యాం పూ

ణః శ్రీశైలపూర్వకః। సుఖసల్లాపకథనైర్గోవిందం లాలయన్ స్థితః ॥
ఏతస్మిన్నంతరే శైవాస్తద్భవాలయపాలకాః। సమ్యగ్విజ్ఞాతవృత్తాంతాః
కాళహస్తినివాసినః। ఆగత్య సహసా తత్ర పరివార్య సమంతతః। విలోక్య వి
ముఖం స్వేషాం తేషామభిముఖం చ తం। ఇతి శ్రీశైలపూర్ణార్యం వాక్యమూ
చుర్యతీశ్వర॥ అస్మద్దర్శననివారహం గోవిందం యూయమాగతాః। చా
తుర్యైర్వికీర్య భైవజ్యైర్మోహయిత్వా చ మాయయా। యుక్తం కిం స్వవశీ
కర్తుం భవతాం వైష్ణవోత్తమాః॥ శైవానాం వచనం శ్రుత్వా పూర్ణ
స్తాన్వాక్యమబ్రవీత్॥ యుష్మాభిరేవ గోవిందః ప్రష్టవ్యోఽయం శివద్విజాః।
అస్మాభిరావద్ధైః శ్లిష్టైః కిమర్థ ఇతి విగ్రహః॥ తథ్యమన్యాదృశం మార్గం
యాయం జానీథ నో ద్విజాః। అన్యమార్గం న గచ్ఛామో మన్మార్గే చ స్థి
తా వయం॥ తతః శ్రీశైలపూర్ణస్య వచః శ్రుత్వా శివద్విజాః। తం సహా
యాథ గోవిందం పరివార్యేదమబ్రువన్॥ గోవింద శివభక్తార్యపూజాకా
లోఽతివర్తతే। కాళహస్తీశ్వరస్త్వద్య తవ పూజామభీప్సతే॥ కిమర్థమత్ర
హి తాత వర్తసే నాభిభాషసే। ఇతి సంగృహ్య తద్ధస్తం గచ్ఛామ ఇతి తేఽబ్రు
వన్॥ హస్తబంధం విహాయాశు గోవిందో ముక్తసంశయః। తానువాచ యతి
శ్రేష్ఠ సర్వేషాం శృణ్వతాం తదా। పాణిం గృహీతుం యుష్మాకం న యుక్తం
మే శివద్విజాః। అస్మాకం చాద్య యుష్మాకం సంబంధో నాస్తి నాస్తి హి॥ వయ
మేవ పురా యూయం యూయమేవ పురా వయం। ఇదానీం విష్ణుసంబంధా
ద్యూయం యూయం వయం వయం॥ అంగులీయాద్యశేషాణి స్వవశస్థాని కా
ని చిత్। తేభ్యో విసృజ్య సహసా హస్తకాళధ్వనిం వ్యధాత్। శైవైః పరమధ
ర్మోఽయం శివపాకృతప్రదః। ఇతి ప్రలోభితోఽత్యంతం స తేషాం విము
ఖోఽభవత్॥ తేషామాసాయనస్మాకం కలహస్సమహానభూత్। యుష్మ
త్కృతమిదం కార్యం యుష్మత్కృతమిదం త్వితి। తేషాం దురభిమానత్వా
చ్ఛైవానాం యతిపుంగవ। తథాపి విముఖస్తేషాం స యుష్మత్కృపయా గు
రో॥ శైవైర్నివారితః పూర్ణోఽత తత్రైవ సదృఢవ్రతః। గోవింద సహితో
ధీమాన్ తం వాసరమవర్తత॥ తస్యాం రాత్ర్యాం వ్యతీతాయాం కృతనిత్య
క్రియో మహాన్। శ్రీశైలపూర్ణస్తత్రైవ నిశ్చలస్సుఖమాస్థితః॥ తతో ని

రాజాస్తేశైవాస్తం పూర్ణమిదమబ్రువన్ । గోవిందానయనార్థాయ
యాయమత్రాగతావితి॥ విదిత్వా కలహాయాద్య సన్నద్ధావప్యస్థితావయం॥
కాళహస్తీశ్వరస్స్వప్నే వాక్యమేవం జగాద నః॥ పాషండబౌద్ధచార్వా
కైస్త్రయ్యాధర్మో విలోపితః । త్రిదండధారిణా పూర్వం విష్ణునా రక్షి
తా త్రయీ॥ దత్తాత్రేయస్వరూపేణ లోకే పాషండసంకులే ॥ విష్ణోః పారి
షదాస్త్వద్య శేషశేషాశనాదయః॥ అవతీర్ణాః క్షితావాసన్ దత్తాత్రే
యాదయో యథా॥ శేషశేషాశిశంఖాదిభాగైర్భూమిం సమాగతాః॥ రా
మానుజార్యగోవిందదాశరథ్యాదిదేశికాః॥ గంగాస్నానేచ్ఛయా పూర్వం
గోవిందస్తత్ర చాగతః । ఇదమస్మత్ప్రియతయా గోవిందకృతపూజనం॥ త
దాపోహ్య చ తద్బుద్ధిం లింగం తస్య కరే కృతం। గంగాంభసి మయా పూర్వం
గోవిందస్య మహాత్మనః । తేన వ్యాజేన గోవిందో మాం నిత్యం పూజయన్
స్థితః ॥ తతో గోవిందభట్టాద్యా నాస్మాకం వశవర్తినః॥ స్వేచ్ఛావిహారిణ
స్తే చ న కర్మవశవర్తినః॥ తేనేదం భాషితమితి శంకరేణైవ వైష్ణవ । శ్రీశై
లపూర్ణం ప్రత్యుక్త్వా ప్రతియాతాశ్శివద్విజాః ॥ తస్మిన్ క్షణే సపూర్ణా
ర్యో గోవిందం తం యతీశ్వర। ఆదాయ వేంకటగిరిం స్వజనైః ప్రవివేశహ॥
వపనం కారయిత్వాశు గోవిందస్య కృపానిధిః । అకరోత్పంచ సంస్కారా
న్పూర్ణః శ్రీశైలపూర్వకః॥ విష్ణుచిత్తాదియోగీంద్రైః కృతాం ద్రావిడ
సంహితాం। స తేనాధ్యాపయిత్వాథ చతుస్త్రయసహస్రికాం । అర్థపం
చకవిజ్ఞానం కృపయాసమ్యగేవహి । స పూర్ణో బోధయామాస గోవిందా
య యతీశ్వర ॥ గోవిందోతివినీతాత్మా ప్రాప్తసర్వార్థసంచయః । అ
హం సర్వం కరిష్యామి జాగ్రతస్స్వపతశ్చ తే ॥ ఇతి రామాయస్వామినిశ్శు
శ్రూషామకరోద్యథా । తథా శ్రీశైలపూర్ణాయ గురవేపి సయాన్వితః॥ అ
ధునా లక్ష్మణాచార్యశుశ్రూషణపరాయణః॥ నిత్యాసపాయాశుశ్రూషాం
కుర్వన్నాస్తే యతీశ్వర ॥ శ్రుత్వా గోవిందవృత్తాంతం సమ్యక్తేభ్యః ప్రహ
షితః॥ యథార్హం పూజయామాస వైష్ణవాంస్తాన్యతీశ్వరః । తతస్స
భాసదస్సర్వాన్వైష్ణవాన్యతిపుంగవః॥ విసర్జయిత్వా స్వమఠం ప్రవివేశమ
హాయశాః॥ ఇదం గోవిందచరితం యశ్శృణోతి హి మానవః। ముకుందేతస్య

సకృద్ధాభవేత్ప్రీతిర్న సంశయః॥ సంవాదమేతం సకలార్థసారం శ్రీశైల
పూర్ణస్య మహాత్మనో గ్ర్యం। గోవిందదేవస్య చ యే పఠంతి శృణ్వంతి తే వి
ష్ణురతాభవేయుః॥ ౭౦౪॥ ఇతి శ్రీప్రపన్నామృతే రామానుజచరిత్రే గో
విందార్యస్య శ్రీశైలపూర్ణాశ్రయణం నామ ఏకోనవింశోధ్యాయః॥౧౯॥❋

అథ శ్రీలక్ష్మణాచార్యః పూర్ణాచార్యగృహం ప్రతి। గత్వా సమ్య
క్ప్రణమ్యాహ పాదయోర్దేశికస్య సః॥ యామునాదర్శనజశ్శోకో గలిత
స్త్వత్ప్రదాశ్రియాత్। మమత్వద్దాసభూతస్య విశేషార్థాంస్త్వయిస్థి
తా। పూర్ణాచార్యకృపమాబ్రూహి గురూత్తమ దయానిధే॥ తచ్ఛ్రుత్వా
వచనం తస్య మహాపూర్ణః కృపానిధిః। అహోయాన్వయస్య మాహాత్మ్యమహో
వీర్యమహోబలం। మంత్రరత్నం శుభకరం వేదసారం సనాత
నం। సర్వపాపక్షయకరం సదాపుణ్యవివర్ధనం॥ శ్రీకరం లోకవశ్యం చ స
ద్యస్సంసారతారకం॥ ఏవం ద్వయం ప్రకస్యార్థం యతిరాజాయ తత్త్వతః।
ద్వయార్థం లోకరక్షార్థం కృపయాహ చోపదిశ్య చ। న్యాసతత్త్వం మహా
శాస్త్రం శాస్త్రం పురుషనిర్ణయం। గీతార్థసంగ్రహం నామ గ్రంథం
సిద్ధిత్రయం తథా। వ్యాససూత్రాశివత్త్వాణి పాంచరాత్రాగమం మహత్।
పూర్ణాచార్యో లక్ష్మణాచార్యం మత్వా సర్వోత్తమం తదా। స్వపుత్రం
యతిరాజాయ పుండరీకాక్షనామకం। శిష్యం కృత్వా తతః ప్రీతో యతిరా
జం వచోబ్రవీత్॥ గోష్ఠీపురే యతిశ్రేష్ఠ గోష్ఠీపూర్ణ ఇతి శ్రుతః। సర్వశా
స్త్రార్థతత్త్వజ్ఞో వర్తతే వైష్ణవోత్తమః॥ మహార్థాః కతిచిత్తస్మిన్ స్థాపి
తా యామునేన వై। తత్ర గత్వాంజసా తస్మాత్తాంశ్ఛృణుష్వ మహాత్మనః॥
పూర్ణాచార్యవచః శ్రుత్వా సుప్రీతో యతిపుంగవః। గోష్ఠీపురం తదాసా
ద్య గోష్ఠీపూర్ణపదాబ్జయోః। ప్రణామం విధివత్కృత్వా గోష్ఠీపూర్ణ
మువాచ సః। మంత్రార్థమధునా మహ్యం దత్వా రక్ష కృపానిధే॥ యతి
రాజస్య తద్వాక్యం గోష్ఠీపూర్ణో నిశమ్య సః। వ్యవసాయస్య బాహుళ్యం
జ్ఞాతుకామో మహాత్మనః। గౌరవం దర్శయన్ లోకే మంత్రార్థస్య మహా
మతిః। రామానుజమువాచేదం గోష్ఠీపూర్ణో యతీశ్వరం॥ మంత్రార్థ
స్యాధునా లోకే నాధికారీ చ విద్యతే। కథం దాస్యామి యోగీంద్ర మంత్రా

ర్థం తవ సత్వరః ॥ ఏవముక్త్వా తతస్తస్య స పూర్ణో విముఖస్థితః ॥ గోష్ఠీ
పూర్ణస్య తద్వాక్యం నిశమ్య న విలోక్య తం । అవాప రంగనిలయం సహసా
యతిశేఖరః ॥ తతః శ్రీరంగనగరే రంగరాజమహోత్సవం । గోష్ఠీపూర్ణో
ద్రష్టుకామః శ్రీరంగం సహసాభ్యగాత్ ॥ గోష్ఠీపూర్ణే తతస్తస్మిన్ గమ
నాభిముఖే తదా । స్వతీర్థశఠకోపాదీన్ దాపయిత్వా ప్రయత్నతః । రం
గరాడర్చకముఖాద్గోష్ఠీపూర్ణమువాచ తం ॥ గోష్ఠీపూర్ణ గురుశ్రేష్ఠ ర
హస్యార్థాన్ విశేషతః । మామకాయ వద ప్రాజ్ఞ లక్ష్మణార్యాయ ధీమతే ॥
గోష్ఠీపూర్ణస్తదాకర్ణ్య రంగరాజమభాషత ॥ ఇదం తే నాతపస్కాయ
నాభక్తాయ కదాచన । న చాశుశ్రూషవే వాచ్యం న చ మాం యోऽభ్యసూయ
తి ॥ సంవత్సరం తదర్ధం వా మాసం మాసార్ధమేవ వా । పరీక్ష్య వివిధోపా
యైః కృపయా నిస్పృహో వదేత్ ॥ యుష్మాభిరేవం కథితం పూర్వం శ్రీరం
గభూపతే ॥ రంగేశస్తం నిశమ్యైవ గోష్ఠీపూర్ణం వచోऽబ్రవీత్ । సత్యం తథేదం
శృణుష్వాద్య గోష్ఠీపూర్ణ వదామి తే ॥ శరీరం వసు విజ్ఞానం వాసః కర్మ గు
ణానసూన్ । గుర్వర్థం ధారయేద్యస్తు స శిష్యో నేతరః స్మృతః ॥ ఇత్యాది
గుణయుక్తాయ యతిరాజాయ ధీమతే । మంత్రరాజోపదేశాయ న్యూనతా
నాస్తి సత్తమ ॥ రంగభర్తుర్వచః శ్రుత్వా తదలంఘ్యం స వైష్ణవః ॥ శ్రీమ
తే రంగరాజాయ విజ్ఞాప్య స తదోమితి । తేనానుజ్ఞాపితో ధీమాన్ తత్పాద
కృతవందనః । ఆగచ్ఛేతి యతిశ్రేష్ఠ త్వం గోష్ఠీనగరం ప్రతి । గోష్ఠీపూ
ర్ణో యయావుక్త్వా స్వగోష్ఠీనగరం ప్రతి ॥ తతః శ్రీలక్ష్మణాచార్యో గత్వా
గోష్ఠీపురం చ సః । గోష్ఠీపూర్ణం తదస్థాయ ప్రార్థయామాస భక్తితః ॥
గౌరవం దర్శయల్లోకే మంత్రార్థస్య స దేశికః । లక్ష్మణార్యాయ విము
ఖో గోష్ఠీపూర్ణోऽభవత్పునః ॥ తత్రాష్టాదశ వారం తు గత్వా గత్వా పునః
పునః । ఆయాతో రంగనగరమేవం తూష్ణీం యతీశ్వరః ॥ తతః కదాచిత్తేనా
శు గచ్ఛ గచ్ఛేతి భాషితః । రామానుజో రుదన్ యాతస్తత్సకాశాత్స్వమాల
యం ॥ స పూర్ణో లక్ష్మణార్యస్య విలోక్యార్తిం తతః పరం । ప్రదాతుమై
చ్ఛన్మంత్రార్థం యతీంద్రాయ విచక్షణః ॥ తత్రత్యో వైష్ణవః కశ్చిత్స్వకా
ర్యాద్రంగమాగతః ॥ పరితప్తం లక్ష్మణార్యం మంత్రార్థాయ దివానిశం ॥

Funding: IKS/Tattva Heritage. Digitization: Sarayu Trust/eGangotri

విలోక్య పునరాగత్య స్వగోష్ఠీనగరం ప్రతి। గోష్ఠీపూర్ణాయ తాం సర్వాం
యతీంద్రోక్తిం న్యవేదయత్॥ గోష్ఠీపూర్ణస్తతస్తస్య మంత్రే భక్తిం మహా
త్మనః। దృష్టసహార్యం పునశ్శ్రుత్వా వశ్యాత్త్వా వనమాకులః । ప్రాహిణో
ద్యతిరాజాయ శిష్యమేకం బిజ్ఞవేనసః॥ సశిష్యో రంగమాగత్య యతీంద్రపదపం
కజం। నత్వా తమూచే వచనం తేన సమ్మానితస్తదా॥ ప్రేషితస్తేన పూర్ణే
న యతిరాజ తవాంతికం। త్వామానేతుం యతిశ్రేష్ఠ గోష్ఠీపుర్యాస్సమాగ
తః। మంత్రార్థమధునా తుభ్యం గోష్ఠీపూర్ణః ప్రదాస్యతి। ఏక ఏవ త్వ
మాగచ్ఛ సదండస్సపవిత్రకః॥ తస్య వాక్యం తదాకర్ణ్య లక్ష్మణార్యో ము
దాన్వితః। శిష్యద్వయయుతశ్శ్రీమాన్గమనాయోపచక్రమే॥ వృత్తాంతమే
తం సకలం హితస్సైపిజ్ఞాప్య భక్త్యా యతిసార్వభౌమః। ఆజ్ఞాపితో యేన సరం
గభర్త్రా గోష్ఠీపురం శిష్యయుతః ప్రతస్థే॥ ౭౩॥ ఇతి శ్రీప్రపన్నామృతే రా
మానుజచరిత్రే మంత్రోపదేశార్థం గోష్ఠీపురాభిగమనం నామ వింశో
ధ్యాయః॥ ౨౦॥ శ్రీమతే రామానుజాయ నమః॥ ❋❋❋❋❋❋❋❋❋

గోష్ఠీపురమవాప్యాథ గోష్ఠీపూర్ణపదాబ్జయోః। ప్రణమ్య శిరసా
తాభ్యాం శిష్యాభ్యాం వినయాన్వితః। హర్షేణ మహతా యుక్తస్తస్థౌ ల
క్ష్మణదేశికః॥ శిష్యాభ్యాం సహితం దృష్ట్వా గోష్ఠీపూర్ణో యతీశ్వరం। ఉ
వాచ వాక్యం సహసా తదా లక్ష్మణదేశికం॥ మయా యథోక్తం యోగీశ న త
థాద్య త్వయా కృతం। తస్మాదలభ్యో మంత్రార్థస్త్వయా గోప్యో మహాన
యం॥ తచ్ఛ్రుత్వా లక్ష్మణాచార్యో గోష్ఠీపూర్ణమువాచ సః। ఉపవీతత్రి
దండాభ్యామాగంతవ్యమితి త్వయా। యథైవ భాషితం వాక్యం తథైవాద్య
మయా కృతం॥ దండోపవీతస్థానీయౌ తావేతౌ మమ వైష్ణవౌ॥ తస్య తద్వ
చనం శ్రుత్వా గోష్ఠీపూర్ణో మహామతిః। అవోచల్లక్ష్మణాచార్య మిదం వ
చనమర్థదం॥ కో వోపవీతం భవతః కస్త్రిదండో వదైతయోః। విశేషం
జ్ఞాతుమిచ్ఛామి శిష్యయోర్యోగిపుంగవ॥ గోష్ఠీపూర్ణస్య వచనం [illegible]మ్య
యతిపుంగవః। గోష్ఠీపూర్ణమువాచేదం తయోర్వృత్తాంతకారణాత్॥ ద
ర్శయిత్వా తతశ్శిష్యౌ గోష్ఠీపూర్ణాయ తావుభౌ। యజ్ఞోపవీతం కూరేశో
దండో దాశరథిర్మహాన్॥ ఏవం జానీహి భగవన్ తస్మాన్నాన్యోఽత్ర విద్యతే॥ ప్ర

Funding: IKS/Tattva Heritage. Digitization: Sarayu Trust/eGangotri

తిగృహ్యవచస్తస్య గోష్ఠీపూర్ణస్తమబ్రవీత్ ॥ ఏతయోరేవ యోగీంద్ర
బ్రూహిమంత్రం స్వశిష్యయోః। కదాచిదపితం గోప్యం నాన్యేషాం వక్తుమ
ర్హసి॥ తథాప్యేతౌ పరిత్యజ్య త్వమేవాయాహి సత్వరం। అధికారస్తవై
వాత్రమంత్రార్థే యతిపుంగవ। నాన్యేషామధికారోస్తి మంత్రార్థే
మోక్షసాధనే॥ లక్ష్మణార్యం తమాదాయ రహః ప్రీతిపురస్సరం। అనేకా
శపథాంస్తేన కారయిత్వా మహాత్మనా। గోష్ఠీపూర్ణః కృపాపూర్ణో
లక్ష్మణార్యాయ నిశ్చలః। ప్రణవాద్యం నమోమధ్యం నారాయణపదాంతిమం
మంత్రమష్టాక్షరం దివ్యం సర్వసిద్ధికరం సదా। ముముక్షూణాం సదాజప్యం
భుక్తిముక్తిఫలప్రదం। వైష్ణవానాం సదాజప్యం భక్తిజ్ఞానప్రవర్ధకం॥ ఏ
వంవిధం మంత్రరాజం మంత్రార్థం సమ్యగేవచ। ఉపదేశం చకారాశు యతి
రాజాయ ధీమతే। ముమోద సుతరాం ప్రాజ్ఞః సత్పాత్రవినియోగతః॥ స
లబ్ధమంత్రమంత్రార్థః కృతార్థో యతిపుంగవః। కృతసమ్యక్ప్రణామశ్చ తే
నానుజ్ఞాపితో యయౌ। గోష్ఠీపుర్యాం తదా తస్యాం నృసింహస్వామినో హ
రేః। మహోత్సవం ద్రష్టుకామా స్నానాదిభ్యస్సమాగతాః। వైష్ణ
వాన్వీక్ష్య హృష్టాత్మా లక్ష్మణార్యః కృపానిధిః। సన్నిధౌ తస్య దేవస్య వైష్ణవే
భ్యోంజసా తదా। కృపయాష్టాక్షరం తేభ్యః ప్రదదౌ మంత్రముత్తమం॥ గో
ష్ఠీపూర్ణస్తదాకర్ణ్య తత్రత్యైస్స్వజనైస్తదా। ఆనయిత్వా యతిశ్రేష్ఠం
వచనం చేదమబ్రవీత్ ॥ అతిగోప్యమిమం మంత్రం నకస్యాపి వదేతి చ। ఏవం
నియమ్య యోగీంద్ర తత్ప్రదానం మయాకృతం॥ సర్వం విధూయ సహసా క
థం భో సాహసం కృతం। కిం ఫలం భవతి బ్రూహి గురుద్రోహకరస్య తే॥ త
స్య తద్వచనం శ్రుత్వా యతీంద్రస్తమథాబ్రవీత్। గురుద్రోహకరస్యా
స్య ఫలం నరకమేవహి॥ తచ్ఛ్రుత్వా తమువాచాథ గోష్ఠీపూర్ణో యతీశ్వ
రం। ఏవం జ్ఞాత్వా కిమర్థం త్వం కృతవానసి కిల్బిషం ॥ యతీశ్వరస్తదాక
ర్ణ్య గోష్ఠీపూర్ణమభాషత। పతిష్యత్యేక ఏవాహం నరకే గురుపాతకాత్।
సర్వే గచ్ఛంతు భవతాం కృపయా పరమం పదం ॥ నిశమ్య యతిరాజస్య వా
క్యమద్భుతవత్తరం। ఏవం సంచింతయామాస మహాయం నోత్థితో గుణః॥ అ
మానవం తదా మత్వా లక్ష్మణార్యం జగద్గురుం॥ ఇహావతీర్ణో వైకుంఠాజ్జ

గద్రక్షణకారణాత్ । స్వానిష్టం పరవృద్ధించ కో వా లోకే కరోతిహి ॥ సరంగ నాయకోస్మాకం త్వమేవాద్య యతీశ్వర । ఇత్యుక్త్వా లక్ష్మణాచార్యం గోష్ఠీపూర్ణః పరిహృష్టధీః । మన్నాథ ఇతి హర్షేణ తం తదా పరిషస్వజే ॥ తత్రత్యాంస్తాంత్సపూర్ణార్యో వైష్ణవానిదమబ్రవీత్ ॥ అయం వైష్ణవసిద్ధాంతో హ్యస్మాభిస్త్వద్య వైష్ణవాః । రామానుజార్యసిద్ధాంత ఇతి సర్వత్ర కీర్తితః ॥ ఏతదారభ్య లోకేస్మిన్ శ్రీమద్వైష్ణవదర్శనం । రామానుజార్యసిద్ధాంత ఇతి సత్యం భవిష్యతి ॥ తతః ప్రభృతి లోకేస్మిన్నిదం వైష్ణవదర్శనం । రామానుజార్యసిద్ధాంత ఇతి సర్వైః ప్రకాశితః ॥ మన్నాథ ఇతి చాహూయ గోష్ఠీపూర్ణో యతీశ్వరం । హర్షేణ మహతా యుక్తో రహస్యేవం వచోబ్రవీత్ ॥ పురా రంగేశ్వరః శ్రీమాన్మామాహూయ యతీశ్వర । జగాద వచనం ప్రీత్యా దృష్ట్వా కల్యాత్మకం జగత్ ॥ కలిభ్యశ్చరమశ్లోకం జనేభ్యో మోక్షసాధనం । త్వం బ్రూహి కృపయా విద్వన్మధునా మమ శాసనాత్ ॥ తచ్ఛ్రుత్వాహం యతిశ్రేష్ఠ రంగేశం తమథాబ్రువం । అస్యాధికారీ రంగేశ కోపి నాస్త్యధునా భువి ॥ బ్రవీమ్యహం కథం గోప్యం చరమార్థం జనాయ చ । సశాస్త్రసమ్మతమిదం ప్రదానం నాస్తి కాయహి ॥ నిశమ్య లక్ష్మణాచార్య మద్వాక్యం రంగభూపతిః । తథ్యం మత్వా పునః ప్రాహ మామేవం జగదీశ్వరః ॥ అహం మృగిత్వా మేదిన్యాం పురుషం బుధసమ్మతం । ప్రియత్నేనచ సంపాద్య సహసా వైష్ణవోత్తమం । త్వదంతికం ప్రేషయామి తస్మాత్త్వం గచ్ఛ సాంప్రతం ॥ స వివత్స్యం యతిశ్రేష్ఠ తస్మాత్తేద్య బ్రవీమ్యహం । ఇమం గుహ్యతమం మంత్రం బ్రూహి కస్యాపి న క్వచిత్ ॥ ఏవం వదంతం స్వాచార్యం యతీంద్రో వాక్యమబ్రవీత్ । ఆజ్ఞా త్వయా యస్య దత్తా తస్యైవార్థో యముచ్యతే । శపే త్వత్పాదపద్మాభ్యాం నలంఘ్యం తవ శాసనం ॥ యతిరాజస్య తద్వాక్యం నిశమ్య యతిపుంగవం । ప్రశస్య బహుధా వాక్యం గోష్ఠీపూర్ణోభ్యభాషత ॥ ఇదం తే నాతపస్కాయ నాభక్తాయ కదాచన । న చాశుశ్రూషవే వాచ్యం న చ మాం యోభ్యసూయతి ॥ సంవత్సరం తదర్ధం వా మాసత్రయమథాపి వా । పరీక్ష్య వివిధోపాయైః కృపయా నిస్పృహో వదేత్ । ఇత్యేవమభిధాయాథ రహః ప్రీతిపురస్సరం । అర్జునాయ యథా కృష్ణశ్చరమా

థాంసమావిశత్ । తథైవ లక్ష్మణార్యాయ గోష్ఠీపూర్ణో మహాత్మనే ॥ తత
స్స్వపుత్రిమాహూయ సౌమ్యనారాయణాభిదం । శిష్యం కృత్వా యతీంద్ర
స్య భూయో వచనమబ్రవీత్ ॥ స్వపుత్రివరరంగేశు యామునేన విపశ్చితా ।
సన్నిక్షిప్తాని హి స్వార్థాన్ గృహాణ యతిపుంగవ ॥ కృతకృత్యస్స పూర్ణా
ర్యో ముముదే తత్ప్రదానతః ॥ అనుజ్ఞాతోఽథ గురుణా యతిరాజో మహాయ
శాః । శిష్యసంఘయుతశ్శ్రీమాన్ గమనాయోపచక్రమే ॥ యతిరాజస్స్వశి
ష్యాభ్యాం గురుపుత్రేణ ధీమతా । శ్రీరంగనగరం ప్రాప్య స్వమఠే సుఖమా
స్థితః ॥ మంత్రద్వయం ప్రాప్య గురోః ప్రియత్వాత్తతాప్య మేకం సహి భూ
రిదానః । విధాయ సర్వం జగదాశు విష్ణోస్తచ్ఛేషభూతం సరరతుధీః ॥ రం
గేశ్వరం తం ప్రతిపత్య భక్త్యా విజ్ఞాప్య వృత్తం సకలం స తస్మై । న తం ప్రవిశ్యా
త్మీయదీయసంస్థైః సుఖానస్థా యతిసార్వభౌమః ॥ ౨౪ ॥ ఇతి శ్రీప్రపన్నామృ
తే రామానుజచరిత్రే కథంచిద్గోష్ఠీపూర్ణకృపాలబ్ధమంత్రరాజభూరిప్ర
దానం నామ ఏకవింశోఽధ్యాయః ❖❖❖❖❖❖❖❖❖❖❖❖❖❖❖❖

తతః కూరేశ్వరశ్శ్రీమాన్ యతిరాజాంఘ్రిపంకజం । ప్రణమ్యావన
తో భూత్వా వచనం చేదమబ్రవీత్ ॥ దాసభూతాయ మే దేహి చరమార్థం ద
యానిధే । తచ్ఛ్రుత్వా యతిరాజస్తమేవమాహ వచస్తదా ॥ గోష్ఠీపూర్ణేన
గురుణా భాషితం యచ్ఛృణుష్వ తత్ ॥ శుశ్రూషాం వత్సరం యో వా కరోతి
శ్రద్ధయాన్వితః । యోఽత్యంతభక్తిర్ధీమాన్ శమాదిగుణసంయుతః । తస్మై శి
ష్యాయ వక్తవ్యశ్శ్లోకోఽయం గురుణా త్వయా ॥ గురోర్వచనమాకర్ణ్య కూరనా
థస్తతోఽబ్రవీత్ ॥ శరీరమస్థిరం జ్ఞాత్వా సహిష్యే వత్సరం కథం । కూరనాథవచ
శ్శ్రుత్వా యతీంద్రస్తమథాబ్రవీత్ ॥ మాసోపవాసం కృతవాన్యద్యాచార్య
గృహోత్తమే । తత్ఫలం త్వమవాప్నోషి శాస్త్రదృష్టమిదం ధ్రువం ॥ ధన్యో
స్మీతి వదన్ భక్త్యా ప్రతిగృహ్య గురోర్వచః । మాసోపవాసం కూరేశః కృత్వా
లక్ష్మణదేశికాత్ । జగ్రాహ చరమశ్లోకం తత్తాత్పర్యం చ తత్త్వతః ॥ అథ దా
శరథిర్ధీమాన్ప్రణమ్య యతిపుంగవం । మమాపి చరమశ్లోకం ప్రదేహీతి తమ
బ్రవీత్ ॥ నిశమ్య తద్వచః ప్రాహ స తం దాశరథిం గురుః ॥ కూరేశస్యైవ వత్స్యా
మి చరమార్థం నకస్యచిత్ । గురవేఽభిహితం పూర్వం మయైవం విబుధర్షభ ॥

త్వంతమేవానువర్తస్వ తత్రగత్వా గురూత్తమం ॥ సగురోర్వచనం శ్రు
త్వా శ్రీమాన్దాశరథిస్తదా। గోష్ఠీపురం సమాసాద్య గోష్ఠీపూర్ణపదాం
బుజం। ప్రణమ్య బహుధా భక్త్యా తదర్థం ప్రార్థయన్స్థితః ॥ సతస్య వి
ముఖః పూర్ణస్తదా దాశరథేరభూత్। సోపి దాశరథిస్తం చ షణ్మాసానన్వ
వర్తత ॥ తతః ప్రసన్నః పూర్ణార్యస్తం తదా వాక్యమబ్రవీత్ ॥ సం
బంధీ వత భవానద్య ద్యోతతే యతిభూపతేః । కోభవాంస్సత్వసంపన్నః కిము
ఖం చాగతోఽధునా। గోష్ఠీపూర్ణస్య వచనం శ్రుత్వా దాశరథిస్తదా। బ
ద్ధాంజలిపుటో భూత్వా గోష్ఠీపూర్ణముపాచతం॥ దాసోఽహం లక్ష్మణార్య
స్య నామ్నా దాశరథిర్గురో।రహస్యచరమార్థాయ తేనాహం ప్రేషితో
స్మి భో। మమోపదిశ్య మంత్రార్థం రక్ష మాం కరుణానిధే॥ సతదాకర్ణ్య
తం ప్రాహ గోష్ఠీపూర్ణో ద్విజోత్తమం॥ విద్యామదో ధనమదస్తృతీయో
భిజనో మదః॥ ఏతే మదావలిప్తానామేత ఏవ సతాం దమాః ॥ ఏతైర్మదై
ర్విముక్తో ద్య తమేవ శరణం వ్రజ । స ఏవ చరమార్థం హి తుభ్యం దాస్యతి దే
శికః॥ ఇత్యనుజ్ఞాపితస్తేన తదా దాశరథిర్జవాత్ । శ్రీరంగనగరం ప్రాప్య
శమాదిగుణసంయుతః। ప్రణమ్య లక్ష్మణాచార్యం సర్వం వృత్తాంతమాది
తః। తస్మై నివేద్య పురతః ప్రాంజలిర్వినతః స్థితః ॥ ఏతస్మిన్నంతరే సాధ్వీ మ
హాపూర్ణస్య పుత్రికా। అత్తుళాయేతి విఖ్యాతా మహాశోకసమాకులా।
శ్వశ్రూగృహాత్సమాగత్య జగాద పితరం ప్రతి ॥ శృణు తాత ప్రవక్ష్యా
మి శ్వశ్రూవేశ్మని మద్వ్యథాం॥ ఏకదైవ మయా రాత్రౌ వా నేతవ్యం హ్ర
దాజ్జలం। సహాయార్థం మయా ప్రోక్తా శ్వశ్రూర్మామేవమబ్రవీత్॥
కిం వా దాసీ తవానార్యే త్వయా యాతుం హ్రదం ప్రతి॥ దాసీం కృత్వా ప్రయ
చ్ఛాశు తదర్థం జనకాధునా ॥ తదైవముక్తః పూర్ణార్యః పుత్రికాం వా
క్యమబ్రవీత్॥ త్వం జానాసి సతే వేత్తి ఖ్యాతేదం నమమేతి చ । తమేవ ప్ర
తిగచ్ఛాశు స తే శోకవినాశకః ॥ సా తథోక్తా స్వపిత్రా తు యతిరాజము
పాగతా। సర్వం నివేదయామాస స్వదుఃఖం బాలికాంజసా ॥ గురుపుత్రీ
వచః శ్రుత్వా యతిరాజో విచక్షణః । యాచంతం చరమార్థం చ దృష్ట్వా
దాశరథిం తదా । వైష్ణవానాం సభామధ్యే తమువాచ యతీశ్వరః ॥ శృణు

దాశరథేర్వాక్యంపత్న్యాభిహితశాన్వయా । గత్వాత్వమనయాసార్థం
మోపితోస్యాగృహంప్రతి । యాన్యుక్తానిచకార్యాణి తత్రతానికురుష్వ
హ । తస్యాజ్ఞాంశిరసాకృత్వాధీమాన్దాశరథిస్తదా । తథాగత్వాసతస్స
ర్వంకుర్వంస్తత్రసమాస్థితః ॥ కదాచిద్వైష్ణవఃకశ్చిత్తత్రత్యోద్విజపుంగ
వః । శాస్త్రార్థంసంపరిత్యజ్యతత్రాన్యంచార్థమబ్రవీత్ ॥ శ్రుత్వాదా
శరథిస్తత్రతద్వాక్యంతమథాబ్రవీత్ ॥ త్వయోక్తార్థస్సమీచీనోనవదస్య
మహామతే । అథోన్యోవిద్యతేపద్వంత్సంప్రదాయాగతోమహాన్ ॥ త
చ్ఛ్రుత్వాకుపితఃప్రాహసోపిదాశరథింతదా । కిమనేనవిచారేణజలార్థం
గచ్ఛపాచక । క్వగోమాయుర్దేవలోకః క్వశాస్త్రం క్వచపాచకః ॥ స
తేనోక్తఃపునస్తస్మై ప్రోవాచద్విజసత్తమః । పూర్వోత్తరానురోధేనత
ద్వాక్యార్థముదీరయన్ ॥ సవైష్ణవస్సంస్తుత్యాయా సర్వేతేవైష్ణవోత్త
మాః । తచ్ఛ్రుత్వాభయవిత్రస్తావాక్యమూచురిదంతదా ॥ అభూత్కథం
దాసవృత్తిస్తవసర్వార్థవేదినః ॥ తైరుక్తస్తానువాచాథధీమాన్దాశరథి
ర్ద్విజాన్ ॥ అనుజ్ఞయానియుక్తోహంగురోర్మే యతిభూపతేః । అస్మిన్కర్
మణివిప్రేంద్రాభవతాంభవనోత్తమే ॥ తేనైవముక్తాస్తేసర్వే హ్యే
బాలవనితాదయః । తంపూజయిత్వాబహుధా వస్త్రమాల్యైశ్చభూష
ణైః । ఊచుర్దాశరథింవాక్యం స్వాపరాధతుర్యచ్ఛవః ॥ త్వం దాసఇతి
చాజ్ఞానాదస్మాభిఃపాకకృత్త్వైర్ద్విజైః । కృతాస్త్వయ్యపరాధాయే క్ష
మ్యంతాంతేద్విజోత్తమ । కృపాంనిధేహిచాస్మాసు స్వస్థానంగమ్యతాంత్వ
యా ॥ తైరేవముక్తస్తానాహధీమాన్దాశరథిస్తదా । యస్యాజ్ఞయానియుక్తో
హ మస్మిన్కర్మణివైష్ణవాః । తదంతికంసగచ్ఛామివినాతస్యాజ్ఞయాధు
నా ॥ తేనైవముక్తాస్తేతూర్ణంయతిరాజపదాంతికం । గత్వావిజ్ఞాపనంచ
క్రుస్తత్సర్వంవిశదంతదా ॥ తతస్తమానయామాసశిష్యేణయతిపుంగవః ॥
తేనాహూతోయతీంద్రేణధీమాన్దాశరథిస్తదా । లక్ష్మణార్యముపాగమ్య
వినీతఃప్రాంజలిస్స్థితః ॥ తమవేత్యమహాత్మానంవినిర్ముక్తమదత్రయం । స
హసాచరమశ్లోకంతస్మైశిష్యాయసాదరం । కృతవైష్ణవదాస్యాయలక్ష్మణా
ర్యోదయానిధిః । ఉపదిశ్యయయౌవేగాద్వరరంగగృహంప్రతి ॥ యతశ్శ్రీ

వైష్ణవగృహే దాస్యం దాశరథిర్వ్యధాత్ । తేన వైష్ణవదాసాఖ్యా తస్యాభూత్ప్రథితా భువి ॥ మాసోపవాసేన చ కూరనాథో దాస్యేన తం వైష్ణవదాసనామా । గీతార్థసారం చరమం విదిత్వా మోదం గతౌ తౌ సుతరాం కృతార్థౌ ॥ వరరంగాంతికం గత్వా వరరంగాన్మహాత్మనః । ద్రావిడామ్నాయసర్వస్వం గృహీత్వా యతిపుంగవః । దాశరథ్యాదిశిష్యేభ్యస్తత్సర్వముపదిశ్య చ । స్వమతే కతిచిన్మాసానువాస సుమహాయశాః ॥ శ్రీయామునాచార్యసుతాత్సమస్తం సద్ద్రావిడీయం నిగమార్థసారం । సంప్రాప్య తత్ప్యాశు దశారబుద్ధిమర్థాధికారే మతిమాన్మహాత్మా ॥ ౫౮ ॥ ఇతి శ్రీప్రపన్నామృతే రామానుజచరితే కూరేశదాశరథిభ్యాం చరమశ్లోకోపదేశో నామ ద్వావింశోఽధ్యాయః ॥ శ్రీమతే రామానుజాయ నమః ॥ ❋❋❋❋❋❋

తతః కదాచిచ్ఛ్రీరంగం గోష్ఠీపూర్ణస్సమాగతః । మాలాధరం సమాదాయ యతీంద్రమఠమావిశత్ ॥ నత్వా యతీంద్రస్తం పూర్ణం తస్థౌ ప్రాంజలిరగ్రతః । సదా రామానుజం వీక్ష్య పూర్ణో వాక్యమభాషత ॥ మాలాధరస్య నికటే శృణు లక్ష్మణదేశిక । సహస్రగీతేర్వ్యాఖ్యానమితి గోష్ఠీపురం యయౌ ॥ తతో మాలాధరస్యాగ్రే మన్నాథో వినయాన్వితః । సహస్రగీతేర్వ్యాఖ్యానం శ్రోతుం తత్ర సమాస్థితః ॥ యామునోక్తప్రకారేణ మాలాధరగురూత్తమః । యతిరాజాయ గాథానాం తత్రార్థముపదిశ్య చ । భంగ్యంతరేణ గాథాయాః కస్యాశ్చిద్వైష్ణవోత్తమః । ఉక్తవాన్సుప్రతత్త్వేన శిష్యాయార్థం విచక్షణః ॥ తచ్ఛ్రుత్వా లక్ష్మణాచార్యో మాలాధరమథాబ్రవీత్ । నచైవమర్థో గాథాయాస్తస్యాశ్చాప్యస్తి దేశిక ॥ యతీంద్రేణైవముక్తస్తు మాలాధరగురుస్తదా । సవిస్మయ్యాశు తస్యోక్తిం దృష్ట్వా లక్ష్మణదేశికం । ఇదం పునస్సృష్టివచో మమాగ్రే నోపపద్యతే ॥ ఏవముక్త్వా తతః కోపాత్ప్రపేదే స్వం నికేతనం ॥ గోష్ఠీపూర్ణస్తతశ్శ్రుత్వా తం వృత్తాంతం జనాత్తదా । శ్రీరంగనగరం ప్రాప్య మాలాధరమథాబ్రవీత్ ॥ శతాన్సూక్తేర్వ్యాఖ్యానం మాలాధర మహామతే । కచ్చిచ్చోపదిశంస్తస్మై యతీంద్రాయాద్య వర్తసే ॥ గోష్ఠీపూర్ణవచశ్శ్రుత్వా స తు మాలాధరోఽబ్రవీత్ । యథాశ్రుతం యామునార్యాత్తథార్థమహమూచివాన్ । స

తథేతియతీంద్రేణభాషితంవిదుషాంవర ॥ మాలాధరవచశ్శ్రుత్వా గోష్ఠీ
పూర్ణస్తమబ్రవీత్। సాందీపనేర్యథాకృష్ణో విద్యాంజగ్రాహసాదరం।
తథాభవ్యస్యతియోగీంద్రస్త్వత్తోమాలాధరాధునా। హృదియోఽర్థస్థి
తస్తస్యయామునస్యమహాత్మనః। అధునాలక్ష్మణార్యస్యసవివార్థఃప్రకాశి
తే॥ అజ్ఞాతజ్ఞాపనంతస్యకరోమీతినచింతయ। హృదయం యామునార్య
స్యహృదయంయతిభూపతేః। ఏకమేవతతస్మాత్త్వం విద్యాంబ్రూహిమ
హాత్మనే। అయంరామానుజశ్శ్రీమాన్నసామాన్యజనఃపరః॥ తథేతిప్రతిగృ
హ్యాశుతద్వాక్యంతస్యవైష్ణవః। మాలాధరోయతీంద్రాయతత్పునర్వక్తు
ముద్యతః॥ గోష్ఠీపూర్ణస్తతోధీమాన్మాలాధరగురుంతదా। తంచపూర్ణా
ర్యమాదాయయతీశ్వరమఠంయయౌ॥ తాన్దృష్ట్వాలక్ష్మణాచార్యస్సప్రి
ణిష్యైఃకృతాంజలిః। యథార్హంపూజయామాసదేశికాన్భక్తిసంయు
తః॥ విలోక్యలక్ష్మణాచార్యం గోష్ఠీపూర్ణోఽభ్యభాషత। సహస్రగీతే
ర్వ్యాఖ్యానంమాలాధరగురూత్తమాత్। శృణుభూయోవిశిష్టంతజ్జనరక్ష
ణహేతవే॥ గోష్ఠీపూర్ణవచశ్శ్రుత్వాయతిరాజస్తథాకరోత్॥ మాలా
ధరశ్చతత్రైవదంత్సమ్యక్సమాస్థితః। అర్థప్రసంగేతత్సూక్త్యాం కస్మిం
శ్చిద్భాషితంవచః। శ్రుత్వామాలాధరంవాక్యమవోచద్యతిపుంగవః ॥ అ
త్రార్థంయామునాచార్యోనైవంవదతిదేశిక॥ తేనైవముక్తస్తంప్రాహమా
లాధరగురుస్తదా॥ త్వయానదృష్టోదృష్టోవా కదాచిదపియామునః। ఏవం
తన్మానసంజ్ఞాత్వావక్తుంకోహేతురుచ్యతాం॥ మాలాధరవచశ్శ్రుత్వా
యతీంద్రస్తమథాబ్రవీత్।యామునస్యైకలవ్యోహం ద్రోణార్యస్యయథా
గురోః॥ నిశమ్యతద్వచస్తస్యమాలాధరగురుస్తదా। గోష్ఠీపూర్ణోక్తవ
చనంతత్సత్యమితిహృష్టధీః। అవతారంహరేర్మత్వాతదాలక్ష్మణదేశికం।
యామునాదశ్రుతాశ్చార్థాః శ్రుతాస్త్వత్తోమయాధునా। ఇత్యుక్త్వా
తంపరిక్రమ్యప్రణమ్యముదితోఽభవత్॥ కృత్వాసమాప్తింగ్రంథస్యతస్యల
క్ష్మణదేశికః। గురుంమాలాధరంభక్త్యాసంపూజ్యముదితోఽభవత్ ॥ తతో
మాలాధరోధీమాన్యతీంద్రస్యమహాత్మనః। పుత్రంసుందరబాహ్వాఖ్యంశి
ష్యంకృత్వాజగాదతం ॥ వరరంగేవిశేషార్థాఃకశ్చిదస్తియతీశ్వర । శ్రు

ణువ్రతం మహాప్రాజ్ఞ వరరంగాన్మహాత్మనః॥ తేనైవముక్తో యోగీంద్రో
గురుణాలోకరక్షకః। తదర్థం ప్రార్థయేద్ధీమాన్వరరంగాయ భక్తితః॥ క్షీ
రం క్షపాయాం షణ్మాసాన్దత్త్వా తస్మై దినే ముదా॥ ధనుర్మాసోత్సవే తత్ర
విష్ణోః శ్రీరంగశాయినః। కృతనాట్యశ్రమాంగాయ వరరంగాయ భక్తితః॥ హ
రిద్రా శ్రీవణం కృత్వా స్వయమేవ యతీశ్వరః। కాలే కాలేఽనురూపేణ శ
రీరోద్వర్తనాదిభిః। శుశ్రూషామకరోత్తస్మై భక్త్యా లక్ష్మణదేశికః॥ వర
రంగస్తతం దృష్ట్వా సంతుష్టో యతిభూపతిం। అవోచత్ప్రహసన్వాక్యం
యామునాచార్యనందనః॥ గృహీతుం కుమసర్వస్వం త్వమిత్థం కృతవానసి।
శృణు వక్ష్యామి చరమం పురుషార్థం యతీశ్వర॥ దైవమన్యదజానానః శఠ
కోపమునిం వినా। యథాతిష్ఠద్యతిశ్రేష్ఠ పురా స మధురః కవిః॥ తథా త్వం మధు
నాతిష్ఠ లక్ష్మణార్య యతీశ్వర॥ గురురేవ పరం బ్రహ్మ గురురేవ పరం ధనం। గు
రురేవ పరః కామో గురురేవ పరాయణం॥ గురురేవ పరా విద్యా గురురేవ
పరా గతిః। యస్మాత్తదుపదేష్టాసౌ తస్మాద్గురుతరో గురుః॥ ఇత్యుక్తేన ప్ర
కారేణ హృది లక్ష్మణదేశిక। ఉపాయశ్చాప్యుపేయశ్చ గురురేవేతి భావయ॥
ఇతి తస్మై యతీంద్రాయ పంచమోపాయముక్తవాన్॥ అనపత్యతయా తస్య
వరరంగస్య భక్తితః। అనుజం శొట్టనంబ్యాఖ్యం లక్ష్మణార్యాయ సత్వరం।
శిష్యం కృత్వా మహాప్రాజ్ఞః కృతకృత్యో బభూవ సః॥ లబ్ధ్వా యతీంద్రః స
కలాం గురుభ్యో విద్యాం నృలోకస్య హితప్రవృత్తః। శ్రీరంగపుర్యాం శ్రితశిష్య
సంఘైర్భేజే ముదం విష్ణురివామరేంద్రైః॥ రాజా స్వపుత్రస్య కృతే య
థా నిధిం నిక్షిప్తవాన్మంత్రిషు సత్సు సమ్మతః। తథా యతీంద్రస్య హితా
య యామునః శిష్యేషు పంచస్వఖిలార్థసంపదం॥ అతో యతీంద్రాయ
మహాత్మనే తదా పూర్ణార్యమాలాధరదేశికాదయః। దత్త్వాఖిలార్థాం
త్స్వయమేవ శీఘ్రం తచ్ఛిష్యంత్స్వపుత్రాన్విదధుః ప్రహృష్టాః॥ తచ్ఛిష్యవర్గ
సంబంధబలాచ్చ దేశికాః పూర్వం స్థితా ముక్తిమవాపురంజసా। తదంఘ్రి
సంబంధబలాదిహ స్థితాః స్వరూపసిద్ధిం పరమాం గతా జనాః॥ వినా చ సం
బంధబలేన తస్య జగద్గురోర్లక్ష్మణదేశికస్య। తద్దుర్గమం విష్ణుపదం జనా
నాం పూర్వస్థితానామధునాస్థితానాం॥ యథా మణిర్మౌక్తికహారమధ్యవి

రాజమార్గే తం పరిత స్తథైవ । మహాత్మనాం దేశిక పుంగవానాం మధ్యే విరే
జే యతిసార్వభౌమః ॥ ౫౦ ॥ ఇతి శ్రీప్రపన్నామృతే రామానుజచరిత్రే రామా
నుజాయ సర్వార్థోపదేశో నామ త్రయోవింశోఽధ్యాయః ॥ ౨౩ ॥ ❋❋

అథ శ్రీలక్ష్మణాచార్యో ధీమాన్ లోకహితాయ సః । గద్యత్రయం త
థా కృత్వా విష్ణోరారాధనక్రమం ॥ శ్రీమన్నారాయణో దేవః పరమాత్మా
సనాతనః । పరం బ్రహ్మ స ఏవేతి లోకేభ్యః ప్రతిపాదయన్ । వైష్ణవం దర్శ
నం లోకే వర్ధయ న్వైష్ణవోత్తమః ॥ కాలే కాలే చ కైంకర్యం కైంకర్యం
రంగభూపతేః । కారయ న్వైష్ణవాం స్సర్వా న్సుగ్వ్రంగే సుఖం స్థితః ॥ య
తీంద్రశాసనం తేషా మర్చకానాం తురంగిణః । నిత్యం తద్ద్రవ్యహర్త్రా
ణాం బంధ స్సమజాయత ॥ అర్చకానాం తదా తేషాం ప్రధానః పురుషాధ
మః ॥ హింసితుం లక్ష్మణాచార్య ముద్యుక్తః కశ్చిదర్చకః ॥ విత్తేన స్వవశం కృ
త్వా ద్విజః కంచిద్ధనాతురం । విషాన్నం లక్ష్మణార్యాయ దీయతామితి సోఽబ్ర
వీత్ ॥ సోఽంగీకృత్య వచ స్తస్య భార్యామాహూయ చాబ్రవీత్ । విషాన్నం
లక్ష్మణార్యాయ ప్రదేయం హి త్వయాధునా ॥ సా సాధ్వీ తద్వచః శ్రుత్వా
మతిం తత్ర న చాకరోత్ ॥ నిర్భర్త్స్యమానా సా భర్త్రా విషాన్నం భర్తృ
సన్నిధౌ । దత్వా సాధ్వీ యతీంద్రాయ కృత్వా పాదాభివందనం । లిలేఖ నఖ
ధారాభి ర్యతీంద్రపదపంకజం ॥ ఇంగితజ్ఞో మనోజ్ఞాత్వా దృష్ట్వా శ్రునయనం
స్త్రియాః ॥ శునే తదన్న ముదిశ త్సోఽపి జగ్ధ్వా తు యాంగతః ॥ మృతం శ్వానం త
దా దృష్ట్వా ఽహిత్వా భిక్షాశనం సుధీః । రామానుజ స్తదా తస్థౌ పీత్వా త్రిరు
దకాంజలీన్ ॥ గోష్ఠీపూర్ణ స్తత స్తస్య వృత్తాంతం యతిభూపతేః । శ్రు
త్వా రంగం ప్రతియయౌ కృపయా శిష్యవత్సలః ॥ తచ్ఛ్రుత్వా లక్ష్మణాచార్యః
స్వాచార్యాగమనం తదా । రంగదక్షిణకావేర్యాం స్వశిష్యజనసంవృతః ॥ అ
భిచక్రామ సహసా గోష్ఠీపూర్ణం యతీశ్వరః ॥ ఘర్మకాలే చ మధ్యా
హ్నే కావేర్యాం తప్తసైకతే । ప్రణామం దండవ త్తస్య పాదయో స్సహసా
కరోత్ ॥ జ్ఞాతుమిచ్ఛు స్స తన్మిత్రం తముత్తిష్ఠేతి నావదత్ ॥ ప్రణతా
ర్తిహరః కశ్చి దాత్రేయాన్వయ భూషణః । తీక్ష్ణాంశు తిగ్మకి
రణైః ప్రతప్తం సైకతే గురుం । అసహిష్ణు ర్విలోక్యాశు గోష్ఠీపూర్ణ

మభాషత। కిమాగతోఽస్యముంహంతుంమద్గురుంచోళియాధునా ॥ తతోఽస
హిష్ణుర్మహాత్మాపేప్రిష్ణాతంయతిపుంగవం। ఉద్ధృత్యోపరినిక్షిప్యస్వస్యై
వాసఃకృతాదరః । ప్రిణత్వార్తిహారస్తస్థౌతదంతస్తస్తసైకతే ॥ తదాక
ర్ణ్యతముదీర్యత్యతముత్థాప్యకృతాదరః । యతీంద్రపాణింసంగృహ్యగోష్ఠీ
పూర్ణోఽభ్యభాషత॥ అనేనకారయిత్వాత్వంపాకంలక్ష్మణదేశిక । భో
జనంకురుయోగీంద్రవైష్ణవేనదయాళునా॥ గోష్ఠీపూర్ణాజ్ఞయాధీమా
న్యతీంద్రస్సతథాకరోత్॥ తతఃకదాచిద్యోగీంద్రః పేప్రిష్ణాపరవశోహరౌ।
రంగరాజస్యసేవార్థమేకఏవాభ్యగాన్ముదా ॥ తదంతరంసమాలోక్య
సోఽర్చకోవిషమిశ్రితం। యతీంద్రాయాదిశత్తీర్థం నృశంసస్తజ్జిఘాంస
యా॥ జానన్నపిసయోగీంద్రస్తత్తీర్థమపిబన్ముదా। హరావస్యస్తభరశ్రీ
శేనిర్భరోఽనల్పలోమహా ॥ శేషావతారేయోగీంద్రేహరిభక్తైజగద్గురౌ।
హరిపాదోదకాక్రాంతంనిర్వీర్యమభవద్విషం ॥ ఏవంహిబహవఃక్రూరా
శ్చాభిచారాదయఃకృతాః। అర్చకైర్మరణోపాయాఃనృశంసైస్తజ్జిఘాం
సయా। యతీంద్రతేజసైవాశుతత్సర్వంనిహతంమహత్। వసిష్ఠబ్రహ్మదం
డేనవిశ్వామిత్రబలంయథా ॥ తతస్తైర్భగ్నసంకల్పైః శ్రీమన్నారా
ధితోఽర్చకైః। యతిరాజస్సతాంత్సర్వాన్సకృపయాఽపర్యపాలయత్ ॥ త
తోనైపుణ్యవశతోమిత్రోదాసీనశాత్రవాన్ । స్వశేషభూతాం స్తాంత్స
ర్వాన్కృత్వాజగదపాలయత్ ॥ దిగంతకీర్తిర్యతిసార్వభౌమోవ్యాసే
తుశీతాచలభూమిభాగే। జితారివర్గాస్సతరాంవిరేజేమహేంద్రవత్సర్వ
బుధైకసేవ్యః॥ ౩౦౪॥ ఇతిశ్రీప్రపన్నామృతేరామానుజచరిత్రేయతీంద్రా
యవిషాన్నాదిప్రదానంనామచతుర్వింశోఽధ్యాయః॥ ❁❁❁❁❁❁❁❁

తతోవిద్వాన్మహాన్కశ్చిద్యజ్ఞమూర్తిరితిశ్రుతః। గత్వాభాగీరథీ
తీరంజిత్వాసర్వవిపశ్చితః। లబ్ధ్వాత్రిదండసన్న్యాసంమాయావాదిమతేరి
తం। శిష్యవిద్యాదిసంపద్భిస్సంయుక్తోప్రతివైభవః। తచ్ఛ్రుత్వాయతిరా
జస్యవైభవంవైష్ణవప్రభోః। జేతుకామోలక్ష్మణార్యంయజ్ఞమూర్తిస్స
తంజవాత్। శాస్త్రాణిలేఖయిత్వాథపుస్తకేషుబహూనిచ । తత్పుస్తకస
హస్రాణినిధాయశకటేముదా। విద్యాగర్వేణమహతాశిష్యసంఘైస్సమా

వృతః॥ ఆసాద్య రంగనగరం లక్ష్మణార్యం తమబ్రవీత్ ॥ రామానుజ మయా
సార్ధం శాస్త్రవాదం కురు స్వయం॥ యజ్ఞమూర్తేర్వచశ్శ్రుత్వా లక్ష్మ
ణార్యస్తమబ్రవీత్। మయా యది జితో వాదే కా శిక్షా తవ తాం వద ॥ తేనై
వముక్తస్తం ప్రాహ యజ్ఞమూర్తిర్యతీశ్వరం। అహం త్వయా యది జిత
స్త్వన్మతే సంప్రవిశ్య చ। శిరసా పాదుకే ధృత్వా నామధేయం వహామి తే॥
తవ కిం లక్ష్మణాచార్య గర్వం జితశ్చేన్మయాధునా॥ తచ్ఛ్రుత్వా లక్ష్మణాచా
ర్యో యజ్ఞమూర్తిం జగాద తం। యది త్వయా జితో విద్వన్ గ్రంథత్యాగం
కరోమ్యహం॥ ఏవం కృతప్రతిజ్ఞౌ తౌ యజ్ఞమూర్తియతీశ్వరౌ ।। అష్టాదశ
దినం కృత్వా శాస్త్రవాదావధిం తదా। దర్శయంతౌ స్వసామర్థ్యం శా
స్త్రేషు విగతక్లమౌ। సింహావివ వినర్దంతౌ వనే మత్తగజావివ। వాదం చక్ర
తురన్యోన్యం పరస్పరజయైషిణౌ॥ దినే సప్తదశే తత్ర యజ్ఞమూర్తేః కుయు
క్తిభిః। సూక్తయో యతిరాజస్య బాధితా ఇవ తాః స్థితాః॥ యజ్ఞమూర్తి
స్సుసంతుష్టస్తదా స్వావసథమావిశత్॥ తతస్స్వమఠమావిశ్య లక్ష్మణార్యో
విచక్షణః॥ సవ్యాకులాంతఃకరణః కృతస్నానాది సత్క్రియః॥ ఆరాధనీయం
తం దేవమారాధ్య వరదం హరిం। పరిక్రమ్య ప్రణమ్యాహ భగవంతం కృతాం
జలిః॥ మమ విజ్ఞాపనం స్వామిన్ శృణుష్వ కరుణాకర। బహుకాలాదనుస్యూ
తమిదం వైష్ణవదర్శనం । శ్రీపరాంకుశనాథాదికాలేషు పురుషోత్తమ। స
తాప్యవ్యాహతం దేవ త్వయా సమ్యక్ప్రవర్తితం। మమ కాలే జగన్నాథ త
ద్వ్యాహతమివ స్థితం॥ త్వమేతత్కాలపర్యంతం త్వత్స్వరూపగుణాదయః
సత్యా ఇతి ప్రమాణానాం వర్తనం కృతవానసి॥ ఇదానీం కంచిదాదాయ మృ
షావాదినమాదరాత్। మమ కాలే ప్రమాణాని తాన్యధః పతితాని చ ॥ తేన
కారయితుం తేద్య సంకల్పస్సమజాయత। తథా కుర్వితి విజ్ఞాప్య శేతే స్మాకృ
తభోజనః॥ స్వప్నే ప్రసన్నో భగవాన్ దేవరాడ్యతిభూపతేః। హరిః ప్రో
వాచ తమిదం లక్ష్మణార్యం కృపానిధిః॥ విషాదం మాగమస్తాత సమర్థో య
తిశేఖర। శిష్యో దత్తో మయా తేద్య యత్నస్సంపాదితో మహాన్। భవతః పర
మార్యేణ యామునేన కృతం మహత్। నిర్దుష్టం వర్తతే లోకే యన్మాయా
వాదఖండనం। తేన త్వం తం జయిష్యస్యాశు యజ్ఞమూర్తిం యతీశ్వర॥ యతి

రాజస్సంప్రహృష్టో హరిర్హరిరితీరయన్। స్వపాన్నదుత్థాయ సహసావ
రంవిస్మయమాగతః। కృతనిత్యక్రియోధీమాన్ స్వప్నోక్తిం హృదిభావ
యన్। వవందేచరణౌతస్యదేవరాజస్యభక్తిమాన్। తతోయతీంద్రస్సహ
శిష్యసంఘైస్తద్వాదగోష్ఠీంవిదుషాంవరిష్ఠః। తంయజ్ఞమూర్తింసహసా
విజేతుంప్రసన్నగంభీరమనాః ప్రతస్థే॥ తతస్తమాయాంతమతిప్రహృష్టం
సయజ్ఞమూర్తిర్యతిసార్వభౌమం। ప్రవృద్ధసత్త్వంగజరాజతుల్యందృష్ట్వా
తదావిస్మితమానసోఽభూత్॥ ఇతోగతఃపూర్వదినేయతీశ్వరోభృశంవిషణ్ణ
స్సహసాస్వమాలయం। సచాతిగంభీరగజేంద్రవద్భృశంప్రదృశ్యతేద్య
యమితివ్యచింతయత్॥ దృష్ట్వైనంయతిభూపతింభువిహరేర్భాగేనజాతం
తదామత్వాతంపరివృత్యపాదకమలం ధృత్వాచశీర్షేముదా। సోయం
మాయిమతైకలగ్నహృదపిప్రాగ్యజ్ఞమూర్తిస్తదాశిష్యత్వంసమవాపత
స్యయమినాంనాథస్యమాన్యాకృతేః॥ యజ్ఞమూర్తింలక్ష్మణార్యస్తందృ
ష్ట్వావిస్మితోఽబ్రవీత్। కిమిదంయజ్ఞమూర్తేద్యకింవాదంనకరోషిచ॥ త
స్యతద్వచనంశ్రుత్వాయతీంద్రస్యమహాత్మనః। బద్ధాంజలిర్యజ్ఞమూర్తి
ర్బభాషేతంయతీశ్వరం॥ భవతోభగవాన్విష్ణుర్దేవఃప్రత్యక్షతాంగతః।
ఇదానీంతవశిష్ణాశ్చకోభేదోస్తియతీశ్వర॥ అతస్త్వాగ్రేగదితుం కథమ
హేమితద్వచః॥ తచ్ఛ్రుత్వాలక్ష్మణాచార్యస్సంతుష్టఃపునరబ్రవీత్।త్వ
న్మాయావాదసిద్ధాంతేబ్రహ్మణఃప్రతిపాదితం। నిర్గుణత్వంప్రమాణాని
తద్బ్రహ్మణిభవంతిహి॥ సత్యాస్సగుణయుక్తానివేదవాక్యానిసర్వశః। అ
విద్యయాభిభూతస్యబ్రహ్మణస్సగుణాత్మతా। అతోనిర్గుణవాక్యానాంన
విరోధోగుణశ్రుతేః॥ ఇతియత్త్వన్మతంవిద్వంస్తన్నయుక్తిసహంభవేత్।
యదిహాంతరర్థమితిత్వంపృచ్ఛసివదామితే। జ్ఞానరూపంపరంబ్రహ్మత
న్నివర్త్యంమృషాత్మకం। అజ్ఞానంచేత్తిరస్కుర్యాత్కఃప్రభుస్తన్నివర్త
నే॥ నాశాభావాదవిద్యాయాస్సానిత్యాస్యాన్మహామతే। అవిద్యాబ్ర
హ్మణస్సత్త్వేబ్రహ్మద్వైతంకథంభవేత్॥ అతోఽద్వైతగజోగాధేద్వైత
పంకేనిమజ్జతి॥ ఇత్యాద్యుక్తిశతంచోక్త్వాసంతుష్టోభూద్యతీశ్వరః। యజ్ఞ
మూర్తిశ్చైకదండందూరముత్సార్యసత్వరం। ప్రణమ్యలక్ష్మణాచార్యంబ

ద్ధాంజలిపుటోఽబ్రవీత్ ॥ త్వయాజితోఽహం యోగీంద్ర రక్షమాం శరణాగతం ।
ఉపవీతత్రిదండాదీన్ త్వాంతేవాసినం కురు ॥ యజ్ఞమూర్తేర్వచశ్శ్రు
త్వా యతీంద్రః కరుణాకరః । యజ్ఞమూర్తిం పూర్ణదృష్ట్యా దృష్ట్వా వాచ
ముఖావతః ॥ విచారం మా కురుష్వాత్ర తథైవ క్రియతే మయా ॥ ఉపవీతశిఖా
త్యాగం త్వయా పూర్వం కృతం ద్విజ । ప్రాయశ్చిత్తం యదస్యాస్తి శాస్త్రే
వక్ష్యామి తచ్ఛృణు ॥ హీనో యజ్ఞోపవీతేన యది స్యాద్జ్ఞానభిక్షుకః । తస్య
క్రియా నిష్ఫలాస్సర్వాః ప్రాయశ్చిత్తం విధీయతే ॥ గాయత్రీసహితానేవ
ప్రాజాపత్యాన్ షడాచరేత్ । పునస్సంస్కారమాహృత్య ధార్యం యజ్ఞోప
వీతకం ॥ ఏవముక్త్వా తతస్తస్య త్యాగస్య యతిపుంగవః ॥ ప్రాయశ్చిత్తం
కారయిత్వా తథా నైయజ్ఞమూర్తినా । ధారయిత్వా తతస్తేన బ్రహ్మసూ
త్రం శిఖాం చ సః ॥ ప్రధానం తాపసంస్కారో వైష్ణవస్య మునీరితః ।
సర్వాశ్రమేషు వసతాం స్త్రీణాం చ ద్విజసత్తమ ॥ ఇత్యుక్తేన ప్రకారేణ
యజ్ఞమూర్తేర్యతీశ్వరః । తాపాదిపంచసంస్కారాన్ కృత్వా లక్ష్మణదేశి
కః ॥ ఉపవీతం త్రిదండం చ పాత్రం జలపవిత్రకం । కౌపీనం కటిసూత్రం చ న
త్యాజ్యం యావదాయుషం ॥ తం యజ్ఞమూర్తిమిత్యుక్త్వా హర్షేణ మహా
తా తదా । ఉపకారస్య మే స్వప్నే కృతస్య వరదేన చ । జ్ఞానపుత్రస్య మే చా
స్య యజ్ఞమూర్తేరహం ముదా । తన్నామధేయం కర్తవ్యమితి మత్వా స్వ
నామ చ । నామద్వయం సమాహృత్య యజ్ఞమూర్తేర్యతీశ్వరః । దేవరా
డ్దేవమన్నాథ ఇతి నామ చకార సః ॥ దేవరాజమునిశ్చేతి నామాంతరమథాక
రోత్ ॥ తతస్తం శిష్యమాదాయ సమీపం రంగభూపతేః । ప్రణామం కారయి
త్వాథ తేన లక్ష్మణదేశికః । తత్తీర్థం శఠకోపాదీన్ దాపయిత్వా తదర్చకైః ।
తతస్స్వమఠమావిశ్య వరదస్య మహాత్మనః । మునినా దేవరాజేన కారయి
త్వా చ వందనం । తదాలోక్య ప్రసన్నాత్మా దేవరాజమునే ధునా । భగవా
న్దేవరాజోఽయం త్వయ్యనుగ్రహదాయకః । ఇత్యుక్త్వాథ సమారాధ్య వర
దం భక్తవత్సలం । యతిరాజస్స్వయం భుక్త్వా శిష్టాన్నం పాదయోర్జలం ।
శిష్యాయ ప్రదదౌ తస్మై కృపయా యతిభూపతిః ॥ దేవరాజమునిర్భక్త్యా త
త్సర్వం స గృహీతవాన్ । భట్టనాథప్రబంధాదిచతుష్టయసహస్రకం ।

సర్వంచ ద్రావిడామ్నాయం మావత్తత్త్వార్థసంపదం। దేవరాజమునేర్భ
క్త్యా జగ్రాహ యతిపుంగవాత్ ॥ నారేశదాశరథ్యాద్యైః సంవృతో యతి
పుంగవః। దేవరాజేన మునినా శ్రీరంగే సుఖమాస్థితః ॥ శ్రీదేవరాజస్య కృ
పావశేన నిర్జిత్య వాదేన స యజ్ఞమూర్తిం। వ్యరోచతాదిత్య ఇవాద్వితీ
యః స్వతేజసా క్రాంతసమీరివర్గః॥౬౪॥ ఇతి శ్రీప్రపన్నామృతే రామా
నుజచరిత్రే యజ్ఞమూర్తిపరాజయో నామ పంచవింశోధ్యాయః॥౨౫॥❋

తతో విదింతయామాస యతీంద్రః కరుణాకరః। ప్రజ్ఞయా విద్యయా
చాపి తేజసా యశసా శ్రియా। మత్తోధికో న సందేహో యజ్ఞమూర్తిర
యం మహాన్॥ దేవరాజకటాక్షేణ శిష్యో భూన్మమ సాంప్రతం। వాదేన జే
తుం శక్యస్తు మయా ముం విబుధోత్తమం ॥ ఈపర్యుపరి వర్తంతే యుక్తయశ్శత
శస్తథా। పర్వకాలే సముద్రస్య యథా శీఘ్రం మహోర్మయః ॥ బృహ
స్పతేః ఫణీంద్రస్య వాక్పతేశ్చాపి నాస్తి హి। వాదేన జేతుం సామర్థ్యం యజ్ఞ
మూర్తిం మహామతిం। తస్మాత్తస్య పృథక్స్థానముపకల్ప్యం జసా మహాత్। మ
హతా వైభవేనైవ ప్రతిష్ఠాప్యో మహానయం ॥ ఇత్యేవం సమ్యగాలోచ్య దే
వరాజమునేః పృథక్। మఠం ప్రకల్ప్య విపులం బహుకక్ష్యాసమావృతం। స
తం నివేశయామాస స్వతుల్యవిభవేన చ ॥ దేవరాడ్దేవమన్నాథో మన్నాథ
ఇతి తద్ద్వయం। రరాజ తుల్యం సహసా యతీంద్రకృతవైభవాత్ ॥ తతస్తమ
ఖిలాచార్యాః యతిరాజం సమాశ్రితాః ॥ సభక్తగ్రామపూర్ణాఖ్యో
యో మహావైష్ణవోత్తమః। మరుధగ్రామపూర్ణశ్చ మహాభాగవతోత్త
మః। అనంతార్యశ్చ యజ్ఞేశశ్శ్రుత్వా తద్వైభవం పరం। సమాశ్రితుం
లక్ష్మణార్యమేతే చత్వార ఆగతాః ॥ చతుర్ణాం పంచసంస్కారాన్వైష్ణ
వానాం యతీశ్వరః। దేవరాజేన మునినా తేషాం కారితవాంస్తదా॥ దేవరాజ
మునిర్భీతశ్శిష్యాంస్తాన్వాక్యమబ్రవీత్ । ఇదం కార్యం మయేదానీం లక్ష్మ
ణార్యేణ కారితం। గ్రామటిట్టిభకంఠాగ్రబద్ధతాళఫలం యథా ॥ జాని
ష్యం లక్ష్మణార్యస్య పాదమేవ హి రక్షకం ॥ తతః శ్రీరంగనగరం వైష్ణవాః కే
చిదాగతాః। దిశః ప్రతీచ్యాస్సేవార్థం మన్నాథస్య జగద్గురోః ॥ శ్రీరంగ
పురమధ్యస్థమపృచ్ఛన్ వైష్ణవాజనం। మన్నాథస్య మఠః కుత్ర వదాస్మా

కంహి సత్వరం ॥ స తేషాం తద్వచశ్శ్రుత్వా జనస్తాన్వాక్యమబ్రవీత్ । య
న్నాథస్య మతం కస్య యూయం పృచ్ఛథ వైష్ణవాః ॥ ప్రతిగృహ్య వచస్తస్య
వైష్ణవాస్తమథాబ్రువన్ ॥ ఏక ఏవహి యన్నాథో లోకే ప్రథిత వైభవః ।
ద్వితీయో న శ్రుతోస్మాభిర్యన్నాథోహి కదాచన ॥ తేషాం తద్వచనం శ్రు
త్వా స జనో వాక్యమబ్రవీత్ । దేవరాడ్దేవ యన్నాథ ఇతి కశ్చిత్సమాగతః ।
అత్ర శ్రీరంగనగరే వర్తతే యతిపుంగవః ॥ తదాకర్ణ్య వచస్తస్య వైష్ణ
వాస్తమథాబ్రువన్ ॥ యోస్మద్వైష్ణవసిద్ధాంతస్సర్వోద్ధారకరుణాకరః । రా
మానుజ ఇతి ఖ్యాతో యో యన్నాథో జగద్గురుః । తమేవార్యం మహాత్మానం
పృచ్ఛామో వయమాదరాత్ ॥ తతస్సందర్శయామాస వైష్ణవేభ్యో౽ంజ
సా మఠం । స జనో లక్ష్మణార్యస్య తేభ్యో యతిపతేస్తదా ॥ దేవరాజమునిస్స
మ్యక్తం వృత్తాంతం నిశమ్య సః । ప్రవ్యాకులాంతఃకరణో విషసాద మహా
మనాః ॥ ఉన్మాల్యతరసా సర్వం దూరాదుత్సృజ్య తన్మతం । దృఢం గృహీ
త్వా యోగీంద్రపదపంకజమంజసా । ఏవం విజ్ఞాపనం చక్రే దేవరాజముని
ర్గురుం ॥ అయ మహాత్మా యతిశ్రేష్ఠ భగవన్మాయయా వృతః । లక్ష్మణల
క్ష్మణాచార్యమూఢశ్చతురశీతిషు ॥ సో౽హం నానావిచిత్రాసు క్రిమికీటాది
యోనిషు । భూత్వా భూత్వా మహద్దుఃఖమనుభూయానుభూయ చ । మృ
త్వా మృత్వా మహాఘోరనరకాననుభూయ చ । కేనచిత్పుణ్యలేశేన బహు
కాలాదనంతరం । ఘుణక్షతలిపిన్యాయాదయం దేహస్సమాగతః । ఏతాదృ
శో౽ప్యహంకారసంయుక్తశ్శాస్త్రవిత్తమః । సో౽హం బ్రహ్మేతి విజ్ఞానాన్మా
ఘస్సకభవసాగరే । పతితః కృపయైవాద్య త్వయా సమ్యక్సముద్ధృతః ॥ భూయ
స్సంమోహనాశార్థాయ కృతాపృథగవస్థితిః ॥ ఏతస్మాదాత్మనాశో మే యతీం
ద్రాన్యో న విద్యతే । తవ పాదాంబుజాభ్యాశే వసామ్యత్రైవ సుస్థిరం । కిమన్య
చ్ఛరణం మేద్య త్వత్పాదకమలం వినా ॥ భవదుక్తప్రకారేణ కైంకర్యం భవతో
నిశం । కుర్వన్నత్రైవ వత్స్యామి ధ్రువమాదేహపాతనం ॥ స చ సమ్యఙ్నిశ
మ్యాథ వృత్తాంతం తస్య విస్తరాత్ । మందస్మిత ముఖ శ్రీమా
న్పూర్ణదృష్ట్యా యతీశ్వరః ॥ దేవరాజమునిం దృష్ట్వా ప్రియవాక్యైరతోషయ
త్ ॥ కృత్వా యతీంద్ర నిత్యాఖ్యం విష్ణోరారాధనక్రమం । దేవరాజాయ

మునయేతంసమ్యగుపదిశ్యచ । తమువాచకృపాసింధుర్యతీంద్రోలోకదే
శికః॥ ఆరాధనక్రమశ్శైవత్వమేతేనదనేదినే।అస్మద్వరదరాజస్యకురుష్వా
రాధనంమతే ॥ఇదమేవహికైంకర్యమాదేహపతనంతవ॥ ఇత్యాదిశ్యయతి
శ్రేష్ఠోదేవరాజమునింతదా । మహాత్మానుపశ్రీసన్నాత్మాశ్రీరంగేన్యవస
త్సుఖం ॥ దేవరాజమునీంద్రశ్చయతిరాజాజ్ఞయాతదా । చకారలోకర
క్షార్థంస్ఫుటంద్రావిడభాషయా। ప్రబంధంజ్ఞానసారాఖ్యంసర్వశాస్త్రో
పబృంహితం । అన్యంప్రమేయసారాఖ్యంసమ్యగేతద్ద్వయంబుధః॥ గురు
రేవాత్రశిష్యస్యపరదైవమితిధ్రువం। గురుపాదాబ్జకైంకర్యంపరమప్రా
ప్యమేవహి। గురుంభగవతస్సాక్షాదవతారంవిచింతయేత్ ॥ ఇత్యాదిశా
స్త్రశేషార్థానుక్తవాంశ్చాత్రవిస్తరః ॥ దేవరాజమునిర్భక్త్యాయతీం
ద్రపదపద్మయోః। నిత్యకైంకర్యనిరతస్సుఖంతస్థౌమహాయశాః ॥ పృథక్స్థి
తింతాంసవిహాయధీమాన్యతీంద్రకైంకర్యపరోమహాత్మా। అశోభతాథో
ఖిలవైష్ణవానాంమధ్యేతరూణామివకల్పవృక్షః॥౪౪౫॥ఇతిశ్రీప్రపన్నామృ
తే రామానుజచరిత్రే దేవరాజ మునేఃజ్ఞానసారప్రమేయసారగ్రంథద్వ
యనిర్మాణంనామషడ్వింశోధ్యాయః॥ ౨౬ ॥❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋

సహస్రగీతేర్వ్యాఖ్యానంయతిరాజస్తతోమహాన్। శిష్యేభ్యోబోధయం
స్తస్థౌవిద్వద్గోష్ఠీసమావృతః॥ తత్రైకత్రస్థితఃకస్యాంగాథాయామర్థమీ
దృశః ॥ వేంకటేశాయకైంకర్యంకర్తవ్యంయావదాయుషం।తదాయతీం
ద్రస్తాన్దృష్ట్వావైష్ణవానిదమబ్రవీత్॥ మహాశ్రీవేంకటగిరౌవైష్ణవాఃపుష్ప
మంటపే। అనుకూలతయాతస్యవేంకటేశస్యభక్తితః। మహద్బృందావ
నంతత్రకృత్వాపుష్పవనైస్సహ। నిత్యంశ్రీవేంకటేశాయనిత్యశ్రీవత్సధా
రిణే । ప్రదాతాతులసీదామ్నాంకోవాస్త్యత్రచకింమహాన్॥నిశమ్యతస్య
వచనమనంతార్యస్సముత్థితః । దాసోహమధునైవేదంకరిష్యామితవేంగి
తం॥ ఇత్యుక్త్వాయతిరాజాయవైష్ణవఃకృతవందనః । వేంకటాచలమాసా
ద్యనత్వాశ్రీవేంకటేశ్వరం । తత్రబృందావనంకృత్వావేంకటాద్రౌమహా
యశాః॥ తస్యరామానుజఇతినామధేయంవిధాయచ॥ శ్రీపుష్పతులసీమా
లాంవేంకటాచలవాసినే। అనంతార్యోర్పయంస్తస్థౌ లక్ష్మణార్యాజ్ఞయా

తదా॥ తచ్ఛ్రుత్వా లక్ష్మణాచార్యస్సంతోషం పరమం గతః ॥ శఠారిసూక్తే
ర్వ్యాఖ్యానం త్రివారమనుభూయ సః। అనుజ్ఞాతో రంగభర్త్రా తదా లక్ష్మణ
దేశికః। ద్రష్టుం ప్రతస్థే సహసా శిష్యైశ్శ్రీవేంకటాచలం॥ జగామ మహిత
క్షేత్రం యతీంద్రస్సహసా తదా॥ తత్ర విష్ణుం ప్రణమ్యాథ మహితే పద్మలో
చనం। విధాయ పథి పాథేయం పుండరీకాక్షమవ్యయం। పాథేయం పుండరీ
కాక్షనామసంకీర్తనామృతం। ఇత్యేవం సంస్మరన్వాక్యమథోదీచీం దిశం
యయౌ॥ మార్గస్థితాన్దివ్యదేశాన్ప్రణమ్య యతిపుంగవః। దేహలీనగరం
ప్రాప్య త్రివిక్రమమవందత॥ తదా శైవసమాక్రాంతం చిత్రకూటం విచా
ర్య చ। నేదానీం సమయోఽస్మాకం సమీకర్తుమిదం స్థలం। ఇతి మత్వాష్ట
సహస్రగ్రామం ప్రతి యయౌ తదా॥ తస్మిన్నష్టసహస్రాఖ్యగ్రామే విద్వజ్జ
నావృతే। విద్యేతే యతివర్యస్య శిష్యవర్యౌ ద్విజోత్తమౌ। వరదాచార్యయ
జ్ఞేశనామానౌ లోకవిశ్రుతౌ॥ కార్పాసారామవరదో దరిద్రశ్శిష్యయోస్త
యోః। యజ్ఞేశస్తు మహాప్రాజ్ఞో ధనాఢ్యో గురుభక్తిమాన్॥ ధనాధికాయ
శిష్యాయ స్వేహమారాధనేచ్ఛయా। ప్రథమం ప్రేషయామాస శిష్యౌ రా
మానుజస్తదా। స్వస్యాగమనవృత్తాంతం తస్మై శంసితుమాదరాత్॥ తౌ గ
త్వా చ తం గ్రామం తస్మై సర్వం శశంసతుః॥ శిష్యైస్సహాగతం జ్ఞాత్వా
యతిరాజం స వైష్ణవః। అపూజయిత్వా పూజార్హౌ స్వగురోరాజ్ఞయాగ
తౌ। అధ్వశ్రమపరిక్లిన్నౌ తాంబూలాసనభోజనైః। రామానుజస్య పూజా
ర్థం వస్తు సంపాదయన్స్థితః॥ శిష్యౌ నిరాశౌ ప్రత్యేత్య తం వృత్తాంతమూ
చతుః॥ తముపాకర్ణ్య భగవాన్వృత్తాంతం సన్నివృత్తధీః। తస్మిన్నిష్యే శిష్య
జనైర్దరిద్రస్య సహానుగైః। కార్పాసారామవరదదేశికస్య గృహం య
యౌ॥ వరదార్యశ్శిలం కర్తుం గ్రామసంచరణోద్యతః। అతుయ్యం పాత్రి
మాదాయ వైష్ణవః కృపణోఽభ్యగాత్॥ కార్పాసారామలక్ష్మ్యాఖ్యా జీర్ణ
వస్త్రధరా తదా। పిధాయ చారరం సాధ్వీ తస్య పత్నీ గృహాంతరే। మంత్రర
త్నానుసంధానం కుర్వంతీ సా సమాస్థితా॥ యతిరాజస్సమాగత్య స్వశిష్యై
స్తద్గృహం ప్రతి। అథావేనగృహస్థస్య వరదార్యస్య తత్ర సః। వరదార్యస్స
కుత్రేతి తదా వాచమభాషత॥ యతిరాజరవం శ్రుత్వా సా సాధ్వీ భక్తిశాలినీ।

కాపట్యసారామలత్వాత్ఖ్యాతస్యైవమచింతయత్॥ ఆగతో దేశికో మే ద్యకృపయా శిష్యవత్సలః। ఇదానీం వస్త్రహీనాహం కథమర్హామి సేవితుం॥ నిరాశో గచ్ఛతి గురుర్యది తూష్ణీముపస్థితా। భయేన వేపమానాంగీ హ్రియా కించిదవాఙ్ముఖీ। ఇత్యాలోచ్య తదా సాధ్వీ హస్తతాళధ్వనిం వ్యధాత్॥ ఇంగితజ్ఞో నిశమ్యాశు తస్యాః పాణిరవం గురుః। స్వశిరఃప్రావృతం వస్త్రం గృహాంతే క్షిప్తవాన్గవాత్। ఆచ్ఛాద్యాచ్ఛాదనం సాధ్వీ దత్తం తేన మహాత్మనా। ప్రణామం పరమం కృత్వా యతీంద్రాయ మహాత్మనే। భక్త్యా తం పూజయామాస పాద్యార్ఘ్యాసనవందనైః॥ సర్వేషామప్యపచితిం విధాయార్ఘ్యాదిభిః క్రమాత్। తేషాం విధాతుమాతిథ్యం మనశ్చక్రే ద్విజాంగనా॥ అస్మాభిః కిం కృతం పుణ్యం కిం తప్తం పరమం తపః। కిం దానం చార్హతే దత్తం సుమహత్పూర్వజన్మని॥ విష్ణోర్భగవతస్సాక్షాదంశేన యతిశేఖరః। అవతీర్ణోఽభవద్భూమ్యాం త్రాణాయ జగతోఽధునా॥ సన్నిష్ఠ్యకృపాం మేద్య శిష్యైర్మద్గృహమాగతః। యతీశ్వరో విశేషేణ విష్ణోరంశధరో మహాన్। గురురేవ పరం బ్రహ్మ గురురేవ పరాగతిః। శరీరమర్థం ప్రాణాంశ్చ సద్గురుభ్యో నివేదయేత్॥ శరీరం వసు విజ్ఞానం వాసః కర్మగుణానసూన్। గుర్వర్థం ధారయేద్యస్తు స శిష్యో నేతరః స్మృతః॥ ఇతి శ్రుతిపురాణేషు బహుశః ప్రతిపాదితం। ధాన్యస్య ప్రస్థమేకం వా వరాకమపి నాస్తి మే। కింకరోమీతి శ్రేష్ఠః ప్రేమేణ మహతావృతః। భర్తాగతిశ్శీలం కర్తుం తేనైషాం కిం భవిష్యతి॥ అకార్యమపి కృత్వాహం కరోమ్యారాధనం గురోః। శ్రమేణ మహతా యుక్తో న దోషస్తత్ర మే గురుః॥ కలిఘ్నం న కృతం పూర్వం తదీయారాధనం మహత్। కౌటిల్యవృత్త్యా చౌర్యేణ ధనం సంపాద్య సంతతం॥ నిషాదవృత్తిమాస్థాయ దుర్గమం వనముపాగతః। చోరైరనేకైస్సహితో రుద్ధమార్గో విచక్షణః। గతాగతానాం తన్మార్గే జనానాం బహుశో ధనం। హృత్వా శ్రీవైష్ణవేభ్యశ్చ నిత్యమారాధనం వ్యధాత్॥ ధనం రంగేశ్వరస్యాపి పరకాలః పురాధ్వని। తదీయారాధనార్థాయ జహార గురుయత్నతః॥ న దోషలేశస్తత్రాపి తస్మాన్ముక్తిప్రదోఽభవత్॥ జంతుస్సంసృతిచక్రస్థో భ్రామ్యమాణస్స్వకర్మభిః। గురుజ్ఞానోపదేశేన తస్మై ముక్తిం ప్రదాస్యతి॥ తస్మ

రోఽనిర్వర్తయింకర్తుం నశక్యం పురుషాయుషా ॥ తస్మాద్వపుర్వ్యాపిక్రీయ
కర్తవ్యం గురుపూజనం ॥ మన్నిమిత్తం కృతం పాపమపి పుణ్యాయ కల్పతే ।
మామనాదృత్య తు కృతం పుణ్యం పాపాయ కల్పతే ॥ ఏవం భగవతైవోక్తం త
త్తస్మాదధికో గురుః ॥ గ్రామేస్మిన్నూరుజః కశ్చిద్ధనాఢ్యో మదనాతురః ॥ స
మామాకాంక్షతే నిత్యం రూపయౌవనశాలినీం ॥ తస్యాధీనమిదం కృత్వా శరీ
రం మలపూరితం । తస్మాద్విత్తం సమాదాయ దేశికాయ మహాత్మనే ॥ కరో
మ్యారాధనం తేషాం వైష్ణవానాంచ సత్వరం ॥ మనస్యేవం సమాలోచ్య య
తీశ్వరమభాషత ॥ భవతః కృపయైవాద్య తదీయారాధనాయ చ । స్వయమే
వాగమిష్యంతి పదార్థాస్సకలా ధ్రువం । క్షణం ప్రతీక్ష్యతాం స్వామిన్న
త్రైవ సుసమాహితః ॥ తతో గుణవతీ సాధ్వీ వైశ్యస్య గృహమంజసా । సంప్రా
ప్య తమువాచేదం మందస్మితముఖీ సతీ ॥ శ్రూయతామభిధాస్యామి వచనం
హితమాత్మనః । మనోరథో హి భవతస్సఫలోఽద్య భవిష్యతి ॥ అస్మద్గురుశ్శిష్య
సంఘసమేతో మద్గృహం గతః ॥ తదీయారాధనార్థాయ సర్వద్రవ్యాణి
సత్వరం । సంప్రేషయాధునా శీఘ్రం పాత్రాణి నిఖిలాని చ ॥ దృష్ట్వా తా
మూరుజస్సాధ్వీం వరాంగీం మదనాతురః । సంతుష్టహృదయశ్శ్రీమాన్మన
స్యేవమచింతయత్ ॥ ఆహూతా యా మయా పూర్వం నాగతా నాభిభాష
తే ॥ ప్రియాభరణవస్త్రాదీన్నాగృహ్ణాత్ప్రేషితానపి ॥ సత్రత్యాన్వ్యతిక్రమ్య
మమాంతఃపురమంజసా । ఆగతా సుస్మితముఖీ సుందరీ సా స్వయం వరా ॥ బ
హుకాలాచ్చ బహుశః ప్రార్థితో మే మనోరథః । ధ్రువమస్మిన్దినే సమ్య
క్సఫలస్సంభవిష్యతి ॥ ఏవం సంచింత్య బహుధా స్వపార్శ్వస్థాం మనోహ
రాం । దృష్ట్వా గుణవతీం సాధ్వీమత్యంతముదమాప సః ॥ తతస్సంప్రేషయామా
స వరదార్యగృహం ప్రతి । సూపతండులశాకాని సర్వాణి వివిధాని చ । ప
యోదధిఘృతాదీని తాని వేగేన సాదరం ॥ సా సాధ్వీ యతిరాజస్య సన్నిధౌ భ
క్తిసంయుతా । నిధాయ సర్వవస్తూని తదా సా ప్రాంజలిః స్థితా ॥ రామాను
జస్తదా దృష్ట్వా తాని వస్తూని తాం సతీం । ప్రజ్ఞాం శీలం చ భక్తిం చ జ్ఞానం తస్యా
యతీశ్వరః ॥ విస్మయావిష్టహృదయో బభాషే వినయోజ్జ్వలాం ॥ స్నాత్వా
త్వమేవాశు కురుష్వ పాకం మారాధనార్థం వరదస్య విష్ణోః । ఇత్యేవము

త్వాయతిరాట్స్వశిష్యాన్నియోజ్యతత్కర్మణికాంశ్చిదార్యాన్ ॥ స్వ
యంవిగాహ్యైశుద్ధృతోర్ధ్వపుండ్రో విష్ణుంసమారాధ్యస లక్ష్మణార్యః॥
శ్రీవైష్ణవైర్వేదవిదాంవరిష్ఠైస్సాకంతదన్నంబుభుజేమహాత్మా॥ భుక్త్వాత
దన్నంపరమంపవిత్రంభుక్త్వాపితంలక్ష్మణదేశికేంద్రః।సుఖోపవిష్టాఖిలభ
క్తసంఘైస్సమోదతత్రైవతయాదినేతోహి॥ ౭౨॥ఇతిశ్రీప్రపన్నామృతే
శాలానుజచరిత్రే అష్టసహస్రాఖ్యగ్రామే కాల్వసారామ వరదాచా
ర్యగృహే భగవద్రామానుజారాధనంనామసప్తవింశోధ్యాయః॥❋❋❋

తతస్సతస్మిన్యతిరాజచంద్రేసుఖోపవిష్టేపరితుష్టచిత్తే। వ్యాఖ్యా
యమానేస్వజనేమహార్థాన్ కృతోపభుక్తిర్గృహమాజగామ ॥ నిశ
మ్యవృత్తాంతమతీవసంభ్రమాత్ పత్న్యాస్తత స్తత్సకలంసవైష్ణవః। ఉ
వాచవాక్యంవరదార్యనామకోవిలోక్యతృప్తంస్వగురుంయతీశ్వరం॥ బా
లాపిబుద్ధిర్మహతీతవాబలేమయాత్వయేదంమహదద్భుతంకృతం।భార్యా
సమేసుందరిదేవతావరామద్భాగ్యలేశేనసమాగతాధునా ॥ యేనప్రకారే
ణశరీరమర్థంప్రాణాన్పరిత్యజ్యపరోపకారమిత్తాత్। యోవైముదంయచ్ఛ
తిదేశికాయసవైవశిష్యోగురుపంచకోన్యథా ॥ తేనకేనప్రకారేణ దేశికా
యమహాత్మనే। శరీరవిత్తప్రాణానామర్పణంసత్యాగేవహి ॥ మానయి
త్వాబహువిధంతాంసాధ్వీంవైష్ణవోత్తమః। జగ్రాహచరణౌతస్యలీలామా
నుషరూపిణః ॥ బద్ధాంజలిస్తుష్టిచక్రేసంహృష్టోయతిశేఖరం । నమస్తే
పురుషశ్రేష్ఠయతీశ్వరనమోనమః ॥ హితాయలోకస్యచరాచరస్యతవా
వతారఃకిలలక్ష్మణార్య। యథావతారోజగతాంహితాయహరేశ్చవిష్ణోర్జ
గదాశ్రయస్య। త్వంసర్వవిత్సర్వవిదాంవరిష్ఠస్సాక్షాద్ధరేస్సంప్రతిపన్న
రూపః । తస్మాచ్ఛతేలక్ష్మణదేశికేంద్రకర్మాణిచిత్రాణివిలక్షణాని॥ వి
ష్ణోశ్చమాయారచితేషుపుత్రజాయాప్తబంధుష్వధిరూఢచిత్తః। భ్రమత్య
యంసంప్రతిజీవలోకోయథాంధకూపేపతితోహిజంతుః ॥ చాతుంత్వద
న్యోభువివిద్యతేకస్తంజీవలోకంయతిరాజశక్తః। యథాఽహినానాన్యజన
స్సమర్థోదష్టంజనంజీవయితుంనరేంద్రాత్ ॥ ధ్వాంతంయథానాశయి
తుంరవింవినానిదాఘతప్తస్యయథోదకంవినా। అన్యస్సమర్థోనహివిద్య

తేతథాసంసారత స్తస్యతవాంఘ్రిపూజనాత్ ॥ యదంఘ్రిసంస్పర్శన
తోవిసృజ్యతాంతద్బ్రహ్మరక్షస్స్వకకళేబరంస్త్రియం। జగామలోకంసు
రసిద్ధసేవితంతస్మైనమస్తేగురవేమహాత్మనే॥ భూమ్యాంత్వయాద్య జననం
నకృతంయదిస్యాద్యోగీశమాదృశజనస్యగతిఃకథంస్యాత్ । విద్వజ్జనా అపి
భృశంకలిదత్తచిత్తాఃపాషండవృత్తినిరతానరయేపతంతి ॥ కృపాంవినిక్షి
ప్యమయిత్వమాగతోహ్యకించనే సంప్రతి శిష్యసంవృతః । విమృశ్య కా
శ్యాసనగాదితంగృహంపూతంవిధాతుంస్వపదాబ్జరేణుభిః॥ సందర్శనా
చ్చభవతామధునాయతీంద్ర పూర్వార్జితానిదురితాని వినాశమాపుః।
ధన్యోహమస్మి కృతకృత్యతమోహమస్మి సర్వేచమత్పితృగణాస్సురలోక
మాపుః॥ తత స్తదా తేనయతీశ్వరేణహ్యాజ్ఞాపితో సౌవరదార్యనామా । త
త్పాదతోయంపరమంచపీత్వా భుక్త్వాతదన్నం ముముదేసభార్యః ॥ దంప
త్యోస్తయోస్త్రైలోక్యసతదాచిత్రైక్యతాంశిష్యయోస్సంహృష్టస్సకలా
ర్థతత్త్వసపుణ్యశ్శిష్యైర్యతీనాంవరః । విఖ్యాతస్సకలావనౌ జనమహాపా
పిష్ఠవైశ్యానర స్తస్మిన్నేవగృహేనివాసమకరోత్తాభ్యాంసదాపూజితః॥
తత్పాదతోయంచతదన్నమాదరాత్తౌదంపతీవైశ్యగృహంప్రజగ్మతుః। వై
శ్యాయతస్మైవ్యదిశత్తదోదనం సంప్రాప్యశుద్ధాంతమచంచలాసతీ ॥ త
త్పాదోదకపానేనతదన్నస్యనిషేవణాత్। మహాన్వివేకస్సంజజ్ఞేతస్యవై
శ్యస్యదుర్మతేః॥ప్రదక్షిణనమస్కారాం స్తస్యాఃకృత్వాసదుర్జనః।బద్ధాం
జలిపుటోభూత్వావచనంచేదమబ్రవీత్॥ మాతాత్వంమమతేభర్తాపితా
సాధ్విసనసంశయః।అజ్ఞానతిమిరాంధోహందుష్ప్రజ్ఞోమదనాతురః ॥ అజ్ఞా
నాన్మస్వరూపంతే పాపదింతాపరోభవం । త్వయితక్షమ్యతాం మాత
స్తస్మాద్రక్షస్వమాంసుతం।తవదేశికపాదాబ్జమాంసిధాయమయాపురా।
కృతానామపరాధానాంప్రాయశ్చిత్తంవిధాయచ। యేనకేనప్రకారేణ
సత్పంథానంనయస్వమాం॥సాసాధ్వీతద్వచశ్శ్రుత్వావైశ్యస్యాత్యంతవి
స్మితా। భర్త్రేణివేదయామాసతంవృత్తాంతంమహాత్మనే॥ జారోదీరి
తమాకర్ణ్యతత్సర్వంవిస్మయాన్వితః। కాపాసారామవరద దేశికఃకరు
ణాకరః। వైశ్యోక్తమంతమాదాయయతీంద్రపదపద్మయోః । శిష్యంసమ

వర్ణయామాస సహసా దేశికప్రియః॥ నిర్వ్యాజరక్షకశ్శ్రీమాంస్తస్య వై
శ్యస్య సత్వరం। విధాయ పంచసంస్కారాన్రక్షత్కృపయా సతం॥ వైశ్య
శ్శ్రీవైష్ణవో భూత్వా జితకామో మహాతపాః। స రాజకృపయా తస్య శర
చ్చంద్రనిభామలః॥ ధనం బహువిధం సర్వం నిధాయ గురుసన్నిధౌ। బహు
శః ప్రార్థయామాస తదంగీకరణాయ తం॥ అంగీకృత్యాథ కృపయా య
తీంద్రస్తన్మహాధనం। సంతోషం జనయామాస వైశ్యస్య కరుణానిధిః॥ త
దా యతీంద్రోఽఖిలశిష్యసంఘైస్సంసేవ్యమానో వరదాఖ్యగేహే। దిగంతకీ
ర్తిః కృతలోకరక్షస్తస్థౌ సుఖం లక్ష్మణదేశికేంద్రః॥ ౩౪॥ ఇతి శ్రీప్రపన్నామృ
తే రామానుజచరిత్రే వైశ్యస్య వైష్ణవత్వసిద్ధిర్నామ అష్టావింశోఽధ్యాయః॥

యజ్ఞేశో యతిపుంగవస్య సహసా శ్రుత్వాఽఽగమం సంభ్రమాత్తస్యా
రాధనసిద్ధయే బహువిధం ద్రవ్యం సమస్తం క్షణాత్। సంపాద్యాగమసంస్వ
బంధుసహితో వాంఛన్గురోస్సాదరం తస్థౌ తత్ర యథా ప్రభాతసమయే సూ
ర్యోదయం పంకజం॥ శీఘ్రం పురవరాలమేవ వస్తు సకలం నిష్ఠ వ్యనశ్యద్గృహే
చింతావ్యాకులమానసో యతిపతేస్సందర్శనాఖ్యావతః। తస్యాన్వేషణవాం
ఛయా నిజగృహాన్నిర్గత్య తూర్ణం జనానన్వేష్టుం పథి తత్ర దేశికపదం ప్ర
స్థాపయామాస సః॥ తతో యతీంద్రవృత్తాంతం శ్రుత్వా శిష్యజనాత్తదా। స
హసా తే జనాస్సర్వం యజ్ఞేశాయ న్యవేదయన్। సర్వం నిశమ్య వృత్తాం
తం యజ్ఞేశో దేశికస్య తం। వ్యాకులాంతఃకరణో విషాదముగమత్తదా॥
సంప్రాప్య తస్య నికటం యతీంద్రపదపద్మయోః। యజ్ఞేశస్సహసా ధీమా
న్నిపపాత రురోద చ॥ ఉద్ధృత్య పాణినా శీఘ్రం యజ్ఞేశం కృపయా గురుః॥
వ్యాజహార శుభం వాక్యం లోకశిక్షార్థమాదరాత్॥ శ్రూయతామభిధా
స్యామి యజ్ఞేశ హితమాత్మనః। పంచసంస్కారసంపత్తిః శ్రీమద్భాగవతా
చరణం। అర్థపంచకవిజ్ఞానమాచార్యాధీనవృత్తితా। నాలం భవంతి పంచై
తే యత్తదీయానువర్తనం॥ పూర్వోక్తార్థపరస్తస్య ప్రపన్నస్య మహా
త్మనః। యదాత్మోజ్జీవనం లోకే వైష్ణవాతిథిపూజనం॥ అతిథిం వైష్ణవం దృ
ష్ట్వా శ్రద్ధయా యుక్తం సమాగతం। హర్షేణ వ్యజనేనాశు భక్త్యా సంవీజ్య సా
దరం॥ అథ స్నానే నివృత్తేఽర్థం వైష్ణవస్యాతిథేః పురా। పాద్యార్ఘ్యా

చమనీయాద్యైరుపచారైఃప్రపూజయేత్। ప్రియవాక్యైర్మహాభక్త్యా
తంమత్వావిష్ణురూపిణం।అంతర్గృహేసుఖాసీనంవిధాయపరమాసనే।య
థాశక్త్యన్నపానాద్యైర్భోజనంకారయేత్తథా।స్వవేశ్మనియథాభక్త్యా
సభార్యస్సుసమాహితః॥ పుష్పచందనతాంబూలైర్యథాశక్తిప్రతోష
యేత్।తద్భుక్తశేషంసహసా స్వయంభుంజీతభక్తితః॥ యద్యస్యైతదను
ష్ఠానంయజ్ఞేశాద్యదురోదితం। న్యూనతావైష్ణవత్వస్యకదాచిదపినాస్తి
హి॥ ఏతత్పంచార్థయుక్తస్యప్రపన్నస్యైతదేవహి। హితం మయోది
తంసత్యంవైష్ణవాతిథిపూజనం॥ త్వయియజ్ఞేశతన్నాస్తి వైష్ణవాతిథిపూ
జనం। ధర్మంకరోతిడంభార్థంఖ్యాతిలాభపరోభవాన్॥ అస్మాకండాం
భికగృహేషుజ్ఞేశసత్కృతాలయాః। లోకేయత్స్యాత్ప్రియందానంతత్తదేవేశ్వ
రార్పణం॥ యజ్ఞేశోయతిరాజస్యవాక్యంశ్రుత్వాసలజ్జితః। బద్ధాంజలిపు
టోభూత్వాచక్రేవిజ్ఞాపనంతదా॥ మయాకృతాపరాధానామపరాధక్ష
మాపణం। కారయిత్వాదయాసింధోమామంగీకురుసర్వథా॥ త్వదాగమ
నహర్షేణవిస్మృత్యాగతవైష్ణవాన్। శ్రీవైష్ణవమహాసంఘసమేతస్య
మహాత్మనః।తవైవారాధనార్థాయయతమానస్థితోభవం॥ మయోదిత
మిదంవాక్యంనమిథ్యాయతిభూపతే।నగర్వేణకృతంకార్యం సత్యగేశద్వి
చార్యతాం॥తత్రత్వత్కృపయాదీనంశిష్యంమాంకరుణాకర॥యతిరాజస్తదా
కర్ణ్యేతంజగాదసవైష్ణవం। శృణువత్సప్రవక్ష్యామి వృత్తింతవ మహామ
తే॥ త్వయిసర్వేగుణాస్సంతివినాహ్యతిథిపూజనం॥ తదర్థమేతదారభ్య
వైష్ణవానాంమహాత్మనాం। క్షేమేణాగ్రస్థితానాంచకృత్వావస్త్రాంసుఖ
ఖితం। ప్రదేహ్యనుదినంతేభ్యోరోచతేమనసోయది॥ ఏతత్కార్యంపరి
యత్నేనత్వంకురుశ్రద్ధయాన్వితః॥ ఏవమాజ్ఞాప్యయజ్ఞేశం పరివారేణసం
యుతః। గ్రామాదష్టసహస్రాఖ్యాన్నిశ్చక్రామయతీశ్వరః॥ గత్వాసత్య
వ్రతక్షేత్రంకాంచీపూర్ణేనసంగతః। దేవేశంవరదంనత్వాస్థిత్వాతత్రదిన
త్రయం। కాంచీపూర్ణాదిభిస్సమ్యగ్యతీంద్రః ప్రేషితోముహుః। శ్రీవైష్ణ
వమహాసంఘైఃపరీతస్థ్వేంకటాచలం॥ వృషాద్రిర్యామ్యదిగ్భాగే సర్వ
పాపహరంపరం। వర్తతేకాపిలంతీర్థంశ్రీశైలారోహవర్త్మని॥ తత్తీ

ర్థతీరే యోగీంద్రాః శ్వేతకోపాదయో వశ । అనిశం సేవమానాస్తే వర్తంతే వృషభూధరం ॥ తస్య కాపిలతీర్థస్య నామాంతరమతోభవత్ । యద్దివ్యసూరితీర్థాఖ్యం విశ్రుతం తజ్జగత్త్రయే ॥ యోగిరాజో లక్ష్మణార్యస్తం దేశముపగమ్య సః । తత్రైవ వాసమకరోచ్ఛ్వేతకోపాది సన్నిధౌ ॥ తస్మింస్తీర్థే విగాహ్యాశు కృతజప్యో యతీశ్వరః । శ్వేతకోపాదియోగీంద్రాన్నత్వా భక్త్యా దశామలాన్ । విలోక్య విస్మయం గత్వా గిరిరాజం వృషాచలం । తత్రైవ వాసమకరోత్కంచిత్కాలం యతీశ్వరః ॥ తతో విట్ఠలదేవాఖ్యో రాజా తద్దేశపాలకః । యతీంద్రవైభవం శ్రుత్వా తస్య సేవార్థమాగతః ॥ సంసేవ్య లక్ష్మణాచార్యమతిమానుష వైభవం । విస్మయం పరమం గత్వా తస్య శిష్యోభవత్తదా ॥ తస్య విట్ఠలదేవస్య యతీంద్రః కరుణాకరః । విధాయ పంచసంస్కారానకరోత్కృపయాన్వితం ॥ రాజా విట్ఠలదేవోథ యతీంద్రాయ మహాత్మనే । భక్త్యా సమర్పయామాస ధనం చ బహుళం తదా ॥ తొండీరమండలే గ్రామం మిళమండియనామకం । త్రింశత్క్షేత్రసమాయుక్తం తం గ్రామం యతిభూపతిః । ఆశ్రితేభ్యో ద్విజేభ్యోథ త్రింశద్భ్యస్సాదరం దదౌ ॥ అభిప్రాయం తతో జ్ఞాత్వా యతీంద్రస్య జగద్గురోః । అనంతార్యాదయస్సర్వే మిళిత్వా వైష్ణవోత్తమాః । యతిరాజాంతికం గత్వా యతీంద్రపదపంకజం । భక్త్యా ప్రణమ్య యోగీశం చక్రుర్విజ్ఞాపనం తదా ॥ మంగళాశాసనం కర్తుం శేషశైలేశ్వరం హరిం । పర్వతారోహణం స్వామిన్ కురుష్వ జగతాం గురో । మంగళాశాసనేనైవ భవతో వేంకటేశ్వరః । జయత్వ్యాహతైశ్వర్యశ్శేషశైలే జగత్ప్రభుః ॥ తేషాం తద్వచనం శ్రుత్వా యతీంద్రో దేశికప్రియః । సరోయోగ్యాదిపంథానమనుసృత్యాబ్రవీత్తదా ॥ సరోయోగ్యాదియోగీంద్రాస్తం మత్వా శేషరూపిణం । అకృత్వారోహణం తస్య సమ్రాశ్చాత్రైవ తే స్థితాః । మంగళాశాసనం చక్రుః శ్రీనివాసాయ చాగ్రమే ॥ పూర్వైర్యద్యదనుష్ఠానం కృతం వై దివ్యసూరిభిః । తదంతేవాసినానేన తదేవ క్రియతే మయా ॥ వత్స్యామ్యత్రైవ సంసేవ్య శ్వేతకోపాది దేశికాన్ ॥ అనంతార్యస్సతచ్ఛ్రుత్వా యతిరాజమభాషత ॥ ఆరోహణం వేంకటాద్రేర్న కృతం స్యాత్త్వయా యది । క్రియతే సర్వదాస్మాభిశ్శిష్యైర్యోగీశ తత్తథా ॥ ఉక్తం

శమ్యన్నిఖిలైస్సతదైకవాక్యాయత్సంఘశో బుధజనైర్విబుధాగ్రగణ్యైః। త
ద్దివ్యసూరిచరితంచవిచార్యసమ్యగ్డోలాయమానహృదయస్స చకారచిం
తాం॥ సంచింత్యసమ్యగవధార్యపరంమహాంతం తత్రైక మర్థ మతులం
మహనీయకీర్తిః। తేనైవశాసనవశేనసవైష్ణవానామారోహణేంజనగిరే
రకరోన్మనీషాం॥ ౫౪॥ ఇతి శ్రీప్రపన్నామృతే రామానుజచరిత్రే విట్ఠలదేవ
నృపతే రామానుజాశ్రయణంనామ ఏకోనత్రింశోధ్యాయః॥ ౨౯॥ ❋❋❋

తతోయతీంద్రస్స్వంచింత్యకృతదేహావిశోషణః। నత్వావస్థితః సోపా
నేమహాంతం వేంకటాచలం। చకారారోహణం శ్రీమాన్వేంకటాద్రౌయతీ
శ్వరః॥ శ్రీశైలపూర్ణఃకృపయా తత్ప్రసాదంసుపావనం। ఆదాయాభిము
ఖంప్రాప్య తన్మధ్యేయతిపుంగవం। యతీంద్రాయాదిశత్తస్మై ప్రసాదంతీ
ర్థముత్తమం॥ భక్త్యాశ్రీశైలపూర్ణస్య ప్రణమ్యపదపంకజం। ప్రసా
దంప్రతిగృహ్యాశు యతీంద్రఃపూర్ణమబ్రవీత్॥ మహ్యంప్రసాదమానేతుం
కింయుక్తం భవతో గురో। కేనచిద్బాలకేనేదం ప్రేషితుం నహిశక్య
తే॥ సపూర్ణస్తద్వచశ్శ్రుత్వాయతిరాజమభాషత। వేంకటాద్రావత
స్పష్టవీధీష్వాలోకితంమయా। మాంవినాబాలకోనాస్తికుత్రాపియతిపుం
గవ॥ తచ్ఛ్రుత్వాలక్ష్మణాచార్యోవిస్మయంపరమంయయౌ॥ సర్వైశ్శ్రీ
వైష్ణవైస్సార్థంయతీంద్రోవాయుగోపురం॥ సోపానరహితేమార్గే
హ్యాగచ్ఛతియతీశ్వరే। విశాంతినో వైష్ణవాశ్చ యతయశ్చార్చకాస్తథా। త
స్యాభిముఖమాయాతాస్సర్వేతచ్ఛైలవాసినః। తంవిలోక్యయతీంద్రాయ
చక్రుస్సత్కారమాదరాత్॥ తతోయతీంద్రస్సంప్రాప్య వృషాద్రింవైష్ణ
వైస్సహ। స్నాత్వాభక్తియుతోధీమానూర్ధ్వపుండ్రధరోమహాన్॥ వీథీ
చతుష్టయేతత్రకృతసవ్యప్రదక్షిణః। అనర్ఘమణియుక్తానిగోపురాణి
మహాంతిచ। విమానమంటపాదీనికూటాగ్రవివిధానిచ। విలోక్యవిస్మయం
ప్రాప్యతత్రానంతకృతంమహత్। బృందావనమనంతార్యైకృతనామ్నమహ
తీందయాం॥ మహావనానిరమ్యాణివృక్షశాఖాసమాశ్రితాన్। విలోక్యవా
నరాంస్సర్వాన్పక్షిసంఘాన్మృగానపి। అన్యాన్జంతువిశేషాంశ్చ తాన్మ
త్వానిత్యసూరిణః। మహావరాహం దేవేశం ప్రణమ్యయతిపుంగవః। కుల శే

ఖరసోపానప్రభృతీన్యతిలంఘ్యచ । సోపానానియతిశ్రేష్ఠో బలిపీఠంప్రణమ్యచ। యామునార్యాభిధానంచపుష్పమంటపమాదరాత్ ।ప్రదక్షిణేనచాగత్యయతీంద్రశ్శిష్యసంవృతః ॥ ధనుర్మాసేసితేపక్షేద్వాదశ్యామరుణోదయే। ఆయాంతిసర్వతీర్థానిస్వామిపుష్కరిణీజలే ।ఏవంమాహాత్మ్యయుక్తాయాంపుష్కరిణ్యాంయతీశ్వరః । విధాయతీర్థస్వీకారం వేంకటాచలమావిశత్ ॥ మహానసంయాగశాలాం నత్వాశ్రీమణిమంటపం । సేనేశాదీన్ప్రణమ్యాథయతీంద్రశ్శిష్యసంవృతః । ఆనంద నిలయందివ్యం విమానంవీక్ష్యహర్షితః।ఆనందబాష్పనయనః ప్రణమ్యయతిపుంగవః।తత్రాంతస్సంప్రవిశ్యాశుదేవదేవంరమాసఖం।నత్వాహరింవేంకటేశంతస్థౌప్రాంజలిరగ్రతః। తత్తీర్థశఠకోపాదీన్గృహీత్వాభక్తిసంయుతః। అత్యాశ్చర్యయుతోమత్వాభూవైకుంఠమిదంత్వితి। తస్యమజ్జనకాలంచ సంసేవ్యయతిపుంగవః। తత్రస్థితాంత్సర్వజనాన్పశుపక్షిమృగానపి ।నిత్యసూరిణఆలోచ్యస్థాతుంనమనసాంప్రతం। ఇతిమత్వాగిరేరాసీ దవరోహణతత్పరః। తతశ్శ్రీశైలపూర్ణార్యస్సమాగత్యేదమబ్రవీత్ । దినత్రయంహివస్తవ్యం దివ్యదేశేయతీశ్వర। ప్రతిగృహ్యావచస్తస్య యతీంద్రస్త్యక్తభోజనః । దేవదేవంసేవమానోదినత్రయమపూర్వవత్। అవతీర్ణయతిశ్రేష్ఠస్తతోనిగమనోదయే। పూర్ణాచార్యంపురస్కృత్య గాథాంద్వాదశసమ్మితాం। భట్టనాథకృతించోక్త్వాబద్ధాంజలిపుటస్థితః॥ వేంకటేశస్తతస్స్వీయంప్రసాదంతీర్థమాదరాత్ ।దాపయిత్వార్చకైస్తైస్తైస్సంతుష్టోవాక్యమబ్రవీత్॥ భవతోభవదీయానాంవిభూతిద్వయమేవచ। మయాదత్తంయతిశ్రేష్ఠత్రివారంనాత్రసంశయః॥(ఇత్యువాచప్రవాళోష్ఠ స్స్ఫురద్దశనసుప్రభః)। ధన్యోస్మీతియతిశ్రేష్ఠఃప్రతిగృహ్యాసతద్వచః । తేనానుజ్ఞాపితోధీమాన్పూర్ణాచార్యపురస్సరః। తద్గిరేరవరుహ్యాథ తత్సమీపస్థపట్టణే। శ్రీశైలపూర్ణసదనేభుక్త్వాలక్ష్మణదేశికః॥ శృణ్వన్రామాయణంతస్యసన్నిధౌవత్సరంస్థితః।కుర్వంతమనిశంతస్యగృహేకైంకర్యమాదరాత్। గోవిందార్యంతదాదృష్ట్వాయతీంద్రఃప్రీతిమానభూత్ ॥ శయ్యాంశ్రీశైలపూర్ణాయరచిత్వాతత్రతంస్థితం। కస్మింశ్చిద్దివసేదృష్ట్వాగోవిందం

యతిపుంగవః। జ్ఞాత్వేమం దుర్గుణం తస్య గురవే సన్యవేదయత్॥ తతశ్శ్రీ
శైలపూర్ణార్యో గోవిందమిదమబ్రవీత్। మదర్థం రచితే తల్పే త్వయా శే
తమితి శ్రుతం। కిమేవముచితం కర్తుం తస్మాత్కిం ఫలమాప్స్యసి ॥ తన్నిశ
మ్య స గోవిందస్తం గురుం ప్రత్యభాషత। గురుతల్పే శయానస్య ఫలం నరకమే
వహి॥ గోవిందవచనం శ్రుత్వా పూర్ణః పునరథాబ్రవీత్। ఏవం జ్ఞాత్వా కిమ
ర్థం త్వం ఇదం కృతవానసి ॥ స గురోర్వచనం శ్రుత్వా భూయో విజ్ఞాపనం
వ్యధాత్। నిబాధం భవతో నిద్రా స్యాచ్చేన్మే నరకం హితం ॥ ఏతచ్ఛ్రు
త్వా యతిశ్రేష్ఠో భక్త్యేదం కృతవానయం । ఇతి సంతుష్టచిత్తోభూత్తదా ల
క్ష్మణదేశికః॥ కదాచిల్లక్ష్మణాచార్యే పూర్ణాచార్యవసం ప్రతి। గతే తత్ర
స గోవిందో ద్విజిహ్వాస్యాననే కరం। నిక్షిప్యాథ కృతస్నానః కైంకర్యార్థం
తదోద్యతః॥ దృష్ట్వైతల్లక్ష్మణాచార్యస్తం గోవిందమథాబ్రవీత్ । భోగో
విందాధునా కార్యం కృతవానసి కిం వద ॥ ఇత్యుక్తో యతిరాజేన గోవిందః
ప్రాహ తం తదా ॥ జిహ్వాయాం కంటకస్స్యూతం ద్విజిహ్వం పరమాపదం ।
ప్రాప్తం దృష్ట్వాథ తద్వక్త్రే హస్తం నిక్షిప్య కంటకం । ఆకృష్య సరసి స్నా
త్వా సమాయాతో యతీశ్వర॥ యతీంద్రో భూతకరుణా కియత్యస్యేతి వి
స్మితః॥ తతో రామాయణం సాంతమధీత్య యతిపుంగవః। నత్వా గురుం పూ
జయిత్వా తం వాక్యమిదమబ్రవీత్ ॥ శ్రీరంగస్య ప్రయాణాయ మమా
జ్ఞాం దేహి దేశిక। శ్రీశైలపూర్ణస్తం ప్రాహ యతిరాజం దయాపరః। సు
దూరాదాగతస్యార్య తవ కిం దీయతే మయా ॥ సన్నాథస్తద్వచశ్శ్రుత్వా
పూర్ణమాహ గురూత్తమం। యది స్థితం మనస్యేవం గోవిందం దేహి మే గు
రో॥ తతశ్శ్రీశైలపూర్ణార్యస్సంతుష్టో గురుపుంగవః। గోవిందం యతి
రాజాయ దదౌ తోయపురస్సరం॥ ప్రేషితస్తేన గురుణా తతో లక్ష్మణదేశికః।
గోవిందసహితః ప్రాప్య ఘటికాచలమాదరాత్ । నత్వా నృసింహం దేవే
శం వసంతం ఘటికాచలే। శ్రీగృధ్రసరసస్తీరే భాంతం విజయరాఘవం।
ప్రణమ్య కాంచీం గత్వాథ కాంచీపూర్ణముపాగతః॥ గురుసేవావిహీనత్వా
ద్గోవిందస్య మహాత్మనః। ముఖపాదకరాంగేషు వైవర్ణ్యం సమజాయత। దృ
ష్ట్వా ముఖాది వైవర్ణ్యం గోవిందస్య మహాత్మనః ॥ గోవిందవేంకటగిరిం గ

త్వా పూర్ణం ప్రణమ్య చ। తస్మాత్త్వం పునరాగచ్ఛేత్యుక్త్వా యతీశ్వరః। గోవిందం ప్రేషయిత్వాథ వృషాద్రిం వైష్ణవైస్సహ। కాంచీపూర్ణేన వరదం సేవయంస్సుఖమాస్థితః॥ గోవిందో వేంకటగిరిం సంప్రాప్య సహసా తదా। శ్రీశైలపూర్ణసదనద్వారదేశముపాగతః॥ తత్రత్యా వైష్ణవాస్తస్మై తం పూర్ణాయాన్యవేదయన్॥ శ్రీశైలపూర్ణస్తచ్ఛ్రుత్వా కుపితో వాక్యమబ్రవీత్। గోవిందం ప్రతివత్యుధ్వం భ్రాంతయాహీతి వైష్ణవాః॥ తస్య దేవీ తు తచ్ఛ్రుత్వా భర్తారమిదమబ్రవీత్॥ బహుదూరాదాగతాయ గోవిందాయాశ్రితాయ చ। తీర్థం ప్రసాదమపి చ ప్రదాతుం న హి శక్యతే॥ భార్యయా భాషితం వాక్యం శ్రుత్వా పూర్ణోఽబ్రవీదిదం। విక్రీతస్య పశోర్లోకే కో వా ఘాసం ప్రదాస్యతి॥ తతో నిరాశో గోవిందః ప్రణమ్య గురుమందిరం। సహసా వేంకటగిరేః కాంచీం ప్రతి సమాగతః॥ తం వృత్తాంతం వైష్ణవేభ్యో గోవిందస్య నిశమ్య సః। సంశ్లాఘ్య తస్య పూర్ణస్య సర్వజ్ఞత్వం సవిస్మయః। స్వవాత్సల్యసుజ్ఞైస్తస్య వ్యపోహ్యేక్షణం యతీశ్వరః। కాంచీపూర్ణం కారయిత్వా గోవిందేనాభివాదనం। కాంచీపూర్ణేన సహసా ప్రేషితో యతిపుంగవః। ప్రతస్థే రంగనగరం గోవిందసహితస్తదా॥ గ్రామమష్టసహస్రాఖ్యం భూయస్సంప్రాప్య సత్వరం। యజ్ఞేశేన కృతాం పూజామంగీకృత్య యతీశ్వరః। గోవిందసహితో ధీమాన్ శ్రీరంగం ప్రతిపేదివాన్। శ్రీరంగవాసినస్సర్వే ప్రత్యుద్గమ్యాభివాద్య చ। వైష్ణవా యతిరాజాయ సంతోషం పరమం యయుః॥ తతో యతీంద్రో రంగేశం ప్రణమ్య ప్రాంజలిస్థితః॥ ప్రేణ్ణా రంగేశ్వరో వీక్ష్య యతిరాజం ప్రహర్షితః। ఇత్యువాచ పరివాళోక్త స్ఫురద్దశనసుప్రభః॥ యతీంద్ర వేంకటగిరిం గత్వా నత్వా రమాసఖం। కిమాగతోసి మన్నాథ క్షేమేణ స్వజనైస్సహ॥ శిష్యసంఘసమేతాయ మన్నాథాయ మహాత్మనే। శఠకోపం చ తీర్థం చ ప్రసాదం ప్రదదౌ హరిః॥ యతీంద్రః ప్రతిగృహ్యాశు తత్సర్వం నిర్గతస్తతః। మఠం ప్రవిశ్య సంతుష్టస్స్వశిష్యైస్సుఖమాస్థితః॥ రామాయణార్థమధికృత్య బహుప్రకారం శ్రీశైలపూర్ణసకాశే శ్రుతిమాన్కృతార్థః। ప్రాప్తాఖిలార్థనిచయః పరమం ప్రహర్షం సంప్రాప్య రంగనగరం సుఖమధ్యువాస॥ ౭౪॥

ఇతి శ్రీ ప్రపన్నామృతే రామానుజచరితే శ్రీశైలపూర్ణాచార్యచతు
ర్వింశతిపరికారేణ శ్రీ రామాయణార్థశ్రవణం నామ త్రింశోऽధ్యాయః ❋❋

అథ గోష్ఠ్యాం యతీంద్రస్య గోవిందో గురుదైవతః। విహారం సహ హాంతం చ
విగ్రహానుభవం తథా। తత్పాదకైంకర్యన పితత్సల్లాపాదికం చయత్। జిత
నిద్రో జితాలస్యః ప్రత్యహం గురుసేవయా। తదేవానుభవం స్తస్థౌ లక్ష్మణా
ర్యస్య సన్నిధౌ। తతః కదాచిత్సదసి వైష్ణవాశ్చ యతీశ్వరః। గోవిందజ్ఞాన
వైరాగ్యగురుభక్త్యాదిసద్గుణాన్। విలోక్య విస్మయం గత్వా గోవిందం తుష్టు
వుస్తదా। గోవిందశ్చ స తం శ్రుత్వా కుమాయం చాహ ఇతి స్తవః। ఇత్యా
త్మశ్లాఘనం చక్రే సుతరాం గురుసన్నిధౌ। యతిరాజస్తతం దృష్ట్వా గోవిందం
ప్రీత్యభాషత। భవంతం హి జనాస్తోత్రం సర్వం తక్షయనాయది। కార్యం నై
చ్యానుసంధానం హి త్వాత్మశ్లాఘనం కృతం। కా నానురూపం కిమిదం గోవిందా
ర్యవిపశ్చితః॥ తచ్ఛ్రుత్వా లక్ష్మణార్యస్య వచనం విస్మయాన్వితః। బద్ధాం
జలిరువాచేదం సర్వేషాం శృణ్వతాం తదా॥ అయమాత్మా కృపాసింధో భ
గవన్మాయయావృతః। మూఢశ్చతురశీత్యాం తు లక్షేషు యతిపుంగవ। సో
హం నానావిధితాసు క్రిమికీటాదియోనిషు। భూత్వా భూత్వా మహద్దుఃఖ
మనుభూయానుభూయ చ। మృత్వా మృత్వా మహాఘోరనరకాననుభూ
య చ। కేనచిత్పుణ్యలేశేన బహుకాలాదనంతరం। ఘుణాక్షరలిపిన్యాయా
దముం దేహం సమాగతః। దేహేऽస్మిన్మోహభావేన మాగర్భభ్రష్టో భవం కిల।
శాళహస్త్యాం జటా ధృత్వా భస్మోద్ధూళితదేహవాన్। శైవనామధరశ్శైవ
సమయాచారతత్పరః। నీరవత్క్షీరసంశ్లిష్టం వత్తే భేద్యోऽసహీదృశః। ఏ
తాదృశో దురాత్మాపి స్వామిన్నారాయణాత్మనః। భవతః పరహంసస్య నై
పుణ్యాద్యతిభూపతే। యదహం పాత్రవాన్ఛేదం యస్మాద్దాస్యముపాగ
మం। యస్మాన్న యిశ్కృపాజాతా భవతో దుర్లభా పరైః। ఆత్మానమహ
హం తస్మాత్ స్తౌమి సా భవతస్స్తుతిః॥ తచ్ఛ్రుత్వా లక్ష్మణాచార్యస్సాధు
సాధ్వితి హృష్టవాన్॥ నిర్మలేన హృదా నిత్యం భవతో నః స్మరాదరాత్। తదే
వాలం మమేత్యుక్త్వా గోవిందం పరిషస్వజే॥ కదాచిత్తం గృహద్వారే వే
శ్యయా శ్చారుణోదయే। నిత్యకర్మాదిరహితం దృష్ట్వా గోవిందమాస్థితం।

సఖాయం వైష్ణవః కశ్చిద్యతీంద్రాయన్యవేదయత్ । యతిరాజస్స తచ్ఛ్రు
త్వా గోవిందమిదమబ్రవీత్ ॥ వారాంగనాగృహద్వారే కిమర్థం స్థీయతే
త్వయా ॥ ప్రతిగృహ్య వచస్తస్య యతీంద్రస్య జగద్గురోః । ఏవం విజ్ఞాపనం చ
క్రే గోవిందస్సకృతాంజలిః । గాయంతో మధురం గాథా భవదీయాశ్చ గాయ
కాః । తత్రస్థితా యతిశ్రేష్ఠ తాశ్శృణ్వన్నాస్థితోఽభవం ॥ గాథాపారాయ
ణం తస్మాద్విదిత్వా వైష్ణవాగ్గురుః । ప్రావీణ్యాతిశయస్తస్య కియానితి య
తీశ్వరః । గోవిందస్య ప్రహృష్టాత్మా విస్మయం పరమం యయౌ ॥ కాల
త్రయే యతీంద్రస్య కైంకర్యం కరణైస్త్రిభిః । కుర్వన్ననన్యహృదయస్స గో
విందస్సుఖం స్థితః ॥ శ్రీశైలపూర్ణభగినీ గోవిందజననీ తదా । సాధ్వీ ద్యుతి
మతీ నామ గోవిందమిదమబ్రవీత్ ॥ జాతా ఋతుమతీ భార్యా తవ గోవింద
సంప్రతి । తచ్ఛ్రుత్వా తామువాచేదం గోవిందో మాతరం ప్రతి ॥ య
తిరాజం విసృజ్యాహం యద్యేకాంతే సమాస్థితః । తదా మే దర్శయ
స్వార్యే భార్యామాదాయ సత్వరం ॥ బహుకాలం సమాశ్రిత్య తేనో
క్తసమయం సతీ । అనవాప్య యతీంద్రాయ శశంస నిఖిలం హి తత్ ॥ మనస్వి
తస్స తదాకర్ణ్య ద్యుతిమత్యాశ్శుభం వచః । గోవిందార్యం సమాహూయ
వ్యాజహార యతీశ్వరః ॥ తాం కురుష్వార్తవీం కాంతి మృతుకాలే యథా
విధి । తమోవిమృగ్యశయ్యాయాం శయనం కురు సువ్రత ॥ ప్రతిగృహ్య గురో
ర్వాక్యం గోవిందో గృహమాగతః । శయ్యాయాం సుఖమాసీనో భార్యామై
జితమన్మథః । జ్ఞానం భక్తిం చ వైరాగ్యం బుబోధ నిఖిలం సతి ॥ స్నుషయా స
ర్వవృత్తాంతం విదిత్వా విశదం తదా । చింతాశోకసమావిష్టా మాతా సుతమ
థాబ్రవీత్ ॥ కథం తవేదం గోవింద శాస్త్రజ్ఞస్యోచితం కిము ॥ మాతుర్వచ
నమాకర్ణ్య గోవిందః ప్రత్యభాషత ॥ అంతర్యామి ప్రకాశేతు సంపూర్ణ
ప్రభయా ప్రభోః । ఆచార్యకృపయా మేద్య కోఽంధకారోఽత్ర విద్యతే ॥ వృత్తాం
తమాత్మజస్యాన్యతం నిశమ్యాంజసా తదా । న్యవేదయద్యతీంద్రాయ సావి
షణ్ణా భృశం సతీ ॥ తన్నిశమ్యాథ తద్వాక్యం యతీంద్రః కరుణాకరః । ఆనాయ
య్యాశు గోవిందం సస్మితం వాక్యమబ్రవీత్ ॥ భవతా కిం కృతం కార్యం నిశా
యాం సాధు వైష్ణవ ॥ ప్రతిగృహ్య గురోర్వాక్యం చక్రే విజ్ఞాపనం సుధీః ॥ త

మోవిమృగ్యభార్యాంత్వంభజస్వేతిత్వయేరితం।అంతర్యామిప్రకాశేతున
తమోలత్యుతేక్వతత్॥నిశమ్యతద్వచస్తస్యసంతుష్టోవిస్మయంగతః। వ్యాజ
హారశుభంవాక్యంగోవిందంశాస్త్రవిత్తమః॥యత్రాశ్రమేస్థితోధర్మానా
శ్రితస్థాంత్సమాచరేత్ । పాతిత్యమన్యథైవేతిసర్వశాస్త్రేషునిర్ణయః॥
అనాశ్రమీననంతిష్ఠేదిత్యేషాశాస్త్రపద్ధతిః ॥ ఆశ్రమస్థేనవిదుషాతేషు
ధర్మోపయోగిషు।భోగేషుభోగ్యతాబుద్ధిఃకర్తవ్యానకదాచన ॥ కైం
కర్యబుద్ధిఃకర్తవ్యాతేషుభోగేషుసంతతం।శాస్త్రదృష్టేషుమహతాంగృ
హస్థాశ్రమధర్మిణాం॥ విషయాదిషుసంజాతావిరక్తిర్భవతోయది। గో
విందార్యాధునాశీఘ్రంసన్న్యాసస్సంభవిష్యతి॥తద్వచఃప్రతిగృహ్యాథయ
తీంద్రంప్రణిపత్యసః । సన్న్యాసందేహిదేహీతిప్రార్థయామాసభూరి
శః॥ ప్రార్థితస్తేనబహుధాగోవిందేనయతీశ్వరః । సన్న్యాసంప్రదదా
తస్మైశిష్యాయకృపయాతదా॥ వైరాగ్యజ్ఞానభక్త్యాదిసద్గుణైస్సంప్రహర్షి
తః । మన్నాథఇతితత్స్వీయంనామతస్యచకారసః ॥ భీతస్తేనసగోవిందః
ప్రణిపత్యయతీశ్వరం । ఏవంవిజ్ఞాపనంచక్రేబద్ధాంజలిపుటస్తదా॥ మన్నా
థఇతిలోకేశత్వాంతులోకాస్త్రయోవిదుః । జగద్గురుర్భవాంత్సాత్త్వా
త్పతిరాజోనసంశయః । లోకేశ్వరేశ్వరగురుర్విభూతిద్వయనాయకః॥అ
హంకృతఘ్నోదుర్మానీపాపిష్ఠఃపరవంచకః । మిథ్యాచారరతోమూఢో
నృశంసోదాంభికశ్శఠః। కథమర్హతితన్నామమమైతస్యదురాత్మనః। జ
గద్గురోర్భగవతోభవతస్సర్వపూజితం ।యన్నామజప్యంసర్వేషాంపాపి
నామపిముక్తిదం॥ లోకేనయుజ్యతేస్వామిన్నామైక్యంగురుశిష్యయోః ।
యజ్ఞమూర్తేర్యథాహంనిర్భవిష్యతితథామమ । తవనామతతోధర్తుం
సామర్థ్యంనాస్తిమేగురో । సంప్రహృష్టోలక్ష్మణార్యస్తద్వాక్యేనయతీశ్వ
రః। మన్నాథనామపర్యాయద్రావిడాఖ్యస్థితాన్వరాన్ । ఆద్యంతవర్ణా
నాహృత్యయంబారాఖ్యంవిధాయచ । గోవిందాయదదౌతస్మైకృపయాశి
ష్యవత్సలః॥ తదాప్రభృతితస్యాసీద్గోవిందస్యమహాత్మనః। యంబారాఖ్యం
తతోనామత్రైలోక్యవిదితంమహత్ ॥ నివృత్తతష్ణాయతిసార్వభౌమా
త్సంప్రాప్యసన్న్యాససముచ్చలాత్మా।యంబారునామ్నాసుతరాంవిరేజే

గోవిందదేవో యతిరాజవత్సలః ॥౫౮॥ ఇతి శ్రీప్రపన్నామృతే రామానుజ
చరిత్రే గోవిందార్యస్య చతుర్థాశ్రమస్వీకారో నామ ఏకత్రింశోధ్యాయః ॥
తతో యతీంద్రో మతిమాన్మనస్యేవమచింతయత్ । పురాత్ర రంగ
నగరే యామునాంత్యదశాగమే । ప్రతిజ్ఞాతం నదీతీరే శ్రీవైష్ణవసభాస్థలే ।
శ్రీభాష్యం లోకరక్షార్థం కరిష్యామి న సంశయః ॥ తస్మాదవశ్యం కర్తవ్యం
శ్రీభాష్యమధునైవ హి ॥ తతో యతీంద్రః శ్రీభాష్యం కర్తుకామో మహాయ
శాః । విలోక్యనం వినా శక్యం వృత్తిర్బోధాయనస్య చ । వేదాంతభాష్యకరణమి
తి నిశ్చిత్య యోగిరాట్ । కూరేశసహితో ధీమాన్ శారదాపీఠమభ్యగాత్ ॥
యతీంద్రో విబుధాంస్సర్వాన్ శారదాపీఠమాశ్రితాన్ । శాస్త్రవాదేన నిర్జి
త్య తోషయామాస శారదాం ॥ సంతుష్టయా తయా దత్తాం వృత్తిం బోధా
యనస్య తాం । సంగృహ్య సహసా ధీమాన్ నిర్గంప్రతిసమాయయౌ ॥ శా
రదాపీఠవిబుధా రాహిత్యాత్పుస్తకస్య చ । తస్య తత్ర హి కోశానాం విశో
ధనదినే తదా । తత్పంథానం యయుర్వేగాజ్జాతశంకా యతీశ్వరే ॥ మాసా
దనంతరం మార్గే తతోఽశం యతిపుంగవాత్ । బలాత్సంగృహ్య తే హృష్టా
శ్శారదాపీఠమభ్యయుః ॥ తతో విషణ్ణం యోగీశం కూరేశో వాక్యమబ్రవీత్ ।
మా విషాదం కురుష్వాత్ర యోగిరాజ జగద్గురో ॥ రాత్రికాలేషు తత్సర్వం మ
యైవాలోకితం ధృతం । తత్సర్వం హృదయే మేద్య వర్తతే త్వత్కటాక్షతః ॥
సంతుష్టస్తేన వాక్యేన లక్ష్మణార్యో మహాయశాః । కూరేశసహితః శ్రీమాం
చ్ఛ్రీరంగం ప్రావిశత్త్వరం ॥ తతో యతీంద్రః కూరేశదాశరథ్యాది దేశికాన్ ।
ఇత్థం జగాద వచనం లోకానుగ్రహతత్పరః ॥ తత్త్వమస్యాదివాక్యార్థజ్ఞా
నమేవ హి సాధనం । నిశ్శ్రేయసస్య వదతాం కుదృష్టీనాం దురాత్మనాం ॥ మో
క్షసాధనమన్యేషాం జ్ఞానకర్మసముచ్చయః । వదతాం చ కుదృష్టీనాం నిరా
కృత్యాహమద్య తత్ । ధ్యానోపాసనశబ్దాదివేదైశ్చ ప్రతిపాదితం । య
జ్జ్ఞానం దేవకర్మాంగం భక్తిరూపం తథైవ చ । ఉపాసనాత్మకం చైవ వేదాం
తప్రతిపాదకం । మోక్షహేతుతయా లోకే కర్తుం వేదాంతమద్యతః ॥ తేన
ప్రహృష్టాస్తే సర్వే తథా కుర్వితి చాబ్రువన్ ॥ తతో యతీంద్రః కూరేశం వి
లోక్యేదం వచోఽబ్రవీత్ । మయోక్తం భాష్యవాక్యం తే మనసా రోచతే య

ది। లేఖనంకురుకూరేశనోచేత్తూష్ణీంస్థితోభవ॥ తథేతిప్రతిగృహ్యాశులిఖన్ కూరేశఆస్థితః॥ తత్రైవంవాక్యమవదజ్జీవస్యయతిభూపతిః। విష్ణుశేషత్వరహితజ్ఞాతృత్వప్రతిపాదకం॥ విష్ణుశేషత్వరహితజ్ఞాతృత్వేప్య విశేషతః। దేహాభిమానే జీవస్య కో విశేష ఇతస్తదా॥ మత్వా శ్రీవత్స చిహ్నస్తు నలిలేఖ సతద్వచః॥ వ్యాజహార యతీంద్రస్తల్లిఖస్వేతిపునఃపునః। నలిఖిత్వా సకూరేశస్తదాతూష్ణీంసమాస్థితః॥ యతీంద్రఃకుపితోభూత్వాకూరేశమిదమబ్రవీత్। ఏవంచేత్కురుకూరేశ శ్రీభాష్యంతుత్వమేవహి॥ తదావిసర్జయామాస హితికూరాధిపంగురుః॥ తదాశ్రీవైష్ణవాఃకేచిత్కూరేశమిదమబ్రువన్॥ ఆచార్యస్త్యక్తవానద్య కుపితస్త్వాంతపోధన। తద్బ్రూహ్యస్మాకమధునా కింవిచారాద్యవర్తసే॥ తేషాంతద్వచనంశ్రుత్వాకూరేశస్తానథాబ్రవీత్॥ గురుణోక్తప్రకారేణ శిష్యైర్వర్తవ్యమేవహి।తత్కృతేఽపచార్యేతుమమనాస్త్యన్వయఃక్వచిత్॥ తతోయతీంద్రస్సంచింత్యతద్వాక్యార్థంపునఃపునః। ఆనయిత్వాశు కూరేశమనుతాపంగతోత్రసః॥ విష్ణుశేషత్వసంయుక్తజ్ఞాతృత్వప్రతిపాదకం। లక్ష్మణార్యోదితంవాక్యంలిలేఖాశుతదాసుధీః॥ శ్రీభాష్యమిత్థంకృపయాలోకానుగ్రహకారణాత్। వేదాంతదీపంవేదాంతసారంవేదార్థసంగ్రహం। గీతాభాష్యంచయోగీంద్రస్సృష్టంశాస్త్రసమ్మతం। విధాయలక్ష్మణాచార్యస్సర్వలోకైకపూజితం। ప్రథమంయామునార్యస్యదుఃఖంమహదపోహయత్॥ శ్రీభాష్యంవిరచయ్యలోకవిదితం శ్రీరంగిణశ్శాసనాదాచంద్రార్కమఖండితంమహదిదంసంస్థాప్యభూమండలే। దుఃఖంప్రాథమికంవ్యపోహ్యమహతో యద్యామునార్యస్యతద్విఖ్యాతామలదివ్యకీర్రభులోభేజేప్రమోదంపరం॥ ౩౩॥ ఇతిశ్రీప్రపన్నామృతేరామానుజచరితే బోధాయనవృత్తిమతానుసారేణశ్రీభాష్యనిర్మాణాదికథనం నామద్వాత్రింశోఽధ్యాయః। శ్రీమతేరామానుజాయనమః॥ ౩౨॥ ❋❋❋❋❋❋❋❋

తతోయతీంద్రంతేనత్వా వైష్ణవాశ్చేదమబ్రువన్। భవతేతరసిద్ధాంతనిరాకరణపూర్వకం। భగవద్గురువర్యాద్య దర్శనస్థాపనంకృతం॥ ఇతఃపరందశదిశోగత్వాకృత్వాచదిగ్జయం। తత్రస్థితాన్దివ్యదేశాన్ప్రణ

హ్యాగంతుమహాసి॥ లక్ష్మణార్యో వైష్ణవానాం ప్రతిగృహ్యవచశ్శుభం।
అనుజ్ఞాతో రంగభర్త్రా శిష్యైః శ్రీవైష్ణవైర్వృతః। ప్రతస్థే సహసాఽస్మా
చ్ఛ్రీరంగాచ్చోళమండలం॥ తత్రస్థితాన్ దివ్యదేశాన్ కుంభకోణాదికాన
పి। నత్వా తత్రత్యవిబుధాన్ జిత్వా తాంశ్చాప్రవాదతః। స్వశిష్యభూతాం
స్తాన్ కృత్వా తత్రత్యానఖిలాన్ జనాన్। యతీంద్రస్సహసా ధీమాన్ పాం
డ్యమండలమావిశత్॥ పాండ్యమండలమాగత్య దివ్యదేశాన్ప్రణమ్య చ। జి
త్వా తత్రత్యవిబుధాన్ కురుకానగరం యయౌ। శఠకోపం తత్ర నత్వా శఠా
రి ప్రతిపాదకం। తం ప్రబంధం పపాఠార్యో దశగాథాసమన్వితం॥ శఠారి
రపి యోగీంద్రే విధాయ మహతీం కృపాం। తీర్థం ప్రసాదం మాలాం చ దాప
యామాస చార్చకైః॥ తీర్థం ప్రసాదం సంగృహ్య సంతుష్టో య
తిపుంగవః। జగాద పరమం శ్లోకమేకం శఠరిపుం ప్రతి॥ వకుళధవళమాలా
వక్షసం వేదబాహ్య ప్రబల సమయ వాదచ్ఛేదినం పూజనీయం। విపుల
కురుకనాథం కారిసూనుం కవీశం శరణముపగతోఽహం చక్రహస్తేభచక్రిం॥
తతస్సంప్రేషితస్తేన యతిరాజశ్శఠారిణా। కురంగనగరం ప్రాప్య బహుశి
ష్యసమావృతః। కురంగనగరీపూర్ణం తం మహోత్తుంగవిగ్రహం। ప్రణి
మ్య బహుధా భక్త్యా ముమోద యతిశేఖరః॥ ఏకాంతిభిర్ద్వాదశభిస్సహ
సైంహపీఠైశ్చతుస్సప్తతిభిస్సమేతః। అన్యైరనంతైరపి విష్ణుభక్తైః శ్రీరం
గాన్తే యతిసార్వభౌమః॥ ఇత్యుక్తేన ప్రకారేణ బహుసంఘ సమావృ
వృతం। విలోక్య విస్మయం గత్వా యతిరాజం మహౌజసం। కురంగనగరీపూ
ర్ణోఽవ్యాజహార వచశ్శుభం॥ శ్రీసహాయేన యోగీశ జనరక్షణహేతునా।
అవతారాః కృతాః పూర్వం రామకృష్ణాదయో మయా॥ అవతారేషు మాం
సర్వే మనుష్యం తే ప్రాకృతా జనాః। రాజానం చాపి గోపాలం ప్రాకృతం పురు
షం తథా॥ అస్మాకం రక్షణార్థాయ వైకుంఠాదాగతో హరిః। ఏవం న మేని
రే దృష్ట్వా మాం జగత్కారణం పరం॥ ఆసురప్రకృతిత్వేన తేషాం కోపి న మాం
గతః॥ కేనోపాయేన తే సర్వే త్వయైతే స్వవశీకృతాః। మన్నాథ మహ్యం
తే నాశు తముపాయం వదాధునా॥ కురంగనగరీశస్య తద్వచః ప్రతిగృహ్య సః।
తం దృష్ట్వా లక్ష్మణాచార్యశ్చక్రే విజ్ఞాపనం తదా॥ తద్వక్ష్యామ్యధునైవాశు

Funding: IKS/Tattva Heritage. Digitization: Sarayu Trust/eGangotri

క్రమేణయదిపృచ్ఛసి॥ నిశమ్యైతద్వచస్తస్య సత్యంమత్వా జగత్పతిః। శ్రీరం
గనగరీపూర్ణార్యయతీంద్రాయ మహాత్మనే। దిశన్సింహాసనందివ్యంతథా
స్తరణశోభితం। తుంగాత్సింహాసనాద్దివ్యాదవతీర్ణోఽథభూతలే।హరిర్జ
గత్పతిశ్శ్రీమాంస్తత్ప్రాభక్తిసమన్వితః॥ తత్రస్వాచార్యమాసీనంమత్వా
పూర్ణార్యమాదరాత్। సతస్యదక్షిణేకర్ణేభూమిష్ఠస్యయతీశ్వరః। స
ర్వేషామేవమంత్రాణాంమంత్రరత్నంశుభావహం।సకృత్స్మరణమా
త్రేణదదాతిపరమంపదం॥మంత్రరత్నంద్వయంన్యాసఃప్రపత్తిశ్శరణాగతిః
లక్ష్మీనారాయణంచేతిహితంసర్వఫలప్రదం। నామానిమంత్రరత్నస్య ప
ర్యాయేణనిబోధమే॥ప్రశస్యైవంమంత్రరత్నముపదేశంవిధాయచ। తతో
వైష్ణవసంభీతిదాస్యనామాకరోద్ధరేః॥ సహరిఃపూర్ణనామాచ తథాప్రి
స్మారథేగురుం। స్థాపయిత్వాలక్ష్మణార్యంశ్లాఘయామాస ఈశ్వరః॥ య
తీంద్రః శ్రీహరింపూర్ణంతంప్రణమ్యకృతాంజలిః। అపచారానిమాంశ్చ
వాం క్షమస్వపురుషోత్తమ॥ ఇతివిజ్ఞాప్యయోగీంద్రస్సతేనప్రేషితో
గురుః। హరిణాలోకగురుణాశ్రీరంగనగరీవరాత్। ప్రతస్థేకేరళం దేశంశి
ష్యసంఘైర్యతీశ్వరః॥ పూర్ణాయతస్మైసహిమంత్రరత్నం దత్వాక్రమే
ణైవశ్రీరంగపూర్ణాత్।సంప్రాప్యతద్బ్రహ్మరథంయతీంద్రోలోకేఽద్వి
తీయాంసజగామకీర్తిం॥33॥ ఇతిశ్రీప్రపన్నామృతేరామానుజచరిత్రేశ్రీ
రంగనగరీపూర్ణాయమంత్రరత్నోపదేశోనామ త్రయస్త్రింశోఽధ్యాయః॥

తతఃశ్రీరంగనగరాత్పరివారైర్యతీశ్వరః। చతుస్సప్తతిపీఠైశ్చశి
ర్యయా కేరళంప్రతి॥ తత్రతత్రస్థితంవిష్ణుస్థలంనత్వా యతీశ్వరః। అనం
తశయనంగత్వాత్రిభిద్వారైఃప్రణమ్యచ। పాదాదికేశపర్యంతంపద్మ
నాభమనంతగే। తత్రస్థితాంశ్చవిబుధాన్ జిత్వాకృత్వామతంచతం। రా
మానుజమితిఖ్యాతంతతఃకేరళమాగతః। నత్వాకేరళదేశస్థస్థలాన్సవరమా
త్మనః।లక్ష్మణార్యస్థితాంస్తత్రజిత్వాబాహ్యాన్కుదృష్టికాన్। పశ్చిమాం
భోధిరోధేనతదోదీచీందిశంయయౌ॥ తతోద్వారావతీంగత్వా మథురాం
చయతీశ్వరః। సాలగ్రామంచసాకేతంతథాబదరికాశ్రమం। నైమిశంపు
ష్కరంచైవ యత్తద్బృందావనంమహత్। ఏతాన్యన్యాని యానిస్యు

స్థలాని ప్రణిపత్య సః। తేమష్టితాన్స్వజిత్వా శుద్ధదృష్టివిబుధాంస్తతః। భ
ట్టసుంటపమాసాద్య శారదాపీఠమాగతః॥ వాగ్దేవీ స్వయమేవాశు కృత్వా
చారరపాటనం। తన్మందిరాద్వినిర్గత్య విలోక్య యతిభూపతిం। కప్యాస
శ్రుతితాత్పర్యం వదేతి వ్యాజహార హ॥ తామువాచ తతో విద్వాన్ శారదాం
యతిపుంగవః। శ్రూయతాం తచ్ఛ్రుతేరర్థం వక్ష్యామి తవ శారదే॥ కంజ
లం పిబతీత్యస్మాత్కపిరిత్యుచ్యతే రవిః। తేన సంస్ఫుటితం పద్మం కప్యాసమి
తి కథ్యతే॥ తస్తు తైర్లోచనే విష్ణోరిత్యర్థోఽస్యాః శ్రుతేర్మతః॥ తచ్ఛ్రుత్వా
శారదా హృష్టా శ్రీభాష్యం తత్కృతం ముహాత్। శిరస్యారోప్య సంభావ్య
తతో బాహుం ప్రసార్య చ। యతీంద్రపాణిం సంగృహ్య న ప్రత్యుత్తమిదం నిజం।
ఇత్యంగీకృత్య వాగ్దేవీ శ్రుత్యర్థం తేన భాషితం। తస్యాకరోద్భాష్యకార
ఇతి నామ ముదా తదా॥ హయగ్రీవం శారయిత్వా తస్మై దత్వా మహౌజ
సే। యతీంద్రం శ్లాఘయామాస శారదా ముదితాననా॥ భాష్యకారోథ వా
గ్దేవీం విస్మితో వాక్యమబ్రవీత్। త్వం మహ్యం శారదే కర్తుం ప్రసాదం కో
హేతురుచ్యతాం॥ తేనైవముక్త్వా వాగ్దేవీ భాష్యకారం వచోఽబ్రవీత్॥ పురా
త్ర శంకరాచార్యః ప్రాప్తో దృష్టోఽయమాహ సః। కప్యాసశ్రుతితాత్పర్య
మేవమాహ యతీశ్వర। మర్కటాసనసంకాశమితి హాస్యకరం వచః॥ స్వా
భావికతయార్థస్య త్వయోక్తస్యాధునా శ్రుతేః। సంతుష్టయా మయా తే
స పూజితస్త్వం బుధర్షభ॥ విపశ్చితోథ ఆగత్య సర్వే తద్దేశవాసినః। త
చ్ఛ్రుత్వాన్యే యతీంద్రేణ వాదం కృత్వా పలాయితాః॥ శ్రుత్వా తద్దేశ
భూపాలో విబుధానాం పరాజయం। సర్వేషాం మహతాం చైవ విస్మయం పర
మం గతః॥ అవతారం హరేర్జ్ఞాత్వా లక్ష్మణార్యం స భూపతిః। అవాప స
హసా ధీమాన్నమ్యత్వం యతిభూపతేః॥ దృష్ట్వాఽసహిష్ణవస్సర్వే మహాంతం
తస్య వైభవం। అభిచారం యతీంద్రాయ ప్రచక్రుస్తే పరాజితాః॥ తన్నిశ
మ్య యతిశ్రేష్ఠో మనస్స్వ స్వాంతరంగిభిః। అజానానివ వాతిష్ఠ త్పరిహృత్యా
భిచారకం॥ తం పీడితుమశక్తస్సం త్వోఽభిచారో యతీశ్వరం। ప్రయోక్తౄ
న్పీడయామాస తానేవ విబుధాంస్తదా॥ అవాచ్యాని ప్రభాషంతో వసనాం
సి విబుధాశ్చ తే। వీథ్యాం వీథ్యాం ప్రధావంతో గ్రహగ్రస్తా ఇవాభవన్॥

దృష్ట్వైనం భూపతిస్తంచ ప్రణమ్యాహ యతీశ్వరం ॥ త్వామేవ మోక్షశా
స్తారం కింయుక్తం భవతో గురో । స్వస్థానే తా సుకురుష్వేత్యప్రార్థ
యామాస దేశికం ॥ కారయిత్వా తతస్సర్వాం స్తతాంస్స్వస్థాన్విపశ్చితః ।
సంప్రహృష్టో భవద్రాజా గురుణామిత తేజసా ॥ అథ తే విబుధాస్సర్వే తేన
రాజ్ఞా ప్రచోదితాః । నిర్ముక్తమదమాత్సర్యా యతిరాజం సమాశ్రితాః ॥ త
తస్సహైనైస్సంయుక్తో భావ్యకారం జగద్గురుం । యోజనద్వయ పర్యంతం
మార్గం సంప్రేష్య భక్తితః । తేనానుజ్ఞాపితో రాజా స్వపురం ప్రవివేశ
హ ॥ గత్వాతు పీఠం సహి శారదాయాః శ్రీభాష్యకారాభిధమేత్య తస్యాః । త
ద్దేశభూపార్చితపాదపద్మో గంగామగాన్నిర్జితశత్రువర్గః ॥ ౩౩ ॥ ఇతి
శ్రీప్రపన్నామృతే రామానుజచరిత్రే దిగ్విజయకథనే శారదాపీఠ బుధప
రాజయో నామ చతుస్త్రింశోధ్యాయః ॥ ౩౪ ॥ ❖❖❖❖❖❖❖❖❖❖

తయా సంప్రేషితో ధీమాంత్సరస్వత్యా యతీశ్వరః । ప్రతస్థే శా
రదాపీఠాత్కాశీం కలిమలాపహాం ॥ గంగావగాహనం సమ్యక్కృత్వా ల
క్ష్మణదేశికః । కాశ్యాంతు భోగిశయనం ప్రణమ్యాహరిమవ్యయం ॥ తత్ర
త్యాన్స్వబుధాంత్సర్వాన్జిత్వా సంపూజితస్సతైః । సంతుష్టైః బుధైస్సర్వైః స
ర్యయౌ శ్రీపురుషోత్తమం ॥ జగన్నాథం తత్ర నత్వా జిత్వా ప్రచ్ఛన్నసౌగ
తాన్ । రామానుజాఖ్యం సహసా మఠం కృత్వా యతీశ్వరః । సుఖేనన్యవస
త్తత్ర దినానికతిచిత్తదా ॥ తతో యతీంద్రస్సంచింత్య లక్ష్మణార్యో జగద్గు
రుః । జగన్నాథార్చకాంస్సర్వాంత్సమానీయేదమబ్రవీత్ ॥ పాంచరా
త్రాగమోక్తేన వర్త్మనా అర్చకపుంగవాః । పూజోత్సవాదికార్యాణి శ్రీ
హరేరఖిలానిచ । ప్రకుర్వంత్యధునా సర్వే శ్రీరంగాదిస్థలేషుచ ॥ పాంచ
రాత్రాగమేనైవ కృత్యం పూజాదికం హరేః । తదక్షయఫలం మోక్షసాధ
నం చైతదేవహి । అనేనైవ హికర్తవ్యం ముఖ్యమాహుర్మనీషిణః ॥ యూ
యం తేన ప్రకారేణ జగన్నాథస్య చార్చకాః । పూజోత్సవాదికార్యాణి భ
క్త్యాద్య కురుతాదరాత్ ॥ న్యూనతా నాస్తిచైతేనః పరం శ్రేయో భవిష్యతి ॥ త
స్యతద్వచనం శ్రుత్వా యతీంద్రస్య తదర్చకాః । అనంగీకృత్య చోత్థాయ
తూష్ణీం తే సత్వరం గతాః ॥ తతో యతీంద్రః కుపితస్తేషాం విజ్ఞాయ తన్మతం ।

తానర్చకాంస్తృణీకృత్య సహసోద్ధృత్య సమ్మతాన్ । బలాత్కారేణ త
తాన్ న్యాన్ స్థాపయిత్వా పృథగ్వ్రతాన్ । తైర్జనైః పాంచరాత్రైః శ్రీరంగ
స్థలవత్తదా । జగన్నాథస్థలం కర్తుముద్యుక్తో యతిభూపతిః । స్వవశీకృతభూ
పాలస్సుఖభావజగద్గురుః ॥ తస్యాం రాత్ర్యాం తదా సర్వే జగన్నాథార్చ
కాస్తతః । జ్ఞాత్వా తేతదభిప్రాయం మిళిత్వా మంత్ర్య సత్వరం । జగన్నా
థాలయం ప్రాప్య దేవస్యాగ్రే జగత్పతేః । బద్ధాంజలిపుటాస్సర్వే చక్రు
ర్విజ్ఞాపనం తదా ॥ దేవదేవ జగన్నాథ భక్తాభీష్టప్రదాయక । త్వద్దాసభూ
తాన్ లక్ష్మీశ పాహ్యస్మాన్ కరుణాకర । రామానుజాభిధానోద్య యతీంద్రః
కశ్చిదాగతః । మార్గాంతరం సమాశ్రిత్య భవతస్సయతీశ్వరః । పూజా
కార్యాణి సర్వాణి కర్తుకామస్సమాస్థితః ॥ పూర్వస్థితేన మార్గేణ త్వ
మస్మాభిర్దయానిధే పూజితస్సర్వపూజాభిస్సర్వాభీష్టప్రదోభవ ॥ భ
వతామతస్కృతా పూజా న చాంగీక్రియతే యది । వయమద్యైవ తే సర్వే మరి
ష్యామో న సంశయః ॥ ఇత్యుక్త్వా తే చార్చకాస్సర్వే గుర్వీశ్చ దృషదస్తదా ।
గృహీత్వా స్వశిరాంస్యాశు ఘ్నంతుమారేభిరేవరం । తతః ప్రసన్నో భగ
వాన్ జగన్నాథః కృపానిధిః । స తేభ్యో హ్యభయం దత్వా కృపయా తాన
పాలయత్ ॥ అర్చకాస్తైతతస్సర్వే సంప్రహృష్టాః కృపాదరాత్ । ప్రపేది
రే స్వవేశ్మాని శాసనాజ్జగతీపతేః ॥ జగన్నాథం సమాసాద్య మతిమాంత్సత్వ
రం తతః । ప్రణమ్య లక్ష్మణాచార్యః కృతాంజలిరభాషత ॥ జగన్నాథ జగ
ద్వంద్య జగదీశ జగన్మయ । విజ్ఞాపనం మమేదానీం భగవన్నవధార్యతాం ॥
శ్రీరంగాదిస్థలానీశ వర్తంతే జగతీతలే । పాంచరాత్రాగమేనైవ తాని
సర్వాణి సాంప్రతం । తథైవ హ్యాంగీక్రియతాం స్థలస్యాస్య జగత్పతే । నాంగీకృ
త్య వచస్తస్య తదా మహాపురుషోత్తమః । యతీంద్ర శృణు మద్వాక్యం మన్నా
థ జగతాం గురో । శ్రీరంగాదిస్థలానీడ్యత వాధీనాని సర్వదా । కృతాని కిల
తే నాశు మయా తత్ర జగద్గురో ॥ మదధీనమిదం క్షేత్రం దేహి మే పురుషోత్త
మం । స్వైరమత్ర జనైరేతైర్విహరామి యథాసుఖం ॥ తదాకర్ణ్య వచ
స్తస్య జగన్నాథస్య యోగిరాట్ । పునః పునస్తథైవేదం క్రియతామిత్యు
వాచ సః ॥ తమబ్రవీజ్జగన్నాథస్తథా నైవాత్ర వర్తతే ॥ ఏవముక్తోపి హరిణా

జగన్నాథేనయోగిరాట్। పాంచరాత్రాగమే ప్రోక్తకర్తవ్యం పూజనాది
కం॥ ఇతిసంచింత్యమనసాపశ్రీమద్యజగదీశ్వరః। అనుజ్ఞాతోథహరిణా వివేశ
మఠకుంజసా। తస్యాంనిశాయాంసుష్వాపయతిరాజోజగద్గురుః। స్వమ
తేశిష్యసంఘైశ్చసంవృతస్సాధుసమ్మతః॥ స్వపంవశీకృత్యసమం త్రిజగతాం
సర్వజనంచాశుసలక్ష్మణార్యః। శ్రీరంగవత్తు- త్వమలంప్రయత్నాదిమో
మబుద్ధ్వాపురుషోత్తమంహి॥ ౩౫౪॥ ఇతిశ్రీప్రపన్నామృతే రామానుజచ
రిత్రే శ్రీజగన్నాయకరామానుజసంవాదోనామపంచత్రింశోధ్యాయః॥

తతోభక్తపరాధీనోజగన్నాథోవ్యచింతయత్ ॥ అయంరామాను
జశ్శ్రీమాంస్తుమహాత్మా దృఢవ్రతః । ఉల్లంఘ్యమద్వచస్సత్యంతత్తత్తై
వకరిష్యతి । పాంచరాత్రాగమేనైవస్థలస్యాస్యాద్యవర్తనం ॥ అచి
తాస్తేనమేశీఘ్రంమరిష్యంతినసంశయః॥ అతోధునైవయోగీంద్రః ప్రాపి
తవ్యస్సుదూరతః॥ ఇత్యాలోచ్యజగన్నాథోలక్ష్మణార్యంమహామతిః । త
దాత్రైవయోగీంద్రంప్రాపయామాససత్వరం । శ్రీకూర్మం లక్ష్మ
ణాచార్యంశ్రీహరియోగమాయయా ॥ ప్రభాతాయాంతుశర్వర్యాం
తస్యాంలక్ష్మణదేశికః। ఉత్థాయసహసాధీమాన్ హరిహరిరితీరయన్ ।
దృష్ట్వాదశదిశస్సద్య శ్చింతావ్యాకులమానసః । శ్రీకూర్మమితితత్క్షే
త్రంజ్ఞాత్వావిస్మయమాగతః॥ శ్రీకూర్మనాయకంమత్వా శివలింగమితీ
రితం। ఉపవాసేనతత్రైకంవాసరంస్థితవాన్గురుః। రాహిత్యాచ్ఛ్వేతమృ
త్స్నాయావిష్ణ్వచార్యాశ్చసత్తమః ॥ స్వప్నేప్రసన్నోభగవాంస్తస్య
శ్రీకూర్మనాయకః। వ్యాజహారశుభంవాక్యంకృపయాయతిభూపతిం॥ య
తీంద్రాజ్ఞాతదోషేణశివలింగంజనాఇతి। మాంవదంతిమృషాసర్వేమాయాం
ధీకృతలోచనాః॥ వత్సాహమత్రస్వరూపేణశంఖచక్రగదాధరః। లక్ష్మణా
ర్యాధునాశీఘ్రంత్వంమాంసమ్యగ్విలోకయ॥ శుద్ధామదాలయస్యాగ్రేవ
ర్తతే శ్వేతమృత్తికా । సమ్యక్తయోర్ధ్వపుండ్రాణిధృత్వావైష్ణవసత్త
మ। మామారాధ్యాశునైవేద్యంభక్త్యాసమ్యక్సమర్పయ చ । భోజనంకురు
యోగీంద్రమత్ప్రసాదంసుపావనం॥ అత్రైవపూజయాస్మాంత్వందినానిక
తిచిద్వస।అత్రైవచాగమిష్యంతిజగన్నాథేనచోదితాః।త్వదీయాస్సత్వరం

సర్వేలక్ష్మణార్యస్ససంశయః ॥ విచారంమాకురుష్వాత్రత్వదధీనమిదంకృ
తం। పూర్వమేవమయాతాతవిభూతిద్వయమాదరాత్ ॥ తతస్స్వప్నాత్స
ముత్థాయసంతుష్టోవిస్మయాన్వితః। తథావిధాయయోగీంద్రస్తేనోక్తేనై
వవర్త్మనా। కూర్మనాథంసమారాధ్యతన్నివేదితభోజనం। విధాయతస్య
పాదాగ్రేసుఖంతత్రావసత్తదా ॥ తదాప్రభృతిసర్వత్రయతీంద్రాగమ
వైభవాత్। విష్ణుస్థలమితిఖ్యాసీచ్ఛ్రీకూర్మంవిదితంమహత్ ॥ శ్రీకూర్మ
వాసినస్సర్వేయతిరాజంసమాశ్రితాః। పుత్రదారాదిసహితాలక్ష్మణా
ర్యంమహాజనం॥ శ్రీకూర్మేచజగన్నాథేవృత్తాంతంయతిభూపతేః। తంశ్రు
త్వాత్యద్భుతంసర్వేతత్రతత్రస్థితాజనాః। శ్రీకూర్మంతరసాగత్యనానా
దేశనివాసినః॥ తంచదృష్ట్వాయతిశ్రేష్ఠంకూర్మేశంవిష్ణురూపిణం। విస్మయం
పరమంగత్వాయతిరాజంసమాశ్రితాః ॥ తతోయతీంద్రస్తైశ్శిష్యైస్సహి
తస్సంప్రహర్షితః। సంప్రేషితస్తథాచేనకూర్మేశేనదయాలునా। మ
న్నాథస్సహసాధీమాంత్సింహాచలమథావిశత్ ॥ సింహాచలేమహాసింహం
ప్రణమ్యహరిమవ్యయం। తస్మాన్నిర్గత్యసహసాసింహాద్రేశ్శిష్యసంవృ
తః। అహోబిలంగారుడాద్రౌప్రవివేశమహాయశాః ॥ నారసింహం
పరంనత్వావేంకటాచలమాగతః ॥ తదాశైవాస్సమాగత్యవేంకటాద్రిం
కృతత్వరాః। శంఖచక్రాదిరహితందృష్ట్వాశ్రీవేంకటేశ్వరం। స్వామిపు
ష్కరిణీంచాత్రస్కందంమత్వాతదాక్రమాత్ ॥ స్కందఇత్యేవశైవాస్తే
వైష్ణవావేంకటేశ్వరః। శైవానాంవైష్ణవానాంచకలహస్సుమహానభూ
త్ ॥ భాష్యకారోథతాంశ్రుత్వా స్వవచనంచేదమబ్రవీత్। దేవస్యభవ
తాంశైవాఃయాన్యసాధారణానిచ। ననుశూలాదిచిహ్నానిస్కందస్యకిల
భూసురాః॥ శంఖచక్రాదిచిహ్నానిమమదేవస్యయానిచ। ఆయుధానిచస
ర్వాణికారయిత్వాధునాతయోః॥ నిక్షిప్యామోవయంతాని వేంకటేశ్వర
సన్నిధౌ। సధత్తేయానివశ్యామఃకింవృథాకలహేననః॥ తథేతిప్రతిగృహ్యో
ఖుశైవాస్తత్సమ్మతింగతాః ॥ అథాయుధానిసర్వాణి తాన్యాదాయయతీ
శ్వరః॥ స్వకీయఃపరకీయోవాపురుషోనాస్తివైయథా। తథాసంశోధ్యమ
తిమాంస్తత్రగర్భగృహేహరేః॥ సన్నిధౌవేంకటేశస్యనిధాయయతిపుం

గవః। బధ్వా౽కవాటం సుదృఢం శైవైస్సహ వినిర్గతః ॥ ఉభావపి సమాగ
త్యపాశ్రితస్తౌ శైవవైష్ణవా। దదర్శతుర్వేంకటేశం శంఖచక్రధరం తదా।
చరణాధఃస్థితం శూలం దృష్ట్వా డమరుకం హరేః।పలాయితా గిరేస్తస్మాచ్ఛై
వాస్తే లజ్జితాస్తదా ॥ భాష్యకారో౽థ సంహృష్టో నత్వా శ్రీవేంకటేశ్వరం।
శంఖచక్రధరం దేవం భక్తవత్సలమవ్యయం। మంగళాశాసనం చక్రే యా
వదాచంద్రతారకం॥ వక్షఃస్థలే స్వర్ణలక్ష్మీం సదత్వా తస్య సాదరం। వేం
కటేశస్య యోగీంద్రస్సంతుష్టో భూన్మహాయశాః ॥ శ్వశురో దేశికశ్చాపి సీ
త్తైన యోగీశ్వరో హరేః। స్థలసంరక్షణార్థాయ సన్న్యాసిద్వయమాద
రాత్। నికేష్య నిపుణం తత్ర వేంకటేశ్వరసన్నిధౌ। తస్మాత్సత్యవ్రతక్షేత్ర
మాజగామాంజసా గిరేః॥ దేవరాజం ప్రణమ్యాథ మధురాంతకమావిశత్।
వీరనారాయణపురం గత్వా నాథమునేర్మహాత్ । యోగాభ్యాసస్థలం స
త్వా తతశ్శ్రీరంగమాగతః॥పవం ప్రదక్షిణం కృత్వా భువం శ్రీరంగనాయకం।
ప్రణిపత్య యతిశ్శిష్యైస్స్వమఠం ప్రవివేశహ॥ ఇదం మహత్పుణ్యఫలం పురా
తనం కృతం యతీంద్రేణ భువః ప్రదక్షిణం। శృణ్వంతి గాయంతి చ యే నరో
త్తమాస్తే యాంతి లోకం మధువైరిణో హరేః॥౮౮౫॥ ఇతి శ్రీప్రపన్నామృ
తే రామానుజచరిత్రే దిగ్విజయయాత్రాయాం శ్రీకూర్మశ్రీవేంకటా
చలయోర్వైష్ణవక్షేత్రత్వనిర్వాహో నామ షట్త్రింశో౽ధ్యాయః॥ ౩౬॥❀

కాంచ్యాః పశ్చిమదిగ్భాగే క్రోశమాత్రాదనంతరం। అగ్రహారో మ
హానాసీత్కూర ఇత్యభివిశ్రుతః।యో హి తస్యాధిపత్యేన కూరాధిప ఇతి శ్రు
తః। స శ్రీమాన్కూరనాథార్యస్తస్మింశ్ఛ్రీకూరనామకే। అన్నదానవరో
నిత్యమువాసకతిదత్సమాః ॥ కుబేరధనసంపత్తిస్సకుటుంబో మహాయశాః॥
ధర్మైకనిరతో ధీమాంత్సర్వశాస్త్రవిశారదః॥ ఆదిత్యోదయమారభ్యానిశి
యామద్వయావధి । పంగ్వంధకృపణాదిభ్యస్సర్వేభ్యోహ్యన్నమాదరా
త్ ॥ప్రదదౌ భక్తిభావేన నిరంతరమతంద్రితః॥ కదాచిదన్నశాలాయాంతం
మహాంతం రవం నిశి। తస్య కాంస్యకవాటానాం నిమీలనసముద్భవం। మే
ఘనాదనిభం శ్రుత్వా లక్ష్మీర్వరదవల్లభా। విస్మితా వరదం ప్రాహ కాంచీ
శేనపూర్వభాషితం॥ నిశీథే సాంప్రతం దేవ శ్రుతః కశ్చిన్మహారవః । తస్యా

హం జ్ఞాతుమిచ్ఛామి బ్రూహి కౌతుహలం హి తత్ ॥ తస్యాస్తద్వచనం శ్రు
త్వా తత్సర్వం వరదస్తదా। న్యవేదయన్మహాదేవ్యై సమ్యక్కూరేశవైభ
వం॥ తచ్ఛ్రుత్వా విస్మితా దేవీ వరదం పునరబ్రవీత్। తమహం ద్రష్టుమిచ్ఛా
మి తమిహానయ సత్వరం। తదంగీకృత్య వచనం మహాదేవ్యాః శ్రియఃపతిః। ది
దేశానయనే తస్య కాంచీపూర్ణం హరిర్జనాత్ ॥ తదంగీకృత్య శిరసా భ
గవచ్ఛాసనం పరం। కాంచీపూర్ణో యయౌ ధీమాన్ కూరేశాంతికమాద
రాత్॥ కాంచీపూర్ణం మహాత్మానం కూరేశో భగవత్పరః। యథార్హం
పూజయామాస ప్రత్యుత్థానాభివందనైః॥ ఏవం సంపూజితస్తేన కృతాసన
పరిగ్రహః। అవోచదఖిలం తస్మై యత్తదాహ్వానకారణం ॥ కాంచీపూర్ణ
స్య వచనం కూరేశస్తన్నిశమ్య సః॥ విచార్య సుచిరం తత్ర కాంచీపూర్ణమ
భాషత॥ క్వాహం కృతఘ్నో దుర్మానీ పాపిష్ఠః పరవంచకః। క్వాసౌ లక్ష్మీ
ర్జగన్మాతా బ్రహ్మరుద్రాదివందితా। నారాయణప్రియా దేవీ విష్ణువక్ష
స్స్థలాలయా॥ జగజ్జన్మలయా యస్యాస్తాం యదపాంగస్య వై కిల। సూక్ష్మోన్మేష
నిమేషాభ్యాం శ్రియై తస్యై నమో నమః॥ మదత్రయవిహీనస్య ముక్తిస్తస్య
కరస్థితా। మదత్రయైకనిష్ఠస్య నైవ మోక్షః కదాచన ॥ ఇత్యుక్త్వా కూరరా
ట్ఛ్రియం సర్వం సంత్యజ్య తత్క్షణాత్। శ్రీరంగాభిముఖో ధీమాన్ ప్రతస్థే
విగతస్పృహః॥ కాంచీపూర్ణస్తు తత్సర్వం విలోక్యాత్యంతవిస్మితః। శ్రీహ
స్తిశైలమాసాద్య వరదాయ న్యవేదయత్। దేవరాజః శ్రియా సార్ధం శ్రు
త్వా తస్య విచేష్టితం। మదహీనం చ వైరాగ్యం పరముమోద జగత్పతిః॥ అం
డాళాఖ్యాథ తత్పత్నీ సా భర్తారం విలోక్య తం। సర్వం విసృజ్య గంతారం
శ్రీరంగం ప్రతి సత్వరం। సువర్ణావమకం చైకం కృత్వా వస్త్రేణ వేష్టితం। ఆ
దాయ సహసా తస్య సా సాధ్వీ పృష్ఠతో యయౌ॥ ఆయాంతీం పృష్ఠతో వీక్ష్య
తాం స్వధర్మానురోధినీం। అపాంగవీక్షణైరీషత్సంపశ్యన్ స్వైరం యయౌ।
అరణ్యమార్గే కస్మింశ్చిత్త్వాఽజ్ఞాతగమనా తదా। సుఖితా పుంసతో యాంతం
భర్తారమిదమబ్రవీత్ ॥ బ్రహ్మన్నోఽథ నాథమార్గేఽస్మిన్ భయం కిం నాస్తి వై
కిల ॥ భార్యావచనమాకర్ణ్య కూరేశస్తామథాబ్రవీత్ । భయం విత్తవత
స్తస్య మార్గే సర్వత్ర చాస్తి హి। యథామిషం జలే మత్స్యైర్భక్ష్యత్యశ్వా

పద్రై భర్తాపి। ఆశాశేపత్తిభిశ్శైవ తథా సర్వత్ర విత్తవాన్॥ భయమర్థేవ
తాం నిత్యం స్మృతో యః ప్రాణిభృతామివ। యద్యత్తవాంతికే ద్రవ్యమస్తిచే
ద్దేహి మేధునా॥ భర్తుర్వచనమాకర్ణ్య ముగ్ధైవం వాక్యమబ్రవీత్। ప
యఃపానాయ భవతో హైరణ్యచషకో మయా। సరస్వదానే తత్సర్వం వి
సృజ్యైకస్సమాహృతః। స చాయం వస్త్రసంఛన్న ఇతి భర్త్రే దదౌ భయా
త్॥ తమనర్ఘం మణిప్రోతం హైరణ్యచషకం ముదా। దూరే విసర్జయా
మాస కాననే విగతస్పృహః॥ తతో భార్యాముఖం వీక్ష్య వ్యాజహార వచశ్శు
భం। భయం కుత్రాపి తే నాస్తి సమాగచ్ఛ యథాసుఖం॥ తూష్ణీంభూతా విలో
క్యేదం సాధ్వీ భర్తుర్విచేష్టితం। నిశమ్య తద్వచస్సత్యం గతభీరన్వగా
త్తదా॥ స్వధర్మచారిణీం భార్యాం సమాదాయాథ కూరరాట్। శ్రీరం
గం సత్వరం ప్రాప రంగరాజదిదృక్షయా॥ కూరేశాగమనం శ్రుత్వా భాష్య
కారః ప్రహర్షితః। శిష్యైస్తమానయామాస కూరేశం స్వమఠం ప్రతి॥
స తేన సమ్యగ్యోగీంద్రైః కూరేశేనాభివందితః। తం పరిష్వజ్య బాహుభ్యాం
ప్రహర్షమతులం యయౌ॥ కృతాధివాసః శ్రీరంగే కూరేశో దేశికప్రియః।
ఉంఛవృత్తిపరో నిత్యమువాస సుమహాయశాః॥ విసృజ్య కూరం మహతీం శ్రి
యం చ తేనాశు సంత్యక్తమదత్రియస్సన్। శ్రీరంగమాసాద్య తదోంఛవృ
త్త్యా భార్యాసమేతస్సుఖమధ్యువాస॥ ౩౯॥ ఇతి శ్రీప్రపన్నామృతే రా
మానుజచరిత్రే కూరేశస్య సర్వసంపత్పరిత్యాగపూర్వక శ్రీరంగనిత్యని
వాసో నామ సప్తత్రింశోఽధ్యాయః॥ ❖❖❖❖❖❖❖❖❖❖❖❖❖❖❖

అథ కూరేశ్వరశ్శ్రీమాంత్సర్వశాస్త్రవిశారదః। ఆచార్యాంఘ్రిస్థి
శనిరతః పంచకాలపరాయణః। విహితేష్వపి సర్వేషు విషయేషు పరాఙ్ము
ఖః। ఉంఛవృత్త్యైవ దివసాన్ క్షిపన్ రంగే సుఖం స్థితః॥ వృష్టిః కదాచిద్వ
ర్షతాం మాధ్యందినమభూత్। కాలాతిక్రమణేనాస్య నోంఛవృత్తి
స్తదాభవత్॥ ద్రవ్యస్య సంచితస్యాస్య తత్రాభావాద్గృహే తదా। స్నా
త్వా హరిం సమారాధ్య ఫలం కించిన్నివేద్య చ। సాలగ్రామశిలాతీర్థం స్వీ
కృత్యాస్వగృహే స్థితః॥ తతస్సాయంతనీయం తత్కర్మ కృత్వా మహాతపాః।
రంగేశం సంప్రణమ్యార్యస్స్వగృహం ప్రాప్య కూరరాట్। శతారినూ

త్తింప్రజపంశ్చైతేగురుపరాయణః ॥ తదామహోన్రంగనాథ నైవేద్యసము
ద్యోఽభవత్ ॥ కాహళీనాదమాకర్ణ్య భార్యాకూరేశ్వరస్య సా । వ్యాజహార
శుభం వాక్యం రంగేశం భర్తృతత్పరా ॥ త్వద్భక్తః క్షుధయా శేతే కరోషి
త్వం తు భోజనం ॥ తన్నిశమ్యాథ రంగేశో భగవాన్భక్తవత్సలః । స తస్యోత్తమ
పూర్ణస్య స్వశ్రీరంగాధికారిణః । స్వప్నే ప్రసన్నః కృపయా వ్యాజహార
వచశ్శుభం ॥ శర్కరాద్యాజ్యాదిసహితం మత్ప్రసాదం సుపావనం । ఛత్రచా
మర వాద్యాది సహితం సహ సాధునా । సమర్పయ సమాదాయ కూ
రేశాయ మహాత్మనే ॥ ఉత్తమస్సహసోత్థాయ యథాస్వప్న ప్రత్తై
వసః । తత్ప్రసాదం సమాదాయ కూరేశాయాదిశత్తదా ॥ శ్రీవత్సచిహ్న
స్సహసా తత్ప్రసాదం సుపావనం । భక్త్యాంగీకృత్య శిరసా తతోధీమానచింత
యత్ ॥ సర్వాభీష్టాని రంగేశో దత్తవాన్పూర్వమేవ మే । కిమర్థమధునా
దత్తః ప్రసాదో రంగిణా పునః ॥ కిమిదం చైతదాశ్చర్యమితి సంచింత్య భూరి
శః । భార్యాం తతో బ్రవీద్దేవీం కిం త్వయా హృది చింతితం ॥ తేనైవముక్తా భ
ర్తారం ప్రాంజలి వాక్యమబ్రవీత్ ॥ న ప్రార్థితం మయా స్వామిన్ కిము
ప్యేతం జగత్పతిం । రంగేశభక్తి సమయే శ్రుతః కాహళి శారవః । త్వం తు
భోక్ష్యసి రంగేశభక్తస్తే క్షుధయాన్వితః । ఇత్యేతన్మాత్రమేవాద్య చింతి
తం హృది నాపరం ॥ తయైవముక్తః కూరేశస్తాం భార్యామిదమబ్రవీత్ । కిమే
వం గదితుం యుక్తమితి నిర్భర్త్స్య చింతితం ॥ తత్ప్రసాదం సమాదాయ భా
ర్యాయై ప్రదదౌ తదా ॥ తేనైవ హేతునా సాధ్వీ తత్పత్నీ గర్భమాదధౌ ॥
పరాశరస్య వ్యాసస్య భాగేన విబుధోత్తమౌ । రంగేశానుగ్రహాజ్జాతౌ పుత్రౌ
తస్యాం మహౌజసౌ । (త్రి)షష్ట్యుత్తర కేతత్రికలౌ చైకశతే గతే । తథా దశ
స్సహస్రేచ శాలీవాహశకాబ్దకే । త్ర్యశీత్యుత్తర కేతత్రిగతే నవశతే స
తి) ॥ కూరేశాచ్ఛుభకృద్వర్షే వైశాఖపూర్ణిమా తిథౌ । అనూరాధా
ఖ్యనక్షత్రే పుత్రౌ కుశలవావివ ॥ శిశ్వోస్త్వతివరః కర్తా జాతనామాదికర్మ
ణి । ప్రావర్తంత త్రయం మమనాస్తితి కూరేశో నిర్భరస్థితః ॥ జాతాశౌచావ
సానే తు కృపయా యతిపుంగవః । కూరేశగృహమాగత్య గోవిందమిదమబ్ర
వీత్ ॥ కూరేశపుత్రౌ నాదాయ సమాగచ్ఛస్వ సత్వరం ॥ ప్రతిగృహ్యాగురో

ర్వాక్యంగృహీంతస్సంప్రీపశ్యైవ । కూరేశపత్న్యైతత్సర్వంనివేద్యాగమ
నంగురోః। దృష్టిదోషనివృత్త్యర్థంరక్షామైచవిచక్షణః। మంత్రరత్నంజ
పన్నేవశిశుభ్యాంకృతమంగళః। కూరేశపుత్రౌవాదాయయతీంద్రాభ్యా
శమభ్యగాత్ ॥ గోవిందోదర్శయామాసలక్ష్మణార్యాయతౌశిశూ॥ దృ
ష్ట్వాయతీంద్రస్సంతుష్టస్తయోస్సర్వాంగసౌష్ఠవం। బాలయోర్ముఖలావ
ణ్యంగోవిందంచాబ్రవీదిదం ॥ ద్వయగంధస్సమాయాతిభవతాకింకృతంవ
ద॥ ఏవంవదతియోగీంద్రేగోవిందోవాక్యమబ్రవీత్। మద్వద్వయానుసం
ధానంతావాదాయాగతోభవం ॥ తచ్ఛ్రుత్వాలక్ష్మణాచార్యోగోవిందమి
దమబ్రవీత్ ॥ కర్తవ్యాంశస్యగోవిందభవానేవహికారణం । ఏతయో
ర్బాలయోస్సర్వసర్థాన్బ్రూహియథాహతః ॥ పంచాయుధయుతే
చైవతయోఃకాభరణేశుభే । ధారయిత్వాతదాకంఠే స్వహస్తేనయతీశ్వ
రః। కూరేశపుత్రయోస్తేనగోవిందేనమహాత్మనా। కారయామాసవిధినా
శంఖచక్రాదిలాంఛనం ॥ శ్రీపరాశరనామ్నాచతయోర్జ్యేష్ఠస్యబాల
యోః। శ్రీపరాశరభట్టార్యఇతినామాకరోత్తదా॥ వేదవ్యాసాభిధానేన
కృత్వానామాపరస్యచ।అభిరామవరయాతస్యజ్యేష్ఠపుత్రాద్విశేషతః।శ్రీ
రామదేశికఇతినామకృత్వాస్వయంగురుః। ద్వితీయంయామునార్యస్యత
ద్దుఃఖంప్రమమార్జసః ॥ పుత్రీకృతోరంగధుర్యంధరేణవరాశరఃకూరకుల
ప్రదీపః।గోవిందశిష్యస్తుయామునార్యమనోరథంపూరితవాన్ద్వితీయం॥
ఏవముక్తంపురాణేనలక్ష్మీకావ్యేచభాషితం ॥ గోవిందార్యానుజఃకశ్చి
ద్బాలగోవిందఇత్యభూత్॥ తస్యగోవిందభట్టస్య తదాపుత్రోవ్యజాయత॥
భాష్యకారోథతచ్ఛ్రుత్వాపరంహర్షమవాప్యసః। గోవిందస్యగృహమాగ
త్యసుతంతస్యచాలోక్యచ। శ్రీపరాంకుశపూర్ణార్యఇతినామవిధాయచ।
బాలగోవిందపుత్రస్యసంతుష్టోయతిభూపతిః। తృతీయంయామునార్యస్య
తద్దుఃఖముదవాసయత్ ।గోవిందరాజాహ్వయజోమనీషీపరాంకుశోయా
మునవైమనస్యం। అపాచకారప్రసభంతృతీయంవిరాజితోవృత్తగుణప్ర
దీపః ॥ ఏవముక్తంపురాణేనలక్ష్మీకావ్యేచభాషితం॥యతిరాజకటాక్షేణ
తైచసంవర్ధితాస్త్రయః। సమ్యగ్వవృధిరేభూమ్యా ముదితాకర్ణసమ్ప్ర

థాః॥ శ్రీయామునార్యస్యజగద్ధితార్థః పూరయత్ప్రియః సుమనోరథార్థాః।
అవాప్తకామస్సజగామహర్షం రంగేశవల్లక్ష్మణదేశికేంద్రః॥౪౪॥ ఇతి శ్రీప్ర
పన్నామృతే రామానుజచరితే శ్రీపరాశరభట్టార్యాద్యవతారకథాయాం
శ్రీయామునార్యమనోరథపూరణం నామాష్టత్రింశోధ్యాయః॥ ❀❀❀❀

శ్రీపరాశరభట్టార్యం రంగేశో భక్తవత్సలః। పుత్రీస్వీకారమకరోత్ప్రీణవారి
దిశంబరః॥ శ్రీరంగనాయికీ తం చ పుత్రం పోషితవత్యభూత్॥ తయా సంవ
ర్ధితో నిత్యం లాలితః పోషితస్తదా। స బాలో వవృధే శ్రీమాన్బాలసూర్య
ఇవోదితః॥ స్వనివేదనతః పశ్చాత్ప్రసాదం వడ్రిసైర్యుతం। దాపయా
మాస సతతం పుత్రాయ భగవాన్హరిః॥ ఏవం వివర్ధితో బాలో రంగేశేన ద
యాళునా। శ్రీపరాశరభట్టార్యో వవృధే పూజితో జనైః॥ గతః కదాచిత్సం
ప్రాప్తే స్వజన్మర్క్షమహోత్సవే। నతం తం శఠజిత్సూక్తిం బాలః కూరేశమ
బ్రవీత్॥ భో తాత పఠితే గ్రంథే వపుళ్ళాఘరణేరితే। మహత్త్వాణుత్వయోరేక
వస్తునా చిత్త్వముచ్యతే। తయోర్విరుద్ధయోః కస్మాత్తత్స్యాద్భవతి మే వద॥
సామానాధికరణ్యం తు న తేజస్తమసోర్యథా॥ శ్రీవత్సచిహ్నస్తద్వాక్యం
పుత్రోక్తం యుక్తిసమ్మతం। శ్రుత్వా సమ్యక్సమ్యగితి ప్రహృష్టః ప్రత్యువా
చ తం॥ హే పుత్ర నోపనీతస్త్వం శ్రుతిం న శ్రోతుమర్హసి॥ అథ వీథ్యాం
రంగపుత్రే క్రీడాసక్తైర్భకైర్జనైః। సర్వజ్ఞభట్టాగమనసూచకే కోలాహ
లీరవే। శ్రీచేలలక్ష్మణయోగ్యాద్యాస్సంగతాస్తద్దిదృక్షయా॥ అత్రాంత
రే రంగసుతో గృహీత్వా వాలుకాస్తదా। సవ్యాంజలినా వేగాద్రాజమా
ర్గే నిరంకుశః। సర్వజ్ఞభట్టం సంప్రాప్య తమేవం వాక్యమబ్రవీత్॥ సర్వ
జ్ఞశ్చేద్వదైషాల్యం కియంతీ సికతాధునా। న కించిదపి తం వక్తుమశక్తో లజ్జి
తోభవత్॥ సోర్భకః ప్రహసన్వాక్యం తం సర్వజ్ఞమథాబ్రవీత్। కిం వా న
శక్యతే వక్తుమిత్యేషాంజలివాలుకా॥ ఇత్యేతన్మాత్రవచనమప్యశక్తోసి భా
షితుం। సర్వజ్ఞభట్టనామేదం భవతో యుజ్యతే కథం॥ తస్మాత్త్వమజ్ఞ
తాం ప్రాప్తస్సంప్రత్యుత్సృజ్య నామతత్। ఆడంబరాణి సర్వాణి తూష్ణీం
యాహ్యతో నో వస॥ కూరేశసుతమిత్యేవం జ్ఞాత్వా తత్రస్థితైర్జనైః॥ స
ర్వజ్ఞభట్టస్సహసా తం బాలం సుమహాజసం। కూరేశపుత్రం శిరసి నిధాయా

త్యంతవిస్మితః॥ కూరేశస్య గృహద్వారసమీపే సహసాయయౌ॥ హేమాం
బాఖ్యా సఖ్యా కాచిద్యోషిదాగత్య సంభ్రమాత్ । తం పుత్రం సహసాదా
య దోర్భ్యాం మహాలింగ్య సత్వరం। బ్రహ్మరంధ్రం సమాఘ్రాయ చుచుంబ
బహుధార్భకం॥ రక్షాం కృత్వాద్వయేనాథ తస్మై శ్రీరంగసూనవే । ఉ
త్తరీయేణ సంఛాద్య వివేశాంతఃపురం సతీ॥ జనన్యై ప్రసాదిశత్పుత్రం భట్టా
ర్యం ముదితాననా॥ శ్రీపాదతీర్థం సా మాతా పుత్రప్రేప్రియవతీ తదా । కృ
త్వాశిషో బహువిధాః పుత్రప్రియవ్రిధౌ ముదా ॥ అథోపనీతం తత్పుత్రం
కూరేశో గురుసన్నిధౌ। వేదాధ్యయనసిద్ధ్యర్థం స్థాపయామాస బాలకైః॥
ఆరంభదినమాత్రం తు స్థిత్వా తత్ర స బాలకః । క్రీడాసక్తో భవద్భూయో
రాజమార్గే నిరంకుశః ॥ క్రీడంతం పుత్రమాలోక్య కూరేశస్తమథాబ్రవీ
త్ । బాలకేష్వద్య సర్వేషు వేదాధ్యయనమాదరాత్ । కుర్వత్సు పుత్రక
స్త్వమాగతః క్రీడితుం జవాత్ ॥ ఏవం వదతి కూరేశే భట్టార్యో వాక్యమ
బ్రవీత్॥ అధీతం పూర్వదివసే వేదమస్మిన్దినే పితః। పఠంతి బాలకాస్తాత తస్మా
దద్యాగతోఽభవం ॥ తత్పుత్రవచనం శ్రుత్వా కూరేశో వాక్యమబ్రవీత్ ।
త్వం బ్రూహి పుత్ర పూర్వేద్యుః పఠితం పూర్వమద్య మే॥ తథాస్త్వితి స భ
ట్టార్యస్తత్సర్వం వ్యాజహార హ ॥ తచ్ఛ్రుత్వా పితరౌ తస్య భయసంభ్రాం
తచేతసౌ। ఇదానీం ప్రేషితుం బాలః విద్యాభ్యాసాయ నోచితం । ఇత్యా
లోచ్య సుతం చాథ కృతరక్షం తుమారకం। నిన్యతుస్సదనం వేగాద్దంపతీ తౌ మ
హౌజసం ॥ అథ కూరేశగోవిందౌ చక్రతుశ్శాస్త్రవిత్తమౌ। తస్య శిక్షామ
ర్థశిక్షాం సర్వశిక్షాం చ సాదరం। శ్రీపరాశరభట్టాయ శ్రీమతే రంగసూ
నవే॥ శ్రీపరాశరభట్టార్యం తతస్సంజాతయౌవనం । దృష్ట్వా కూరేశ్వరః ప్రా
హ ప్రణిపత్య యతీశ్వరం॥ స్వామిన్యతీశ భట్టార్య స్త్వద్దాసః ప్రాప్తయౌ
వనః। తస్య భార్యాంపవాహేన కుత్రికార్యం ద్విజాతిషు॥ బ్రాహ్మణ్యవైష్ణ
వత్వాద్యైరస్మత్సదృశబంధుషు। వివాహో భవతా కార్యస్సమ్యగాలో
చ్యధీమతా॥ ఇత్యుక్తః కూరనాథేన యతీశః ప్రత్యువాచ తం॥ ఘూర్ణాచార్య
వంశే మహతి బృహచ్చరణనామకే। కన్యకా వర్తతే రమ్యా తత్సుపుత్రస్సో
చితైవ సా। స్వసూత్రశాఖాబ్రాహ్మణ్యవైష్ణవత్వాదిలక్షణైః॥ బృహచ్చ

ర్ణసంతానో హ్యస్మద్వంశసమీకృతః ॥ తత్తత్రికార్యం భట్టస్య పాణిగ్రి
హణమంగళం ॥ తచ్ఛ్రుత్వా వచనం తస్య కూరేశో యతిభూపతేః ॥ అంగీ
కృత్యాశు సంతుష్టః పత్న్యై సమ్మంత్ర్య సాదరం । గురుణా వైష్ణవైస్స
ర్వైర్యతీంద్రేణ చానువ్రతః । తత్రాగత్వా కూరనాథః కన్యకాం తామయా
చత ॥ స చాభిజాత్యం భట్టస్య బృహచ్చరణవంశజః । నిశమ్య తస్మై తాం కన్యాం
ప్రదాతుం సమ్మతిం గతః ॥ తతో నవీనసంబంధ ఇతీషత్సంశయం గతః ॥ తతః
కూరపతే భార్యా భర్తారమిదమబ్రవీత్ । అధీతస
ర్వవేదస్య ప్రాప్తయౌవనసంపదః । సూనోర్వివాహః కర్తవ్యస్త్వాం
ప్రతం ధీమత స్త్వయా ॥ తయైవముక్తస్తాం భార్యాం ప్రాహ కూరాధిపో
మహాన్ । అస్యైశ్వరకుటుంబస్య న్యూనతా కిము తేఽధునా ॥ తతో రంగేశ్వ
రం ప్రాహ కూరేశో భక్తవత్సలం । స్వామిన్ రంగేశ భట్టాఖ్యస్త్వత్పుత్రః
ప్రాప్తయౌవనః । తస్య వైవాహికం కార్యం కర్తవ్యం కిం న వాధునా ॥ ఇత్యు
క్తో రంగనాథస్తం కూరేశమిదమబ్రవీత్ ॥ తస్యోద్వాహస్య భట్టస్య కర్తా తు
స భవాన్భవేత్ । అహమేవ హి తత్కర్తా నిర్భరస్త్వం సుఖం వస ॥ తతో
రంగేశ్వరస్స్వప్నే తస్యేదం వాక్యమబ్రవీత్ । మత్పుత్రాయ ప్రదేహీతి
భట్టార్యాయాశు కన్యకాం ॥ తతః పూర్ణార్యదాయాదో రంగేశేన ప్రచో
దితః । అకరోత్కన్యకాదానం రంగపుత్రాయ ధీమతే ॥ తతః కదాచిచ్ఛ్రీ
రంగసభాయాం యతిపుంగవః । కథాయాం తు ప్రవృత్తాయాం వివిధాయాం
మహాయశాః ॥ లక్ష్మణార్యోఽబ్రవీద్వాక్యం వైష్ణవాంశ్చ సభాసదః ॥ చతు
ర్థాశ్రమమాపన్నే తస్మిన్కాలే పురా మయి । వినా దాశరథిం దేహసంబం
ధో వర్జితో మయా । తతస్తే వైష్ణవాస్సర్వే యతిరాజమథాబ్రువన్ ।
స్వామింస్త వేదం గదితుం కిం యుక్తం యతిపుంగవ ॥ తానాహ యతిరాజోఽథ
శిష్యానేవం వచస్తదా । యథా త్రిదండస్సంగాత్రిహ్యా తథా దాశరథి
ర్మమ ॥ తతః పఠతి యోగీంద్రే శఠజిత్సూక్తిమాలికాం । తదా దాశరథిశ్శ్రు
త్వా మోహితస్తత్క్షణం గతః ॥ లక్ష్మణార్యస్తు తం దృష్ట్వా ప్రోవాచేదం వి
మోహితం ॥ వేదవేద్యే పరే పుంసి జాతే దశరథాత్మజే । వేదః ప్రాచేతసా
దాసీత్సాక్షాద్రామాయణాత్మనా ॥ తద్వచ్ఛఠారిగాథాసీద్వేదో ద్రావి

దరూపతః॥ ❋ఏతాదృశైశ్శిష్యవరైర్యతీంద్రశ్శిష్టైశ్చతుస్సప్తతిభిస్సమేతః।
దిగంతకీర్తిస్సుఖమేవతస్థౌ రంగపురే లక్ష్మణదేశికేంద్రః॥ ౫౭॥ ఇతిశ్రీప్ర
పన్నామృతే రామానుజచరితే శ్రీపరాశరభట్టార్యవివాహాదికథనం నామ
ఏకోనచత్వారింశోఽధ్యాయః॥ ౩౯॥ శ్రీమతే రామానుజాయనమః॥❋❋❋

తస్యాథానుపమైర్భవస్యమహతః శ్రీరంగపృథ్వీపతేః కైంకర్యాణి
యథాతథా ప్రతిదినం చావ్యాహతం సర్వతః। లోకే సజ్జనసమ్మతా గురుజ
నాయేఽన్యేచవైదుర్జనా స్తేసర్వే కరుణార్ద్రదృష్టివిషయాశ్శిష్యా బభూ
వుఃక్షణాత్॥ నిచుళానగరేకశ్చిన్మల్లవర్యో మహాబలః। చాణూర ఇవదు
ర్ధర్షో ధనుర్దాసోబభూవహ॥ తేతస్యమల్లవర్యస్య మల్లాయేచాఖిలా
భువి। బిభ్యతి సర్వభూతానిమృత్యోరివ సమాగమే॥ ధనుర్దాసస్యత
స్యాసీత్ప్రియా కాచిద్వరాంగనా। పొన్నాచాఖ్యా విశాలాక్షీ పూర్ణచం
ద్రనిభాననా॥ తయాసమోహితో నిత్యం సమల్లో మదనాతురః। ముఖావ
లోకనం కుర్వం స్తస్యా ఏవ సమాస్థితః॥ తతః కదాచిచ్ఛ్రీరంగే రంగేశస్య జగ
త్పతేః। చైత్రోత్సవో మహానాసీత్సర్వేషాం నయనోత్సవః॥ రంగరాజోత్స
వంశ్రుత్వా పొన్నాచాఖ్యావరాంగనా। ద్రష్టుకామాయయౌశీఘ్రం శ్రీరం
గం ప్రతి సాదరం॥ స తామనుయయౌ శీఘ్రం తన్ముఖాలోకనాతురః॥ ద్వాత
పేనముఖస్యాస్యాశ్ఛత్రం కృత్వా ప్రయత్నతః॥ ముఖావలోకనం కుర్వ
న్స్ఖలద్గతిరసౌయయౌ॥ ఏతద్విచిత్రం సంద్రష్టుం యతీంద్రేణమహాత్మనా।
కృతస్నానేన కావేర్యాం శిష్యసంఘావృతాత్మనా॥ తచ్చిత్రం సవిలోక్యా
థశిష్యాన్ప్రోవాచ యోగిరాట్। సంపశ్యతాధునా చిత్రమేతద్వైష్ణవపుం
గవాః। భగవన్మాయయా గ్రస్తం స్త్రీదాసం పురుషాధమం॥ అయమేవ
హిలోకేస్మిన్వృథం మూఢతమో జనః। లజ్జావిరహితో మార్గే వేశ్యాదా
స్యం కరోత్యలం॥ లోకే కామాతురాః స్త్రీణాం రహః కుర్వంతి కేచన। దా
స్యాదివ్యవహారాంశ్చ నబహిః కోపి వైష్ణవాః॥ మదనాంబుధినిర్మగ్నమేతం
స్త్రీదాసమాతురం। నిర్లజ్జం కామినీభూత మోహితం మూఢచేతసం। రం
గేశాభిముఖం శీఘ్రం కరిష్యామ్యధునైవ తం॥ ఇత్యుక్త్వా వైష్ణవాంత్సర్వాం
స్స్వపార్శ్వస్థాన్యతీశ్వరః। ఆప్తానాంశ్చిత్తదాశీఘ్రంధనుర్దాసస్య

పృష్ఠతః। ప్రేరయామాస తత్ స్థానం జ్ఞాతుకామో మహామతిః ॥ తతస్స్వమ
ఠమావిశ్య యతీంద్రః కరుణార్ణవః। ఆనయామాస సహసా ధనుర్దాసం
తథావిధం ॥ తత్రటాత్మేక్షితస్సత్య క్త్రాదృశోపి సమల్లరాట్ । ఆహూతో
యతిరాజేన తదంతికముపాగమత్ ॥ సద్యస్సంభ్రమాద్దృష్ట్వాథ యతీం
ద్రం ప్రీత్యా సస్మితం। కృత్వా సంమానమత్యంతం ధనుర్దాసం వచోబ్రవీత్ ॥
కో భవాన్ వత్స దుత్రిస్యః కింనిమిత్తమిహాగతః । కిం కార్యం వద తత్వేన తవ
శ్రేయో భవిష్యతి॥ ఇత్యుక్తస్తేన గురుణా ధనుర్దాసః కృతాంజలిః । స్వ
వృత్తాంతమశేషేణ యతీంద్రాయన్యవేదయత్ ॥ నిచుళాపట్టణస్థోహం ధను
ర్దాస ఇతి శ్రుతః। నియుద్ధశాస్త్రనిరతస్సర్వమల్లమహీపతిః ॥ అయం చై
త్రోత్సవస్స్వామి శ్రీరంగేశస్యాధునా కిల। శ్రీహరేరస్య సేవార్థమాగ
తోహం యతీశ్వర॥ తచ్ఛ్రుత్వా తమువాచేదం యతీంద్రస్సస్మితం తదా ॥
శ్రూయతామభిధాస్యామి మా కోపం కురు మాం ప్రతి। రహః కుర్వంతి దాస్యా
నిస్త్రీణాం కామాతురా జనాః॥ త్వాదృశః కోపి న మయా దృష్టః కామాతు
రో భువి॥ జుగుప్సితమిదం కార్యం శూరేణ భవతా కథం। కృతం సర్వేముపశ్య
త్సు రాజమార్గే నిరంకుశం॥ తచ్ఛ్రుత్వా యతిరాజస్య వచనం లజ్జితో భృశం।
స నమ్రవదనో భీతః ప్రాంజలిర్వాక్యమబ్రవీత్ ॥ నాహం కామాతురస్స్వా
మిన్న వేశ్యాజనలోలుపః। హేమాంబాఖ్యా విశాలాక్షీ కాచిదస్తి వరాంగ
నా॥ మహావిశాలే తస్యాస్తే నేత్రే పద్మదళాయతే ॥ విశాలయోస్తయో
స్స్వామిన్నిమగ్నం మానసం మమ। సంతప్తం సూర్యకిరణైర్యది తన్ముఖపం
కజం। భవేత్సంమ్లాని తే నేత్రే తేతత్తైవ భవిష్యతః॥ అతో మే హృదయం శీఘ్రం
వైకల్యం యాతి నిశ్చయః । ఏతావన్మాత్రపవార్యవ్యాపారో మమ దేశిక ।
తదేవ శాధి శిష్యాయ మహ్యమద్యైవ యద్ధితం ॥ తచ్ఛ్రుత్వా ప్రహసన్వా
క్యం యతీంద్రః పూర్ణవత్సలః। స్వపాదపద్మప్రవణం కర్తుకామస్తమబ్ర
వీత్ ॥ సందృష్టాభ్యాం త్వయావశ్య నేత్రాభ్యామతివిస్తృతే। నేత్రే లోకో
త్తరే దివ్యే పద్మే తే హ్యధునైవ తే। సుందరే దర్శయామ్యేష మా తే భూద
త్ర సంశయః॥ ప్రతిగృహ్యైవ వస్తస్య ధనుర్దాసోభ్యభాషత ॥ తల్లోచనా
భ్యామధికాక్షిలాభో భవేదిదానీం యది మే యతీంద్ర । తదా భవేయం సుమ

పార్షదలాభం ప్రాప్తో మహాత్మా భగవతః కటాక్షాత్ ॥ యతీశ్వరస్తత్క్షణమేవ శీఘ్రం సతం సమాదాయ జగామ తత్ర । రంగేశ్వరో యత్ర ఫణీంద్రతల్పే శేతే మహాత్మా జగతాం హితాయ ॥ రంగం సమాసాద్య ఫణీంద్రతల్పే శయానమాద్యం రఘువంశభాగ్యం । రంగేశ్వరం మల్లవరాయ తస్మై ప్రదర్శయామాస యతీంద్రనాథః ॥ ఆజానుబాహుమరవిందదళాయతాక్షం మందస్మితం మధురకోమలగండభాగం । మాణిక్యరంజితవిభూషణభూషితాంగం రంగేశ్వరం వరతనుం సహరిం దదర్శ ॥ సమ్యక్ప్రదర్శ్య విశాలనేత్రం రంగేశ్వరం మల్లవరాయ తస్మై । హస్తం పరిగృహ్యార్యవరస్తతస్య జగాద వాక్యం కృపయార్థసారం ॥ అయం ధనుర్దాస సగర్వాధినాథ శ్రీరంగనాథో జగతామధీశః । అస్యాక్షివైపుల్యమిదం త్వయాద్య స్పృష్టం కిలైవాప్రతిమం హి సమ్యక్ ॥ నిశమ్య తద్వాక్యమతీవ సత్యం విలోక్య రంగేశవిశాలనేత్రే । ప్రహృష్టచిత్తస్స తయోర్నిమగ్నస్తస్థౌ తదక్ష్ణోః కృపయైవ తస్య ॥ నీత్వోపాయబలేన తస్య పురతః శ్రీరంగపృథ్వీపతేశ్వేశ్యాలోచనలోలనేత్రయుగళం తం మల్లమత్యాదరాత్ । నిర్వ్యాజేన యతీశ్వరః కరుణయా నిర్వ్యాజజనం రత్నకస్సంతోషేణ మతం జగామ మహతా కారుణ్యపాథోనిధిః ॥ అయం జనో లక్ష్మణదేశికేంద్రసంబంధిభూతో మమ రక్షణీయః । ఇతీవ మత్వా భగవాంశ్చకార దయాం స తస్మిన్నథ చాపదాసే ॥ యతీశసంబంధమహాబలేన శ్రీరంగరాజస్య కృపాబలేన । నిరస్తకామాదిమహారివర్గో బభూవ మల్లాధిపతిర్మహాత్మా ॥ జితనిద్రో జితాహారః సర్వదా హరిసేవయా । అచంచలేక్షణస్తత్ర తస్థావనిమిషో యథా ॥ తతో యతీంద్రస్సహసా ధనుర్దాసం తమాదరాత్ । మతమానాయ్య భక్తాయ సతస్మై కరుణానిధిః । తీర్థం ప్రసాదం కృపయా ప్రదదౌ శిష్యవత్సలః ॥ తతస్సంప్రార్థితస్తేన ధనుర్దాసేన యోగిరాట్ । చకార పంచసంస్కారాన్మల్లస్య విదితాత్మనః ॥ ధనుర్దాసో యతీంద్రస్య శిష్యో భూత్వా మహామతిః । నిత్యకైంకర్యనిరతస్స తస్థౌ గురుసన్నిధౌ ॥ ధనుర్దాసస్య వృత్తాంతం శ్రుత్వా హేమాంగనా తదా । విస్మయావిష్టహృదయా జితకామా బభూవ సా । సంజాతజ్ఞానవైరాగ్యా సా చ లక్ష్మణదేశికం । ప్రణమ్య ప్రార్థయామాస పంచసంస్కారకర్మణి ॥ అపారకరు

సింధుహేమమాలాం తాం గృహ్యవ్రతాం । ధనుర్దాసేన తేనాశుపూ
ర్ణేన స్వగృహే న్యయాచయత్ ॥ హేమాభారాస్తు సా ధనుర్దాసాన్వి
తాధికాః। అంధకానాపద్రిదిం జ్ఞా భక్త్యాభివ్యగ్రచేతసః। తౌ పరాలక్ష్మణ
దేశికేంద్రపాదారవిందయోః। భక్త్యా సక్తాత్మనోన్యస్మిన్ కైంకర్యరతౌ మహాంతౌ
బభూవతు స్సంతతమాదరేణ ॥ ౫౪ ॥ ఇతిశ్రీప్రపన్నామృతే రామానుజచరి
తే ధనుర్దాసకనకాంగనయోః కృతరాజకృపాలబ్ధవైష్ణవత్వసిద్ధిర్నామ చ
త్వారింశోధ్యాయః॥౪౧॥ శ్రీమతే రామానుజాయ నమః॥❋❋❋❋❋

శ్రీమాన్ లక్ష్మణయోగీంద్రః శ్రీరంగేశస్య సంవృతః। వ్యరోచత మ
హాతేజా వ్యతీయాత్ నవరంగరాట్ ॥ రామస్య నిత్యకైంకర్యే యథాసీన్మారు
తాత్మజః। తథైవ లక్ష్మణాఖ్యస్య ధనుర్దాసో దృఢవ్రతః॥ కదాచిన్మునిస్నాతో జాత
స్నమహానద్యాం గచ్ఛతే శేః। తథా దాశరథిం గేశేతీ తథా వారిదినే తదా। తస్య
దాశరథేః పాణిం సమాలంబ్య యతీశ్వరః। గత్వా నదీం స్నాత్వా పునరాగ
మనే తథా। ధనుర్దాసస్య సహసా పాణిం సమాలంబ్య పాణినా। శిష్యైస్సహ
యతిశ్రేష్ఠ స్స్వమఠం ప్రవివేశ సః॥ తం దృష్ట్వా విస్మయావిష్టా ఊచుర్బ్రాహ్మ
ణపుంగవాః। ధర్మాత్మన్నస్యకోహేతురుద్యతాం యతిపుంగవ ॥ తచ్ఛ్రు
త్వా తాను వాచేదం వైష్ణవాన్ భగవాన్ ముని॥ విద్యామదో ధనమదస్తృతీ
యోభిజనో మదః। ఏతే మదావలిప్తానామేత ఏవ సతాం దమాః। ఏతైర్మ
దైస్త్రిభిర్మల్లో రహితోయం విపశ్చితః। అతః పాణిగృహీతోస్య మయా
స్నాతేన వైష్ణవాః॥ తేనైవముక్తాస్తే సర్వే బభూవుర్లజ్జితా భృశం॥ మ
ల్లోయం మదనాతురోయమశుచిశ్శూద్రోప్యయం త్వల్పకో విద్వద్భి ర్భృత్యైరి
పారగైర్ద్విజవరైస్సార్ధం కథం గాస్యతి। ఇత్యేవం ప్రవదంతి సాత్విక
సాధ్వీం తం చాపదాసంతదా కేచిద్వైష్ణవపుంగవా యతిపతేః కైంకర్యధుర్యం
సదా ॥ అసూయయా తేఖిలవైష్ణవానాం భృశం వేదాంతయుగ్మార్థవిశార
దా అపి। తద్భావజ్ఞానవిహీనమానసాశ్చ కుప్రహారకస్మిన్మహాతి తింసిరా
ణాం॥ వైష్ణవానాం సుభిక్షాద్యం తేషాం జ్ఞాత్వా యతీశ్వరః। ధనుర్దా
సగుణా శ్శ్రీవదోషాం స్తేషాంచ పాదగం। స్ఫుటం నిర్ణయితుం లోకే యు
క్తాచార్యం సమచింతయత్॥ శిష్యం కంచిత్సమాహూయ స్వాంతరంగం ర

మామబ్రవీత్ । అస్యాంనిశాయాంశాలాయాం నశివేద్యాం వేదనాన్
స్యమానేషు స్తేషు వైష్ణవానాం రజ్జుషు । కౌపీనమాత్రేషు ఖండేషు
యిత్వా గృహాణభో । కేనాప్యలక్షితస్త్వం వస్త్రేషు స్వైరం ॥ ప్రతిగృ
హ్య గురోర్వాక్యం సవశిష్యో మహానిశి । కౌపీనాని విహాయైవ తేషు వస్త్రే
షు వై తథా ॥ విభాతాయాం తు శర్వర్యాం తస్యాం వైష్ణవపుంగవాః । ఉ
త్థాయాలోక్య వస్త్రాణి తాని సర్వాణి సత్వరం । అహార్యాణి బుధాస్సర్వే సరు
షాణి వచాంసి తే । వదంతస్సుమహాఘోరం సంగ్రామం చ విద్భుతం ॥ య
తిరాజోపి తచ్ఛ్రుత్వా స్మితముఖస్తదా । స ... మాస
వైష్ణవాగ్రేసరో ... స్తై ॥ తతః ... ద్యో గింద్ర స్తం ధనుర్దాసమాదరా
త్ । తాత్రి వానీయ తే నైవ వంభాషణపరో భవత్ ॥ యామునాద్రే ... తపతి
తత్ర లక్ష్మణదేశికః । నష్టాం ... స ... మాయ తాం చైవాస్యాక్య
మబ్రవీత్ ॥ వదంతి కేదను ... సన్నం ప్రతి వర్తతే కిల । తస్య భార్యా
గృహే సుప్తా నిద్రయా వ్యాప్తా స్థితా । యామాయం గూఢ ... ఖండను
ద్రాసన్న్యాసం వద । గత్వా తస్యాః ప్రసుప్తాయా భూషణాని మహాంతి చ ।
యేన కేనాప్యుపాయేన నాన్యాన్యా ... శుభ్రం ప్రతం । ఆగచ్ఛత మహాభా
గా హ్యజ్ఞాతగమనాగమాః ॥ తతో నిశీథే సమాసా వైష్ణవాగురుచోదితాః । ధ
నుర్దాసగృహం ప్రాప్య ప్రశయ్యాం గృహే స్థితాం । శయానాం మృదు
శయ్యాయాం హేమాంబాం తాం దృఢవ్రతాం । ధనుర్దాససతీం సుప్తాం
దృష్ట్వా హర్షం ప్రపేదిరే ॥ తతస్తే వామశాయిన్యాస్తస్యాశ్శ్రీవైష్ణవోత్త
మాః । సర్వాభరణభూషిణ్యా భూషణాన్యఖిలాని చ । ఏకపార్శ్వస్థితాన్యా
శుకంకణాదీని యాని చ । తాటంకవలయం బిభ్రం హారమణిశోభితం ।
తూర్ణం గృహీత్వా ముదా త్వాభూషణాని పుణాస్తదా ॥ హేమాంబా కించి
దున్మీల్య నేత్రే శ్రీవైష్ణవప్రియా । దృష్ట్వా శ్రీవైష్ణవాంస్సర్వాన్ హారతో
భూషణాని తాన్ । నమీల్య లోచనే భూయస్తూష్ణీం స్థాపతవ్రతా ॥ ఏకపా
ర్శ్వస్థితాన్యాశు భూషణాని ప్రదాయ సా । వైష్ణవేభ్యో మహాభాగాభక్త్యా
శ్రీవైష్ణవప్రియా । వామపార్శ్వస్థితాన్యాశు భూషణాన్యపి సర్వశః ॥ ప్ర
దాతుకామా సా భక్త్యా వైష్ణవేభ్యోఖిలాని చ । పార్శ్వేన దక్షిణేనైవ లుఠం